

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 2 december.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Anne Marie Brodén* (m) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 9 december, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för Marianne Kierkemann.

3 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Louise Edlind-Friberg (fp) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 2006 sedan Bo Könberg (fp) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 6 december 2005

Staffan Magnusson

/Kerstin Siverby

4 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp under Cinnika Beimings föräldraledighet anmält Maryam Yazdanfar som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Maryam Yazdanfar (s)

5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2005/06:28 till lagutskottet

Skrivelse
2005/06:53 till justitieutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för dessa ärenden skulle förlängas till *den 20 januari 2006*.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

6 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU1
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
(prop. 2005/06:1 delvis).

Anf. 1 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna står bakom alla sina reservationer och särskilda yttranden, men för tids vinning yrkar vi bifall bara till reservation nr 13.

Fru talman! Kolleger! Kära tv-tittare! Om några dagar är det lucia. Och tillåt mig att fantisera lite grann om hur det skulle kunna se ut med ett luciafirande här i kammaren.

Sankta lucia, vår egen bostadspolitiska lucia, kommer tågande in i kammaren med stjärngossarna Persson och Nuder och tomtenissen Pagrotsky. Ljusen blinkar i kronan och några har slocknat helt. Det beror på att det är kortslutning i vänsterkartellen och politiken har fått ljusen i bostadslucians krona att svartna.

Nuder försöker sjunga tipp tapp, tyst det är i husen. Men han överröstar av väsnandet från alla fastighetsägare som kräver att få fastighetsskatten avskaffad. Persson försöker då distrahera med att sjunga: Han vattnar sina fålar fem, han för den ljusa stjärna. Men då brakar protesterna loss från alla barnfamiljer som tycker att Persson har tagit alla julklapps-pengar och att de nu får vara med och betala regeringens julfirande. Men då tar tomtenissen Pagrotsky ton och sjunger: Hej tomtegubbar, låt oss lustiga vara. Men lustiga det är nog det minsta och det sista som svenska folket tycker att regeringen är.

Nej, ingenting har egentligen förändrats. Redan då Josef och Maria skulle söka ett rum för natten under den första skattskrivningen, fanns det inte plats i härbärgets.

Häromdagen kunde vi läsa i kvällstidningarna att stans hemlösa fryser ihjäl. Omkring 50 personer fryser ihjäl varje vinter. I Dagens Nyheter kunde vi läsa om en 35-åring från Halmstad som satsar på att begå brott för att han vill hamna i fängelse. Han är bostadslös, har ingenstans att ta vägen och ute är det kallt. Och i sossestylda Gävle har Härbärgets varit knökfullt sedan i somras. Nej, en nollvision borde finnas – ingen skulle behöva vara hemlös.

De här människorna finns överallt. De har ingenstans att ta vägen. Frågan till oss blir: Vad har vi gjort för de hemlösa? Persson skryter om att det går bra för Sverige, att vi har den bästa välfärden. Stämmer det med verkligheten? Mindre än två veckor före jul står många svenskar utan bostad eller funderar på att sälja huset på grund av fastighetsskatten. De har ingenstans att placera någon julgran eller tända adventsljus, ingen ugn att grilja skinkan i och definitivt inget julmys. Vad är det för samhälle vi erbjuder våra unga i dag?

Utanförskapet är ett av vårt samhälles största problem, inte minst bland de unga. De är utan jobb, utan bostad, utan pengar, utan framtidsstro. Dessutom står väldigt många utan utbildning. I det här läget slår sig vänsterkartellen för bröstet och säger att allt är så bra. Samtidigt försöker de skrämja väljarna med att allt skulle bli så dåligt med en ny regering. Men sanningen är ju att den nuvarande situationen på bostadsmarknaden är en följd av vänsterkartellens regeringspolitik.

Det bostadspolitiska målet säger att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boendet och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar, etcetera.

Kära tv-tittare, känner ni igen er i den här bilden? Tusentals ungdomar står utan bostad. Studenter kan inte söka till de högskolor de vill därför att det inte finns bostäder. Unga par kan inte skaffa barn för att de inte får tag i en större bostad. Kvinnor vågar inte gå ut eller hem sent på kvällarna för att boendemiljön är otrygg. Äldre personer kan inte flytta från sina egna hem därför att alternativa attraktiva bostäder inte finns, och motsatsen, att äldre inte kan bo kvar i sina hem därför att staten via fastighetsskatten gör det så dyrt att pensionen inte räcker. Kan man då påstå att det bostadspolitiska målet har uppfyllts? Nej, vi kristdemokrater anser inte det.

Kristdemokraterna har under flera år påpekat otydligheten i målformuleringen. Tidigare i år fick vi detta bekräftat i rapporten *Många mål – få medel* från Boverket, där man tydligt pekar på att det bostadspolitiska målet är oprecist och att det därför behöver tolkas och uttryckas i uppföljningsbara delmål. Men regeringen har tyvärr inte tagit frågan på allvar.

Det är intressant att läsa betänkandetexten där majoriteten ska förklara varför man avslår alla motioner där vi föreslår kompletteringar till det bostadspolitiska målet. Man skriver så här: Det är olyckligt att den enighet som har funnits kring det bostadspolitiska målet nu är bruten. Och så säger man: ”Utskottet står dock för sin del fast vid de mål som i

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

sina huvuddrag varit vägledande för bostadspolitiken under hela efterkrigstiden.” Det avslöjar ju en stelbenthet och en brist på framtidssyn och förmåga att leva i nuet som är graverande. Vi lever i dag, år 2005, med en bostadsmarknad på vilken det finns så stora och uppenbara problem, och allt regeringen har att säga till sitt försvar är att man konsekvent, oavsett om hela världen rasar samman, håller fast vid sina gamla mål och att de som vågar tänka i nya banor gör ett olyckligt avsteg.

Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2005 visar att antalet kommuner som rapporterar bostadsbrist i hela eller delar av kommunen fortsätter att öka – sammantaget 167 av landets 290 kommuner. Det är resultatet av elva år med Socialdemokraterna vid regeringsmakten. Visst har bostadsbyggandet ökat de senaste åren, men det måste ses i ljuset av det rekordlåga byggandet under slutet av 90-talet. Vi bygger fortfarande alldeles för lite både historiskt och internationellt sett. Om det talar den ökande bostadsbristen sitt tydliga språk.

De senaste årens ökning har skett trots regeringens politik, inte tack vare den. Planprocessen står fortfarande och stampar, och de flesta som bygger väljer bort att söka regeringens tillfälliga investeringsstöd. Det är en efterfrågan utan dess like på bostäder som driver på byggandet, men det skulle öka ytterligare om de politiskt styrda förutsättningarna vore bättre.

Bostadspolitiken befinner sig i akut förtroendekris till följd av en brist på förslag från regeringen. Det gäller vad som ska hända med hyreslagstiftningen, med planprocessen, räntebidragen och de övriga tillfälliga investeringsstöden.

Vi behandlar inte alla delar av bostadsfinansieringen i det här aktuella betänkandet, men det är värt att påminna om Kristdemokraternas grundläggande syn på hur de ekonomiska förutsättningarna ska ordnas. Fastighetsskatten ska avskaffas liksom räntebidragen, som har spelat ut sin roll, och de tillfälliga investeringsstöden, som inte har fungerat. Det skulle stärka bostadssektorn oerhört och skapa goda och långsiktiga villkor för investeringar i såväl flerbostadshus som småhus.

Dessutom anser Kristdemokraterna att det är beklagligt att vänsterkartellen inte har några ambitioner att underlätta för unga människor att lyckas skaffa sig en bostad som de själva äger. Kristdemokraterna vill införa bostadsbidrag med rätt till 30 % skatteavdrag för personer under 34 år. Vi vill också att bostadsbidrag beräknas på hela räntekostnaden för bolån. Vi vill att statliga kreditgarantier för bolåntagare under 34 år införs. Vi vill att bostadsbidraget för flerbarnsfamiljer höjs. Vi vill att skattebefriad uthyrning av del av privatbostad införs.

Men alla vet ju, fru talman, att bostadssektorn är finansministerns feta mjölkko och att boendet beskattas värre än både spriten och tobaken. Vad Sverige behöver är en ny bostadspolitik som innebär att alla har en rimlig chans att skaffa sig en egen bostad, och hyra eller äga den, och att ingen ska behöva lämna sin bostad på grund av fastighetsskatten. För att det här ska bli möjligt, fru talman, krävs det en ny regering.

I detta anförande instämde Dan Kihlström (kd).

Fru talman! Hittills under denna mandatperiod har det byggts 66 000 nya lägenheter. Men trots ett ökat bostadsbyggande bor i dag fler människor i kommuner med bostadsbrist än när mandatperioden började. Det råder bostadsbrist i 167 kommuner. Drygt 60 % av Sveriges befolkning bor i en kommun med bostadsbrist. Jag kan inte kalla detta för annat än ett misslyckande.

Det byggs så in i Norden i Norden, men inte i Sverige. Vi kan jämföra antalet påbörjade lägenheter per 1 000 invånare i de olika nordiska länderna. På Island bygger man 9,7 lägenheter, i Finland 6,8, i Norge 6,5, i Danmark 5,3 och Sverige 3,5. Sverige kommer sist. I dag står 132 000 personer i Stockholms stads bostadskö. Det är en ökning med 40 000 sedan förra året. Detta bekräftar ytterligare bilden av ett misslyckande.

Landshövdingen i Stockholms län fick i början av denna mandatperiod 1 miljard kronor att använda just i Stockholm för bostadsinvesteringar. Hittills har han bara använt 315 miljoner kronor, det vill säga mindre än en tredjedel.

Socialdemokraterna gick till val på att de skulle bygga 120 000 nya bostäder under mandatperioden. Får Socialdemokraterna själva beskriva det så har de bostäder som har byggts hittills, alltså 66 000, byggts tack vare investeringsbidrag och den tillfälliga investeringsstimulans som vänsterkartellen har beslutat om och som av en händelse gäller just denna mandatperiod.

Men, fru talman, om man tittar närmare på det här och granskar det så upptäcker man att ungefär hälften av de nya bostäder som har byggts inte har byggts med vare sig räntebidrag, investeringsbidrag eller investeringsstimulans. Ett enigt utskott skriver att när man bedömer resultatet av gjorda insatser så går det inte att se vad som är det faktiska resultatet av statens insatser respektive resultatet av omvärldsförändringar.

I september kom utredningen från Regeringskansliet om bostadsfinansiering. Jag ska läsa upp vad som står under rubriken Investeringsstödens effekter: Externa forskare i en av delstudierna till Boverkets rapport gör en fristående bedömning av vilka effekter stöden har haft på bostadsbyggandet. De menar också att investeringsbidraget inte nämnvärt har bidragit till att öka bostadsutbudet.

Jag kan bara konstatera att den byggnation som nu tar fart från en historiskt låg nivå inte kommer tack vare regeringen, utan trots regeringen.

”Det byggs äntligen för folk med vanliga inkomster igen. Och det byggs utan räntesubventioner. Och jag har aldrig förstått varför vi ska subventionera bostadsbyggandet på det vis som tidigare skedde, med miljarder i räntesubventioner. Det var ingen bra period i svensk ekonomi.” Det här är ett citat av statsminister Göran Persson – en tillfällig klarsynthet, skulle jag vilja säga. Så sade han så sent som i juni i år i tidningen Vår bostad – Hyresgästföreningens egen tidning.

Men det går också att läsa så här i den utredning som kommer från Regeringskansliet, redan på första sidan: Den avreglerade kapitalmarknaden erbjuder i dag bostadssektorn väsentligt bättre finansiella betingelser än det har varit möjligt att reglera och subventionera fram.

Det är bara att hålla med. Allians för Sverige föreslår därför att räntebidragen successivt avvecklas till 2011. Vi vill också avskaffa investeringsstimulansen och investeringsbidraget för hyresrätter.

Rätten att bestämma över sitt eget liv är grundläggande för oss moderater. Därför är en mångfald lösningar på boendet som ger valfrihet ett mål för oss. Valfrihet i boendet förutsätter att det finns ett utbud av olika upplåtelseformer. Målet för bostadspolitiken ska vara att skapa förutsättningar för olika slags bostäder som kan tillgodose olika individers behov och önskemål i olika skeden av livet.

Fru talman! Jag kommer osökt in på fastighetsskatten, som driver folk från hus och hem. I torsdags, för en vecka sedan, var det tioårsjubileum för Småhusägare mot boendeskatt. I 235 torsdagar har de stått här utanför Riksdagshuset i ur och skur och demonstrerat mot boendebeskattningen.

Jag ska läsa upp några citat ur initiativtagaren John Böttigers tal för en vecka sedan. ”Vi har hela tiden kritiserat boendebeskattningen. Vi har sagt att den är obarmhärtig, obehaglig, obegriplig, oberäknelig, oetisk, oförklarlig, ogrundad, oschyst, okontrollerbar, omotiverad, omöjlig, onaturlig, oproportionerlig, orationell, orättvis, osaklig, oskäligen, osympatisk och otillförlitlig. Ja, vi har vridit och vänt på skatten och taxeringen på alla upptänkliga sätt och funnit att den är oerhört oacceptabel. Vad är det för samhälle som med skatter driver sina medborgare från hus och hem? Och dessutom gör det med ett stort mått av godtycke och slump.”

På denna demonstration för en vecka sedan var representanter för alla partier där, utom för Socialdemokraterna och för Vänsterpartiet. Jag undrar egentligen varför.

Fastighetsskatten är orättfärdig enligt oss moderater. Fastighetsskatten tas ut på en fiktiv avkastning och fiktiv inkomst av den investering som har gjorts i den egna bostaden.

Det är inte möjligt att sälja en del av badrummet eller köksskåpen för att få råd att betala den löpande skatten. Många hushåll med måttliga inkomster har därför råkat illa ut genom den successivt ökade fastighetskattebördan. Det gäller allt från barnfamiljen som ärvt fritidshuset i skärgården, änkan efter fiskaren i Smögen till pensionärsparet med den nedamorterade villan i Stockholmsområdet.

Vi vill avveckla fastighetsskatten steg för steg. Vi vill förhindra att de höjda taxeringsvärdena för småhus leder till flera miljarder i fastighetskattehöjningar under de kommande åren. Vi vill införa ett tak för uttaget av fastighetsskatt för såväl permanentus som fritidshus enligt den modell som föreslagits av Småhusägare mot boendeskatt, de som har demonstrerat här utanför i tio år.

Skattetaket innebär att ingen ska behöva betala mer i fastighetsskatt än att det motsvarar 80 kr per kvadratmeter bostadsyta och 2 kr per kvadratmeter tomtyta, dock max 5 000 kr för tomten. De som får lägre fastighetsskatt med nuvarande system ska naturligtvis inte tillämpa denna takregel. Vi föreslår också att förmögenhetsskatten avskaffas i två steg under nästa mandatperiod.

Vidare föreslår vi moderater en sänkning av fastighetsskatten för småhus med 0,1 % från 2007 och för flerbostadshus med 0,1 % från 2008.

Fru talman! Vi politiker bygger inte bostäder, men vi politiker kan ta bort hinder för bostadsbyggandet. Hela mandatperioden och långt tidigare har vi moderater lagt fram en rad förslag för att ta bort hinder för bostadsbyggandet, men det har alltid blivit nej från vänsterkartellen.

Bostadsutskottet tillsammans och vi som enskilda ledamöter åker runt och träffar ganska många inom byggsektorn. Alla vi träffar tar upp följande frågor. Det behövs långsiktighet för bostadsbyggandet eftersom bostaden är en långsiktig investering. Den ska stå länge. Något måste göras åt PBL-krånglet. Det är de långa planprocesserna som förhindrar, försvårar och fördröjer byggandet. De förhindrar också konkurrensen. Vilken liten byggare kan vänta ut en planprocess som tar fem, sex, sju år eller mer? Vi får höra om den rigida tillämpningen av bullernormerna. Som en parentes, fru talman, kan jag nämna att man i helgen kunde läsa om de rigida bullernormsnivåerna som håller på att stoppa tusentals bostäder i Stockholm. Vi får också höra om alla skatter på byggandet och boendet. Vi får också ofta höra att man inte ska bygga för bostadskön utan i stället se till att det blir flyttkedjor. Det kommer med anledning av de investeringsbidrag och den investeringsstimulans som lockade fram byggande av lägenheter på 70 kvadratmeter, vilket lade en död hand över allt annat byggande. Vi får också höra att i storstadsregionen behövs infrastruktursatsningar för att bostadsbyggandet ska komma i gång. Stockholm är ett bra exempel på det. Som jag nämnde tidigare byggs det inte så mycket i Stockholmsområdet just på grund av att infrastruktur-satsningarna har uteblivit.

Vi har alla varit på mötena och hört samma människor och samma förslag för att riva hinder för bostadsbyggandet. Men vänsterkartellen nickar och ler lite instämmande. Mer blir det inte. Också i det betänkande vi diskuterar i dag håller vänsterkartellen med oss som har lagt fram förslag om att ta bort hinder. På sida efter sida kan man läsa att de håller med, men slutsatsen blir ändå avslag. Nej. Min fråga till er i vänsterkartellen blir följande: När kommer de skarpa förslagen? Det händer ju ingenting.

Är det som Kjell-Olof Feldt skriver i boken *Alla dessa dagar*? Han skriver: För många av mina kolleger i regeringen verkade en bra dag ha varit en dag då ingenting hände. Min bitterhet över motståndet mot förändringar, räddhågan att fatta beslut, bröt fram när jag frågade Sten Andersson om han inte själv såg att denna regering hade regerat sönder sig själv, att den behövde en rejäl chock för att kunna ta nya och bättre tag. Något svar på den frågan fick jag inte.

Vi har fått nej på alla våra förslag i det betänkande vi debatterar i dag. Då skulle man kunna tro att det tidigare under mandatperioden har kommit massor med förslag från den socialdemokratiska regeringen för att riva hinder. Nej, det har det inte gjort. Jag har tittat noga tillbaka hela mandatperioden. Jag har varit generös i min tolkning, och jag kan säga att det har kommit två och ett halvt konkreta förslag under mandatperioden för att riva hinder för bostadsbyggandet. I stället har utredningar tillsatts, liksom samordnare, ungdomssamordnare, byggsamordnare. Fru talman! Det är ett effektivt sätt att gräva ned frågor samtidigt som regeringen utåt kan slå sig för bröstet och hävda att man gör något.

Tusentals människor har under den här mandatperioden på grund av den så kallade stopplagen hindrats från att förverkliga sina drömmar eftersom de inte får omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter. Allians för Sverige kommer att omedelbart avskaffa stopplagen när vi vinner valet. Vi kommer också att införa ägarlägenheter så att fler kan äga sitt

boende. Det är en paradox i Sverige att man kan äga sin bostad bara om den ligger på marken. Ligger bostaden i ett höghus kan man inte äga den.

I dag har vi facit i hand över elva år av vad socialdemokratiskt maktinnehav innebär för bostadspolitik. Läger vi sedan till att Socialdemokraterna har suttit vid makten 65 av de senaste 74 åren förstår var och en att den verklighet vi har i dag när ungdomar har svårt att komma in på arbetsmarknaden och därmed bostadsmarknaden, att den verklighet vi har i dag med bostadsområden där många befinner sig i utanförskap, att den verklighet vi har i dag där drygt 60 % av Sveriges befolkning bor i en kommun med bostadsbrist, att den verklighet vi har i dag när folk inte har råd att bo kvar i sina barndomshem på grund av fastighetsskatten, att den verklighet vi har i dag som så många lever i, är frukten och konsekvensen av socialdemokratisk politik.

Jag medger att socialdemokraterna är skickliga på att vara i opposition mot sig själva och därmed få det att framstå som att någon annan är ansvarig för hur det ser ut i Sverige i dag. Det kommer vi säkert att få höra senare under parollen ”stolt men inte nöjd”. Detta konsttycke att vara i opposition trots att man har politiskt ansvar har också Vänsterpartiet tillägnat sig, som trots att det har agerat stödparti till Socialdemokraterna i snart åtta år alltid debatterar som om det var i opposition.

Fru talman! Sverige behöver inte mer av socialdemokratisk bostadspolitik. Sverige behöver inte mer av vänsterkartellens politik. Sverige behöver en ny borgerlig regering som river hinder, tillåter och gör det möjligt.

Moderaterna står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag nöjer mig för tids vinnande med att yrka bifall till reservation nr 13.

Anf. 3 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Finns det någon bostadspolitik i Sverige? Behövs det någon bostadspolitik i Sverige? Vad är i så fall Folkpartiets svar på de frågorna? Jag tänkte uppehålla mig i mitt tal kring frågeställningen om behovet av en bostadspolitik. Jag hoppas också att ni som har makten kommer att svara på frågan när ni håller era anföranden.

Vi har konstaterat att det i betänkandet, som också föregående talare var inne på, finns lite att utläsa om vad ni som har makten vill åstadkomma. Folkpartiet har lagt fram många förslag. Vi har på en punkt definitivt ändrat uppfattning, nämligen det bostadspolitiska målet. Vi menar att om man ska kunna följa upp de lagar som riksdagen stiftar och de beslut riksdagen fattar måste man också skapa förutsättningar att se över det bostadspolitiska målet. Det har visat sig när utskottet har frågat sig om de beslut som utskottet fattar verkligen leder någonvart att det har varit svårt att få besked. Vilka insatser? Har de lett till en förändring – ni som har makten? Vad är det som påverkar bostadsbyggande, boendeförutsättningarna och konsumenternas egen makt?

Vi i Folkpartiet landar i att vi måste se över det bostadspolitiska målet. Det kritiserar ni i majoriteten oss för. Vi menar att det är nödvändigt. När jag är ute och talar bostadspolitik konstaterar människor att det i regeringsformen finns en formulering 1 kap. 2 § som lyder enligt följande: Det åligger det allmänna att trygga rätten till bostad.

Den fråga jag får är vad detta innebär.

I ett läge där vi har så många som står utan bostad, där det är 60 % av Sveriges befolkning som inte har tillgång till en bostad eller som anser sig bo i kommuner med bostadsbrist, blir man väldigt fundersam. Jag kan konstatera att i Stockholms stad står nu ungefär 130 000 personer i bostadskö. 111 kommuner anger att det råder någon form av bostadsbrist.

Vi menar att man genom att göra en översyn av det bostadspolitiska målet kan skapa förutsättningar för att verkligen följa upp hur besluten här i riksdagen landar.

Boverket har kritiserat det bostadspolitiska målet utifrån att det är väldigt svårt att följa upp det. Därför förstår jag inte den kritik som kommer från er i majoriteten.

Vi menar att avstampet när det gäller fokus i bostadspolitiken borde tas i konsumenternas efterfrågan. I dag finns det väldigt mycket av ett myndighetsperspektiv och ett centralplaneringsperspektiv på hur och var man ska bygga. Men varför får inte konsumenternas efterfrågan genomslag?

I går var jag på ett föreningsmöte och berättade att jag i dag skulle debattera bostadspolitik. Jag ställde en fråga till några som satt vid mitt bord. Bland annat Mattias i Sundbyberg frågade jag vad hans medskick var till dagens debatt. Han var väldigt tydlig om att han vet bäst själv hur han vill bo. Han skickar med att ägarlägenheter är hans största önskan. Jag kunde bara svara honom att den lagstiftningen tyvärr inte finns, att det inte går i Sverige.

Ibrahim hade också synpunkter. Hans största önskan var att fler i hans bostadsområde skulle kunna äga sin bostad, vilket de flesta i dag inte kan. Han tyckte att det här är en viktig egenmaksfråga och undrade varför han själv inte kan påverka mer än han i dag kan göra och varför det är politikerna som bestämmer. Mitt svar till Ibrahim är: Enligt Folkpartiets uppfattning är det självklart att du ska kunna bestämma mer och påverka också ägarformerna och kanske kunna bilda en bostadsrättsförening. Det är alltså mitt medskick till Ibrahim.

Vi menar att det finns mycket att göra från riksdagens sida. Det handlar inte bara om de finansiella förutsättningarna, om investeringsbidrag, räntebidrag eller andra förutsättningar, utan det handlar också om det som hindrar att det byggs bostäder utifrån konsumenternas efterfrågan.

En sådan typisk fråga som kommer upp är inte minst det här med att det är en sak att ha målsättningar om hur mycket som ska byggas och att Socialdemokraterna har målet att 120 000 bostäder ska byggas. Men hur många blir det egentligen?

Det går inte att bo i en överklagad detaljplan. Det går inte att bo i en planprocess. Målsättningen borde vara att se till att ta bort de hinder som gör att det inte går att bygga bostäder.

Häromveckan tog en mindre byggare kontakt och berättade om vilken nästan oändlig process de har hamnat i. De ville bygga hyresrätter och hamnade i en överklagandeprocess som pågår månad efter månad. I vissa fall hamnar man i överklagandeprocesser som varar i årtal. Det borde vara i allas intresse, säger den här byggaren, att de här bostäderna kommer fram. Vad gör ni som lagstiftare? frågar han.

Folkpartiets svar är att planprocessen måste effektiviseras. Det är inte rimligt att byggandet stoppas. Där menar jag att regeringen har ett väldigt stort ansvar därför att nu ligger det över 200 överklaganden. Man måste

fatta beslut för att komma fram i processen. Det är mitt medskick till Socialdemokraterna och regeringen.

Det finns alltså väldigt mycket att göra.

Jag återkommer till egenmaksfrågan beträffande ägandet. Vi i Folkpartiet tror att detta med att äga sin bostad är en viktig möjlighet. Vi kan konstatera att det i många förorter och stadsdelar ensidigt är *en* upplåtelseform, hyresrätten, som dominerar.

Vi tycker att det är viktigt att göra det möjligt för människor att bilda bostadsrättsföreningar. Vår förhoppning är att vi får en ny upplåtelseform, ägarlägenheter, och att de som vill kan bilda kooperativa hyresrätter. Det gäller att skapa förutsättningar för människor att själva avgöra vad som är viktigt för dem.

Även om de boende i en stadsdel, det kommunala bostadsföretaget och kommunens politiker är överens räcker inte det i dag, för lagstiftaren – Socialdemokraterna och stödpartierna – anser att man måste begära tillstånd för att kunna få sälja till de boende. Där har flertalet exempel visat att den typen av initiativ stoppas. Jag tycker att detta är oerhört beklagligt. Jag tror på den egenmakt som kommer utifrån att människor själva kan bestämma. Framför allt tror jag på att kommunerna tillsammans med de boende och de kommunala beslutsfattarna bättre kan avgöra frågan. Vi i riksdagen ska inte förhindra, utan vi ska möjliggöra.

I övrigt är det också viktigt att fundera över boendekostnader. Vi i Folkpartiet tror på konkurrens. Vi tror att det är viktigt att släppa fram många aktörer. Vi tycker att den statliga marken skulle kunna upplåtas för bostadsbyggande. Vi menar att man genom att se till att det finns många aktörer skapar förutsättningar för produktutveckling och prispress. Det tror vi är oerhört väsentligt och viktigt.

Vi tror också att det är viktigt att fundera över byggbranschens funktionssätt. Vi i Folkpartiet har många gånger lyft fram att det också är viktigt med byggbranschens framtidsmöjligheter, inte minst när det gäller möjligheterna att rekrytera arbetskraft, och att vi inte får en överhettning i branschen. Detta bygger också på att man tar vara på människor som vill verka inom branschen. Kvinnor och etnisk mångfald är två viktiga frågor.

I en debatt förra veckan kunde vi konstatera att statsrådet Ulrica Mesing påtalade att just nu råder ett överhettningsproblem. Men vad är Socialdemokraternas svar på detta? Hur ska ni se till att det skapas möjligheter för fler aktörer att komma in på marknaden? Detta är oerhört väsentligt.

För ett par veckor sedan var jag och några andra här på en debatt och mötte studenter. Frågan om studentbostäder är en oerhört angelägen fråga. Jag kan konstatera att 80 % av dem som studerar inte bor i regelrätta studentbostäder utan finns i många olika boendeformer.

När man blickar ut över ett auditorium med kanske hundra personer ser man att en student i Sverige inte alltid är en 19-åring, utan det kan vara en mamma i 30-årsåldern som har flera barn. Många kan också vara i 25-årsåldern. De är kanske sambor eller bor ensamma. Detta visar att det är svårt för oss att säga att investeringsbidrag för studentbostäder är lösningen.

Vi vill skapa möjligheter för studerande att efterfråga bostäder – detta oavsett om man är 19 år och nyss har flyttat hemifrån eller om man är

30 år och flerbarnsmamma. Vi tror på ökade studiemedel och på ökade möjligheter att efterfråga bostäder. Dessutom gäller det att se till att det finns bostadsbidrag för studerande som är under 29 år. Det här är viktiga frågor för att skapa möjligheter för alla oavsett ålder och familjesituation. Det är Folkpartiets svar i det avseendet.

Fru talman! Jag har här tagit upp bara några exempel på frågor som Folkpartiet driver. Lars Tysklind, min folkpartikollega i utskottet, kommer att mer exklusivt gå in på fastighetsskatten, på strandskyddet och på många andra frågor.

När jag läser betänkandet undrar jag var era förslag är. Jag riktar mig då till er som har makten. Ni säger nej till alla förslag som vi här har lagt fram. Jag sitter i riksdagen sedan år 2002 och har gått tillbaka och tittat på alla förslag som vi har lagt fram. Men år efter år möts vi av samma svar, nämligen att det är en fråga som regeringen förväntas återkomma till och att ni inte är beredda att yrka bifall till våra förslag. Jag förstår inte detta. Vad är alltså ert förslag?

Apropå den fråga som jag inledde med, om det finns någon bostadspolitik, vill jag från Folkpartiets sida säga: Folkpartiet har ett förslag till bostadspolitik. Vi tror att det är viktigt för Sverige.

Men ni som har makten, vad är ert svar och vad består er bostadspolitik av? Jag kan konstatera att ni säger nej till våra förslag. Inte heller kommer det några propositioner från regeringen. Vi väntar med spänning.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén och Lars Tysklind (båda fp).

Anf. 4 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! De olika ståndpunkterna och de ideologiska skillnaderna mellan blocken är mycket skarpa och tydliga när det gäller bostadspolitiken.

Majoriteten vill styra insatserna mot de behov som finns, och alliansen vill att marknaden, efterfrågan, ska styra.

Majoriteten vill omforma och förnya stödet till bostadsproduktionen. Alliansen vill ta bort det helt och hållet.

Majoriteten möter ett ökat behov av hyresrätter med insatser för att åstadkomma detta. Alliansen vill ta bort stöden.

Majoriteten stöder kommuner med mycket tomma lägenheter. Alliansen vill ta bort detta stöd.

Majoriteten vill stimulera miljöinsatser på energisidan för att minska el- och oljeberoendet. Alliansen vill inte ha sådana stöd.

Uppräkningen skulle kunna fortsätta, men jag stannar där. Alla som lyssnar eller tittar på debatten inser och förstår denna tydliga skillnad, vilket också syns i de olika anslagsförslag som finns inom utgiftsområde 18, som vi nu debatterar.

Vänsterpartiet står naturligtvis bakom förslaget till budget men har ändå valt att reservera sig på några punkter.

Vänsterpartiet menar att behovet av bostäder ska styra de statliga insatserna. Därför behöver det byggas betydligt fler hyresbostäder, framför allt för ungdomar, stora barnfamiljer och andra utsatta grupper på bostadsmarknaden, inte minst de hemlösa. Mer än 50 % av ungdomar mel-

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

lan 20 och 27 vill bo i hyresrätt, och många är de hushåll som inte har råd eller möjlighet att låna pengar till en bostadsrätt eller ett eget hem. Allt fler lever med osäkra inkomster på grund av tillfälliga anställningar, vilket inte heller gör saken bättre.

Bristen på hyresrätter beror främst på de kraftiga förändringarna i de statliga subventionssystemen. Räntebidragskostnaderna har från 1994 minskat från 34 miljarder till ca 2 miljarder i dag, på grund av ändrade regler och naturligtvis på grund av ett minskat byggande.

Den produktionskostnad som räntebidragen grundats på har legat still sedan 1993. Toppåret 1991 byggdes det mer än 35 000 hyresrätter, vilket raskt sjönk till ca 3 000, för att nu vara uppe på ungefär den dubbla nivån. Byggandet av egnahem och bostadsrätter har inte alls påverkats i lika stor omfattning som hyresrätten. När staten drar ned på sitt ansvar tar marknaden över, och vi får ett efterfrågestyrt byggande, inte ett behovsstyrt.

Den nuvarande majoriteten har stärkt statens ansvar genom införandet av investeringsbidrag för byggandet av hyresrätter. Genom Vänsterpartiets försorg har vi också infört riktlinjer för hur höga boendekostnaderna får vara. Byggsektorn har tagit till sig detta, och produktionen av billiga men goda bostäder har ökat. Stöden upphör 2006, och Vänsterpartiet menar att de ska ersättas av ett förbättrat och mer långsiktigt stöd.

Tyvärr är det inte bara nyproduktionen av hyresrätter som är eftersatt. Ombyggnadsbehovet är ännu större. 1,3 miljoner lägenheter i flerfamiljshus behöver helrenoveras de närmaste 10–15 åren. Då behövs en fördubbling av ombyggnadstakten.

För att klara både en ökad nyproduktion och ombyggnation vill Vänsterpartiet inrätta en bostadsfond vid sidan av statsbudgeten, finansierad med AP-fondsmedel, som under tio års tid stöder byggandet och ombyggnation av hyresrätter med 10 miljarder kronor per år. Staten återför sedan detta till AP-fonderna genom att betala ränta och amortering under en period av 30 år. Vi menar att AP-fonderna på det sättet bidrar till en samhällsnyttig produktion, som ger inhemska arbetstillfällen och därmed stärker både statsbudgeten och pensionssystemet. Stöden ska vara kopplade till ett tak för både produktionskostnader och boendekostnader för att inte gynna vare sig byggherrar eller fastighetsägare. Det är viktigt att hyrorna kan hållas nere. I hyresrätten bor de som har de lägsta inkomsterna, men som med dagens ekonomiska villkor för hyresrätten har de högsta boendekostnaderna per kvadratmeter.

För att ytterligare betona vikten av en ökad ny- och ombyggnation menar vi att riksdagen ska komplettera de övergripande bostadspolitiska målen med ett volymmål. Under den närmaste tioårsperioden bör det årligen byggas minst 40 000 bostäder, varav hälften hyresrätter, och 65 000 bostäder i flerfamiljshus renoveras.

Ett sådant mål blir tydligt och sätter press på regeringen. Det skickar också en signal till bygg- och bostadssektorn och till kommunerna om att en långsiktig och uthållig bostadspolitik åter är i sikte. En hög och jämn nivå på byggandet är bra för konkurrensen i byggsektorn, ger kommunerna bättre planeringsförutsättningar och möjlighet att behålla kompetens inom plan- och byggområdet.

Utskottsmajoriteten vill inte ha något sådant mål utan nöjer sig med regeringens redovisning att målet ska nås genom åtgärder som stimulerar

såväl nyproduktion som ombyggnation och att i målen framgår att det ges förutsättningar för ökad nyproduktion i våra tillväxtregioner som kan efterfrågas av bredare hushållsgrupper. Detta ger enligt majoriteten ett klart uttryck för att få till stånd ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning.

Tyvärre kvarstår dock frågan: Vad menas med ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning, och hur stor del av detta byggande ska vara hyresrätter? Majoriteten är fortfarande svaret skyldig.

De finansiella villkoren är naturligtvis också viktiga för bostadsproduktionens storlek, men det finns andra viktiga, kompletterande åtgärder, som till exempel bostadsbidragen. Vänsterpartiet menar att det behövs en rejäl översyn av bostadsbidragen, något som även riksdagen har ställt sig bakom. Sten Lundström kommer närmare att presentera våra ståndpunkter i denna fråga.

Fru talman! Finns det något positivt att hämta i de borgerliga förslagen på utgiftsområdet? Ja, det görs en del tappra försök, men samordningen är dålig, så det blir väldigt svårt för väljarna att ta ställning till vad som egentligen gäller. Här kommer några exempel.

Kristdemokraterna vill öka bostadsbidragen, och Folkpartiet vill behålla dem på nuvarande nivå. Centern vill sänka bostadsbidragen, och Moderaterna vill ta bort ungdomsbostadsbidraget.

Kristdemokraterna och Centern vill införa ett investeringsstöd för byggandet av studentbostäder. Moderaterna och Folkpartiet vill avskaffa alla former av investeringsstöd.

Kristdemokraterna vill stödja kommuner med bostadsöverskott men får nobben av de övriga tre i alliansen.

Det enda allianspartierna är överens om är att investeringsbidragen till nyproduktion ska tas bort och att även resterande del av räntebidraget ska tas bort under en tid. Hur det kommer att påverka nyproduktionen av hyresrätter framgår ej, inte heller vilka hyresnivåer som det medför. Några andra ekonomiska incitament av större värde går inte heller att finna i de borgerliga partiernas budgetförslag.

Till sist, fru talman, vill jag påpeka att klimatpåverkan och andra naturpåverkande krafter gör det viktigt att kunskap om sådana förhållanden är viktiga att ta till vara. Det har stor betydelse för all byggnation, och misstag i planeringen kan stå sig dyrt. Minns tunneln genom Hallandsåsen eller all byggnation som hamnat under vatten vid översvämningar för att man i planeringen inte tagit till sig kunskap om detta.

Staten har en alldeles utmärkt myndighet med stora kunskaper i dessa frågor, nämligen Statens geotekniska institut, SGI. Det borde få en samordningsroll i de här frågorna, i likhet med den roll som Lantmäteriverket nu fått i samband med Geografiska informationssystem, GIS. SGI är också en garant för att undersökningar i deras regi är oberoende och neutrala. Det borde vara obligatoriskt för Vägverket, Banverket med flera att utnyttja SGI:s tjänster i samband med större statliga projekt.

Vi i Vänsterpartiet står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 30.

I detta anförande instämde Sten Lundström (v).

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det är både intressant och anmärkningsvärt att notera att Owe Hellberg använder så mycket av sin talartid till att recensera alliansens förslag. Men i och för sig kan jag förstå det, eftersom majoritetens förslag är så dåliga att man hellre lyfter fram våra förslag. Jag kan inte annat än tacka för det.

Owe Hellberg säger att alliansen gör tappra försök att komma med goda förslag men att samordningen är svår. Jag tror att det, mot bakgrund av de reservationer som även Vänsterpartiet, trots regeringssamverkan, drar fram i den här debatten, är alldeles uppenbart för lyssnarna att er samordning inte är så väldigt mycket bättre.

Precis som någon tidigare sagt, har Socialdemokraterna regerat i Sverige 65 av 74 år, och de senaste 11 åren med hjälp av Owe Hellberg och Vänsterpartiet. Då måste man ändå, vilket alla tv-tittare och åhörare i Sverige i dag kan bekräfta, ställa sig frågan: Hur kommer det sig då, Owe Hellberg, att bostadspolitiken i dag ser ut som den gör? Hur kommer det sig att 50 hemlösa dörrar varje vinter, att vi har tusentals bostadslösa, att över 150 kommuner har bostadsbrist och att studenter inte kan studera de program de vill därför att det inte finns några studentbostäder? Hur kommer det sig att pensionärer får flytta från sina egna hem på grund av att ni mjölkar ut allt genom fastighetsskatten så att de inte kan bo kvar, trots att de har investerat hela sitt liv och sin arbetstid för att skaffa sig detta boende? Förklara det, Owe Hellberg, om det ska bli någon trovärdighet i all den kritik som ni riktar mot alliansen, som inte ens har haft makten! Det är ju ni som styr, och ändå ser det ut så här. Förklara det för väljarna tack!

Anf. 6 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! På den här korta stunden blir det väldigt svårt att bemöta alla de anklagelser som Ragnwi Marcelind kommer med. Det jag försökte redovisa i mitt anförande var att det inte finns särskilt mycket gemensamt i alliansens politik. Ni har ju väldigt olika syn på bostadsbidrag, stöd till studenter och många andra punkter. Det visar att det inte kommer att hända så mycket med era förslag. Ni måste ju vara överens om dem.

Det stora paradnumret som ni kör med är ju fastighetsskatten. Jag var på en fastighetsskattedebatt häromdagen där det klart framgick att Kristdemokraternas förslag till fastighetsskatt inte har något som helst gehör hos vare sig Moderaterna, Centern eller Folkpartiet. Det blir lite löjligt att ni framför det förslaget när det över huvud taget inte kommer att bli en diskussion om det. De små justeringar som sker i de andra partiernas förslag handlar om hundralappar hit och dit.

Vi har haft en lång period av nedgång i bostadspolitiken. Går man från 70 000 nya bostäder om året till 10 000–12 000 om året under en lång tid är det klart att det uppstår problem. Och detta har skett i samband med skattereformen, omläggningen av räntebidragssystemet och hela den ekonomiska situationen som påverkar detta. Jag har hittills i dag inte hört ett enda förslag från den borgerliga alliansens sida som skulle leda till något resultat i de här frågorna. Vem är emot ökad konkurrens? Vem är emot att människor ska ha en större möjlighet att efterfråga bostäder genom tryggare anställningar och inkomster? Ni kommer ju inte med

några förslag. Det är ju det som är problemet. Det är bara många vackra ord.

Prot. 2005/06:47
8 december

Anf. 7 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det vore intressant om Owe Hellberg i sitt nästa inlägg kan tala om sin och Vänsterpartiets syn på konkurrens. Det skulle kanske klargöra lite grann i debatten.

Låt mig haka på detta med fastighetsskatten. Det står så här i motion 257 av Lars Ohly: ”Utformningen av fastighetsskatten är en viktig del av bostadspolitiken och påverkar vilken typ av bostäder som byggs. Boendebeskattningen bör vara rättvis och neutral samt bidra till att uppnå de produktionsmål som Vänsterpartiet vill att riksdagen ska anta.”

Då undrar jag om Owe Hellberg tycker att fastighetsskatten är en viktig del av bostadspolitiken, i likhet med Lars Ohly. Vad vill egentligen Vänsterpartiet med fastighetsskatten för flerbostadshusen? Vill ni ta bort den på hyresrätter? Om svaret är ja på den frågan – och Owe Hellberg månar ju väldigt mycket om hyresrätter – varför sluter ni då upp bakom Socialdemokraternas taxeringsmodell som hela tiden skjuter skatterna, och därmed hyrorna, i höjden för hyresrätter?

Vad vill ni med bostadsrätterna, Owe Hellberg? Vill ni jämställa dem med villorna när det gäller fastighetsskatten? Är svaret på den frågan ja, kommer det att innebära en chockhöjning av skatten på bostadsrätter.

När det gäller flerbostadshusen är det faktiskt så att för 2,4 miljoner lägenheter betalas i dag knappt 5 miljarder kronor per år i fastighetsskatt. Med vårt förslag på en kommunal avgift på 900 kr per lägenhet skulle det inte bli mer än 2,1 miljarder i uttag per år. Det skulle innebära en massa pengar mer än vad till exempel räntebidragen är per år, och de uppgår till 1,6 miljarder.

Jag tror att Owe Hellberg måste sätta sig in i de här frågorna. Då kan han kanske svara på min fråga: Vad är hans syn på fastighetsskatten?

Anf. 8 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Det är inte så intressant att prata om Kristdemokraternas fastighetsskatteförslag eftersom det inte har något som helst gehör hos de andra politiska partierna. Men en sak är väldigt tydlig. En höginkomsttagarfamilj som i dag betalar bortåt 30 000 kr i fastighetsskatt får raskt en sänkning med 27 200 kr med Ragnwi Marcelinds förslag. En sådan politik kan Vänsterpartiet naturligtvis inte ställa sig bakom. Den är orättfärdig och orättvis.

Vi har sagt att fastighetsskatten ska vara så neutral som möjligt. Därför har vi sagt att vi ska beskatta upplåtelseform och inte hustyp, som vi gör i dag. Vi vill särskilja skatterna för de tre olika upplåtelseformer som vi har. Vi menar att eftersom man betalar bolagskatt för hyresrätten ska man egentligen inte betala fastighetsskatt. Det är vårt långsiktiga mål att det ska bort. För bostadsrätterna betalar man i dag två skatter, både fastighetsskatt och en förmånsskatt. Vi vill förändra det systemet också, så att de också får betala en skatt. Sedan får man naturligtvis diskutera vilken nivå de här skatterna ska ligga på.

Jag var med i en fastighetsskattedebatt häromkvällen, och jag kan konstatera att ni säger väldigt mycket, men i verkligheten händer det ingenting. En sänkning av fastighetsskatten med 0,1 % eller 0,15 % blir

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

oerhört små summor i det här sammanhanget. Det täcker inte ens de nya taxeringsvärdena. Det är detta som är ert problem, och ni kommer inte längre. Ni har ingen plan för detta. Kristdemokraterna har sitt förslag, och de andra borgerliga partierna har sina förslag. Men de stannar ju upp och redovisar inte hur det ska se ut under en längre tid.

Anf. 9 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Nu har vi fått bevittna det jag tog upp i mitt anförande, konststycket att vara med, ha makten och styra och ändå framställa det som om man är i opposition. Det har Owe Hellberg lyckats med ännu en gång. Jag tror inte att jag har varit med i någon debatt under den här mandatperioden utan att Owe Hellberg just har gjort detta konststycke.

Fru talman! Jag önskar att jag kunde ge en minut av min talartid till Owe Hellberg. Jag har en väldigt kort fråga, och han behöver kanske lite tid för att utveckla den. Jag frågar bara: Hur ser vänsterkartellens bostadsfinansieringsförslag ut?

Anf. 10 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag bedriver ingen oppositionspolitik i det här sammanhanget. Vi har tydligt och klart sagt att Vänsterpartiet står bakom majoritetens budgetförslag.

Sedan har jag faktiskt vågat dryfta att vi har ett förslag till nytt finansieringssystem när det gäller nyproduktion och ombyggnation av hyresrätter. Den frågan har ingen tagit ställning till. Alla vet ju att det ska läggas förslag i den frågan i vår. Innan det läggs ett sådant förslag måste Vänsterpartiet självfallet få tala om hur vi ser på det här. Vi menar också att vi har en väldigt ansvarsfull och tydlig finansiering av det här förslaget som mycket väl passar in i det system vi har med statliga utgiftstak och annat.

Därför har vi valt en sådan modell som vi faktiskt kan stå för och som vi tror kommer att leda till ett omfattande ökat byggande av hyresrätter och en ökad ombyggnationsnivå. Det är sådant som vi faktiskt måste ägna oss åt här i Sverige. I dag är det ju så att bostadsstockens värde, trots de fiktiva höjningar som sker varje år, faktiskt har sjunkit ända sedan 1993. Nu börjar vi närma oss en balanspunkt, men bostadsstockens värde har alltså sjunkit under en tioårsperiod, och det är ett allvarligt samhällsekonomiskt bekymmer.

Anf. 11 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Alla som lyssnar kan konstatera att jag inte fick något svar på min fråga. Då ska jag förtydliga den, om Owe Hellberg inte förstår att i vänsterkartellen ingår Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. I det svar jag fick sade Owe Hellberg ”vi”, vilket var detsamma som Vänsterns svar.

Jag frågar: Vad är vänsterkartellens förslag till bostadsförsörjningssystem framöver? Det var min konkreta fråga.

Jag tittar på betänkandet från förra året, och där stod – Owe Hellberg stod faktiskt bakom den punkten – hur viktigt det var att man i god tid, innan de tillfälliga stödförmerna upphörde, skulle komma med ett konkret förslag. Det står det inte i dagens betänkande, och det förstår jag, för nu är det inte god tid längre. Men min fråga kvarstår: Hur ser vänsterkar-

tellens förslag till bostadsfinansieringssystem ut? Jag vill ha svar på den frågan. Jag tycker att vi som väljare och som opposition kan få kräva det.

Prot. 2005/06:47
8 december

Anf. 12 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Marietta ställer ju en fråga som inte går att besvara än, eftersom den här saken inte är hanterad. Vi har en departementsskrivelse som är ute på remiss. Svaren kommer in före jul. Det är aviserat att det ska läggas en bostadspolitisk proposition, och den måste naturligtvis komma före mars månads utgång. Där får förhoppningsvis Marietta det svar som hon vill ha. I den propositionen kommer att presenteras hur en ny modell för detta ska se ut. Naturligtvis kommer Vänsterpartiet att föra fram sin talan och sin syn på den här saken i alla de sammanhang där vi har möjlighet att göra det.

Det är ju alltid så: Ska man komma överens i slutändan så är det tre parter som ska komma överens. Så är det. Det har vi gjort hittills i de 14 budgetar som vi har varit överens om sedan 1998. Det är ett givande och ett tagande. Det är nog så att Marietta får vänta med sitt svar eftersom vi har den arbetsgången. Det är inte heller så att Vänsterpartiet styr över när regeringen lägger fram sina propositioner.

Jag skulle också i det här sammanhanget vilja lyfta fram en annan sak. Jag hann inte göra det i mitt inlägg. Ett av era förslag när det gäller hyror är ju att de kommunala bostadsbolagen inte längre ska vara hyresledande. Det skulle vara intressant om någon kunde utveckla det resonemang och den anmälan som fastighetsägarna har gjort till EU om hur man ser på det här. Man tycker att avkastningen på kommunala bostäder skulle behöva öka med sådär 10 miljarder och leda till en hyreshöjning på 1 000 kr per månad. Prata om de viktiga sakerna, tycker jag, de som verkligen påverkar hyrorna, i stället för de målande ord som ni för fram i era resonemang och i er kritik mot majoriteten.

Anf. 13 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag ska vara väldigt konkret. Jag vill veta av Vänsterpartiet följande:

Är Vänsterpartiet berett att bidra till en reformering av hyressättningssystemet för nyproduktion? Det har Folkpartiet föreslagit.

Är Vänsterpartiet berett att sänka fastighetsskatten inklusive för flerbostadshus och för hyresrätter, och på sikt avveckla den? Det är Folkpartiets förslag.

Är Vänsterpartiet berett att införa lagstiftning så att vi kan få en ny upplåtelseform som är ägarlägenheter? Det är Folkpartiets förslag.

Är Vänsterpartiet berett att ta bort tillståndsprövningen, så att kommunerna och de boende själva kan avgöra om man ska få ombilda eller ändra boendestrukturen i en kommun? Det är Folkpartiets förslag.

Är Vänsterpartiet berett att se till att påskynda överklagandeprocessen, så att inte regeringen sitter med ett par hundra överklaganden utan verkligen agerar? Det är Folkpartiets förslag.

Är Vänsterpartiet berett att se över det bostadspolitiska målet så att konsumenternas, de boendes, efterfrågan faktiskt påverkar att det byggs och vad som byggs?

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Slutligen skulle jag också vilja kommentera bostadsfinansieringsfrågan, förutom de här konkreta bostadspolitiska frågorna. Jag kan konstatera att i den utredning som Owe Hellberg nämner står följande om vad man *inte* fick utreda: Det kan exempelvis noteras att bostadsorganisationernas önskemål om regeländringar under senare år i stor utsträckning gällt skattefrågor, och dessa har alltså inte kunnat övervägas inom arbetsgruppen.

Vore det inte rimligt att en utredning faktiskt också fick se över den fråga som alla diskuterar, inklusive Folkpartiet, att boscatterna måste sänkas? Vad är Owe Hellbergs svar på det?

Anf. 14 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Det var många frågor. Jag ska försöka besvara dem. Vi är beredda att titta på hyressättningssystemet, under förutsättning att vi också samtidigt för en diskussion om ett bra system för investeringsstöd till nyproduktion.

Vår syn på fastighetsskatten försökte jag förklara alldeles nyss. Vi vill beskatta upplåtelseform, och vi vill göra den så rättvis och neutral som möjligt. Det här innebär, som jag sade, att skatten på hyresrätter ska bort och att bostadsrätter inte ska dubbelbeskattas utan att det ska tas ut *en* skatt.

När det gäller överklagandeprocesser finns det många förslag i PBL-kommittén som även folkpartisten har ställt sig bakom. Det är inte särskilt många speciella folkpartiförslag som har kommit fram i PBL-kommittén som radikalt skulle förändra den här situationen. Vi föreslår att regeringen ska avlastas de här överklagandeärendena och att de ska behandlas på annat sätt i stället via den andra instansordningen.

När det gäller finansieringsfrågan tycker vi naturligtvis att det måste finnas ett system för det här även fortsättningsvis så att vi kan uppnå de mål som vi vill uppnå.

Målfrågorna togs också upp. Ja, vi hade en synpunkt på målen när det gäller volymmål och att vi ska införa detta så att vi får en tydlig signal till alla som berörs av det här att det ska satsas på bostadsbyggande framöver.

Anf. 15 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Men varför kommer inga förslag då? Vänsterpartiet stöttar majoriteten. Ni har ett budgetsamarbete. Jag har varit i riksdagen sedan 2002, och jag saknar de konkreta förslagen. Jag kan också konstatera att även i dagens behandling avslås Folkpartiets förslag.

Jag var nu väldigt konkret. Det efterlyste Owe Hellberg. Jag tror att det finns mycket riksdagen kan göra för att se till att skapa goda förutsättningar för att det byggs, att det byggs kontinuerligt och att konsumenternas efterfrågan hamnar i fokus.

Jag kan konstatera att det väl är den frågan alla ställer sig nu: Varför kommer inga förslag? Vänsterpartiet är delaktigt i detta.

Jag tycker att det finns en stor skillnad i det Vänsterpartiet bidrar till i samarbetet kontra det jag hör från talarstolen, det vill säga att det finns väldigt mycket mera ambitioner. Men varför kommer inga förslag?

Jag vill också kommentera bostadsfinansieringssystemet. Jag noterar Owe Hellbergs kritik kring räntebidragssystemets avveckling etcetera. Vi har också i Folkpartiet uppmärksammat det som man inte fick uppmärksamma i den här utredningen, det vill säga att man också kan sänka och avveckla fastighetsskatten. Owe Hellberg ville inte vara tydlig på den punkten, men jag måste fråga: Varför fick man inte göra en förutsättningslös utredning? Man noterar även här att den frågan hänger ihop med frågeställningen generellt sett kring bostadsfinansiering. Det tycker jag också att jag skulle vilja ha ett svar på.

Vänsterpartiet behöver ge svar på dessa frågor: Varför kommer inga förslag? Varför får man inte utreda förutsättningslöst?

Anf. 16 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag noterar att Nina Lundström tycker att Vänsterpartiet vill göra mer för bostadspolitik än vad vi lyckas åstadkomma i majoritet.

Vilka frågor som man får ta upp i en sådan här utredning styr ju faktiskt inte Vänsterpartiet över. Det är ju en regeringsfråga, och det måste man ha respekt för.

När det gäller fastighetsskatten kan jag konstatera att era ändringsförslag är *peanuts* i sammanhanget. I kronor och ören är det i princip ingenting. Tyvärr är det så. Det handlar om 700–800 kr för en normalvilla som betalar 7 000–8 000 kr i fastighetsskatt. Taxeringshöjningen innebär ungefär lika mycket. Ni kommer ingenstans med det där. Ni säger att ni ska göra saker, men ni gör ingenting.

Låt mig sedan bara konstatera att i fråga om hyresrätterna, som jag pratat väldigt mycket om, vill Folkpartiet ha ett åtgärds paket där det ska ingå friare hyressättning för nyproduktion, förskjuten infasning av fastighetsskatten, begränsningar i möjligheten att överklaga hyran i nyproduktion, en effektivare planprocess, lokalt anpassat strandskydd och några saker till. Jag ser dock inte att detta verkligen påverkar bostadsbyggandet eller hyresnivåerna.

Det gör däremot andra saker som ni vill göra, som att ta bort den hyresledande funktionen för de kommunala bostadsföretagen. Jag tycker att fastighetsägarnas anmälan till EU på ett mycket tydligt sätt talar om vad man vill åstadkomma – högre avkastning, tjäna mer pengar på hyresrätterna. Detta ska naturligtvis betalas av någon, och det blir av de boende, av hyresgästerna. Så det ni egentligen vill göra är ju att höja boendekostnaderna för människorna.

Anf. 17 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 13 under punkt 6.

Bostadsutskottets betänkande, som nu debatteras, är mycket intressant. Det visar vad varje enskilt parti har för visioner för samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande i Sverige. Det är i detta betänkande som var och en kan hämta hem partiernas olika ställningstaganden, eller se att inga ställningstaganden finns. Där kan man också se vilka frågor inom bostadssektorn i varje fall vissa partier kommer att driva inför valet 2006.

”Ruggig statistik om bostadsbristen. 430 personer söker varje ledig hyreslägenhet i Göteborg.”

Vi tar det igen. ”I genomsnitt söks varje ledig hyresrättslägenhet i Göteborg av 430 personer. En får den. Resten får fortsätta att leta. Bara i år har närmare två miljoner ansökningar kommit in – till 4500 lediga lägenheter.” Detta är ett citat från Göteborgs-Posten måndagen den 3 oktober 2005.

Göteborgarnas situation är dessvärre inte unik. Så ser det ut runtom i vårt land. Byggandet i Sverige är alltför lågt. Även om nybyggnationen ökat något har det skett från en alltför låg nivå. Majoriteten av Sveriges kommuner uppger att de har bostadsbrist. Utvecklingen har gått åt helt fel håll.

När regeringen nu säger att den når sina mål undrar jag: Till vilka är målen anpassade? Är det till konsumenterna eller till regeringen? Det kanske inte är så underligt att det enda Mona Sahlin gör i luciatåget, som Ragnwi beskrev, är att lysa med sin frånvaro när vi debatterar viktiga frågor i kammaren.

Ungdomar är en utsatt grupp på bostadsmarknaden. Det är de som drabbas hårdast när det inte finns några bostäder. Alltför tvingas bo kvar hemma hos sina föräldrar under allt längre tid. Stockholms studentkår har visat att 30 000 studenter står i bostadskö. Centerpartiet har därför valt att satsa lite extra för att komma i gång med byggandet av just studentbostäder.

Segregationen är stark i Sverige. I riksdagen har det nyligen hållits en extra debatt om det. Ett av de tunga argumenten för Socialdemokraterna, när de införde en reglerad bostadsmarknad, var att ge alla samma möjligheter och motverka segregation. Alla ska med, sades det på sossekongressen, men det stämmer dessvärre inte i Sverige. Även om tanken varit god råder det på den svenska bostadsmarknaden en långt gången segregation, såväl ekonomisk som etnisk.

Fru talman! Obalanserna på bostadsmarknaden har lett till en snabb ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Det är ett tecken på att något är fel. Skevheterna i dagens system gör att bostadsrättspriserna rusar i höjden och entreprenörer och byggbolag drar sig för att bygga det som efterfrågas, hyresbostäder.

Det byggs för lite, men det som finns underhålls inte heller. Jörgen Johansson återkommer till den frågan, men jag vill ändå beröra den lite grann. Samtidigt som underhållsbehovet är stort finns där möjligheter. Genom att inte enbart satsa på upprustning utan också ha med ett nytänk och föra in energi- och miljöfrågorna kan detta bidra till att vi får ett långsiktigt hållbart boende, om bara viljan finns att göra någonting.

Det saknas en aktiv bostadspolitik från regeringens sida. Samtidigt som problemen syns allt tydligare, och de är många, är förslagen från regeringens sida få. De bostadspolitiska ambitioner som Mona Sahlin uttalat sig om i massmedierna – vi bostadspolitiker får på så sätt kännedom om dem – innehåller många vackra ord men bara ett konkret förslag: en ny utredning. Det är häpnadsväckande. Det har inrättats ett nytt departement, Samhällsbyggnadsdepartementet, och man har till och med bytt bostadsminister, men det blir inga resultat.

Vad väntar ni i majoriteten på? Folket har i alla fall väntat alldeles för länge. Det måste till en ny regering med Centerpartiet som stark motor,

för Centerpartiet ser lösningar på problemen. Det är inte nattsvart överallt, men det krävs ett nytänk.

Problemen med dagens bostadssituation beror till viss del på obalanserna på bostadsmarknaden och det alltför låga byggandet. Med en väl fungerande bostadsmarknad skulle negativa aspekter som bostadsbrist och svarthandel motverkas och fler människor kunna påverka sin situation.

Det låga byggandet har flera förklaringar. En av de populäraste, om man nu kan uttrycka sig så, är att det är ineffektivitet och bristande konkurrens som håller uppe byggkostnaderna. Detta stämmer i mångt och mycket. Utredningar och rapporter har visat på tydliga brister, inte minst i form av ineffektivitet och dessvärre också slarv och slöseri. Samtidigt har Byggekostnadsforum visat att det finns skillnader, att det även finns goda exempel. Vi får inte glömma den biten. Centerpartiet ser en stor potential i Byggekostnadsforums och byggindustrins fortsatta arbete.

Byggekostnaderna är dock inte den enda förklaringen till varför det ser ut som det gör på Sveriges bostadsmarknad i dag. De svenska byggkostnaderna är inte högre än i resten av Europa, men boendekostnaderna gräver ett djupt hål i konsumenternas plånböcker. Det är oacceptabelt. De svenska boendekostnaderna är bland de högsta i Europa.

Fru talman! Även planprocessen måste reformeras. En alltför utdragen planprocess slår hårt mot konsumenterna, som inte får bostäder. Den slår också hårt mot de mindre entreprenörerna i byggbranschen, som inte har samma resurser och samma uthållighet som de stora. Här ser vi att både mångfald och konkurrens minskar på marknaden. Plan- och bygglagsutredningen har haft till uppgift att göra en välbehövlig översyn, men fortfarande lyser de konkreta förslagen med sin frånvaro, och vi i kamraren har alltså inte kunnat ta ställning till dem. Det brådskar.

Planprocessen och handläggningstiderna hos myndigheterna måste uppdateras och även förnyas så att vi får ett snabbt agerande. Det behövs också en uppföljning av hur kommunerna hanterar sina översiktsplaner. Alltför många har i dag föråldrade planer som bara betjänar bokhyllan!

En av de stora bristerna i Socialdemokraternas bostadspolitik är oviljan att reformera hyressättningen. Sverige har bland de äldsta bostads- och hyresregleringslagarna i Europa. Det är ett system som konstruerades för länge sedan och som inte fyller sitt ursprungliga syfte eller över huvud taget är anpassat till dagens förhållanden. Alltför många bedömare som vi möter uttalar sig för behovet av en förändring.

Centerpartiet kräver en reformering av hyressättningssystemet. Vi vill se ett system som ger utrymme för en lägesfaktor. Vi vill se ett system som bygger på avtalsfrihet för hyressättningen av nybyggda lägenheter. Det här är åtgärder som Centerpartiet är övertygat om skulle stimulera till nybyggande och även få bort de värsta avarterna på dagens bostadsmarknad.

Fru talman! Den stora utmaningen i framtiden för bostadsmarknaden tror vi är miljöområdet och energifrågan. I dag finns ny teknik för att bygga energieffektivt, och även om de hus som i dag byggs lever upp till satta normer finns det en oerhörd potential för förbättringar. Den stora energibesparingen ligger ändå i befintlig bebyggelse. Det är därför som Centerpartiet också prioriterar underhållsberget och vill göra någonting åt det. Men det är viktigt att det är moroten som driver på folk att rätta in

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

sig, så att säga, och göra någonting åt den här frågan. Man får inte driva fram förändringar med piska. Det är därför viktigt att regelverket inte straffar den som genomför energibesparande åtgärder utan att det i stället skapas positiva incitament för den som vill förändra.

Centerpartiet har en vision för framtidens byggande. Centerpartiets bostadspolitik grundar sig på en vision om ett boende med valfrihet och mångfald. Det handlar om ett tryggt boende för ung, för gammal, för man och kvinna – ja för alla medborgare. Vi vill se en bostadsmarknad där var och en har möjlighet att påverka sin boendesituation. Vi får inte heller glömma bort att göra våra bostäder och våra samhällen tillgängliga för dem som har någon form av funktionsnedsättning.

En stor del av vårt bostadsbestånd saknar hiss. Samtidigt står vi inför en utmaning att alltfler blir äldre, och vi har en vårdpolitik som säger att alltfler ska vårdas hemma.

I Centerpartiets vision präglas samhället av mångfald, och det gäller för boendet att det ska vara lika naturligt att bo i en hyresrätt eller bostadsrätt som i egna hem, ägarlägenheter eller att bo kooperativt. Det är därför viktigt med kravet att staten ska ha ett neutralt förhållningssätt till olika bostadsformer. Det är människorna själva som ska ges förutsättningar så att de kan välja var de vill bo, i stad eller på landsbygd, eller hur de vill forma sitt boende. Staten ska vara med som en aktör och skapa förutsättningarna, men det finns fler på den här marknaden som ska vara med och ta sitt ansvar – kommunerna, entreprenörerna och var och en av oss.

Allmännyttan är en naturlig del på en bostadsmarknad av mångfald, och det är glädjande att se att allmännyttans företrädare arbetar aktivt med hur man ska forma sig i framtiden. De vågar faktiskt utmana sig själva. Och de ställer sig frågan: Hur ska det bli i framtiden? Ska de kommunala bolagen hela tiden vara för de svagare grupperna på marknaden, eller finns det en vidare marknad? Här behövs det ett större ansvarstagande också av alla aktörer.

Centerpartiet vill se en ökad mångfald inte bara på bostadsmarknaden utan även på byggmarknaden. Fler aktörer stimulerar konkurrens och effektivitet. Jämställdhetsperspektivet måste också finnas med i bostadspolitiken. Det är – tro det eller ej – faktiskt inte så vanligt att vi är så många kvinnor som handskas med bostadsfrågor i riksdagen, men vi har blivit alltfler. Just nu är vi från alliansen fyra kvinnor som är, så att säga, talesmän. Jag hoppas att det ska ha en efterföljd ute i samhället så att alla kvinnor känner att det här inte är någon hård materia att handskas med, utan det handlar faktiskt om att bygga hem. Det handlar om att ordna ett samhälle där vi alla är med. Allt hänger samman. Men även olika åldrar måste få vara med. Ska vi få ett hållbart tryggt samhälle måste vi lyssna, lära och ta till oss av allas erfarenheter. Så vi lyssnar också gärna till männen, eller hur?

Centerpartiet vill också se ett livscykel tänkande i byggandet. Vi vill se en helhet. Det gäller att man inte bara ser ett enskilt räkenskapsår, utan bostäderna och samhällena ska stå där under en mycket längre tid. Därför gäller det att inte bara se ekonomin utan även energi- och miljöfrågorna och demokratiseringsprocessen.

Till sist, fru talman! Bostadspolitiken är i stort behov av förändring. Det behövs långsiktiga och klara spelregler för alla parter. Med tydliga

förutsättningar för byggandet finns också möjligheten att bygga för människors behov, att ordna ett bra samhälle.

Centerpartiet sätter människan före systemet.

I detta anförande instämde Jörgen Johansson (c).

Anf. 18 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Först har jag några kommentarer till Rigmors inlägg i debatten. Du vill ha bättre konkurrens på bygg- och bostadsmarknaden. Ja, det vill vi nog alla. Självklart är det så. Då har vi valt en väg, så att säga, där vi vill stimulera ett bostadsbyggande, upprätthålla en hög jämn nivå i bostadsbyggandet. Det tror vi är den bästa medicinen och det bästa receptet för att fler ska kunna vara aktörer på byggmarknaden. Jag skulle vilja veta vilket recept Rigmor Stenmark har när det gäller konkurrensen.

Sedan sade du att du vill ha en lägesfaktor eller att lägesfaktorn ska vara tydlig i hyressättningssystemet. Den finns ju redan i bruksvärdesystemet, som en del av många andra, där man pratar om trygghet och om många andra faktorer som ska vara grundande för hyran.

Frågan framför allt är ju om den hyresledande rollen ska vara kvar eller inte för de kommunala bostadsföretagen. Det vill jag veta hur Rigmor Stenmark ställer sig till. Om den försvinner, om man inte sätter en skälig hyra efter en självkostnadsprincip, tror jag att risken är att vi får en helt annan debatt om på vilken nivå hyrorna ska sättas. Fastighetsägarna har gett en signal om hur de ser på det här. Delar Rigmor Stenmark fastighetsägarnas syn på detta?

Underhållsberget är vi också överens om att vi måste göra någonting åt. Vi försöker att stimulera fram en ökad ombyggnation. Vi måste göra mycket mer på det sättet. Det enda jag har hört om från Centerpartiet i den frågan är ett hissbidrag. Det är vi faktiskt överens om. Men jag har inte hört någonting om alliansens övriga partiers syn på detta. Centerpartiet är faktiskt ensamt om den ståndpunkten, så jag vet inte hur ni ska få fram det heller.

Anf. 19 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om konkurrensen och att få fram fler aktörer på marknaden säger allihop om den genomreglerade bostadsmarknad vi har i dag: Ta bort den. Vi kan inte ha det så här överreglerat. Det är ganska enkelt. Se över hela lagstiftningen. Se efter vad det är som hindrar och hur man kan riva hinder och göra det tillåtande.

Vi måste få enklare regler. Vi måste också få en långsiktighet. Det vet Owe Hellberg mycket väl. Ni är med och bestämmer hur det ska vara. Ni är ju med i regeringsställning, näst intill i varje fall. Ni vet mycket väl att det har varit en väldig ryckighet. Man har infört olika typer av bidrag. Man har bestämt att det måste vara så och så många kvadratmeter, annars blir det ingenting. Det gäller ett år, sedan tar man bort det, gör om det och gör någonting nytt.

Hela tiden när man håller på med denna ryckighet undergräver man konkurrensen i samhället. Vi kan inte ha det på det sättet. Det är vad vi vill peka på för Centerpartiets del. Bort med den överreglerade bostadsmarknaden.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 20 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag blev riktigt klok på det som sades. Vad är det för regleringar som ska underlätta? Ska vi tillåta ett sämre byggande? Ska bostäder bli billigare på grund av att man har sämre kvalitet eller standard? Är det sådana regler som ni vill förändra? Eller är det plan- och bygglagen som ska förändras?

Vi vet att det kommer förändringar i plan- och bygglagen när propositionen läggs på riksdagens bord. Den ändrar lite förutsättningar för detta och ska se till att det blir bättre bostäder, och med förhoppning om att det ska gå lite snabbare. Jag tror att man i diskussionen ibland överdriver hur långa processerna är. Det finns exempel på att de är väldigt långa. Men PBL-utredningen visade att det i genomsnitt inte var fallet.

Var finns den långsiktiga stabila bostadspolitiken i Centerns förslag? Det finns hissbidrag, bidrag till studentbostäder, och sedan ska man se över hyresregleringen. Jag är inte riktigt säker på vad ni menar med att se över hyresregleringen och på vilket sätt det ska göras. Lägesfaktorn finns redan i bruksvärdesprincipen och i systemet.

Vad är det ni vill åstadkomma med långsiktigheten och översynen som Rigmor Stenmark talar sig varm för?

Anf. 21 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Owe Hellberg försöker att sprida någon falsk myt om att han absolut inte vet var Centerpartiet står i bostadsfrågorna. Så är det inte, Owe Hellberg. Både Owe Hellberg och jag har suttit i riksdagen sedan år 1994. Det har varit nästan tolv år av en socialdemokratisk maktkoncentration. Hela tiden har Owe Hellberg varit med och sagt: Nej, nej och nej till alla typer av förändring.

Owe Hellberg beskriver mycket väl de frågor som vi vill driva. Men varför inte ta till sig dem, Owe Hellberg? Varför har ni den här misstron? Det är fullständigt nonsens när Owe Hellberg försöker göra gällande att vi från Centerpartiet eller någon annan från alliansen skulle vilja ha ett dåligt boende. Det handlar inte om det. Det är snarare tvärtom.

Vi vill titta på underhållsberget. Underhållet är alldeles på tok efter-satt. Jörgen Johansson kommer senare att beskriva hur vi vill komma till rätta med det. Ta till dig det, Owe Hellberg! Jag skulle vilja uppmana alla som lyssnar på den här debatten: Plocka hem och kom gärna med direkta frågor till oss var och en om vad varje parti står för.

Det är onekligen intressant att se hur tafatt Vänsterpartiet är i de här frågorna och hur lite Socialdemokraterna har gjort. Och bostads- och samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin ...

Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om att den här repliken gäller Vänsterpartiet.

Anf. 23 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Jag måste få ge den repliken. Owe Hellberg försöker att svartmåla och göra en dyster stämning för alliansen. Ifrån alliansen är vi positiva och jobbar jätteaktivt med att försöka få i gång byggande. Jag försäkrar.

Fru talman! Bostadssektorn är ett viktigt och samtidigt komplicerat området. Det innebär att bostadspolitikerna inte kan ses isolerat från andra politikområden. När utformningen och inriktningen av bostadspolitikerna läggs fast måste därför samspelet med en rad andra politikområden vägas in. Det gäller så viktiga områden som miljö, energi, transporter, socialpolitik, konsumentpolitik, integration, regional utveckling, arbetsmarknad, skattepolitik och den ekonomiska politiken i stort.

För byggnaders och människans del är livscykelperspektivet viktigt, men det är en komplicerande faktor. Det normala är att den unga familjen har relativt låga inkomster och en osäker framtida inkomstutveckling samtidigt som behoven växer när barnen kommer. När sedan barnen har flyttat hemifrån har familjen ofta både större inkomster och mindre behov av utrymme. Senare i livet kommer ytterligare förändringar. Det kan skapa både ett finansieringsproblem och öka kraven på rörlighet på bostadsmarknaden.

Konsekvenserna av och problemen med bostadspolitikerna kan också se mycket olika ut mellan stad och land och i olika delar av landet. Därtill kommer önskemål om rättvisa mellan olika regioner, boendeformer och generationer. Sammantaget gör detta boendet till ett politikområde med stora förutsättningar för svårlösta målkonflikter. Trots att boendet är en mycket stor post i hushållens budget, en viktig uppgift för kommunerna och en viktig sektor på nationell nivå är inte bostadspolitikerna uppmärksammas i förhållande till dess vikt. Den diskussion som ändå finns utgår alltför ofta från sektorsintressen, regionala förhållanden eller privata bostadserfarenheter i stället för ett helhetsperspektiv.

Under de senaste 15 åren har det skett något av ett systemskifte i bostadspolitikerna. Förenklat uttryckt handlar det om att inflytande för stat och kommun har minskat medan inflytandet från marknaden och särskilt för de största byggbolagen har ökat. Subventionerna har minskats radikalt. Beskattningen har ökat i jämförbar utsträckning. Kommunernas instrument när det gäller planering, markanvisning och kvalitetskontroll har försvagats.

Boverket har skilt på tre olika sorters byggherrar: de som bygger för att bruka byggnaden själva, de som bygger för att förvalta, till exempel hyra ut lägenheter, och de som bygger för att sälja vidare. Det är den sistnämnda gruppen som dominerar bostadsbyggandet.

Denna utveckling bidrar till åtminstone fem problem. Spekulationsproduktion av bostadsrätter för välbärgade kunder överbetonas. Det byggs för lite hyresrätter och kooperativa hyresrätter. Byggare frestas i ökande utsträckning till slarv och dålig kvalitet vilket dels främjas av tidspress, dels underlättas av korta garantitider och byggande för försäljning till mindre starka beställare som bostadsrättsföreningar.

Vidare finns det en överbetonad strävan att minska kortsiktiga byggkostnader även när detta leder till högre långsiktiga driftskostnader. Det är särskilt bekymmersamt när det gäller energianvändningen. Det byggs fortfarande områden med brister i balansen mellan bostäder, kommersiell service, offentlig service och tillgång till rekreations- och andra grönområden.

Dessa problem är alltför omfattande inom bygg- och bostadssektorn i dag. Det bostadspolitiska systemskiftet är självfallet inte den enda anledning-

en till problemen. Politiska beslutsfattare bidrar på andra sätt, till exempel genom att ta mycket betalt för tomter och skynda på processen i olika led för att visa handlingskraft inför väljarna.

Det finns mot den nu beskrivna bakgrunden anledning att sätta in åtgärder för att komma åt problemen. Jag vill för min och Miljöpartiets del lyfta fram tre områden som bör prioriteras.

Det behövs starka beställare utan ekonomiska bindningar eller andra lojaliteter till utföraren. Därmed kan beställaren bättre ställa lämpliga och tydliga krav. Det behövs tillräckligt med tid för en kvalificerad projektering och byggande. Tidspress främjar fusk och gör det svårare att dra lärdomar av erfarenheterna. Det behövs en bättre koppling mellan byggande och förvaltning. Projektering och byggande bör i större utsträckning ses som förberedelser till långsiktigt brukande och förvaltning.

Regeringen bör mot denna bakgrund se över vilka insatser som måste till och därefter återkomma till riksdagen med förslag i syfte att stärka långsiktiga hänsyn i planering, byggande och förvaltning av bostäder och bostadsområden. Några exempel på åtgärder är att stärka kommunernas ställning i planeringsprocessen och att förbättra småföretagande förvaltarbyggherrars ställning inom bostadsbyggandet. Eftersom en återuppbyggnad av den kompetens som gått förlorad i kommunerna sedan början av 1990-talet knappast är realistisk för många kommuner inom en överskådlig framtid kan andra samverkans- och arbetsformer behöva utvecklas.

Boendet är en ur social synpunkt särskilt viktig del av konsumtionen. Boende lyfts fram som en social rättighet både i FN-deklarationen, artikel 25, och regeringsformen. Men bostaden kan inte ses som vilken konsumtionsvara som helst. Till skillnad från de flesta andra konsumtionsvaror förväntas bostadens livslängd normalt överstiga ägarens. Få andra konsumtionsformer är samtidigt investeringar förenade med möjligheter till värdestegring, intäkter som saknar samband med någon prestation, eller spekulationsvinster. Därtill kan den enas boende påverka den andras boendemiljö.

Konflikt om vem som ska få del av värdestegringar eller spekulationsvinster, och vilka konsekvenser detta ska få för bostadskonsumtionen, är en framträdande del av den bostadspolitiska debatten. Den sociala aspekten och investeringsaspekten kan ibland förstärka, ibland motverka, varandra.

Samtidigt påverkas andras bostadskonsumtionsmöjligheter av tidigare ägares eller brukares beslut. Ur samhällets perspektiv är det viktigt att bostadsbeståndet underhålls på ett adekvat sätt. Detta kan vara problematiskt, särskilt på orter med en stor andel bostadsrätter och med åldrande befolkning. Sådana föreningar kan vara obenägna att göra investeringar i underhåll som kan medföra högre månadsavgifter, särskilt om inte tillräckligt med pengar fyllts på i underhållsfonderna under åren. Nuvarande skatteregler kan också missgynna bra underhåll på ett olyckligt sätt då underhåll beskattas som investeringar. Det kan vara befogat att skapa en möjlighet för bostadsföretag att avsätta en del av vinsten eller överskottet till investeringskonton för att kunna finansiera underhåll med medel som man inte behövt skatta för. Detta bör regeringen lämpligen överväga i samband med beredningen av förslagen från Bostadsfinansieringsutredningen.

Jag fortsätter lite med en motion som vi har om bostadssituationen för äldre. Jag var inne på det lite tidigare, detta med finansiering och investeringskonton. Problemen kring boendet och åldrandet kan förväntas bli viktigare i takt med pågående demografiska förändringar i befolkningen med en större andel äldre. Det finns anledning att ägna betydligt större uppmärksamhet åt de särskilda problem som gäller boendet och åldrandet. Det behövs därför en översyn av utvecklingstendenser och problem, stödformer och styrmedel kring boendet ur ett äldreperspektiv.

Det framförs ibland motstridiga önskemål om förändringar på bostadsmarknaden som i hög grad berör den äldre befolkningen. Det gäller exempelvis krav på ökad rörlighet och så kallade flyttkedjor. I klartext säger man att äldre människor med utflugna barn bör flytta till mindre bostäder. I andra sammanhang hävdas emellertid rätten att bo kvar, ofta med hänvisning till äldre personer som tvingas flytta från huset på grund av höga taxeringsvärden.

De motstridiga kraven leder också till olika problem som har samband med boendet och åldrandet. Ett problem är att hushållets utrymmesbehov ändras med tiden allteftersom familjeförhållandena ändras. Samtidigt är bostadens lokalisering viktig för individens sociala nätverk och ibland även identitet. En lösning är att bygga in mer flexibilitet i själva bostaden. I flerfamiljshus skulle man kunna bygga rum som kan "byta lägenhet" allteftersom familjeförhållandet och utrymmesbehoven ändras. I villor kan det handla om att bygga så att det går lätt att knoppa av en del eller bygga om till två bostäder. Eftersom detta är långsiktiga intressen som kan fördyra byggandet och komma i konflikt med det kortsiktiga intresset av att hålla nere byggkostnader kan det behövas offentligt stöd till detta. Konkreta praktiska och finansiella lösningar bör tas fram.

En annan lösning är att bygga in mer flexibilitet i bostadsområdet, det vill säga en blandning av olika boendeformer och storlekar på bostäder. På så sätt behöver inte sociala band slitas upp när bostadsbehoven ändras samtidigt som en rörlighet mellan olika bostadsstorlekar underlättas.

Vi har i en motion tagit upp ett särskilt problem som rör bostadsbidraget. Det är påverkan på statliga konstnärsstipendier. De professionellt utövande kulturarbetarna i Sverige, skådespelare, musiker, dansare, författare, bildkonstnärer med mera, har ofta svårt att leva på sin lön. Det gäller även om man litar till en försörjning från arbete vid sidan av det konstnärliga. Många lever på en inkomst på under 100 000 kr per år. Många har dessutom en sådan situation att de står utanför delar av de offentliga trygghetssystemen vid sjukdom eller arbetslöshet. Miljöpartiet anser det vara en självklarhet att den offentliga sektorn ska ge konstnärer möjlighet att verka under rimliga förhållanden. Vi tar därför i vår partimotion om kulturen upp problemet med bostadsbidragen och de statliga stipendierna för konstnärer. De ska inte påverka bostadsbidraget. Det vill vi ha en möjlighet att påverka.

Naturligtvis står vi bakom alla de här förslagen, men för tids vinande yrkar jag bifall bara till motion 12.

Anf. 25 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Miljöpartiet ingår ju i vänsterkartellen, och eftersom jag inte fick något svar från Owe Hellberg, Vänsterpartiet, vill jag nu ge

Helena Hillar Rosenqvist en möjlighet att svara på frågan om hur vänsterkartellens framtida bostadsfinansieringssystem ser ut.

Anf. 26 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det där ska vi sätta oss och gå igenom när vi har fått in de remissvar som lämnas med anledning av det här betänkandet, om bostadsfinansiering. Det finns säkert en hel del att hämta där. Det är väl ungefär den input jag kan ge i det här läget.

Anf. 27 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar här heller, kan vi konstatera. Men jag ger Helena Hillar Rosenqvist en chans att svara på den *här* frågan: Tycker hon och Miljöpartiet att Vänsterpartiets förslag om att ta pensionspengar för att använda till bostäder är ett bra förslag?

Anf. 28 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag har inte haft anledning att ta ställning till det ännu. Det är naturligtvis en sak som vi kommer att återkomma till, hur det här mer konkret ska utformas. Något måste ju göras, eftersom de nuvarande stödformerna fasas ut och upphör. Men som sagt: Hur bostadsfinansieringen ska gå till får vi återkomma till. Jag har också just fått det här, och jag ser att jag läser lite andra sidor än vad övriga har gjort. Jag konstaterar att Marietta de Pourbaix-Lundin har läst det ungefär som en viss potentat läser Bibeln. Hon hänvisar till vissa sidor, men om man bara fortsätter en mening, om investeringsbidrag, har det just haft den effekten att nyproduktionen i vissa områden byggs med hyresrätt i stället för med bostadsrätt, detta som en liten replik på tidigare inlägg i debatten.

Anf. 29 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Helena Hillar Rosenqvist är ju en mycket sympatisk person och en trevlig medarbetare i utskottet. Men hon är också en del av regeringsmakten, och därför vill jag ställa några frågor till henne. Det är ju ändå så att hon i sitt anförande i den här debatten har radat upp förslag och direktiv till regeringen som pekar på en tydlig kritik mot regeringen och en oenighet i majoritetsunderlaget. Jag skulle vilja fråga Helena Hillar Rosenqvist vilket recept Helena Hillar Rosenqvist och Miljöpartiet har för att motverka den havererade bostadspolitik som vi ser i vårt land i dag.

Vad vill Helena Hillar Rosenqvist och Miljöpartiet göra åt att 50 hemlösa varje vinter dör i Sverige, att studenter inte kan studera de program de vill, inte minst här i Stockholm, på grund av att det inte finns lägenheter, att tusentals ungdomar inte kan flytta hemifrån därför att det inte finns några lägenheter, att 200 000 par säger att de inte kan bilda familj därför att de inte har någon lägenhet eller bor alldeles för trångt, att pensionärer får lämna sina hem därför att pensionen inte räcker för att betala fastighetsskatten och att byggföretagen inte vågar investera i byggnader, hyreslägenheter och flerbostadshus, därför att vi har ett kort-siktigt regelsystem med *ad hoc*-insatser som gör att investeringarna uteblir? Vad är Miljöpartiets recept för att förändra den situation som Sve-

rige befinner sig i när det gäller bostadspolitiken efter elva år med makt från vänsterkartellen där också Helena Hillar Rosenqvist är en del?

Prot. 2005/06:47
8 december

Anf. 30 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag tackar för komplimangen. Jag använder mitt positiva inflytande i detta samarbete. Jag vill dock påpeka för Ragnwi Marcelind att Miljöpartiet fortfarande inte sitter i regeringen. Det kan låta så ibland. Men vi har naturligtvis genom vårt inflytande möjlighet att i viss utsträckning påverka. Och i budgetarbetet har vi kommit långt i dessa frågor.

Jag ska citera vad Boverket skriver i rapporten *Många mål – få medel* till exempel om investeringsstöden.

”Boverket konstaterar bl.a. följande om investeringsstöden:

- investeringsstöden har haft effekt på såväl omfattningen och inriktningen på bostadsbyggandet som på hyresnivåerna,
- stöden har kommit till användning huvudsakligen i regioner med bostadsbrist och tillväxt,
- hyresnivåerna har blivit märkbart lägre än de annars skulle ha varit,
- de som har flyttat in i dessa bostäder har i förhållandevis hög grad varit hushåll med relativt sett svag ställning på bostadsmarknaden. Ensamförlärdar, unga hushåll, enboende och hushåll med låga inkomster är överrepresenterade.”

Något har alltså gjorts, och bostadsbyggandet har ökat, och det är just koncentrationen till de små och billigare bostäderna som har varit meningen med detta investeringsstöd. Jag var skeptisk till det från början, det kan jag gott säga. Men effekten av det har blivit riktigt bra. Frågan är vad vi gör efter det. Det skulle vara mera intressant om Ragnwi Marcelind var intresserad av vad vi skulle göra efter det här än vad vi har gjort eftersom vi har gjort mycket. Och med min socialarbetarbakgrund måste jag säga att vi åtminstone har försökt att tillgodose de mest utsatta grupperna. Det har varit min input i samarbetet.

Anf. 31 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det är ju lätt, Helena Hillar Rosenqvist, att fransäga sig ansvaret genom att säga att man inte sitter med i regeringen. Men regeringen skulle ju falla om inte Miljöpartiet stödde den.

Jag tycker att det är väldigt intressant att Helena Hillar Rosenqvist tar upp frågan om investeringsstöden. Vi har i vårt program inför den här debatten, i betänkandet och i våra motioner tydligt presenterat vårt finansieringsförslag. I tidigare replik hade Helena Hillar Rosenqvist inget finansieringsförslag över huvud taget att presentera, utan det är någonting som man ska samtala sig fram om med de övriga partierna.

Som jag sade tidigare är det 2,4 miljoner hyreslägenheter som i dag beskattas till en kostnad av 5 miljarder kronor. Vårt förslag innebär att vi till exempel vill ta bort fastighetsskatten – 900 kr per lägenhet skulle kosta 2,1 miljarder. Det skulle ge 3 miljarder över till dem som bor i hyresrätter och i bostadsrätter – allt enligt Ruts egna beräkningar, för att eliminera eventuella ifrågasättanden här. Då skulle dessa 3 miljarder

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

kunna vägas mot detta investeringsstöd på 1,6 miljarder som Helena Hillar Rosenqvist tycker är så bra.

Jag skulle vilja höra Helena Hillar Rosenqvist säga att hon avstår från att sänka fastighetsskatten trots att hon vet att det kostar de 2,4 miljoner hyreslägenheterna 5 miljarder kronor per år. Ja, så är det faktiskt. Och så hyllar hon investeringsstödet, som om det skulle vara svaret på alla frågor, när hon samtidigt säger nej till en sänkning på 3 miljarder kronor.

Anf. 32 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag rekommendera samtalet som en bra utgångspunkt för att nå politiska resultat. Det är ett råd till alliansen att det kanske är det som gäller. Jag ser nämligen ingen som helst likhet i era förslag när det gäller hur man ska komma till rätta med finansieringen.

Kristdemokraterna har ett förslag. Det är ganska tilltalande tycker jag. Det påminner till viss del om de förslag som vi har diskuterat i Miljöpartiet. Det som jag har svårast för är de 900 kronorna per lägenhet som Ragnwi Marcelind föreslår som en lösning. Jag begriper inte det. Men vi kanske kan gå igenom våra respektive förslag och se vad som skiljer och vad som är lika.

Under den tid som jag har varit med – sedan 1998, det är inte elva år utan sju år – har vi sänkt fastighetsskatten för villor från 1,7 % till 1 %, och för hyresrätter från 1 % till ½ %. Så visst har det hänt en del där och även i fråga om uttaget av fastighetsskatt för de sämst ställda.

Anf. 33 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill faktiskt börja med att yrka bifall till reservation 13. Jag tror faktiskt att jag har glömt att yrka på vad som är Folkpartiets uppfattning vad gäller betänkandet. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer men yrkar bifall bara till reservation 13.

Jag skulle också vilja återkomma till departementsskrivelsen om bostadsfinansiering. Anser Miljöpartiet att det är rimligt att man utelämnar det som man själv skriver här att man inte har fått titta på? Om Helena Hillar Rosenqvist egentligen tycker att man borde diskutera skattefrågor, varför har man då inte fått göra den översynen? Det känns som om det saknas en väldigt viktig del i den här bostadsfinansieringsskrivelsen.

Miljöpartiet var faktiskt med oss borgerliga partier i fråga om att det skulle tillsättas en utredning om ägarlägenheter. När den utredningen gjordes hoppades vi på ett förslag i en proposition till riksdagen. Varför ändrade Miljöpartiet uppfattning i den frågan? Det var någonting som jag tog upp i mitt anförande eftersom faktiskt även bostadskonsumenter efterlyser det. Varför har Miljöpartiet ändrat uppfattning och inte längre ställer upp på detta?

Sedan har jag ytterligare en liten kommentar medan Helena Hillar Rosenqvist förbereder sitt svar.

I det tidigare inlägget talade Helena Hillar Rosenqvist om att man kan fortsätta en diskussion. Men det är ju nu som vi behandlar våra förslag. Var ska den diskussionen föras? Det är ett faktum för oss att vi lägger fram förslag efter förslag som sedan faller vid behandlingen, och där står ju ni bakom Socialdemokraterna och Vänsterpartiet och faller våra förslag. Jag vill bara ha en liten kommentar om var någonstans detta forum

finns där man kan fortsätta diskussionen. Jag väntar med spänning på svaren.

Prot. 2005/06:47
8 december

Anf. 34 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det är en brist att man inte går in mer på skatterna. Det har vi också efterfrågat. Det får beröras i andra sammanhang.

I den här departementsskrivelsen tar man i väldigt stor utsträckning upp bostadsbeskattningen, fastighetstaxering, fastighetsskatt, inkomstskatt och förmögenhetsskatt.

Som sagt, detta hänger ihop med väldigt mycket. Jag sade i mitt huvudanförande att allt hänger ihop. Och detta berör inte allt, men det berör en del.

Nu har massor av fastighetsskattekommittéer arbetat. Och jag tycker att det är något som är galet när man på grund av att man gör till exempel miljöinvesteringar i en bostad får betala det flera gånger i form av fastighetsskatt. Det är sådana saker som vi vill komma till rätta med.

Beträffande ägarlägenheter tillsätter man en utredning. Enligt min mening kom utredningen inte med någon särskilt bra anledning till att man skulle införa ägarlägenheter. Det går självfallet att diskutera. Jag ser att bostadsrätten i väldigt stor utsträckning påminner om de former av ägarlägenheter som man har i andra länder. I bostadsrätten sätter man in ett väldigt stort eget kapital. Det jämföras på flera sätt med villaboendet i dag. Däremot är det ett mera indirekt ägande i bostadsrätten än i ägarlägenheten. I till exempel Finland är det systemet till förvillelse likt det svenska bostadsrättssystemet.

Anf. 35 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Vilka åtgärder avser Miljöpartiet att vidta om Miljöpartiet anser att fastighetsskattefrågan borde ingå i förslaget om bostadsfinansiering? Vilka initiativ tänker Miljöpartiet ta i den fortsatta diskussionen för att det ska bli möjligt. Om Miljöpartiet inte anser att utredningen kom med tillräckligt bra förslag, vilka åtgärder tänker ni vidta om ni fortfarande tycker att det är en intressant form?

Jag delar alltså inte uppfattningen att bostadsrätten och ägarlägenheten är samma slags upplåtelseform. Det finns ingenting internationellt sett heller som pekar på det. Tvärtom är ägarlägenhet en mycket mer vanlig upplåtelseform för ägande i flerbostadshus än vad bostadsrätt är. Jag kunde inte uttyda vad det var som var det negativa i den utredning som kom och varför Miljöpartiet har ändrat uppfattning.

Anf. 36 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Vi diskuterar budgetbetänkandet, så jag tog med mig boken om bostadsfinansiering men inte den som brukar följa med, nämligen utredningen om ägarlägenheter. Att äga sin bostad har man alla möjligheter till i det här landet. Det är bara att slå upp vilken tidning som helst så hittar man en uppsjö av lägenheter att köpa.

Utvecklingen i bostadskön i Stockholm visar väl, med den fördubbling som skett, att det är hyresrätter som människor efterfrågar. Jag skulle vara väldigt intresserad av att höra någon form av förklaring till varför man tycker att det viktigaste är att skapa mera spekulation i boendet i

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

stället för att tillgodose de behov som kommer till uttryck i att folk faktiskt efterfrågar hyresrätter i det här landet.

Anf. 37 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Det känns lite märkligt att sitta här i kammaren och lyssna på de borgerligas eländesbeskrivningar. Nästan allt är fel, och inte nog med att det är fel, alla fel är Socialdemokraternas och den socialdemokratiska regeringens fel. Det är inte utan att man anar att en valrörelse står för dörren, en valrörelse som tydligen inte kan vinnas utan att motståndaren målas i de svartaste av färger.

I valrörelsen för fyra år sedan lovade vi att det skulle byggas 30 000 bostäder om året. I år byggdes det 32 000 lägenheter. Nästa år räknar Boverket med att det kommer att byggas 36 000 bostäder, betydligt fler än vad vi lovade i valet.

I valrörelsen för fyra år sedan lovade vi att det skulle byggas fler hyreslägenheter. Innan valet, när vår huvudstad styrdes av Moderaterna, ivrigt påhejade av Folkpartiet och Kristdemokraterna, byggdes det nästan bara bostadsrätter.

Jag har här en tidning från den tiden, och där står det: Stockholm bygger bara bostäder för de rika, 80 % är bostadsrätter. Det är en tidning från år 2000 och som ägs av Stenbeckskoncernen.

I dag är hälften av alla bostäder som byggs i huvudstaden hyresrätter. När man slår upp en tidning i dag kan man läsa: 15 lägenheter som du kan få på dagen utan att köa. Du kan få en fyrrumslägenhet i en av Stockholms förorter för 6 800 kr i månaden.

Så ser skillnaden ut mellan socialdemokratisk och borgerlig bostadspolitik.

Herr talman! I valrörelsen för fyra år sedan lovade vi att pressa ned hyrorna för nya lägenheter. Nu ser vi resultatet. Statistiska centralbyrån har gjort undersökningar som visar att inflyttningshyrorna sjönk år 2003 med 9 %. I Stockholms län, där vi befinner oss, sjönk de med 13 %. Eller annorlunda uttryckt: Den som förut bara hade råd med en trea kan nu flytta in i en fyra. Ett extra rum på köpet – det är effekten av socialdemokratisk bostadspolitik.

Bostadsbyggandet ökar för nionde året i rad. På 30 platser runtom i vårt land har vi kunnat visa att det går att bygga bra bostäder till rimliga kostnader. Man får en tvåa för 4 000 och en trea eller fyra för 5 000–6 000 kr. Men det går inte om man inte är beredd att bedriva en aktiv bostadspolitik. Därför är det lite ledsamt att här i kammaren se de borgerliga, ledda av Moderaterna, rösta emot nästan allt det som har lett till att bostadsbyggandet ökar, rösta emot allt det som har lett till att hyrorna pressats ned och rösta emot allt det som har lett till att vi nu har fått fler hyresrätter.

Boverket granskade nyligen bostadspolitiken i en rapport som heter *Många mål – få medel*, som flera här har hänvisat till. Där kunde Boverket konstatera att 70 % av det som byggts med hjälp av de bostadspolitiska åtgärderna inte hade kommit till stånd utan dessa åtgärder – 70 %!

Det kan vara värt att för kammaren notera vilka åtgärder vi drivit igenom under mandatperioden.

Vi har drivit igenom ett investeringsbidrag för hyreslägenheter. Moderaterna har röstat nej.

Vi har drivit igenom ett ansvar för kommunerna att ta fram planer för bostadsbehovet i kommunen och redovisa åtgärder för bostadsbyggande. Moderaterna har röstat nej.

Vi har drivit igenom ett investeringsbidrag för studentlägenheter. Moderaterna har röstat nej.

Vi har drivit igenom en momssänkning för hyreslägenheter. Moderaterna har röstat nej.

Det är många familjer runtom i Sverige som stolt har flyttat in i en nyproducerad bostad men som med moderat politik aldrig hade fått den chansen.

Många unga har kunnat flytta hemifrån men hade fortfarande bott hemma med moderat politik.

Många barnfamiljer har kunnat få ett extra rum men hade fortfarande varit trångbodda med moderat politik.

Många äldre har kunnat flytta till lättillgängliga hus med hiss men hade fortfarande bott i otillgängliga lägenheter med moderat politik.

Herr talman! Bruksvärdessystemet är den svenska modellen för hyressättning. Det är en framgångsrik modell som gett lägre hyror i Sverige än i de flesta andra länder, en modell som bygger på ett par grundbultar, nämligen

- hyror satta i fria förhandlingar mellan hyresgäster och fastighetsägare
- hyror baserade på bruksvärde, inte marknadsvärde
- ett verkligt besittningsskydd och ett verksamt skydd mot oskäligen hyror.

För ett halvår sedan debatterade vi här i kammaren moderata förslag om att införa marknadshyror. Vi menade på goda grunder att Moderaternas marknadshyror skulle leda till stora hyreshöjningar.

Kungl. Tekniska högskolan har nu räknat på vilka effekter en marknadsprissättning på bostäder, hyreslägenheter, skulle ge. I en utredning har forskaren Hosan Zahir på KTH räknat ut att hyrorna i eftertraktade områden som Östermalm, där nästa alla moderata riksdagsledamöter från Stockholm bor, skulle höjas med 200 %. Det kommer väl inte som någon stor överraskning.

Lite mer överraskande är kanske att Kungl. Tekniska högskolan kommer fram till att marknadshyror skulle leda till kraftigt höjda hyror i mindre eftertraktade områden. I exempelvis Tensta, där ingen moderat riksdagsledamot bor, skulle hyrorna öka med 50 % – tvärt emot vad de moderata förespråkarna för marknadshyror brukar hävda.

Efter vår debatt i kammaren började Moderaterna dra åt sig öronen. Partistategerna kom fram till att marknadshyror och stora hyreshöjningar skrämde bort väljare. Lösningen blev att skicka ut partiledare Reinfeldt i tidningen Vår bostad där han med de brunaste och mest förlåtande ögonen påstod att marknadshyror var ett dött ord, något som Moderaterna inte alls var för – klara besked.

Tyvärr hade inte Reinfeldt någon vidare kontakt med partikansliet, för samma dag på Moderaternas hemsida stod fortfarande att läsa att Moderaterna var för marknadshyror. Panik i partikansliet ledde till att

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

alla spår av marknadshyror omedelbart raderades från Moderaternas hemsida.

Moderaternas gruppleadare här i riksdagen, Mikael Odenberg, gick längre. Han påstod i en radiodebatt med mig att Moderaterna aldrig hade varit för marknadshyror. I sann sovjetisk stil hävdade han att det beslut som han själv varit med och fattat i riksdagen den 3 juni och som basunerats ut på Moderaternas hemsida sedan dess aldrig hade funnits.

Okej, kanske har Moderaterna ändrat sig. Kanske har de när det lackar mot jul bestämt sig för att inte höja hyrorna med ett par hundra procent och låta folk bo kvar i sina hyreslägenheter. Då borde väl Socialdemokraterna och Anders Ygeman kunna glädjas med Moderaterna och den moderata omsvängningen? Ja, det hade väl jag och Socialdemokraterna kunnat göra om det inte varit så att Moderaterna en månad efter Reinfeldts totalomvändning, en månad efter Odenbergs förkunnande i radio, lämnat in en motion till riksdagen där de återigen kräver marknadshyror, där de återigen vill höja hyrorna för hyresgästerna. I motion BoU276 som delvis behandlas i det här betänkandet skriver Moderaterna: "Vår utgångspunkt är att prisbildningen så långt som möjligt ska ske på den marknad som i det här fallet utgörs av hyresgäster, bostadssökande och hyresvärdar."

På mindre än ett halvår har alltså Moderaterna hunnit rösta för marknadshyror i riksdagen, förklarat att det var ett dött ord, aldrig varit för marknadshyror för att sedan återigen väcka en motion i riksdagen som kräver just marknadshyror. Vad ska väljarna tro? Varför vågar ni inte stå för er egen politik? Varför gäller en politik i retoriken och en politik i riksdagen? Är ni så rädda att väljarna ska få reda på hur ni röstar i riksdagen att ni inte vågar stå för politiken utanför kammaren?

Herr talman! De borgerliga ledamöterna har delvis i den här debatten men framför allt utanför den här kammaren valt att torgföra sin politik som alliansens politik. Flera av talarna tog också upp alliansens politik. Jag har ingenting emot det, men när man läser betänkandet och hör att vissa av de borgerliga ledamöterna inte nämner det undrar jag: Vilken allians? Den enda gemensamma uppfattning som kommer fram i det här betänkandet verkar vara densamma som regeringens utredning har kommit fram till, att räntebidraget ska avskaffas. Väl så långt.

Men när det gäller mål för bostadsbyggandet har kd en reservation, Moderaterna en annan. Var är alliansen?

När det gäller bostadsbidragen vill Moderaterna avskaffa dem och Kristdemokraterna höja dem. Var är alliansen?

När det gäller bostadspolitikens utformning har Moderaterna en reservation, fp en andra, kd en tredje och Centern en fjärde. Var är alliansen?

När det gäller studentbostäder vill c och kd ha olika varianter av investeringsbidrag. Moderaterna och Folkpartiet går lika självklart emot. Var är alliansen?

Så här skulle jag kunna fortsätta hela min talartid och lista upp reservation på reservation, men tiden räcker inte till. Jag kan bara konstatera att det spretar åt alla håll. Det enda alliansen är överens om är sådant som föreslås av regeringens egna utredningar.

Det är på bostadspolitikens område precis som på så många andra politikområden. Det finns ingen allians.

Herr talman! Det byggs nu 36 000 bostäder årligen i Sverige. Det är det högsta bostadsbyggandet på nio år. Bostadsbidraget har höjts. Familjerna har fått en bättre ekonomi via maxtaxan och barnbidragshöjningen. Det byggs, och det byggs i alla upplåtelseformer. Nyinflyttningshyrorna sjunker kraftigt. Du får nu en fyra för samma hyra som du tidigare bara fick en trea för.

Mot denna politik står Moderaternas marknadshyror med flerdubblade hyror för vanliga människor som följd. Mot denna politik står den så kallade alliansen som inte är överens om mer än det som står i regeringens egna utredningar. Mot denna politik står förslagen om att riva upp alla de åtgärder som har lett till ett ökat bostadsbyggande och ett billigare boende. Sällan har valet varit så tydligt. Sällan har valet varit så enkelt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 38 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Sällan får man höra Anders Ygeman så engagerad i en debatt, men det är klart att här gäller det verkligen att se till att försöka täcka över splittringen i den regeringskoalition som vi har att beskåda framför oss. Anders Ygeman har väldigt medvetet valt att recensera alliansens politik i stället för att recensera den politik som egentligen är den enda möjliga att recensera, den befintliga politik som vi har framför oss i dag.

Han har talat om alliansens oenighet, men han har glömt att över huvud taget kommentera det som redan har uppenbarats i dag. Jag kanske kan få svar på de frågorna. Vänstern har till exempel nu helt plötsligt en helt annan fastighetsskattepolitik än vad regeringen har. De har helt andra volymmål än vad regeringen har. De vill ha en statlig bostadsfond med 100 miljarder från AP-fonderna. Står Anders Ygeman bakom denna fondsocialism? Miljöpartiet räknar upp ett antal punkter där man avvek från regeringens politik och ställde krav inför kommande förhandlingar. Det skulle jag vilja höra något om.

Socialdemokraterna har ju inget eget alternativ efter den 31 december 2006. Osäkerheten är total om vad det är för spelregler som ska gälla för dem som ska bygga bostäder eller dem som ska äga bostäder. Om Socialdemokraterna får makten igen finns det inget löfte om någonting någonstans. Regeringen har inte vågat komma fram med ett nytt finansieringslösningssystem. Efter debatten i dag kan vi se att det blir väldigt komplicerat. Jag ber att få återvända till det i den fortsatta repliken.

När det gäller lägenheter säger Anders Ygeman att 32 000 lägenheter byggs. Men man kan inte bo på en bottenplatta. Mycket är bara bottenplattor av detta.

Anf. 39 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! 32 000 lägenheter har färdigställts i år, färdiga att flytta in i. Boverket tror att man under nästa år kommer att färdigställa 36 000 lägenheter, färdiga att flytta in i. Om man ska tro Marietta de Pourbaix-Lundin har vi under våra första två år byggt 66 000 lägenheter, alltså betydligt mer än vad vi lovade i valet.

Jag kanske inte är den rätta att ge Ragnwi Marcelind en grundkurs i statsvetenskap. Men det är en socialdemokratisk regering som styr Sve-

rige, som har fått stöd i kammaren för sin politik i åtta år. Vi är stolta över den politik vi har bedrivit. Vi är inte nöjda, men vi är stolta över den politik vi har bedrivit som gjort att många människor har kunnat flytta in i ett nytt hem.

Om Ragnwi Marcelind hade läst den propositionsförteckning som varje riksmöte delas ut till ledamöterna i riksdagen hade hon sett att vi i vår kommer att komma med en proposition om den framtida bostadsfinansieringen. Då kommer Marietta de Pourbaix-Lundin också att få möjlighet att diskutera den. Vem vet, kanske kommer du att ställa upp bakom de förslag som kommer om hur den framtida bostadsfinansieringen ska se ut. Jag tar inte det för omöjligt.

Anf. 40 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det är ju väldigt intressant. I bostadsfinansieringsgruppens utlåtande säger man till och med så här: Den avreglerade kapitalmarknaden erbjuder i dag bostadssektorn väsentligt bättre finansiella betingelser än det varit möjligt att reglera eller subventionera fram.

När Anders Ygeman skryter med att investeringsbidragen har gjort en så himla stor nytta är det så att för vart och ett av åren 2003–2006 har regeringen anslagit 600 miljoner kronor till investeringsbidraget för anordnande av hyresbostäder.

Länsstyrelserna kunde bara fördela 289 miljoner. För 2005 är prognosen 428 miljoner. Vid årsskiftet 2005/06 uppgår de anslagna medlen till över 900 miljoner. Jag tror inte att de har haft den effekt som man skulle kunna önska.

Jag vill återkomma till att Anders Ygeman säger att han är så stolt över att den socialdemokratiska regeringen styr Sverige. Jag vill än en gång be Anders Ygeman, som också är ledamot i bostadsutskottet och regeringen, att tala om för alla tv-tittare om han är nöjd med att 50 bostadslösa dör varje vinter på grund av att de inte har någon bostad. Tusentals studenter kan inte studera där de vill studera eller de program de vill studera därför att det inte finns några bostäder. Tusentals ungdomar bor kvar hos sina föräldrar upp i 30-årsåldern därför att det inte finns några lägenheter. Tusentals människor står utan bostad. 200 000 säger att man inte kan skaffa familj eftersom man inte har tillräckligt stor bostad. Pensionärer måste flytta från sina hem därför att fastighetsskatten är så hög att pensionen inte räcker.

Är det det som Anders Ygeman och den socialdemokratiska regeringen är så himla stolta över att man vill önska väljarna god jul med det paketet?

Anf. 41 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag delar delvis Ragnwi Marcelinds problembeskrivning, men inte när det gäller fastighetsskatten och pensionärer. Det är ren lögn. Vi har en begränsningsregel som gör att ingen behöver betala mer än 5 % av sin inkomst i fastighetsskatt. För övrigt håller jag helt med. Det är en bra beskrivning av de bostadspolitiska problem vi har. Det är en bra beskrivning av bakgrunden till den politik som regeringen har bedrivit som har lett till att vi nu bygger 36 000 bostäder om året och som gör att det nu är lättare att få bostad på nästan alla studentorter.

Ragnwi Marcelind har ju ingen politik som skulle kunna hjälpa studenterna. Du går ju emot alla de åtgärder som har lett till det största bostadsbyggandet på nio år och alla de åtgärder som har lett till att studentbostadsbyggandet har kommit i gång. Jag påminner om löpsedeln som talade om hur det såg ut när Ragnwi Marcelinds partikamrater styrde huvudstaden: Stockholm bygger bostäder bara för de rika, 80 % bostadsrätter. Så såg det ut när Kristdemokraterna satt vid det bostadspolitiska rodret i Stockholm.

Nu byggs det hyresrätter. 51 % av det som byggs i huvudstaden är hyresrätter. Sanningen är att det finns en politik för fler bostäder och den bedrivs av Socialdemokraterna, delvis med stöd av Vänstern och Miljöpartiet.

Anf. 42 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag skulle också uppgivet kunna utropa: Var är vänsterkartellen? I det här betänkandet finns det sammanlagt åtta reservationer från Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Ni sitter i en form av regering tillsammans och ändå finns de här reservationerna.

Jag befarade just detta att Anders Ygeman skulle slå sig för bröstet och säga att det byggs tack vare regeringen och alla de förslag som man har drivit igenom i riksdagen. Så är det inte. Om Anders Ygeman har lyssnat på mitt anförande eller läser i protokollet sedan kan han konstatera det. Det som har byggts har byggts utan några subventioner över huvud taget. De 66 000 bostäder som jag pratade om är på tre år, inte två år.

Anders Ygeman försöker göra sig lustig över Moderaternas förslag när det gäller hur man ska sätta hyran. Vi har nog egentligen sagt samma sak hela tiden. Vi vill att Hyressättningsutredningen – trepartsöverenskommelsen – ska gå igenom. Jag kan läsa ur våra motioner; det gjorde ju Anders Ygeman.

Vi vill att bruksvärdessystemet återförs i den ordning som gällde när det infördes 1968. Jämförelseunderlaget vid bruksvärdesprövning blir större eftersom vi vill att allmännyttan inte ska vara hyresledande utan att även andra bostäder ska få ingå. Vi vill också på det här sättet eliminera möjligheten för politiskt styrda hyror. Det har man i dag.

Jag tycker inte att det är något att bli så himla upprörd över som Anders Ygeman blir. Jag vill fråga Anders Ygeman om det framtida bostadsfinansieringssystemet. Jag tycker att vi kan kräva att få en liten *hint* om vart det lutar i dag med tanke på Vänsterns förslag att ta pensionärernas pengar till bostadsbyggande.

Anf. 43 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det finns ingen vänsterkartell. Det har aldrig funnits någon. Jag eftersträvar en socialdemokratisk regering. Sverige har en socialdemokratisk regering. Vi har med starkt stöd av Vänstern och Miljöpartiet kunnat leverera en bostadspolitik där bostadsbyggandet har ökat nio år i rad.

Om man vill ha en *hint* om hur den framtida bostadsfinansieringen ska se ut kan man se på det system vi har i dag. Det är ungefär den volym vi kommer att ha. Som jag har sagt, tror jag att vi kommer att göra om

räntebidragen kanske till investeringsbidrag, kanske till något annat. Vi återkommer till den frågan i propositionsförteckningen i vår.

Ni har ju i riksdagen röstat för marknadshyror. Det du säger nu är ju marknadshyror. Ni vill att hyran ska sättas på en marknad. Det citerade jag ur den moderata reservationen. Ni vill avskaffa taket för hyreshöjningar, nämligen allmännyttans bruksvärdesnormerande roll. Då finns det inget tak för hur hög hyran kan bli. Då blir det som man har forskat fram på Kungl. Tekniska högskolan. Då höjs hyran med 50 % i Tensta och med 200 % på Östermalm. Det är det som väljarna är oroliga för.

När ni står här i riksdagens talarstol går det jättebra att vara för marknadshyror. När ni röstar i riksdagen röstar ni för marknadshyror. När ni går ut i tidningen *Vår bostad* är det ett dött ord. När er gruppleddare, Mikael Odenberg, debatterar med mig i radio säger han – om det förslag som han själv har röstat för i riksdagen – att det aldrig har funnits.

Varför kan ni inte möta väljarna och stå upp för er politik?

Om ni tror – vilket många moderater gör – att det blir bättre med marknadshyror, kan ni då inte bara stå för det?

Anf. 44 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag vill egentligen inte läsa innantill, men jag ska läsa ur vår motion igen: De så kallade bruksvärdesreglerna är inte ett hyressättningssystem utan spärregler mot oskäligen hyreshöjningar. Bruksvärdesreglerna säger ingenting om vilka hyresskillnader som kan vara skäligen mellan lägenheter med olika bruksvärde.

Det är inte på det sätt som Anders Ygeman försöker säga. Det är en hyresförhandlingsfråga. Vi säger att allmännyttan inte ska vara hyresnormerande.

Herr talman! Jag kan konstatera att Anders Ygeman försöker säga att det är Socialdemokraterna som styr. Det är det inte. Ni sitter vid makten av ett enda skäl, nämligen att Vänstern och Miljöpartiet stöder er. De har varit era trogna stödpartier hela tiden, trots att de kritiserar er och låtsas att de är i opposition, vilket de egentligen inte är.

Jag frågar åter Anders Ygeman, och önskar ett svar, vad han anser om Vänsterpartiets förslag att använda pensionärernas pengar för att finansiera bostadsbyggandet och ombyggnaden av bostäder. Det skulle jag vilja veta.

Jag kan också konstatera att Anders Ygeman har suttit vid makten de senaste tolv åren. Socialdemokraterna har suttit vid makten 65 av 74 år. Vi ser hur det ser ut i dag. I Stockholms stad har vi en bostadskö på 132 000 människor. Den har ökat med 40 000 sedan förra året.

Vem sitter vid makten i Stockholms stad? Det ska vi visserligen inte debattera här, men det är Socialdemokraterna. Vi har facit i hand på en socialdemokratisk politik i stort och en socialdemokratisk politik när det gäller bostäder.

Anf. 45 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Vi börjar med Stockholms stad. Så här ser det ut i dag: Du kan få en lägenhet på dagen. Du kan få en attraktiv lägenhet med ett eller två års kötid. Kötiden i bostadsförmedlingen har halverats. Det är också skälet till att människor ställer sig i kö. Man vet att det går att få en bostad. Jag kan byta min bostad till ett annat boende. Det är det som har

lett till att folk ställer sig i bostadskö. Det ser inte ut som när Moderaterna styrde Stockholm då det bara byggdes bostäder för de rika – då 80 % av nyproduktionen var bostäder, som det stod i Stenbecks tidning.

Kanske ska vi också reda ut hur hyressystemet i Sverige fungerar. Det finns bara en spärr mot oskäligen hyror, och det är bruksvärdessystemets normerande roll. Tar man bort detta system tar man bort den spärren. Det innebär att vi får samma hyressystem som för lokalhyror, nämligen att hyrorna sätts upp från år till år. Det kommer att gå lite långsammare än för lokaler eftersom man har en annorlunda form av besittningsskydd, med vi kommer att komma till samma hyresnivåer som för lokaler.

Hyreshöjningar på 200 % på Östermalm och 50 % i Tensta är ingenting som jag har kommit på. Det är Kungl. Tekniska högskolan som säger att om man sätter hyrorna på den marknad som består av hyresgäster och fastighetsägare, som ni säger i er motion, kommer hyrorna i Stockholm att höjas med mellan 50 % och 200 %. Vore det inte ärligare om ni gick ut till väljarna och stod för er egen politik? Rösta på Moderaterna! Då får ni en rejäl hyreshöjning i julklapp.

Anf. 46 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag ställa en kontrollfråga till Anders Ygeman. När han anger de här siffrorna för nyproduktion säger han att det är inflyttningsklara bostäder, det vill säga att man kan flytta in, möblera och bo i lägenheterna. Jag kan konstatera utifrån betänkandet och budgetpropositionen att Boverket säger att detta är prognoser för produktionen.

Varför är frågan viktig? Jo, på grund av alla överklaganden, Anders Ygeman – regeringen har ett par hundra överklaganden, och det ligger 60 hos länsstyrelsen – har vi också i tidningarna kunnat följa debatten om att man stoppar byggandet. Mängder av aktörer hör av sig och undrar varför inte bostadspolitikerna som har makten engagerar sig i att se till att dessa bostäder byggs.

Vad tänker Anders Ygeman göra åt att dessa så kallade prognostiserade bostäder faktiskt stoppas i mycket stor utsträckning? Där är, inte minst i Anders Ygemans egen hemstad Stockholm, bullerproblematiken ett typexempel. Alla väntar på någon form av beslut som kan vara prejudicerande så att man vet hur man ska hantera detta. Vad är ditt förslag för att faktiskt också komma i gång med byggandet av dessa prognostiserade bostäder?

Det andra är detta med hyressättningssystemet. Anders Ygeman har inte ställt frågan till oss, men jag tar i alla fall tillfället i akt att svara på den. Folkpartiet står upp för bruksvärdessystemet. Vi anser att hyresförhandlingslagen ska kvarstå. Vi anser att det handlar om att ha fria förhandlingar på hyresmarknaden.

Vi är däremot också för att reformera hyressättningssystemet för nyproduktion. Jag trodde att Anders Ygeman också var för det. Där vill jag ha ett svar i dag, för nu blir jag osäker. En del av dessa stoppade bostäder hänger ju ihop med att man inte vet vilken hyra som gäller när spaden ska sättas i backen, och då stoppas produktionen. Vad är Anders Ygemans svar på det?

Sedan vill jag ta upp detta med konsumentmakt och ägande. Vad tänker ni göra för att även personer med utländsk bakgrund ska kunna få äga sin bostad?

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 47 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag hoppas att jag under denna tid ska hinna besvara alla tre frågorna, som jag uppfattade dem.

Den första var kontrollfrågan om de lägenheter som jag tog upp som nyproduktion var prognostiserade eller inflyttningsklara. Där måste jag erkänna att tre fjärdedelar av de 32 000 jag nämnde redan är inflyttade. Det gäller årets produktion. Det jag sade om 2006 är naturligtvis prognosen. Det finns inga inflyttningsklara lägenheter nästa år eftersom vi inte är där än. Däremot tar ju prognosen hänsyn till överklaganden och allt sådant. Det finns alltså väsentligt fler än 36 000 lägenheter i pipeline.

Det vi ser runtom i Sverige är också att handläggningstiderna minskar dramatiskt på våra länsstyrelser när det gäller överklaganden. Det är tack vare ett aktivt beslut i regeringen om att man ska prioritera bostäder och hyresrättsboenden. Därför har handläggningstiderna sjunkit dramatiskt.

Nina Lundström frågar mig om jag är för trepartsöverenskommelsen om reformerad hyressättning. Ja, det är jag, till hundra procent. Det gäller även reformeringen av nyinflyttningshyrorna. Om man förhandlar om hyran med en hyresgästförening ska man inte kunna få den hyran omprövad i domstol. Det står jag bakom till hundra procent. Jag tror att det är ett viktigt steg för att den som bygger bostäder också ska kunna veta vilka hyror det går att få ut.

Däremot är jag inte för att man skulle ha marknadshyror när det gäller nyinflyttningshyrorna. Det tror jag skulle leda snett.

Det var väl de tre frågorna. Eller glömde jag någon fråga?

(NINA LUNDSTRÖM (fp): Ja, ägandet.)

Ägandet var det ja! Jag tror att vi i dag ser banker som missgynnar folk med utländsk bakgrund. Jag tror att vi måste gå in med statliga insatser för att garantera att människor med låg inkomst eller utländsk bakgrund får banklån på samma villkor som alla andra människor. Jag tror inte att den fria bankmarknaden i dag klarar av det, tyvärr. Det såg vi exempelvis i Rinkeby när radhusen byggdes där.

Anf. 48 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker ändå att Anders Ygeman precis har bekräftat bilden att det måste till ytterligare åtgärder för att det ska kunna byggas bostäder långsiktigt. Jag kan konstatera att det i budgetpropositionen sägs följande: Trots att bostadsbyggandet har ökat de senaste åren har det fortfarande inte nått upp till de nivåer som krävs för att möta efterfrågan.

Det finns ett antal hinder. Vi har i den här debatten försökt påvisa att när det gäller dessa hinder måste riksdagen agera. Jag hoppas att Anders Ygeman också kommer att fullfölja så att det blir skarpa förslag.

Vad gäller ägandet är förstas diskrimineringen jätteviktig. Folkpartiet vill ha en enhetlig diskrimineringslagstiftning som gäller alla. Jag kan konstatera att ägandet bland kvinnor med utländsk bakgrund är 30,9 % och bland svenska kvinnor 50,7 %. För män med utländsk bakgrund är siffran 34,8 % och för svenska män 54,3 %.

Vi vill skapa möjligheter att äga sina bostäder också i förorter där man inte i dag har den möjligheten. Jag vill höra om Anders Ygeman

tänker bidra eller om det uteslutande är diskrimineringsfrågorna som det handlar om.

Det andra är att införa ägarlägenheter. Jag tror att det finns ett stort intresse för detta i Rosengård liksom i många andra förorter. Det är en internationellt erkänd upplåtelseform. Vad tänker Anders Ygeman göra i det avseendet?

Vi väntar ju på de legala förutsättningarna. Visst är bostadsfinansieringsfrågan en viktig fråga för riksdagen, men det legala ramverket, lagstiftningen, förhindrar dessa möjligheter. Det handlar om hyressättnings-systemet, upplåtelseformerna, att se till att fler kan äga sin bostad, att ta bort tillståndsprövningen så att man också i dessa förorter kan använda sig av möjligheten att bilda bostadsrättsföreningar samt att se till att vi fullföljer det som är riksdagens roll. Ansvaret är delat mellan kommunerna och riksdagen, men riksdagen kan göra oerhört mycket mer.

Ni sitter i majoritet, Anders Ygeman. Ni har regeringen. När kommer propositionerna?

Anf. 49 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Man får inte glömma att vi har gjort ganska mycket under den här perioden. Jag var inne på det i mitt anförande. Vi har infört tredimensionell fastighetsbildning, investeringsbidraget och en massa andra saker som har möjliggjort den kraftiga ökning av bostadsbyggandet som har skett. Vi får inte glömma att bostadsbyggandet i Sverige har ökat nio år i rad. Vi fick en liten dipp efter 1991–1994. Sedan tog det något år, och så svängde bostadsbyggandet upp och har nu ökat nio år i rad.

Sedan tror jag att Socialdemokraterna och Folkpartiet ändå är hyfsat överens om problembilden när det gäller att ytterligare öka bostadsbyggandet och ytterligare underlätta för byggandet. Jag tror att vi måste reformera plan- och bygglagen. Vad jag har förstått har vi varit ganska överens i den utredningen. Vi måste få till ett långsiktigt bostadsfinansieringssystem. Det kommer att presenteras för riksdagen under våren.

Om fler människor ska kunna äga sin lägenhet, sin bostad eller sin villa tror jag att det viktigaste är att man har ekonomi och möjlighet att göra det. Där ser jag de lägsta räntorna i mannaminne i Sverige, som är effekten av en framgångsrik ekonomisk politik, som det kanske viktigaste bidraget. För dem med de lägsta inkomsterna tror jag att vi måste vara beredda att diskutera kreditgarantier, att staten faktiskt ställer upp för dem som bankerna i dag menar inte klarar av risken med att äga sin egen lägenhet.

Jag tror däremot inte, och det är en tydlig skillnad mot Folkpartiet, att vi ska göra det lättare för människor att äga sin lägenhet genom att hyresrätter ombildas till bostadsrätter. Vi har en extremt stor efterfrågan på hyresrätter. Jag tror att det behövs fler både hyresrätter och bostadsrätter. Vill man tillföra nya lägenheter eller nya villor med äganderätt i våra förortsområden ska det ske genom nyproduktion, på samma sätt som jag tror att vi i våra mest utpräglade villa- och bostadsrättsområden måste tillföra nya hyresrätter genom nyproduktion. Bara så kan vi bryta segregationen.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 50 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt intressant med bostadspolitik. Jag tycker också att det är väldigt intressant att man i debatter, bland annat i massmedierna, kan se ett större intresse för bostadspolitiken nu. Därför har jag följt den debatt som har förts i bland annat Byggindustrin. Ur novembernumret 2005 ska jag be att få läsa: Det är anmärkningsvärt att regeringen verkar anse att vi redan i dag bygger i en takt som motsvarar människors efterfrågan. Har regeringen verkligen kontakt med utvecklingen på bostadsmarknaden?

Det finns en mängd olika källor som talar emot regeringens tolkning av verkligheten. En del av källorna har dessutom nära anknytning till regeringen. Sverige halkar efter.

Regeringens expertmyndighet Boverket noterar i rapporten *Bostadsmarknaden år 2005–2006* att 111 kommuner uppger sig ha brist på bostäder. I dessa kommuner bor ungefär 60 % av landets befolkning. År 1999 hade 11 kommuner brist på bostäder. Bristen har ökat med 900 % på sex år.

Hyresgästföreningen uppger i sin nya rapport *Unga vuxnas boende: förändringar i riket 1997–2005* att det skulle behövas ungefär 110 000 bostäder för att tillfredsställa de ungas efterfrågan.

Enligt BI:s prognos påbörjas i år 31 000 bostäder i Sverige. Men bortsett från svackan det senaste decenniet är det bara under två år sedan andra världskriget som vi byggt färre bostäder än i dag.

Jag undrar vad Anders Ygeman har för kommentar. Det är ändå byggindustrin som säger detta.

Anf. 51 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det här blir helt förvirrat. Flera stycken talare har här i kammaren redovisat Boverkets statistik. Antingen har ni inte läst statistiken eller också försöker ni medvetet föra kammaren bakom ljuset. Ni beskriver ju inte den fråga som ställts i undersökningen, nämligen: Finns det i någon del av den kommun du bor i någon brist? Då svarar 111 kommuner ja. Det innebär ju inte att bostadsbristen har ökat med 900 %. Det är nonsens.

Jag är, herr talman, förvånad över att inte 290 kommuner uppger att de har bostadsbrist någonstans i kommunen. Det räcker med att det på Kungsgatan finns åtta lägenheter och nio som vill bo där så har man enligt Boverkets statistik brist i kommunen.

Varför redovisar ni inte i stället hur det ser ut på bostadsmarknaden i Sverige, där fler och fler flyttar in i nya bostäder. Rigmor Stenmark säger att det inte har byggts så här lite sedan andra världskriget. Bostadsbyggandet har ökat nio år i rad. Det byggs 36 000 lägenheter om året från nästa år.

Om ni inte tror mig som socialdemokrat kan jag referera till Fredrik Reinfeldt. Om man röstar på Rigmor Stenmark ska ju Fredrik Reinfeldt bli statsminister. Så här säger han i Vår bostad för bara några månader sedan: Nu fungerar marknaden på bästa sätt. Vi bygger för behoven. Vi bygger där folk vill bo, och vi bygger som de vill bo. Så beskriver Fredrik Reinfeldt bostadssituationen i Sverige.

Anf. 52 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det är roligt med bostadspolitik, till och med så roligt att talmannen brister i skratt när Anders Ygeman står i talarstolen. Det tycker jag är ett bra betyg.

Det är faktiskt inte jag som talar om de här siffrorna. Jag tänkte att det kanske skulle vara lite starkare om Anders Ygeman fick det direkt från vd:n för Sveriges Byggindustrier som har tagit fram de uppgifter jag läste.

Det är faktiskt så att det inte byggs tillräckligt i Sverige. Det går ju inte att komma ifrån den frågan. Det är problem, Anders Ygeman. Och det finns någonting i Sverige som är utanför Stockholms tunnlår. Vi måste se hela Sverige. Det är faktiskt ett problem ute på landsbygden att man inte får tillräckligt med lån så att man kan bygga. Många ungdomar flyttar hem till landsbygden, vill inget hellre. Blunda inte för problemet, Anders Ygeman, för ser man inte problemen kan man aldrig lösa dem.

Anders Ygeman säger att man inte har någon kartell med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Men strunta i dem då! Strunta i dem, Anders Ygeman. Jag skulle vilja säga det till svenska folket också. Strunta i Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna! Vi är fyra olika politiska partier som gärna vill bilda en allians och bilda en borgerlig regering efter valet. För närvarande har vi inte den regeringen. För närvarande är det en halv socialdemokratisk regering som inte ens orkar se problemen.

Anf. 53 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! De statsvetenskapliga studierna verkar vara begränsade på den borgerliga fronten. Vi har en socialdemokratisk regering bestående av 22 socialdemokrater, 22 medlemmar i det socialdemokratiska partiet. De regerar. Vi har ett stöd i riksdagen framför allt av de kompetenta Vänsterpartiet och Miljöpartiet men även av andra partier. Jag vet att för flera av de saker vi har fört fram i bostadsutskottet har vi haft Rigmor Stenmarks stöd. Det tackar vi för. Så fungerar det i en parlamentarisk demokrati.

Men jämför man den politik vi bedriver med det som Rigmor Stenmark kallar alliansens är det som Hasse Alfredsson sade: Det är som en påse. Den är tom tills man fyller den med innehåll. Här är det ännu värre. Det spretar åt alla håll. Ni är inte överens om någonting annat än det som regeringens egen utredning är överens om. Hur ska väljarna kunna ta det på allvar?

Sedan ska jag vara ense med Rigmor Stenmark om en sak. Det är att det behöver byggas mer. Vi har nått 36 000 lägenheter om året. Vi kanske måste upp till 40 000 lägenheter om året. Inget problem! Men kom inte och säg att bostadsbristen har ökat med 900 %, att det skulle vara skriande brist på bostäder i 111 kommuner. Det är inte sant. Det är en lögnaktig beskrivning av verkligheten.

Bostadsbyggandet i Sverige har enligt den officiella statistiken utgivet av Statistiska centralbyrån ökat nio år i rad. Vi har i dag det högsta bostadsbyggandet på nio år. Det kommer enligt Boverkets prognoser att öka nästa år. Då har vi det högsta bostadsbyggandet på tio år i Sverige. Mot det står en splittrad så kallad allians utan några skarpa förslag på förändringar. Man vill bara riva ned alla de förslag som har lett till det

högsta bostadsbyggandet på ett helt decennium. Väljarna måste känna oro för att ni skulle få något ansvar för den svenska bostadspolitiken.

Anf. 54 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Herr talman! Det är inte lätt att komma efter Anders Ygeman. Han är rolig att lyssna på, och det är inte jag, speciellt inte när jag ska prata om ett stort och allvarligt problem, nämligen segregationen.

Jag är rädd för, herr talman, att jag kanske drar över någon minut. Jag hoppas att det ursäktas.

Segregationen är ju ett av våra allra största problem, tillsammans med arbetslösheten. Vi vet vad som följer i segregationens spår, kriminalitet, utanförskap, utslagning och så vidare. Jag kan ta min egen kommun Malmö som exempel. Där är segregationen förfärande.

Vi kan se på skolsituationen att det är betydligt tuffare klimat i de östra och södra delarna av Malmö än det är i de västra delarna där det är ett riktigt bra klimat. Vi kan se det i skillnader i arbetslöshet. Vi kan se det i skillnader i hälsotillstånd och missbruksberoende mellan olika stadsdelar. Herr talman! Till och med levnadsåldern skiljer flera år mellan olika stadsdelar i Malmö. Segregationen är ett jätteproblem.

Vad ska man då göra? En sak borde vi rimligtvis ha lärt oss. Man kan inte bygga bort segregation. Man kan inte bygga bort den. Socialdemokraterna har försökt. Herregud, hur många miljarder har man inte plöjt ned i miljonprogrammen i ett försök att komma till rätta med sådant här. Men det blandar ju inte människorna för att man bygger om bostadsområdena. Det blandar inte människorna. Man kan alltså inte bygga bort detta. Men man kan hindra att segregation byggs in.

Hur ska man då göra? Jo, då ska man göra som vi säger: blanda bostadsformer, blanda ägandeformer, blanda villor och flerfamiljshus, blanda ägarlägenheter, bostadsrätter och hyresrätter när man bygger nytt.

Hur ska man då göra i de befintliga områdena? Jo, man ska naturligtvis släppa fram människornas egen längtan efter att äga någonting, och man måste tillåta olika ägarformer i förortsområdena. Det är den enda möjligheten att få en blandning till stånd, säger vi.

Herr talman! I den gamla staden, staden före förorternas tid, hade vi en naturlig blandning. Jag är lyckligt lottad som har vuxit upp i den gamla staden mitt inne i centrum. Där hade vi den här blandningen naturligt. Den fanns i kvartersstrukturen. De som hade väldigt gott om pengar bodde i stora lägenheter ut mot gatan, och vi som hade mindre pengar att röra oss med bodde i mindre lägenheter in mot gården. Det var på många sätt en oerhört lycklig tid. Jag lekte med direktörens grabbar utan att känna minsta lilla utanförskap eller segregation.

Tro nu inte för en sekund, vare sig herr talman eller någon annan, att jag förespråkar en återgång till den tiden. Men allting var ju inte dåligt förr, och vi måste lära oss att ta till vara det som var bra. Det fanns en tid när vi naturligt bodde blandat, och vi måste komma tillbaka till den situationen igen. Vi ska helt enkelt överföra den naturliga blandningen till den moderna tiden, och då måste vi släppa fram och tillåta att människor själva tar över och äger sina bostäder ute i förortsområdena. Socialdemokraterna säger hela tiden nej till det här. För oss, herr talman, är detta elementa.

För ett halvår sedan var hela bostadsutskottet på Irland och studerade deras bostadspolitik. De hade kristallklart klart för sig att vi måste blanda boende- och ägarformer. De gick så oerhört drastiskt till väga att de rev ned hela jättelika bostadsområden för att bygga upp någonting nytt. Man rev ned hela områden i storleksklass med Rosengård och bygger sedan upp nytt. Det väsentligaste syftet med detta var att blanda boende- och ägarformer. Man hade allt, man hade hyresrätt och till och med det som kallas för *social housing*, man hade ägarlägenheter och bostadsrätter. Och hela tiden tryckte samhället på och uppmuntrade att människorna själva skulle kunna bli ägare till sina lägenheter. Även de som var väldigt fattiga hade genom olika system en möjlighet att på 20–30 år själva ta över sina lägenheter. Så gör man på Irland. Och man har gått från att ha varit ett fattigt land till att vara världens näst rikaste land i dag. I Sverige har vi regelstyrningar, förbud och stopplagar som hindrar varje sådan här utveckling.

Herr talman! Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin skrev i Dagens Nyheter för en styv månad sedan: Segregationen ska brytas till år 2010. Det var den stolta rubriken. Då studsar jag ju till, för det är ju i sanning djärva mål. Men så börjar jag läsa och ser en massa floskler av gammalt känt märke om allt vad som bör göras och allt vad som måste göras och så vidare, men inte ett dyft konkret.

Jag läser sedan vidare att alla ska uppleva att det har påbörjats till 2010. Det är något helt annat än att det ska vara färdigt till 2010. Men, herr talman, det är värre än så, för sedan kommer det ytterligare en brasklapp när hon säger ”om ekonomin tillåter det”. Alltså bidde det, som i sagan, en tumme av alltihop.

Vi kan sedan läsa att en nationell handlingsplan ska upprättas, och jag frågar er socialdemokrater: Hur många planer har ni inte upprättat genom åren, och vilken nytta har de gjort? Nu ska vi få ytterligare en.

Vi ska också få en välbehövlig upprustning av förorterna, skriver man. Och jag frågar mig: Hur många gånger ska de byggas om? Hur många gånger ska vi bygga om miljonprogramsområdena? Har Socialdemokraterna inte lärt sig någonting?

Slutligen sticker då bockfoten fram i artikeln, för samhällsbyggnadsministern säger att satsningen är en del av kampen för att rädda de allmännyttiga bostadsföretagen. Jaha, det var alltså att rädda bostadsföretagen som var det viktiga, inte att lösa segregationsproblemen. Återigen ser vi att för Socialdemokraterna är systemen viktigare än människorna.

Man ska nu ha en ny utredning för att se över villkor och förutsättningar för allmännyttan. Jag frågar mig själv och jag frågar er socialdemokrater: Hur löser det segregationen att ni ska se över allmännyttans ställning?

Herr talman! Allmännyttan i all ära, men inte har allmännyttan löst segregationsproblemen. Vill man vara elak kan man säga att det är precis tvärtom. Det finns ingen som har byggt så storskaligt, så tråkigt och så likriktat som allmännyttan har gjort, så där finns inte lösningen på segregationen. Och några andra lösningar har ni inte att komma med. Det är bara prat, prat och nya planer och nya utredningar.

Det förfärliga är, herr talman, att medan ministern ser över allmännyttans ställning fortsätter arga unga män växa upp, gå igenom en skola i

kaos, gå ut i arbetslöshet, våld och kriminalitet. Det vilar ett tungt, oerhört tungt, ansvar på Socialdemokraterna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 13.

Anf. 55 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Carl-Axel Roslund talar sig varm för att blanda upplåtelseformerna i våra bostadsområden. Jag delar helt uppfattningen att det är absolut bäst om vi kan göra på det sättet. Men jag tycker nog också att det handlar om att ha blandade upplåtelseformer även i de villakvarter och bostadsrättskvarter där inkomsterna är höga.

Den här frågan vill vi lyfta fram eftersom vi har stiftat en lag om att kommunerna ska upprätta bostadsförsörjningsprogram, där man naturligtvis ska analysera och komma med förslag på hur man ska lösa integrationsproblem. Men till det säger Moderaterna helt nej. Man säger: Sådana program behövs inte, det ordnar sig ändå. Därför skulle jag vilja veta på vilket sätt Carl-Axel vill lösa den här problematiken.

Min egentliga fråga hann jag inte med tidigare. En kollega till Roslund, George Danell, tog fram ett nytt räntebidragssystem som gällde från mitten av 1990-talet. Det skulle vara neutralt, rättvist och effektivt. Det gick ut på att egnahemsägarnas ränteavdrag skulle motsvaras av ett räntebidrag för bostadsrätt och hyresrätt. Neutrala villkor skulle råda. Nu vill ni ta bort räntebidragen helt och hållet och inte ersätta dem med något annat.

Det som sedan har hänt är att bostadsrättsföreningarna har anpassat sig till det rådande systemet, eftersom räntebidragen inte fungerar fullt ut, genom att lägga mer av lånen på den enskilde bostadsrättshavaren som kan utnyttja ränteavdragen. Var finns rättvisan och neutraliteten i att, som ni vill göra, ta bort räntebidragen och inte ersätta dem med några andra system?

Anf. 56 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Owe Hellberg säger att vi är överens om att vi måste blanda boendeformer för att därigenom bryta segregationen. Men varför kan ni då inte släppa fram det som är människornas egen önskan, Owe Hellberg? Det gäller de människor i Akalla som ville omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter. Varför kunde de inte få lov att göra det? Det hade ju varit ett jättesteg i riktning mot just den blandning som ni och vi förespråkar.

Eller har du samma uppfattning som Anders Ygeman hade? Han framförde ju hela tiden att bostadsrätter är för de rika. Underförstått är då hyresrätter för de fattiga. Anders Ygeman visar hela tiden upp en tidning. Har Owe Hellberg samma uppfattning? Om man tror att bostadsrättsinnehavarna är de rika förstår jag att man har ett motstånd mot att låta människor omvandla till bostadsrätt. Ni vill väl inte att människor ska bli rikare och få det bättre i Sverige.

Du säger att man medvetet måste släppa fram detta inte bara i hyresbostadsområdena, utan i villaområdena också. Owe Hellberg! Du var med när bostadsutskottet var i Malmö. Du såg vad vi gör i Malmö. I villaförorten Bunkeflo bygger vi Annedal. Du har själv med och tittade. Det är hyreslägenheter inne i villasamhället. Så visst ska man göra så, och det görs också!

Men det är människorna som ska få lov att välja. Det är människorna som ska avgöra. Det är inte en Owe Hellberg från Vänsterpartiet eller en vänsterkartell från statens sida som ska avgöra. Jag vill inte heller se en kommun som sitter och pekar finger. Jag vill låta människorna själva bestämma hur det ska vara. Och när människorna får bestämma själva efterfrågar de bostadsrätter.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 57 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Ombildningen till bostadsrätt sker i 90 % av alla prövningar. Detta är alltså inte något stort hinder. I de fall där man har sagt nej beror det på att man tar bort blandningen av upplåtelseformer genom att man helt enkelt tar bort hyresrätten i ett område, och det tycker vi inte är något bra system.

Carl-Axel säger att vi ska göra som individerna själva vill. Det är inte så lätt att efterfråga en hyresrätt om inte kommunen planerar för sådana i ett bostadsförsörjningsprogram och är noga med målsättningen att man ska ha blandade upplåtelseformer i alla typer av områden. Om inte kommunen fattar sådana beslut har man ingen möjlighet att efterfråga något som man skulle vilja ha. Sådana beslut kan inte den enskilde individen fatta.

När det gäller de ekonomiska frågorna fick jag inget svar på varför man ska ta bort det som ni tyckte var neutralt, effektivt och rättvist – räntebidragssystemet – och inte ersätta det med någonting annat. Ni siktar in er enbart på fastighetsskatten när det gäller ekonomin i bostadspolitiken. Om man tittar på hur stor del den är av den totala boendekostnaden ser man att det handlar om mellan 0 och 5 % för hyresrätten. För egna hem handlar det om mellan 8 och 16 %. Det som betyder mycket mer är vad energikostnaderna, räntekostnaderna och driftskostnaderna är. Men det vill ni inte diskutera.

Därför fullföljer vi nu neutraliteten och rättvisan genom att vilja införa ett investeringsbidrag för hyresrätten som i princip motsvarar vad ränteavdragen är för egna hemsägarna. De används ju också i hög grad i dag av bostadsrättsinnehavarna eftersom man har gått mer från att bostadsrätten har lånet till att den enskilde individen har det i stället.

Anf. 58 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Owe Hellberg representerar en samhällssyn som bygger upp ett enormt skattetryck – 65 % av bostadskostnaden är ju skatter. Det är ett tryck som är uppbyggt av Owe Hellberg och hans kamrater på vänstersidan. När då skatterna slår så hårt på alla områden – fastighets-skatt, energiskatt och allt vad han räknade upp – måste man tydligen ha ett subventioneringssystem för att människorna ska ha råd att klara sig i detta system. Jag tar fullständigt avstånd från ett sådant synsätt.

Miljöpartiet har myntat uttrycket grön skatteväxling. Från Moderaternas sida har vi också en skatteväxling, från bidrag och subventioner till lägre skatt. Man kan bryta loss en bit, som Owe Hellberg gör, och säga: Vad gör ni med detta räntebidrag? Jag kan garantera Owe Hellberg och alla svenskar som eventuellt lyssnar eller tittar nu att ingen hyresgäst förlorar på den moderata politiken.

Anf. 59 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Carl-Axel Roslund som representant för Moderaterna. Jag har med intresse lyssnat på diskussionen om blandningen av upplåtelseformer. Jag vill höra lite om hur Moderaterna ser på den fjärde upplåtelseformen, som jag tycker har lyst med sin fränvaro här, nämligen den kooperativa hyresrätten. Den är den mest efterfrågade av människor som inte har så mycket pengar. Det är ett minimum av kontantinsats för kooperativ hyresrätt och den är totalbefriad från spekulation. Det finns många projekt med kooperativ hyresrätt som är på gång, och jag vill höra hur Moderaterna ser på det.

Jag har förgäves letat i motionsfloden inför budgetbetänkandet och sett med fasa att Moderaterna vill plocka bort bidrag som har konsekvenser för människors hälsa. Vi försöker åtgärda mögel och radon i bebyggelsen, och jag kan se att Moderaterna plockar bort 36 miljoner kronor från Fonden för fukt- och mögelskador, nämligen alla pengar som vi anvisar till den. Jag ser väldigt lite av förklaring till detta. Jag blev besviken när jag läste motionen över att det inte fanns mer underlag. Jag vill veta vad ni har för underlag för att säga att det är dags att avveckla fonden. Ni menar att de problem som finns redan har visat sig och att det därför är dags att avveckla den nu.

Det är likadant med radon i bostäder. Där tar ni bort 32 miljoner kronor i ett enda drag. Kvar finns 800 000 kr för informationsverksamhet om riskerna med radon. Jag vill höra hur Moderaterna kan motivera det här.

Anf. 60 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Helena Hillar Rosenqvist pratar om kooperativ hyresrätt. Och så säger hon att det är den mest efterfrågade av alla boendeformer. Jag känner inte igen någonting av det. Mig veterligen är kooperativ hyresrätt en oerhört marginell företeelse. Men som den moderat jag är tillåter jag alla människor att fritt välja precis vad de vill. Jag har inga som helst problem med att acceptera kooperativ hyresrätt. Det tror jag inte att någon moderat har. Låt människorna själva välja vilken boendeform de vill ha! Då säger vi naturligtvis också ja till kooperativ hyresrätt.

Det är egentligen trist att debattera med folk från vänstersidan, för det är bara bidrag hela tiden. Som om bidrag hade byggt det här landet! Om jag fick råda så skulle jag plocka bort vartenda bidrag. Det skulle inte behövas i mitt drömsamhälle. Där skulle människor kunna leva på sin lön och göra det utan att behöva bidrag. Men det är ju det enda ni pratar om.

Helena Hillar Rosenqvist pratar om mögel, radon och så vidare. Radonfaran har varit känd i 25–30 år nu. Här har vi satt in många och stora insatser för att komma till rätta med den. Jag tror att folk är väl medvetna om detta nu. Vi behåller en liten del som en form av upplysningskampanj i den mån det finns någon som fortfarande inte vet vad radon är och att man bör skydda sig mot det.

När det gäller mögel är det samma sak. Vi hade en period, framför allt på 1970-talet, med alla plastmattor och så vidare. Men jag vågar nog påstå att det allra mesta är åtgärdat. Om man sedan skulle råka ut för mögel ändå är det faktiskt en försäkringsfråga, och ingenting som stat, regering och riksdag egentligen ska lägga sig i.

Anf. 61 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att jag tycker att man avfärdar problemen och spelar lite med människors hälsa. Man har åtminstone byggt de här bostäderna en gång med tillåtelse. Man har fått bygglov för att bygga, och man kanske har övertagit en villa. Det är inte människor själva som har åsamkat sig problemen. Det kan väl ändå ingen påstå. Det är inte så lätt om man måste bygga om sitt hus. Det kostar 300 000–400 000 kr. Jag skulle vilja se de försäkringsbolag som betalar det. Jag vet att man redan nu börjar ifrågasätta hur man ska kunna försäkra sig emot de här problemen.

Jag har också funderingar om Moderaternas syn på bullerfrågor. Det är så mycket som har konsekvenser för människors hälsa. Jag undrar om Moderaterna verkligen anser att stockholmare är tåligare än andra. Jag vet att en ung moderatkvinna tyckte att stockholmare var klokare än andra, men är stockholmare också tåligare än andra och drabbas inte så mycket av tinnitus och hörselbesvär som andra människor? Hur kan de synpunkter som finns om bostadsbyggande och människor som drabbas av buller avfärdas så slarvigt?

Anf. 62 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att det är egentligen inte för stat, regering och riksdag att ta hand om mögelskador, radon och liknande. Det finns byggförsäkringar. Det finns dolda fel-klausuler. Om du säljer eller köper en villa och det finns ett dolt fel träder försäkringar och liknande in. Egentligen är frågan löst, och det är ingenting som vi behöver lägga krut på.

Sedan var det frågan om buller. Vad har du fått det ifrån att vi avfärdar larmrapporter om buller? Vi tar dem på allra största allvar. Det måste väl alla människor göra.

Vi kan väl också konstatera att den människa som väljer att bo i Stockholms innerstad, eller i Göteborg, Malmö eller någon annan storstad, accepterar en högre grad av buller. Det är helt uppenbart. De högsta hyrorna i världen ligger förmodligen på Manhattan. Det är nog den bullrigaste och mest trafikintensiva miljö som finns, men där finns världens högsta hyror. Människor vill bo mitt inne i city.

Om Helena Hillar Rosenqvist åker till Paris, inte åker hon ut till förorten och sätter sig i en skogsdunge. Nej, jag vågar påstå att hon gör som jag, nämligen sitter på Champs-Élysées mitt i trafiklarmet och njuter. Det är allom bekant att de flesta människor vill bo centralt. Staden i sig själv med sin brusande miljö utgör en oerhörd lockelse för oss alla. Fick jag en chans att flytta min villa in till centrala Malmö, kan jag lova Helena Hillar Rosenqvist att jag skulle göra det omedelbart.

Anf. 63 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Om stockholmare är tåligare än andra kräver nog en statlig utredning att klarlägga. Om de skulle vara smartare än andra vet jag inte. De kanske låter smartare!

Jag skulle vilja hänga på det Carl-Axel Roslund talade om, nämligen segregation. Det är naturligtvis ett allvarligt problem på många ställen. Vi i Folkpartiet har kartlagt detta och skapat det vi kallar utanförskapets karta. Vi har sett att det här är ett fenomen som finns på många orter över

hela landet. Det är inte ett specifikt storstadsproblem utan det finns också på många andra orter.

En av huvudpunkterna för oss har varit att för att lösa upp vissa knutar skapa egenmakt i boendet i dessa områden. Det är naturligtvis inte hela lösningen, men det är den del av lösningen som vi inom bostadspolitiken kan stå för.

När vi ska skapa denna blandning av upplåtelseformer måste vi ändå skilja på vem som ska fatta besluten och vem som har frågan i sin hand. När det gäller frågan om att blanda upplåtelseformer är det riksdagen. Vi har lagstiftningen i vår hand. Det finns vissa lagstiftningar som hindrar en blandning av upplåtelseformer. Det är tillståndsprövningen för omvandlingen till bostadsrätter. Samtliga borgerliga partier har fört fram förslag om ägarlägenheter. Inte efter denna debatt eller någon annan debatt har vi fått någon bra förklaring. Var finns den ideologiska spärren mot ägarlägenheter? Anders Ygeman framförde införandet av tredimensionell fastighetsbildning som en merit. Så länge det finns spärar i det systemet som gör att det ändå inte går att skapa ägarlägenheter är det andra problem och inte detta problem som löses. Det är viktigt att göra distinktionen att det är lagstiftningen vi kan ändra. Det är det vi ska arbeta med.

Allt hänger ihop sade Helena Hillar Rosenqvist i debatten. Så långt är det helt rätt. Allt hänger ihop. Bostadspolitiken måste ses som en helhet. Därför hade jag tänkt att koppla ihop bostadspolitiken med vissa andra områden som har berörts mycket tidigare i dag. Det är bland annat de frågor som Bostadsfinansieringsutredningen inte fick se. Man fick möjligen kartlägga dem men inte komma med skarpa förslag. Det gällde frågan om fastighetsskatten. Det enda vi egentligen har hört från vänsterkartellen är ett visst raljerande hos Owe Hellberg om våra borgerliga förslag när det gäller sänkningen av fastighetsskatten. Det skulle bli bara några hundralappar hit eller dit. Men vad man ska se här är att samtliga borgerliga partier har förslag om sänkningar. Eftersom vänstersidan tar sig friheten att diskutera förslagen i budgetsammanhang kommer naturligtvis även de borgerliga partierna att göra det. Jag ser mycket positivt på frågan om att vi ska komma fram till en gemensam lösning på problemet. Det är ändå ett tydligt budskap till våra väljare i landet att en ny borgerlig regering kommer att verka för att fastighetsskatten sänks. Sedan måste man börja med den första hundralappen. Annars kommer man ingestans.

För att travestera Cato den äldre i den romerska senaten: För övrigt anser vi att fastighetsskattesystemet måste reformeras och skatten sänkas. Jag hoppas väl få leva så länge att jag ser att den sänks. Det gjorde tyvärr inte Cato den äldre. Han fick aldrig se Karthago förstöras – men det hände ändå till slut.

Folkpartiets förslag om fastighetsskatten kan analyseras hit och dit. Men huvudsyftet är att vi ser att problemet är så pass akut för många småhusägare att vi har lagt fram ett förslag om att gå in direkt i nuvarande system och sänka skatten. Det är mest fråga om att svara upp mot de höjningar av taxeringsvärdena som kommer nästa år.

Det har nämnts i debatten tidigare att vi naturligtvis inte ska glömma att även hyreshusen är behäftade med fastighetsskatt. Vi föreslår även där

betydande sänkningar, även om man kan tycka att det handlar om några hundralappar hit eller dit. Det är väl mest hit – från ett håll eller nedåt.

Vårt förslag om fastighetsskatt innehåller också förslag om att flerfamiljshusen ska fasas in långsammare i systemet med fastighetsskatt än i dag. Vi har avsatt pengar för ytterligare nedsättning av fastighetsskatten för de flerfamiljshus som fasas ut med räntebidragssystemet. Vi har ändå sett att det finns vissa problem, och det är fastighetsskatten som är en del av lösningen i sammanhanget.

Herr talman! Plan- och bygglagskommittén har arbetat färdigt. Nu förväntar vi oss att nästa gång vi diskuterar dessa frågor ska de goda förslag som Folkpartiet har lagt fram inte hänvisas till den kommittén. Nu är det upp till bevis för regeringen att visa att regeringen kan lägga fram utlovade skarpa förslag. Det är främst överklagandeprocessen man måste titta på. Det finns en skillnad i utredningen. Bland annat Folkpartiet vill gå på linjen med förvaltningsdomstol. Det vill inte utredningens majoritet. Det är ändå oerhört viktigt att effektivisera processen. Det har absolut ingenting att göra med att inte ha detaljplaneprocesser där det finns en insyn från medborgarna, medbestämmande, samråd och så vidare. Det är inte det som är problemet utan det är att överklagandeprocesserna är så oerhört tröga. Där har regeringen ett ansvar att lägga fram förslag.

Jag yrkar bifall till reservation nr 13.

I detta anförande instämde Nina Lundström (fp).

Anf. 64 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag hade den stora förmånen att i tisdags få vara på en fastighetsskattedebatt i Borås när mina partikamrater hade julfest. Men jag tror att jag hade lika roligt.

Fastighetsskattefrågan och synen inom alliansen på hur det är ställt med det här kom då upp. Där fanns representanter för Folkpartiet, Moderaterna och Centern. Ekström, Västerteg och Sjösten var där. Också en lokal kristdemokrat var på plats. Där redovisades de olika marginella sänkningar som de tre partierna vill göra. Kristdemokraterna däremot har ett helt annat förslag.

Den lokale representanten sade: Jag har pratat med Mats Odell, och han sade att när alliansen lägger fram sitt förslag är det Kristdemokraternas fastighetsskatteförslag som gäller. Naturligtvis ställde då moderatorn Harald Treutiger frågan till de tre partierna, bland annat till Folkpartiet, om det blir så. Nja, nej, så blir det nog inte eftersom vi inte ställer upp på de här förslagen, blev svaret.

När vi pratar om fastighetsbeskattningen tycker jag att det är viktigt att tala om de tre olika formerna. Sett till budgeten och skatteavvikelser är det faktiskt främst hyresrätten som är negativt behandlad i skattehänseende, tätt följd av bostadsrätten. Hyresrättens fastighetsbeskattning anses vara en överbeskattning eftersom man också betalar bolagsskatt. När det gäller bostadsrätterna kan inte avdragsrätten utnyttjas eftersom man kan göra avdrag bara för den del som bostadsrättsföreningen har på sitt konto så att säga.

Frågan är hur ni ser på rättvisan i det ni föreslår i förhållande till de olika boendeformerna. Vad får vi då för förslag från alliansen?

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 65 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Först gäller det detta med marginella sänkningar. Jag håller med Folkpartiet där. För nästa år gäller för vår del en sänkning av fastighetsskatten med sammanlagt 3,8 miljarder. Det är tydligen en marginell sänkning. Men då är det väl också en marginell höjning att höja med 4 miljarder. Rör man sig med sådana storheter kan jag förstå att Vänsterpartiet över huvud taget inte tar tag i fastighetsskatteproblemet och inte ser det som ett problem. Den marginella höjningen på 4 miljarder vart tredje år verkar ju inte vara något som helst problem.

Det blir de facto problem för dem som ska betala detta. Om Owe Hellberg inte har träffat någon sådan person kan jag hälsa att det finns de som ser detta som ett problem, och de är ganska många.

Jag kan hålla med när det gäller fastighetsskattesystemet som sådant. Vad vi säger är att det måste reformeras. I en sådan reformering måste naturligtvis ingå att man ser till att det är neutralitet, att beskattningen inte gynnar eller missgynnar någon upplåtelseform. Jag kan inte stå här och med säkerhet säga att det verkligen är neutralt i dag – jag kan nog inte heller tänka mig att det är det, utan detta är säkert något som måste ses över.

Sedan har vi frågan om vilket system som ska gälla, vilket borgerligt partis fastighetsskatteförslag som ska gälla för en borgerlig regering. Det är lite märkligt. I varenda fråga här hänvisar Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet till att detta får man prata om, detta får man förhandla om och det har vi kommit överens om. Annat är det med de borgerliga partierna som inte sitter med i regeringen. Vi har inte ens varit i den ställningen att vi behövt förhandla om detta. Naturligtvis kommer vi att komma överens om det här.

Anf. 66 TALMANNEN:

Får jag fästa uppmärksamheten vid att debatten inte gäller fastighetsskatten i sig, utan det kan handla om neutralitetsfrågor för boendekostnader generellt. Jag ber er notera att betänkandet inte är ett skattebetänkande.

Anf. 67 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag måste ändå ge något slags exempel utifrån de förslag som finns från Folkpartiets sida. En genomsnittlig taxering i Borås, där vi var, ligger på runt 800 000 kr. Man betalar alltså 8 000 kr om året i fastighetsskatt. En sänkning innebär 800 kr för den enskilde egnahemsägaren. På grund av taxeringshöjningen blir det en ökning med 500 kr, så det handlar om 300 kr.

Det är kanske mycket pengar som Lars Tysklind talar om, men utslaget på en normal egnahemsägares villabeskattning är det inte det här som är det stora problemet när man talar om boendekostnader – det är vad jag vid flera tillfällen har försökt att lyfta fram – utan det är annat som har mycket större betydelse för boendekostnaden. Exempelvis skulle 1 % höjning av räntan direkt ge ökade boendekostnader med 1 500 kr. Därför är det viktigt att föra en balanserad ekonomisk politik som gör att vi har låga räntor.

Jag vill också gå tillbaka till den andra frågan. Ni skjuter in er på fastighetsskatten. När ni pratar om räntebidrag heter det: Nu tar vi bort hela

det här systemet. Men när den borgerliga regeringen en gång införde det här tyckte ni att det var ett bra system. Det var neutralt och rättvist gentemot de olika upplåtelseformerna. Men nu är ett sådant tänkande tydligen helt borta. Då undrar man naturligtvis varför.

Vi kan väl också se att räntebidraget i sig kanske passar mindre bra i en låginflationsekonomi – andra insatser behöver göras. Därför säger vi i Vänsterpartiet att det är bättre att få ned själva produktionskostnaden så att räntekostnader, hyra och annat kan falla ut på en lägre nivå.

Har ni ändrat uppfattning i den här frågan? Ni måste ju ha någon förklaring till att det man tyckte var bra för tio år sedan i dag är helt förkastligt.

Anf. 68 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag vill svara på detta med fastighetsskatten. Först och främst är det inte riktigt rätt räknat – vi sänker med 0,15 %. Å andra sidan kan man när det gäller neutraliteten och fastighetsskatten konstatera att det även finns en geografisk icke-neutralitet i detta. Den som har en villa i Borås som kostar 800 000 kr har kanske inte de största problemen, utan det är naturligtvis i storstadsområden och i vissa kustområden som de stora akuta problemen finns. Hade man valt att exemplifiera med en villa i Gullspång hade man fått ett ännu lägre värde.

När det gäller räntebidragssystemet kan man säga att i ett låginflationssystem är ett räntebidragssystem i budgeten kanske inte något stort problem över huvud taget, för det är egentligen inte någon större utgift. Men det är ändå en gökunge i budgeten – man vet inte vart den kan ta vägen. Därför är det naturligtvis eftersträvarvärt att få bort sådana faktorer ur budgeten. Även om vi för tio år sedan kunde tycka att det fanns ett visst berättigande tycker jag att vi i dag ska försöka få bort det här ur budgeten.

Anf. 69 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Owe Hellberg har tidigare redogjort för vårt bostadsfinansieringsförslag. Jag tänkte bara helt kort ge en förklaring till Marietta de Pourbaix-Lundin som trodde att vi skulle ta pensionärernas pengar. Nej, det handlar inte om det, utan det handlar om att vi långsiktigt kan ge bra ränta och bra avkastning på pensionspengarna. Det handlar om att vi när det gäller de senaste fem årens ungefär 1,5 % ränteavkastning på pensionspengarna med vårt system garanterar 3 % avkastning. Skulle det visa sig att ränteläge och annat ändras är det fullt möjligt att ändra vad staten ska återkalla.

Ragnwi Marcelind påstår att det här skulle vara någon sorts fondsocialism. Ja, om det var så väl. Här handlar det bara om ett sätt att finansiera. Det handlar inte alls om fondsocialism. Fondsocialism trodde jag var att använda fondpengar för att ta över ägandet i företag. Här är det fråga om ett sätt att få kapital för att bygga bostäder och därmed skapa arbetstillfällen i Sverige, inhemskt, vilket också kommer att påverka pensionerna positivt i framtiden.

Det jag egentligen har tänkt uppehålla mig vid är två saker, herr talman, och det är för det första integrationen i boendet och för det andra bostadsbidragens utformning på sikt.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

I betänkandet har Vänsterpartiet ingen som helst reservation avseende integration i boendet. Skälet till det är att våra förslag kommer att behandlas i andra betänkanden.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att förundras över den syn som präglar den borgerliga reservationen på den punkten i betänkandet.

Under lång tid var grunden för svensk politik Ett land, ett folk. Fullvärdig medlem i samhället var du inte förrän du assimilerats till majoritetskulturens identitet. Inte minst samer, romer och finsktalande minoriteter har bittra erfarenheter av den här politiken. För att bryta den förtryckande politiken började begreppet integration att användas. Integration borde då innebära en ömsesidig förändring av samhället, där alla kulturer och ursprung bedöms likvärdiga och som i processer berikar och påverkar varandra.

Tyvärr har begreppet integration i svensk politik alltmer kommit att få samma betydelse som assimilering, och därmed har man förstärkt vi-och-de-synen. Det hördes inte minst i Carl-Axel Roslunds anförande hur vi-och-de-synen har fått ett oerhört starkt fäste i den borgerliga politiken.

Den politik som syftade till en gemensam förändring har snarare blivit en politik som förstärker utanförskapet och ställer krav på minoriteter att anpassa sig till majoritetskulturen. Den borgerliga reservationen är en tydlig och nästan läroboksaktig uppvisning i hur fel det kan bli.

Herr talman! Den borgerliga reservationens förslag är ensidigt inriktade på förändringar i det de kallar fattiga och utsatta områden, och inte på en enda punkt tar man upp de problem som finns i de mest segregerade områdena, nämligen rikemansreservaten, där fattiga människor och människor med utländsk bakgrund konsekvent stängs ute. Man skriver om behovet av bostadsrätter i de fattiga bostadsområdena, utan att samtidigt tala om behovet av billiga hyresrätter i de områden som i dag inte är tillgängliga för alla som inte har möjligheten att för dyra pengar skaffa sig en bostad. Man skriver inte en rad om hur diskrimineringen och den strukturella rasismen stänger ute många från de privilegierades områden.

Det är självfallet både nödvändigt och önskvärt med blandade upplåtelseformer i alla bostadsområden. Men, herr talman, förändringarna måste börja i de områden där segregationen är som störst. I annat fall kommer bristen på bostäder som är tillgängliga för alla att minska ytterligare, och segregationen kommer därmed att förstärkas.

Om vi börjar bygga hyresrätter i Djursholm och i Limhamn i Malmö i de delar där det fattas sådana, och vi ser till att skapa bostäder, kan vi sedan börja tala om att omvandla i de fattiga områdena. Det ena leder till det andra. Vi kan se i våra innerstäder hur segregeringen ökar därför att bostadsrätterna växer fram i en hastighet som inte är önskvärd för någon och stänger ute allt fler människor från dessa områden.

Herr talman! Om segregeringen är problemet och vi för en liten stund skulle leka med tanken att den som lever i de mest segregerade områdena är den som är utsatt, därför att man inte är delaktig i det mångkulturella samhället, blir den borgerliga reservationen fullständigt obegriplig.

Det står bland annat så här i den borgerliga reservationen: "Bildandet av bostadsrätt i s.k. problemområden måste därför underlättas."

Om det är ett problem att det är segregerat, som Carl-Axel Roslund hävdar, kan man konstatera att i de mest segregerade områdena är det väldigt gott om bostadsrätter.

Det står vidare i reservationen: ”Det är också nödvändigt att människor i utsatta bostadsområden uppmuntras att ta ett större ansvar för sin egen situation och ges möjlighet till ökat boendeinflytande.”

Om vi fortfarande tänker tanken att den som är utsatt inte är delaktig i det mångkulturella samhället, kan vi konstatera att i de mest segregerade områdena är ägandeformen villa den absolut vanligaste, där man alltså har ett mycket stort inflytande över sitt boende.

Detta, herr talman, är tecken på hur den borgerliga reservationen framför allt hjälper till att stigmatisera de fattiga bostadsområdena och göra integrationspolitiken till en assimileringspolitik.

Vänsterpartiet har naturligtvis några förslag när det gäller det här. Jag tänker dra några av våra förslag – vi har betydligt fler. Vi föreslår

1. att en kommunal bostadsförmedling med bostadsanvisningsrätt införs,
2. att kommuner i sin obligatoriska boendeplanering aktivt arbetar för blandade upplåtelseformer,
3. att socialtjänstlagen garanterar rätten till bostad,
4. att det ska utgöra grund för tvångsförvaltning när privata fastighetsägare medverkar till etnisk diskriminering och
5. att kommuner motverkar segregationen genom tillgång till allmännyttiga hyresrätter i alla bostadsområden med överkomliga hyror.

Med andra ord: Bryt diskrimineringen, bryt den strukturella rasismen och skapa en lagstiftning som förhindrar diskriminering!

Herr talman! Jag ska avsluta med att säga något om vår reservation om bostadsbidraget. Jag instämmer i det yrkande som Owe Hellberg tidigare har ställt, och för att vi ska få chansen att umgås lite längre under voteringen senare i dag yrkar jag dessutom bifall till reservation 38.

Bostadsbidraget har under en följd av år omvandlats från ett stöd för möjligheten att efterfråga bra bostäder till alltmer ett familjepolitiskt stöd. Vi tror att det är dags att återföra bostadsbidraget, och målet för bostadsbidraget, som en möjlighet för människor att efterfråga bra bostäder. Vi skulle därför egentligen allra helst vilja flytta bostadsbidragen från Socialdepartementet till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, för att på det viset tydliggöra att bostadsbidraget är pengar för att man ska kunna efterfråga bra bostäder.

Jag kan konstatera att urholkningen av bostadsbidragen har varit total, och det största felet är att man inte har räknat upp hyres- och inkomstgränser sedan 1996. Det betyder att det är allt fattigare människor som får bostadsbidrag. Och det är allt färre människor som lever två i familjen och som har barn som har möjlighet att få bostadsbidrag för att kunna efterfråga en bra bostad.

Jag ska lite kort, herr talman, visa några punkter på vad vi vill göra.

Vi vill se till att trångboddhetsnormen fastställs, så att man kan använda sig av en bra norm när trångboddhet har uppstått.

Vi vill se till att 28-årsgränsen försvinner, så att även vuxna studerande men också många av de hemlösa som i dag inte kan få bostadsbidrag får rätt till bostadsbidrag.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Vi vill att en godtrosparagraf ska införas i regelsystemet, för att undvika risken att man inte vågar ta ett jobb eller något annat därför att man blir återbetalningsskyldig.

Vi vill se till att inkomstöverföring från ett år till ett annat blir möjlig. Om man får en tillfällig mycket stor inkomst ska det inte påverka bostadsbidraget, som det har gjort hitintills.

Vi har dessutom en rad andra förslag, som vi har tagit upp i tidigare förhandlingar. Men det viktigaste av allt är att bostadsbidraget återigen måste bli ett verktyg för människors möjlighet att efterfråga bra bostäder i rimlig storlek.

I detta anförande instämde Owe Hellberg (v).

Anf. 70 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Sten Lundström började med att säga att vi har haft en lång period i Sverige då Ett land, ett folk var grunden för svensk politik. Säger man det på tyska låter det riktigt ruggigt, Sten Lundström, så det är väl skönt att vi har kommit ifrån det.

Du lägger ett vi-och-de-perspektiv på diskussionen här och antyder att jag har lagt fram denna typ av perspektiv. Då frågar jag: Vad var det i mitt anförande som var ett vi-och-de-perspektiv?

När du sedan pratar om att bilda bostadsrätt tycker jag att du har en syn på invandrare som är förfärande. Du förutsätter ju – det ligger underförstått i ditt resonemang – att det är bara svenskar som är intresserade av eller som har möjlighet att bilda bostadsrätt. Det är inte sant. Du måste inte känna någon invandrare över huvud taget.

Du pratar om rika reservat. Ja, det finns sådana. Men det är ju inte hundraprocentigt, för nog hittar du invandrare ute i Limhamn i Malmö. Du bor ju själv i Malmö, Sten.

Du säger vidare att vi först måste se till att vi får hyresrätter i rika områden och att vi sedan kan tänka oss att bilda bostadsrätter i de så kallat fattiga områdena. Men är det inte det man de facto gör redan nu, Sten Lundström? Du var ju själv med och tittade på vad som sannolikt är Sveriges elegantaste hyreslägenheter, Turning Torso, som är byggt mitt i ett rikt kvarter. Nog gör man så.

Vad var det i mitt i anförande som fick dig att studsa till och tycka att det var ett vi-och-de-perspektiv?

Anf. 71 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag kommer att kunna förklara det här för Carl-Axel Roslund. Jag kan bara konstatera att jag inte för en sekund pratade om invandrare i mitt anförande. Jag tycker dessutom att det är ett ganska fånigt begrepp.

Jag pratar om fattiga människor som stängs ute och diskrimineras. Jag pratar om etnisk diskriminering. Det finns gott om folk från andra länder som har en ganska god inkomst. Det har till och med visat sig att om du bryter på amerikanska har du ungefär fem gånger större chans att få jobb än om du inte bryter över huvud taget. Det är inte så enkelt. Det här handlar om diskriminering av vissa folkgrupper. Det handlar om diskriminering av fattiga människor och folk som inte platsar i den så kallade majoritetskulturen.

Jag som vänsterpartist har inga problem med att folk väljer att bo tillsammans med andra med samma ursprung. Det är ett val som alltid har skett. Under hela migrationens historia har folk valt att bo tillsammans. Problemet uppstår när man minskar valmöjligheterna för folk och tvingar folk att bo i vissa speciella områden. Det är det ditt anförande går ut på. Ditt anförande går ut på att det är i de fattiga områdena som förändringarna ska ske, och inte genom att göra folk rika, genom att ge folk jobb eller genom att bekämpa diskrimineringen utan genom att bygga bostadsrätter i de här områdena. Det minskar utan tvivel tillgången på hyresrätter och folks möjligheter att skaffa bostad, och per automatik ökar också segregeringen i samhället.

Carl-Axel, jag valde att prata om vi-och-de-perspektivet utifrån de exempel som du tog upp om hur våldet, kriminaliteten och utanförskapet växer fram i vissa delar av städerna medan man har det jättebra i andra delar. I många av de rika områdena frodas en nazistisk vurm bland ungdomar. Det är inget ovanligt att sådant växer fram i de här områdena. Där var min tid ute.

Anf. 72 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Det var ju för väl det. Sten Lundström förde in rasism och Gud vet allt. Vem kan rasismen vara riktad mot om inte mot invandrare? Jag kan väl inte som svensk vara utsatt för rasism i Sverige? Det var väl inte speciellt märkvärdigt att jag gjorde en koppling till invandrare.

Sedan tyckte jag att du nästan bagatelliserade när du pratade om segregation. Den värsta segregationen som finns för dig är tydligen att rika människor bor i dyra och fina bostadsområden eller villaområden. Det är nästan ett skräckexempel på segregation för dig. Jag tycker inte heller om den typen av segregation, men för mig är det absolut inget problem.

Däremot är det ett problem att fattiga människor klumpas ihop i fattiga områden som präglas av arbetslöshet, hopplöshet och så vidare. Det är den segregationen som jag tycker är problematisk för samhället.

Sedan säger du att om man bygger bostadsrätter gör man folk rikare. Ja, men det är väl bra, Sten? Är det inte bra om folk blir rikare? Nu är det ju så att folk vill det här. Även invandraren i Rosengård vill naturligtvis bli rikare. Han när en dröm om att lyckas och få det bättre i det nya landet. Han är inte dummare än att han också vet att om man äger sin lägenhet bor man med största sannolikhet i en lite bättre miljö. Vi vet att miljön är bättre i bostadsrättsområden än vad den är i hyresrättsområden. Han vet också att han har gjort en investering som innebär en ekonomisk trygghet och ger en ökad frihet framöver. Vad är det som är så fel om några i Rosengård vill omvandla sitt hus till bostadsrätter? Viljan och intresset finns där. Möjligtvis finns inte förmågan ekonomiskt. Men hjälp oss då i stället att tillskapa möjligheten så att de kan, i stället för att bara ideologiskt säga nej!

Anf. 73 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Återigen hamnar du i ett vi-och-de-perspektiv, Carl-Axel Roslund. Återigen är det där du hamnar. Om man inte förstår att man måste bryta segregationen genom att bryta den överallt får man problem. Då kvarstår det plötsligt en brist på hyresrätter för folk som inte

har möjlighet att efterfråga bostäder. Om man inte inser att detta är diskriminering, om man inte inser att det svenska samhället i många stycken är både strukturellt och rent faktiskt rasistiskt får man svårigheter att lösa de här problemen. Det är väl bra att de får bo där och ha det jättebra i de rika områdena, som du säger. Men hur ska de här människorna bli blandade då? Hur ska man kunna blanda i de här områdena om man inte tillåter vem som helst att bli granne? Det är bland annat din plånbok som förbjuder det.

Sedan frågar du mig om bostadsrätter. Vad jag vet finns det ganska många bostadsrätter i Rosengård. Fortsätt inte att odla bilden av att Rosengård är ett stort ensidigt hyresbostadsområde! Det finns ganska många bostadsrätter. På ena sidan von Lingens väg är det i stort sett bara bostadsrätter, och det finns en hel del bostadsrätter insprängda i andra delar av Rosengård också. Jag känner folk som bor i de bostadsrätterna. Det är inte så att det inte finns bostadsrätter. Problemet för rosengårdsborna är att de inte kan efterfråga bostäder i andra delar av staden.

För min del spelar det, som sagt, ingen roll hur man själv väljer att bo. Problemet är när man inte har valmöjligheterna.

Visst ska antidiskrimineringslagen skärpas. Vi måste faktiskt se över hur de finansiella instituten verkar gentemot folk med annan bakgrund. Tror man inte att det är diskriminering och strukturell rasism som gör att folk inte kan få lån och att folk inte får möjlighet att starta egna företag på grund av sitt ursprung, vet jag inte riktigt vad begreppet rasism borde vara.

Anf. 74 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Jag tänkte tala lite om bostadssituationen för de äldre. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Vi står inför en omfattande utmaning när befolkningen blir allt äldre. Om 30 år kommer en fjärdedel av Sveriges befolkning att vara över 65 år. Det ställer nya krav på hur vi organiserar både samhället och våra egna liv. När jag var barn levde folk inte många år efter sin pensionering. I dag kan vi glädjande nog konstatera att många av oss kommer att leva ett tjugotal år efter pensioneringen. Men det kommer att ställa helt andra krav både på samhälle och på boendet. Detta påpekas i motioner som har kommit in till bostadsutskottet under den allmänna motionstiden. Det är bra att frågan om de äldres boende blir föremål för politiska samtal och kommer upp på den politiska agendan.

Att åldras är ingen sjukdom eller omsorgsfråga. Själv konstaterar jag att bor gör vi hela livet – de flesta av oss. Arbetar gör vi faktiskt knappt halva livet. Bostaden är i detta perspektiv en av de viktigaste förutsättningarna för hur vi kan leva och planera våra liv.

Herr talman! I samtal med många äldre personer möter jag en utbredd osäkerhet inför samhällets möjligheter att i framtiden ge stöd, vård och omsorg under den senare tiden i livet. Många känner rädsla för att inte få tillsyn eller trygghet i sitt boende. Hur vi hanterar dessa frågor upplever jag som en av de stora utmaningarna inför framtiden.

En av nycklarna till att känna trygghet inför sin ålderdom är vetskapen om att man kommer att ha ett boende som fungerar bra. De flesta äldre vill bo kvar hemma och inte i ålderssegregerade områden. I de få

seniorbostäder som ändå byggs borde det vara möjligt att organisera bostäderna efter livsstilar och inte efter hur gammal man är. Att göra det möjligt för äldre att så länge som möjligt bo kvar hemma är också en rättighetsfråga. Men man ska också kunna erbjuda alternativa bostäder om så önskas.

Var fjärde pensionär bor i dag i allmännyttiga bostäder. Dessa bostäder består till en tredjedel av trevåningshus utan hiss. De är byggda någon gång på 1950–1970-talen. Det handlar helt enkelt om att förbättra möjligheterna att ta sig in eller gå ut och handla samt att någon kan komma på besök. Hissbidraget var en bra början, men mer behöver göras. Därför är det bra att Ulf Karlsson i sin utredning om bostadsfinansieringssystemet, som han avlämnade i höstas till regeringen, pekar på frågan om anpassningen av bostadsbeståndet till den åldrande befolkningen och också på teknikutveckling, som kommer att behövas för att förbättra tillgängligheten för äldre.

Ökad tillgänglighet är en fråga som också pekas ut av PBL-kommittén. Den fäster uppmärksamhet på att med en mer åldrande befolkning måste planerna anpassas efter dessa förutsättningar. Här kommer också kommunernas bostadsförsörjningsprogram in. De har här en viktig roll. Vi måste alla bli medvetna om den demografiska situation vi står inför och att bostädernas utformning och samhällsplaneringen är nycklar till att alla människor, oavsett ålder, ska kunna utvecklas som individer, påverka och bidra till samhällsutvecklingen samt mötas med respekt. Detta var ett av de utvecklingsmål som vi i utredningen Senior 2005 pekade på. Det är ett av de krav som kd tar upp i sin motion. Det politiska målet var alla politiska partier överens om i den utredningen om framtiden för oss som blir äldre. Det målet skulle vi ha. Därför har vi alla ett ansvar att gemensamt förverkliga det.

Alternativet blir annars att vi får fler äldre som blir isolerade i sina lägenheter, vilket är både ovärdigt och odemokratiskt. Det leder också till att samhällskostnaderna i form av sjukvårdskostnader ökar.

Trygghet handlar också om den enskildes inflytande och självbestämmande och att man respekterar detta hela livet ut. För äldre har bostäderna en stor betydelse, och därför är det bra att vi har bostadsanpassningsbidrag. Dessa bostadsanpassningsbidrag har ju ökat hela tiden. I dag är det 63 300 människor som har bostadsbidrag. Vårt investeringsbidrag har gjort att vi också fått hyresbostäder som har god tillgänglighet, vilket har gjort att fler äldre människor har kunnat flytta in. På så sätt har man också fått i gång flyttkedjan.

Det är viktigt att man har en god kvalitet i äldreomsorgen, men som jag sade är mycket av de äldres situation inte en äldreomsorgsfråga. Därför är det viktigt att vi också har höjt bostadsbidragen, som gör att man kan leva ett ekonomiskt självständigt liv så länge som möjligt. De höjer vi den 1 januari 2006.

Anf. 75 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Vi ska väl inte förlänga debatten alltför mycket här i dag. Jag ville bara göra en markering och fråga Siw Wittgren-Ahl en sak, med tanke på att hon nu har stått och talat väldigt positivt om den motion som vi kristdemokrater har lagt fram, inte bara i år utan också föregående år. Jag tycker att det är sympatiskt att Siw Wittgren-Ahl, som jag också

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

vet har varit engagerad i äldrefrågorna, vill lägga tyngd på att det här är en viktig fråga.

Men det hjälper ju inte om man år efter år säger nej till mycket konkreta förslag på hur man skulle kunna förändra den här situationen. Vi kan se på den yrkandesats där vi talar om futtiga 5 miljoner, som ändå skulle kunna vara ett startkapital för ett forum för äldres boende där man kunde samla den kunskap som man behöver för att kunna bygga ett framtida äldreboende som lever upp till de förväntningar som finns hos sådana som Siw Wittgren-Ahl och jag, som inom en snar framtid kanske kommer att vara sådana personer som vill flytta in i en annan form av boende. Men då säger man tvärt nej. Samtidigt tycker man att det är oerhört angeläget att inrätta ungdomsbostadssamordnare och lägger jättemycket pengar på detta, därför att de ungas bostadssituation är som den är.

Men vi har ju alltså en allvarlig situation för en stor grupp mycket äldre människor i Sverige i dag, och då blir min konkreta fråga: Men varför har ni inte ställt upp på det här förslaget om ett forum för äldres boende?

Anf. 76 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Boverket har en del av det uppdraget redan nu, och nästa år kommer regeringen med en äldreplan. Det skulle väl vara mycket bra om man kunde ha något forum, tycker jag, där man på ett enkelt sätt kunde hämta information om vad man ska tänka på när man vill ha ett projekt eller ska bygga. Men som det nu är har Boverket det uppdraget, och de har också samarbetat med Senior 2005, och vi har då lagt fram olika förslag om hur det skulle kunna gå till. Där är tillgängligheten en viktig del i boendet, och att man också kan mötas över generationsgränser. Mycket av det som ni pekar på i er motion är ju faktiskt sådant som Äldreberedningen kom fram till.

Anf. 77 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det finns ju en stark kritik mot regeringen just när det gäller äldreplaneringen. Det finns alltså inga framsynsprojekt för bostadssektorn. Det finns framsynsprojekt för en rad andra områden, men inte just för bostadssektorn. Det är då lite alarmerande att regeringen gång på gång lägger på Boverket en massa uppdrag. Vi vet ju att Riksrevisionen faktiskt har kritiserat regeringen för detta. Man anser att Boverket ska syssla med PBL, alltså plan- och bygglagen, och hur man planerar.

Här sade Siw Wittgren-Ahl tidigare att kommunerna har ett stort ansvar. Ja, visst har de det, men de har inte bara ett ansvar för hur man planerar byggnationer för äldre. De har ju också ansvar för äldres hela livsmiljö.

Jag är ändå oroad över den utveckling vi ser på bostadsmarknaden i dag, där väldigt lite hänsyn tas till alla dessa äldre. Vi har i dag ett antal äldre personer som faktiskt vill flytta hemifrån, men man är inte i det skicket att man kan flytta till särskilda boenden. Om det hade funnits ett attraktivt alternativ som hade kunnat vara ett slags mellanform mellan det egna boendet – man kanske bor i en stor villa på övre våningen, isolerad i ett sovrum utan att ta sig ut – och ett särskilt boende dit man bara

får komma när man är färdig att dö. Jag skulle önska att regeringen tog den här frågan på mycket större allvar och inrättade ett forum för äldres boende i enlighet med Kristdemokraternas yrkande. Där skulle vi kunna sätta fokus på det som är den verkliga problematiken i framtiden, nämligen hur herr talman, Ragnwi Marcelind och Siw Wittgren-Ahl kommer att få tillbringa sina sista dagar i livet.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 78 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Det tycker jag är bra att vi diskuterar nu, för när vi sitter där kan vi inte diskutera hur vi ska ha det, för då är det kört! Det här är en fråga som berör de flesta som sitter i den här församlingen.

Till Ragnwi Marcelind, med anledning av hennes engagemang i frågan, kan jag säga att dels färdigställdes ungefär 10 000 seniorbostäder förra året, och 11 000 seniorbostäder ligger nu i planerna. Det är klart att det på gott och ont kommer att växa fram olika typer av boende, för vi är många människor som står inför åldrandet. Jag tror att då kommer olika lösningar till för hur vi kan bo tillsammans och i olika organisationer, kopplat till hyresrätt, kooperativa äldreboendestäder och den typen av boende, vilket jag tycker är bra. Det viktiga är att vi redan i dag diskuterar hur det ska se ut, och då kan jag glädjande nog meddela Ragnwi Marcelind att Ylva Johansson som är socialminister tar detta på stort allvar.

Men jag vill föra in även boendet. Det här är också en bostadsfråga. Åldrandet handlar ju inte om att alla behöver omsorg. Vi kanske behöver bo lite annorlunda, men de flesta av oss kommer faktiskt att vara friska, och det är vi som måste diskutera och skapa förutsättningar för det så att man inte hamnar i den situation som Ragnwi beskrev, det vill säga att man ligger på andra våningen och inte får den hjälp och tillsyn man skulle behöva för att ha ett rikt och människovärdigt liv. Det är det vi måste diskutera även i bostadsutskottet och med bostadsförsörjningsprogram skapa alternativ så att människor har alternativ till sitt boende och så att man kan flytta vidare den dagen man vill göra det. Man måste också ha bra bostadsbidrag för de äldre.

Anf. 79 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Ett av vår tids mest svårlösta problem är bostadssegregationen. Utanförskap, fattigdom och sociala problem förekommer på många ställen. Miljonprogramsområden byggdes på den tiden då Sverige hade akut bostadsbrist.

Visst har fel begåtts, men de senaste tio åren har vi med hjälp av storstadssatsningen och de så kallade Blommanpengarna arbetat aktivt för att motverka segregationen. Vi har fortsatt att rusta upp och kompletteringsbygga miljonområdena där vi satsar på både den inre och den yttre miljön. Ett av flera exempel på vad vi gör och kan göra är Gårdsten i Göteborg. Vi besökte området i samband med bomässan i augusti i år.

Herr talman! Bostadsintegrationen är en viktig fråga. I dag är situationen sådan att bostadsadressen för många är förknippad med utanförskap. Denna bild måste förändras. Våra barn och ungdomar som växer upp i dessa områden måste känna sig trygga i och stolta över sina bostadsområden. Därför är bostadsintegrationen en rättvisefråga. Alla bostadsområden måste ha en blandad bebyggelse med flera olika upplåtel-

seformer. De ska vara trygga och attraktiva och kunna efterfrågas av alla oavsett ålder och etnicitet.

Ett viktigt problem som jag vill lyfta fram är hur människor diskrimineras på bostadsmarknaden. Vi socialdemokrater har en vision av folkhemmet som vi måste fortsätta att kämpa för.

Herr talman! Har vi alla samma möjligheter på bostadsmarknaden, oavsett ekonomiska förutsättningar? Jag kan förstå att det är lättare att anvisa lägenheter där det finns ett överskott, men om jag sedan vill flytta får ingen hindra mig. Integration innebär samma rättigheter och samma skyldigheter. Jag som individ ska inte diskrimineras. När det sker gång på gång, både då jag söker arbete och bostad och i mötet med myndighetspersoner, hamnar jag i ett ofrivilligt utanförskap, vilket gör det svårare för mig att bli integrerad. Jag vill bestämt hävda att det finns en koppling mellan diskriminering och integrering.

Herr talman! Till Carl-Axel och Sten vill jag säga att även invandrare vill göra bostadskarriär. Men hur bemöts de bostadssökande av dem som förmedlar bostäder? En del kommunala bostadsbolag sorterar sina hyresgäster. Senast såg vi detta i fallet med MKB i Malmö som hade en speciallista över vilka man inte ville ha som grannar eller som hyresgäster.

Hur behandlas man då på den privata bostadsmarknaden? Jag ska säga att situationen inte är bättre där. Inte ens mina pengar kan göra att jag slipper bli diskriminerad. Enligt Masoud Kamalis rapport *Sverige inifrån* vittnar flera personer med utländsk bakgrund om hur de förhindrats att flytta in i bostadsrätter och villaområden med många vita svenskar. Mäklare avråder med argumentet att bostadsrättsföreningen inte godkänner dig eller att du som bostadsägare, genom din närvaro, skulle sänka värdet på fastigheten. Det tycks vara okej att även invandrare bor i bostadsrätter bara de har bildat förening med andra invandrare.

Jag ser verkligen fram emot förslagen mot bostadsdiskriminering i vårens proposition för att motverka strukturell diskriminering som statsrådet Jens Orback kommer att presentera, och jag välkomnar regeringens mål med bostadsintegrationen.

Herr talman! Vi socialdemokrater slår vakt om och vill utveckla kommunala allmännyttiga bostadsföretag. Alla hushåll, oavsett ekonomisk och social bakgrund, ska kunna bo i samma områden och hos samma fastighetsägare. Vi vill inte ha det som på engelska kallas *social housing*. Bostaden är för oss en social rättighet, inte en marknadsfråga.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 80 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Mariam Osman Sherifay tar storstadssatsningen, Blommanpengarna och så vidare som exempel på en oerhört framgångsrik socialdemokratisk bostadspolitik. Menar du verkligen på fullt allvar att alla de miljarder och åter miljarder som plöjts ned gett något nämnvärt resultat? I de utvärderingar som gjorts i Malmö har man kommit fram till att det mesta varit fullständigt meningslöst. Det du säger här är att ni ska fortsätta på precis samma sätt.

Sedan säger du att alla områden måste ha en blandad bebyggelse. Där är vi helt överens, och då blir min enkla fråga: Varför säger ni nej när någon vill omvandla till bostadsrätt? Varför säger ni nej om ni, precis som vi, inser hur viktigt det är att det finns en blandad bebyggelse? Det

började med Sten Lundström och rasism och sedan späder du på. Det har ju egentligen inte med bostadsfrågan att göra, men jag är inte dummare än att jag inser att det finns problem inom det här området.

Vi är helt överens. Om det skulle finnas någon människa som tvivlar vill jag säga att varje form av diskriminering är straffbart, och jag hoppas vid Gud att alla fall av diskriminering anmäls. Det är en styggelse. Jag kan garantera dig att på de barriaderna kommer moderater och socialdemokrater att stå tillsammans. I mitt villaområde är snart alla mina grannar invandrare. De är förtjusande människor, och vi har inga som helst problem. Så låt oss gemensamt kämpa för det.

Men varför säger ni nej till att ombilda till bostadsrätter?

Anf. 81 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt din fråga. Vad är det för fel med att rusta upp våra bostäder? Tycker du att vi ska låta dem förfalla som i det fall vi såg tidigare i höst? Det är väl inget fel i att rusta upp.

Jag har aldrig sagt att vi är mot bostadsrätter. Jag tycker inte att vi ska ha områden med enbart hyresrätter, men jag tycker inte heller att vi ska ha områden med enbart bostadsrätter eller enbart villor. Det är en segregering som är av ondo.

Sedan är jag förvånad, Carl-Axel, över att du undrar om det verkligen är så med diskrimineringen som jag beskriver. Ja, det är så. Det är min verklighet. Det är så jag upplever den, och jag tycker inte att du ska komma och beskriva min verklighet.

Anf. 82 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag önskar att jag kunde göra mig till talesman för hela svenska folket, men jag kan ju inte det tyvärr. Det finns dumma människor även i Sverige. Jag kan bara beklaga det, och jag beklagar om du är utsatt för någon form av rasism och diskriminering. Jag beklagar det verkligen, men jag kan som sagt inte göra mig till talesman för alla. Tyvärr finns det dumma människor även här.

Du undrar vad det är för fel att använda storstadssatsning och Blommanpengar till att rusta upp våra områden. Jag hoppas vid Gud att man hade större ambitioner med storstadssatsningen än bara att rusta upp bostadsområdena. Det är faktiskt hyresvärdens skyldighet att hålla bostäderna i stånd. När man presenterade Blommanpengarna, storstadssatsningen och så vidare hade man betydligt stoltare ambitioner och talade mycket yvigare om dem än du gör nu när du säger att pengarna skulle gå till att rusta upp de nedslitna områdena. Och nu ska vi tydligen göra det ytterligare en gång.

Jag kan inte låta bli att ställa frågan: Hur många gånger ska vi bygga om miljonprogramshusen?

Anf. 83 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag är fortfarande förvånad, för det handlar bland annat om att just rusta upp bostäder. Man satsar på skolorna i dessa områden. Jag har själv min tjänst i ett av dem, Tensta, och det är inget fel i det. Jag vet precis hur mycket det betytt för tenstaborna.

En sak till: Det verkar på dig, Carl-Axel, som att du som politiker ger upp. Det bästa vore kanske att bomba bort dessa områden. Det vore väl

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

den enkla lösningen. Men det finns också en annan bild, en bild som inte är lika svart som den du målar upp. Det är en bild av dessa områden som faktiskt besökare från andra europeiska länder väljer att visa. Det har vi sett nyligen.

Jag har stått här och berättat om problemen som finns. Jag är ärlig. Jag säger precis som det är. Och när jag pratar om mig själv måste jag faktiskt också nämna Masoud Kamalis rapport, för det är inte bara jag som är diskriminerad. Det är många andra som vittnar om detta. Och jag tycker att vi måste ha en politik för att stoppa det här. Jag kan nämna både nära och kära som faktiskt har flyttat och bor i bostadsområden och i villaområden, och jag vet vad de har fått stå ut med.

Anf. 84 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera det här med diskrimineringen. Jag hade en debatt med samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin för några veckor sedan som handlade om diskrimineringen. Jag hade låtit Rut ta fram hur många diskrimineringsfall det fanns som berör bostäder. Det är 108 stycken under åren 2004–2005. Inget av dem har lett till vidare åtgärder. Då ställde jag också frågan vad Socialdemokraterna vill göra.

Folkpartiet har lagt fram förslag om att bland annat stärka och slå ihop diskrimineringsombudsmännen. Vi anser att det ska kosta att diskriminera. Då tycker jag att det också är viktigt att höra något från Socialdemokraterna. För den delen, herr talman, kan jag konstatera att jag beklagar att samhällsbyggnadsministern inte finns med i debatten i dag. Jag har noterat att flera statsråd kommer att delta i en senare debatt, men då handlar det om utbildningsfrågor.

Sedan har jag en annan fråga till Mariam Osman Sherifay. I Sveriges riksdag har vi inte stiftat en lag som förbjuder områden med villor att kompletteringsbygga med hyresrätter. Det är en fråga för kommunerna, enligt planmonopolet. Däremot har vi en lagstiftning som faktiskt säger att det ska överprövas om en kommun och de som bor i en stadsdel och bor i hyresrätter skulle vilja ombilda hyresrätterna. Sådan lagstiftning har vi. Och det ska tillståndsprövas av länsstyrelsen och av Boverket.

Jag har debatterat detta många gånger med statsrådet och påtalat orimligheten. Ytterst handlar det nämligen om att de här människorna, som vill ombilda och som vill få ökad egenmakt, inte får chansen därför att det där är Sveriges riksdag som är ansvarig. Vad tänker Socialdemokraterna göra åt det?

Anf. 85 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte kommentera statsrådet, om hon är här eller inte här. Jag kan tänka mig att hon har fullt upp.

Jag vill bara säga att jag, just när det gäller ombildning av bostadsrätter, faktiskt inte har något emot det. Det finns många. Mycket av det som byggs i dag är bostadsrätter, så det valet kan man göra om man har pengar eller annat. Kompletteringsbygga gör vi, Nina. Både du och jag bor i Sundbyberg. Det är klart att vi gör det, och det görs i många andra kommuner.

Att ombilda hyresrätter till bostadsrätter eller att äga verkar vara den enda lösningen, som jag har hört här tidigare, på problematiken. Men

alternativet, som jag har lyft fram, är blandade upplåtelseformer. Jag bor själv i en hyresrätt i vår kommun. För ett tag sedan ville mina grannar ombilda till bostadsrätter. Det fick man göra. Man fick rösta. Man fick säga vad man ville. Men det fanns inte en majoritet. Finns det en majoritet säger vi aldrig nej. Jag förstår inte riktigt. Det finns regler, så det är ingenting att diskutera. Finns det en majoritet är det klart att man får göra det.

Sedan är det en sak till just vad gäller diskriminering som jag verkligen måste lyfta fram. Jag är besviken över att många inte har förstått hur människor har det, att strukturell diskriminering är ett mycket stort problem som drabbar väldigt många människor.

Ursäkta, herr talman, jag ser att jag inte har så mycket tid kvar. Men jag vill bara säga att just strukturell diskriminering är en viktig fråga. Och våra förslag, som Nina efterlyser, kommer faktiskt att presenteras under våren. Den här frågan är otroligt viktig. Vi kan inte bara komma med halvbra förslag eller med snabba förslag. Vi har en utredning som snart är klar, och utifrån den kommer vi att lägga fram våra förslag.

Anf. 86 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att av Sveriges totala bostadsbestånd är det 16 % som är bostadsrätter. Och den fråga som Mariam Osman Sherifay inte vill svara på gäller riksdagens roll. Du menar att det är fritt fram för de här personerna att bilda föreningar och därmed också att få möjlighet att äga sin bostad. Men så fungerar det inte i dag. Vi har tillståndsprövning. Det är därför man har stoppat detta. Akalla är ett exempel. Jag har varit i Östberga. Jag har haft en debatt om östra Skogås och många andra områden. Därför menar jag att man skulle fokusera på att överlåta makten till de boende, de kommunala bolagen, som det faktiskt oftast handlar om i de här förorterna, och också till kommunerna. I dag överprövas detta av länsstyrelsen och Boverket.

När det gäller de här stadsdelarna och förorterna som jag diskuterar kan man naturligtvis säga: Ja, men det finns en uppblandning redan i dag.

I de stadsdelar som vi talar om är det ofta upp till 98 eller 100 % hyresrätter, som ägs av ett bolag. På vissa ställen kan man inte kompletteringsbygga. Om de boende faktiskt vill bo kvar i sitt område men skulle vilja ha en ökad makt förstår jag inte varför detta ska överprövas av Sveriges riksdag genom lagstiftningen. Låt oss se till att skapa möjligheter för de människor som bor i de här bostadsområdena!

Jag tror på ökad egenmakt. Jag tror på fler bostadsrätter. Jag tror på ägarlägenheter. Sedan anser Folkpartiet att det är en del av diskussionen kring hur man ska skapa möjligheter för alla människor. Utöver det finns det frågor om arbetsmarknad, trygghet, närpolisens roll med mera. Men här diskuterar vi bostadspolitikens roll, och jag tror att Sveriges riksdag skulle kunna göra oerhört mycket mer. Framför allt handlar det om att flytta ut makten, så att de som frågorna berör får en chans att få inflytande över dem.

Anf. 87 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Ja, Nina, jag vet faktiskt inte riktigt. Jag sade just att det som har byggts och byggs just nu är mycket bostadsrätter. Jag har inga problem med detta. Det är inte det som jag är emot. Jag sade också att det

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

finns regler. Du fick det nästan till att det skulle vara nästan omöjligt att ombilda till bostadsrätter.

Min fråga är om det verkligen skulle hjälpa min son Muhammad om han skulle köpa sig en bostad i Hallunda. Blir han då integrerad? Det är det som är viktigt för mig. Vad är det som skulle hjälpa mig att bli integrerad? Jag skulle bli integrerad – det är min åsikt – om jag skulle bli granne med dig eller Sven eller någon annan här inne. Men där det redan finns en överrepresentation av invandrare där ska man då köpa sin lägenhet eller ombilda den. Tror du att det skulle leda till integrering? Nej, det tror inte jag på.

Anf. 88 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag skulle egentligen vilja ställa frågor lite grann utifrån det anförande som jag själv försökte hålla om integration. Nu hörde jag en ganska positiv hållning till Blommanpengarna och storstadssatsningen. Jag delar uppfattningen att det finns delar av det här som har varit bra, men det är också mycket som är ganska dåligt.

Det som egentligen är riktigt allvarligt är att de här pengarna på något sätt har bidragit till stigmatiseringen av de här bostadsområdena. Det är ganska allvarligt. De har egentligen spätt på vi-och-de-tänkandet. Och jag kan konstatera att inga Blommanpengar eller pengar till storstadssatsningen har använts i Djursholm eller i Limhamn i Malmö eller andra områden där folk är som mest segregerade. Ingenting har egentligen gjorts för att bryta den totala vita medelklassens förmåner.

Sedan är det något annat jag skulle vilja fråga om. I mitt anförande tog jag upp fem olika förslag på hur man skulle komma åt diskrimineringen och rasismen på bostadsmarknaden. Det handlar om

1. kommunala bostadsförmedlingar, obligatoriskt med bostadsanvisningsrätt,
2. obligatorisk boendeplanering som är bredare än bostadsförsörjningsprogrammen,
3. att socialtjänsten garanterar rätten till bostad.

För att du nu ska få en chans att svara stannar jag där, och så återkommer jag med de andra frågorna sedan.

Anf. 89 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag håller med dig, Sten, när du beskriver det här med baksidan av Blommanpengarna. Varför går de just till dessa områden? Varför inte till Djursholm? Varför inte till de här rika områdena? Men tänk om de pengarna inte fanns! Tänk om de områdena inte skulle få någon hjälp! Hur tror du att det skulle ha sett ut då?

Sedan gäller det de förslag som du nämnde. Vi har öppnat för en bostadsförmedling. Sedan får man kalla det vad man vill, och man får ha det i vilken regi som helst. Jag tycker att det är viktigt att man förmedlar bostäderna. Det är viktigt att ingen diskrimineras. Alla oavsett etnicitet, rörelsehinder, ålder, kön eller sexuell läggning ska kunna känna sig rätt behandlade. Det är annars en sådan kränkning. Jag väntar till våren när vi

kan presentera våra förslag just vad gäller bostadssegregering. Frågan förtjänar väl en egen proposition.

Prot. 2005/06:47
8 december

Anf. 90 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Att de fattiga bostadsområdena har underskott på pengar har Hyresgästföreningen visat. Det är egentligen ett problem med hur vi fördelar medel i samhället över huvud taget. Hyresgästföreningen har kunnat visa att Rosengård skulle ha haft 100 miljoner mer om man fördelade lika mellan människor i Malmö stad. Så ser det ut konsekvent i landet. Fördelningen av medel är orättvis.

Det jag talar om är stigmatisering. Det är det som brukar kallas integrationspolitikens paradox. Genom att ensidigt peka ut de fattiga områdena som problem stigmatiserar man också de människor som lever i de områdena. Man skapar också vi-och-de-känsla. Sedan återgår man till den gamla traditionella assimileringsspolitiken som alltid har varit den svenska politiken.

Jag tror att det är allvarligare än så här. Egentligen handlar det om hur vi fördelar pengar rent generellt i samhället. Det gäller via både inkomst- och kostnadsutjämningen till kommunerna men också de inomkommunala och inomregionala fördelningarna av medel. Jag hade gärna sett att en del av pengarna hade hamnat i dessa områden för att bryta den segregation som finns framför allt i Djursholm, Limhamn och andra områden.

Jag konstatera att ni än så länge när vi har föreslagit en bostadsanvisningslag svarat positivt och sagt: Det kan vi tänka oss. Men ni har aldrig tänkt er det. Den andra delen gäller socialtjänstens rätt att garantera rätten till bostad. Där svarar du inte alls, och det har ni än så länge sagt nej till.

Hur är det med tvångsförvaltning? Det gäller privata fastighetsägare eller kommunala fastighetsägare som medverkar till etnisk diskriminering. Är det en intressant lösning? Eller hur är det med att kommunen ska motverka segregation genom att se till att det finns allmännyttiga hyresrätter i samtliga bostadsområden i en kommun?

Anf. 91 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Mycket av det du efterlyser finns det faktiskt förslag för. Men för det ena eller andra som du nämner är det kanske inte precis som Vänsterpartiet önskar. Ändå har vi svar både vad gäller bostadsmedling och det andra. Visst är bostaden en rättvisefråga.

Jag undrar fortfarande: Hur skulle det ha sett ut i dessa områden om de inte fått pengar? Jag kan förstå precis vad du menar med stigmatisering och allting. Men hur skulle det ha varit? Hur tror du att det skulle ha sett ut om vi inte hade pekat ut just de områdena? Det är viktigt. Annars hade de inte ens fått de pengar som de har fått.

Jag förstår inte riktigt. Du talar om Djursholm. Det finns inte de problemen i Djursholm. Varför skulle just Djursholm pekas ut? Vi vet redan vilka som bor där. Där bor människor som redan kan köpa sin bostad. De behöver inte tänka på hur det ser ut på andra ställen. Om vi inte skulle ha riktat våra storstadspengar som här fått så mycket kritik vet jag inte hur de områden som fått pengar skulle ha sett ut i dag.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 92 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Av de fyra och en halv timme vi har haft debatt här kan vi konstatera bredden och djupet i frågorna. Det är lite underligt att det inte finns något statsråd på plats i den här debatten. Samtidigt kan vi se att det på nästa punkt finns tre statsråd med i den debatten. S-ledamöterna bör ta med sig frågan hem hur representationen från statsrådssidan är i debatterna.

Andelen äldre i samhället ökar. Det är därför viktigt att vi har en bostadssituation som når upp till kraven om tillgänglighet. Om vi inte klarar det kravet kommer belastningen att öka radikalt på kommunerna genom ökade bostadsanpassningsbidrag. Vi är alla överens om att alla människor så länge de vill ska kunna bo kvar i sin ursprungliga miljö. Bostadsanpassningsbidragen blir det som får finansiera det om man behöver en komplettering av boendet.

En nyckelfråga i sammanhanget är hissar. Frågan om hissbidrag är viktig utifrån såväl tillgängligheten för äldre och funktionshindrade som för den primärkommunala ekonomin. Från Centerpartiet har vi föreslagit hissbidrag i vårt budgetförslag. Tidigare tillfälliga hissbidrag gick till dem som redan hade planerat sina hissinstallationer och också finansierat dem. Anslaget blev ett slag i luften.

De som hade behoven men kanske inte de ekonomiska förutsättningarna hamnade i en kö, och man har inte kunnat förverkliga den ökade tillgänglighet som man hade strävat efter. Boverket konstaterade att kön när hissbidraget upphörde var fyra gånger som lång som det ursprungliga anslaget hade möjlighet att finansiera. Det visar att det finns ett tydligt behov av hissbidrag i samhället.

Nu avstyrker utskottet motionen, vilket förvånar mig. Givetvis pågår en utredning i frågan, som utskottet mycket riktigt påpekar. Av den departementsskrivelse som nu är på remiss kan jag se att förslaget om hissbidrag kommer att tas upp igen. Men hindrar det utskottet och kammaren att ha en åsikt i en fråga som är av så strategisk vikt för de äldres situation i dag och många år framöver? Jag tycker inte det. Jag tycker att vi ska ha en åsikt. Vi vet inte vad propositionen så småningom kommer att innehålla. Det är som jag ser det den här församlingen som ska ha en åsikt när en fråga väcks och inte som nu mörka i hela frågan.

Herr talman! När utredningen ändå kommit på tal kan jag inte underlåta att kommentera även andra skevheter som tidigare har funnits i stimulansåtgärder för byggande som man nu föreslår ska upprepas. Det gäller att redan etablerade tillväxtcentrum ska stimuleras ytterligare på bekostnad av andra orter. Det är ingen bra signal.

Föreställningen att det är dyrare att bygga i Stockholm än i övriga landet kvarstår trots att såväl Byggekostnadsforum som regeringens sakkunnige på området har konstaterat att byggkostnaden är densamma var man än bygger i landet. Det som skiljer är spekulationen i mark, vilket knappast bör slå igenom i sådana här sammanhang.

Vad som inte lyfts fram men som finns i motioner här i riksdagen är att bostadsfinansieringen på landsbygden i dag är ett problem. Som situationen ser ut och som staten styr marknaden innebär det att samhällets åtgärder medför en ökad social klyvning.

Det kan vara en politisk målsättning för regeringen. Men det är långt ifrån den målsättning och utveckling som vi från Centerpartiet vill se. Vi vill ha en levande bygd i hela landet. Vi talar nu om landsbygden. Om jag ser till min hembygd är det all bygd utanför Västerås centrum. Det är stora tätorter av typen Västerås och Köping.

Avslutningsvis måste jag ändå kommentera det Owe Hellberg sade om fastighetsskatten. Han säger att borgerligheten lägger fram förslag som ger några hundralappar. Villaägarföreningen har tagit fram ett typexempel. Man har tittat på samtliga partiets motioner. För en Stockholmsfastighet där man betalar 18 340 kr om året i fastighetsskatt kommer Centerpartiets förslag att innebära en sänkning med drygt 9 500 kr.

I min föreställningsvärld och med mina referensgrunder är det inte bara några hundralappar. Det är en mycket stor sänkning. Det är ett första steg i utvecklingen som Centerpartiet har tagit genom att föreslå att man ansvarsfullt ska avveckla fastighetsskatten.

I detta anförande instämde Rigmor Stenmark (c).

Anf. 93 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det passar väl alldeles utmärkt att jag tar replik på Jörgen Johansson.

Fastighetsskatteberäkningen utgår inte från ett normalfall. Det utgår från lägen i fastighetsbeskattningen som ligger på nivåer som inte är de vanliga. Du glömmer också all diskussion om de andra sakerna. Som jag sade tidigare motsvarar fastighetsskatten 8–16 % av boendekostnaderna. Det är många andra faktorer som påverkar det hela.

Man måste föra en hel diskussion om boendekostnaderna och inte bara som ni vill göra ta ut en del i det hela. Ni vill samtidigt avveckla räntebidrag och investeringsstöd och allt vad det heter. Man får väga ihop det och se vad det blir i slutändan.

Det jag vill säga först och främst är att det är väl jättebra att Jörgen Johansson tycker att vi ska införa ett hissbidrag. Det har ju vi slitit hårt för i Vänsterpartiet. Vi fick ju in det under en tid, och vi såg att det var väldigt verkningsfullt, efterfrågat och att det verkligen behövs. Den här departementsskrivelsen säger också att det här är en viktig framtidsfråga. Det hoppas jag att vi i majoriteten ska kunna genomföra. Men frågan är ju var Jörgen Johansson ska hitta stöd i alliansen i den här frågan. Dina kompisar säger ju nej, blankt nej, till sådana här förslag. Så det blir lik-som ett slag i luften när du diskuterar denna fråga.

En annan sak som Centerpartiet lyfter fram här är byggandet på landsbygden. Jag delar er syn på att kreditmöjligheterna där inte är tillfyllest. Därför har vi i vårt program, som jag inte har berättat om i sin helhet i dag, också lyft fram frågan om att Bostadskreditnämnden borde ha ett högre tak när det gäller var gränsen för kreditgarantin ska ligga – inte minst på grund av att man faktiskt lyfter bort räntebidragen. Det är dem man utgår från i dag, den produktionsnivå som finns där. Och den är inte anpassad till dagens verklighet.

Anf. 94 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag håller med Owe Hellberg om att det är totalbilden i boendet som man måste titta på. Tittar vi på den period då Owe Hellberg

har suttit med som stödparti till regeringen har fjärrvärmekostnaderna ökat med 22 %, elen med 34 %, vatten och avlopp med 25 % och avfallskostnaden med 30 % – medan konsumentprisindex har höjts med 9 %.

Till det här ska läggas förmögenhetsskatter, fastighetsskatter och så vidare. Givetvis måste man titta på helhetsbilden. Helhetsbilden är att förmögenhetsskatten drabbar många. Fastighetsskatten drabbar många. I den typfastighet som Villaägarföreningen valde att ta fram när man gjorde jämförelsen mellan partierna är det ändå så att det var ungefär 800 kr netto i månaden som Centerpartiets förslag sänkte boendekostnaden med. Jag tycker faktiskt att det är en rätt stor kostnad. Sedan kan man naturligtvis se att det är olika på olika håll, men den typfastighet som man trots allt tog fram för att få en jämförelse gav det här utfallet. Jag tycker att det är ett mycket bra första steg. Vi kompletterar sedan med en successiv avveckling av förmögenhetsskatten, som drabbar många.

Vad gäller hissbidraget är det bra, Owe Hellberg, att vi är överens. Det är kanske en djupare fråga än när man ser på en ytlig del. Det är dels fråga om de människor, äldre och funktionshindrade, som har nytta av det här. Men det skapar också, som jag ser det i dag som varande kommunalpolitiker, ett mycket stort hål i den kommunala ekonomin eftersom vår skyldighet är att se till att bostäder ska anpassas så att människor ska kunna bo kvar i dem. Jag tycker att det är en bra målsättning, men vi måste också stimulera genom att ge kommunerna rimliga förhållanden. Med den utveckling som Owe Hellberg med sina vänner har sett till att det har blivit i kommunerna har man utarmat den kommunala ekonomin successivt under den gångna åttaårsperioden.

Anf. 95 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jörgen Johanson säger att förmögenhetsskatten drabbar många och att fastighetsskatten drabbar många. Det är väl en sanning med modifikation att det drabbar många om man pratar om de stora värdena i fastighetsskatten och förmögenhetsbeskattningen. Vi har ju faktiskt infört en dämpningsregel som gör att de som har låga inkomster, de som vi också menar drabbas av det här, faktiskt inte behöver betala full fastighetsskatt. Det finns också en koppling till förmögenhetsskatten i den här frågan. Den procentsatsen sänks nu från 5 % till 4 %. Det är en oerhört viktig förändring. Det är träffsäkert och effektivt. Men genom att göra förändringar med en tiondel eller fem hundradelar, som Folkpartiet föreslår i sitt andra år, smetar man bara ut de här pengarna på väldigt många. Då får vi inte de rättvisekonsekvenser som dämpningsregeln har.

När det gäller hissbidraget är det jättebra att vi är överens och att vi båda inser att det här är en jättefråga för framtiden och för kommunerna. Det är väldigt svårt att få ekonomi i att sätta in de här hissarna i de hyresfastigheter som man behöver göra det i. Men frågan kvarstår, och jag får väl ställa den en gång till då: Hur ska Jörgen Johansson få med sig sina allianspartier på det här? De vill ju inte. De vill inte höra talas om stöd i någon form. Det enda stöd som gäller är avdragsrätt och skattereduktion. Det kan man ha hur mycket som helst av. Men den omvända modellen, där man försöker rikta stöden dit de verkligen behövs, säger de ju faktiskt nej till, även till det här förslaget.

Anf. 96 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Alliansen består av fyra partier. Det Owe Hellberg företräder, och det vi i dag kritiserar, är en reell politik. Vi håller på att bygga upp ett alternativ till den sittande regeringen, och det är ganska naturligt att vi som fristående partier i det här skedet också har en fristående roll i vissa frågor. Vi har ännu inte hunnit få fram den totala bilden. Med tanke på att vi är fyra partier kanske vi inte ska ha en gemensam politik. Då skulle vi kanske bara ha ett parti. Vi sitter i precis samma situation som Owe Hellberg gör i relation till Socialdemokraterna.

Sedan gäller det begränsningsregeln och att den är rättvis. Man kan inte säga att en begränsningsregel är rättvis i ett system som är helt godtyckligt. Fastighetsskatten är i dag helt godtycklig. Vi har en indelning i värdeområden. Vi har belägenhetsfaktorer. Vi har situationer där hus byggda vid samma tidpunkt, av samma entreprenör liggande bredvid varandra har en skillnad i taxeringsvärde så att det ena har 900 000 kr. och det andra 1,6 miljoner. Tala inte om rättvist system i samband med fastighetsskatten och begränsningsregeln när hela grundsystemet är sjukt!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

7 § Utbildning och universitetsforskning

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU1

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2005/06:1 delvis, redog. 2004/05:RRS23 och redog. 2005/06:RRS5).

Anf. 97 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Den här debatten handlar om ett av de allra viktigaste områden som riksdagen har att fatta beslut om, nämligen utbildning och universitetsforskning. Jag vill passa på att så här inledningsvis hälsa utbildningsministern välkommen om han är i salen. Det är han tydligen inte än, men jag såg honom här tidigare. Det är alltid trevligt att ministern kommer hit till riksdagen och deltar i debatterna, och särskilt trevligt är det eftersom han inte var här när vi debatterade hans forskningspolitiska proposition. Välkommen hit i alla fall – nu ser jag ministern!

Jag förmodar att ministrarnas närvaro också har föranlett att vi inleder med att debattera den högre utbildningen och forskningen. Personligen tycker jag att det känns lite bakvänt att ta debatten i den här ordningen, inte minst eftersom många av de problem som finns i den högre utbildningen härstammar från tillkortakommanden i det övriga utbildningssystemet.

Herr talman! Talmannen har säkert hört det förut, men en av de stora utmaningar som Sverige står inför är den ökande globaliseringen. Dagligen utsätts Sveriges konkurrenskraft för prövningar. För 20 år sedan flyttade inte kunskap och kapital. I dag flyttar det över en natt. Hur vi möter den globala ekonomins utveckling kommer att ha en avgörande påverkan på våra möjligheter att långsiktigt skapa välstånd och trygghet i

Prot. 2005/06:47
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

*Utbildning och
universitetsforskning*

Sverige. En viktig del i Sveriges strategi måste vara att se till att vårt utbildningssystem ger alla människor de bästa möjligheterna att växa och utvecklas. Dessvärre har såväl utbildningen på de lägre nivåerna som den högre utbildning och forskningen försummats av den socialdemokratiska regeringen.

Herr talman! I Sverige har en mycket snabb utbyggnad av den högre utbildningen skett. Problemet är att regeringen inte har ökat resurserna till lärosätena i samma takt som utbyggnaden. Det har medfört neddragningar på utbildningsplatser. De svenska anslagen per student har enligt OECD sjunkit med 15 % mellan 1995 och 2002. Samtidigt har utvecklingen varit den motsatta i andra länder. I Norge och Danmark har till exempel anslagen per student ökat med 20 % respektive 30 % under samma period. Denna successiva urgröpning av resurserna riskerar kvaliteten i den högre utbildningen, och den riskerar också utrymmet för den fria forskningen. Trots detta föreslår regeringen nu som en del av sin arbetsmarknadssatsning ytterligare utbyggnad av grundutbildningen.

Herr talman! En annan oroväckande utveckling som drabbar kvaliteten, är att grundskolans och gymnasiets problem slår igenom även på högskolan. I flera utvärderingar konstateras att studenterna i dag är sämre förberedda för högre studier än för fem–tio år sedan. Det är oacceptabelt att högskolorna i dag tvingas använda resurser till att reparera bristande gymnasiekunskaper.

Inriktningen på den högre utbildningen måste läggas om. Regeringens mål är att 50 % av en årskull ska ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. Det är typiskt för regeringen att sätta upp enkla, kvantitativa mål. Men vad har de egentligen lett till? Jo, de har lett till nedskärningar i resurser per student genom större undervisningsgrupper, färre seminarier och färre forskarutbildade lärare.

Det övergripande målet för Moderaterna är att skapa förutsättningar för en högkvalitativ högre utbildning med mångfald, valfrihet och kvalitet. Alla som vill och har de grundläggande kunskaperna ska kunna välja den utbildning som de anser bäst bidrar till att förverkliga deras livsprojekt.

Med tanke på de senaste årens urgröpning av resurserna är det nu viktigt att fokusera på kvaliteten. Den som tar studielån på hundratusentals kronor för en högskoleutbildning ska veta att den är av en sådan kvalitet att den accepteras av potentiella arbetsgivare både i och utanför Sverige. Samtidigt ska landets arbetsgivare kunna lita på att en student med en akademisk examen från Sverige har de kunskaper som utbildningen är tänkt att förmedla. Icke att förglömma i detta sammanhang är att vi ska rekrytera våra framtida spetsforskare ur denna grupp.

För att stärka kvaliteten i den högre utbildningen vill vi vidta en rad åtgärder.

För det första måste hela skolan bli bättre. Grundprincipen måste vara att varje nivå i skolsystemet ska ta sitt ansvar för elevernas kunskapsinhämtning. Det duger inte att grundskolan skickar vidare problem till gymnasiet och att gymnasieskolan därefter gör likadant i fråga om högskolan.

Mina kolleger i utskottet kommer senare i debatten att återkomma till hur vi vill förbättra den svenska skolan.

För det andra måste antagningssystemet signalera vikten av att studenterna har tillräckliga förkunskaper för sina högskolestudier. Exempelvis ska det krävas godkänt i svenska och engelska för att man ska bli antagen till högskolan. Hittills har regeringen sagt nej till detta med motivet att det skulle öka den sociala snedrekryteringen. Det tycker jag är ett defensivt resonemang. Den viktigaste åtgärden för att minska den sociala snedrekryteringen är att förbättra den svenska skolan.

Vi vill dessutom stimulera gymnasieeleverna att välja fler fördjupningskurser och relevanta kurser för framtida högskoleutbildningar framför enklare kurser som många i dag väljer av betygstaktiska skäl. Vi föreslår därför att sådana kurser ska ge extra poäng i antagningsprocessen. Och vi är övertygade om att det kommer att leda till att studenterna är bättre rustade än i dag för att klara högskolestudierna.

För det tredje måste resurstilldelningssystemet tydligare premiera kvalitet. I dag får lärosätena resurser i förhållande till antalet studenter som tas in och antalet godkända poäng. Därför tycker vi att den del som baseras på studenternas prestationer måste reduceras samtidigt som vi stärker utvärderingen av kvaliteten.

För det fjärde är det internationella utbytet betydelsefullt för den högre utbildningens kvalitet. För studenter och forskare är det mycket viktigt att lärosätena får förutsättningar att fullt ut delta i Bolognaprocessen.

För det femte måste kvaliteten i den högre utbildningen säkerställas innan en fortsatt utbyggnad av den högre utbildningen kan bli aktuell. Därför ökar vi moderater resurserna till högskolorna och universiteten med nära 4 miljarder kronor under de kommande tre åren.

Vi ger till att börja med högskolorna ersättning för de studenter som de redan utbildar men som de inte får ersättning för. Det motsvarar ca 10 000 utbildningsplatser.

Därutöver lägger vi 800 miljoner kronor på en kvalitetssatsning för den högre utbildningen. Det är dags att sluta urholka resurserna.

Dessutom anslår vi 900 miljoner kronor i nya fakultetsmedel för forskning och forskarutbildning. Därmed skapar vi också förutsättningar för att bygga ut grundutbildningen på ett sätt som säkrar kvaliteten.

Herr talman! Därefter några ord om den för Sverige så viktiga forskningen. Vi i den borgerliga alliansen har presenterat en gemensam forskningspolitik som ger Sverige möjlighet att bli en långsiktigt framstående aktör i det snabbt framväxande globala kunskapssamhället. Vi prioriterar starka självständiga universitet och en mångfald av forskningsfinansiärer. Vi vet också att det krävs ett gott företagsklimat för att Sverige ska kunna behålla de stora företagens forskning i landet.

Alliansen föreslår mer pengar än regeringen till forskning, men framför allt har vi en annan attityd till vetenskapen. Medan regeringen skriver allmänt om den fria forskningens betydelse, föreslår vi konkreta förändringar som ökar akademiernas frihet.

Vi ökar de anslag som går direkt till universitetens och högskolornas fakulteter. Det stärker lärosätena och ökar deras självständighet. Vi avpolitiserar dessutom universitets- och högskolestyrelserna. Även ledamöterna i de statliga forskningsråden och forskningsstiftelserna ska utses av vetenskapssamhället för att tillförsäkra forskningen ökad frihet.

Regeringen gör precis tvärtom och fortsätter att politisera. Nu vill man ändra högskolelagen, så att högskolorna ska "främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa".

Det är svårt att inte hålla med rektor Kåre Bremer som menade att förslaget är både onödigt och klåfingrigt. Det är onödigt eftersom universiteten genom sin fria kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling redan gör detta och klåfingrigt eftersom det är ett uttryck för politikens vilja att styra över innehållet i universitetens verksamhet. I dag är det hållbar utveckling, i morgon kan det vara något annat som står på agendan.

Herr talman! Ett annat allvarligt problem är att universitet och högskolor på många håll har en egen finansiering till endast omkring hälften av dagens doktorander. Det är inte acceptabelt. Det bör inrättas betydligt fler doktorandtjänster med ekonomi och trygghet som är jämförbara med andra jobb. Med regeringens blygsamma uppräkningsanslag är det inte möjligt. Konsekvensen blir en stor andel doktorander som även fortsättningsvis kommer att tvingas försörja sig med stipendier eller utbildningsbidrag som ger stora brister i den sociala tryggheten.

Den högre utbildningen och forskningen får varken bli ett verktyg för arbetsmarknadspolitik eller för politiskt korrekta mål. Den ska erbjuda studenter utbildning av hög kvalitet och en från politiken fristående forskning för att säkerställa människors och Sveriges konkurrenskraft.

Avslutningsvis, herr talman, står vi på sedvanligt sätt bakom alla de moderata reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 98 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Massor av unga människor är övertygade om att utbildning är framtiden för dem. Det tycker jag att de har alldeles rätt i. De borde i alla fall ha det.

Jag brukar säga att jag har haft som mest roligt när jag har läst något nytt och när jag har utbildat mig. Och jag unnar verkligen många människor att få uppleva det. Men många blir besvikna. I dag är 68 000 arbetslösa två år efter avslutad högskoleutbildning.

Under den senaste tiden har jag också, bland annat hemma i Lund, träffat en hel del studenter som har blivit besvikna på universitetsstudierna, inte för att kurserna var dåliga men för att det blev för svårt. Vi var dåligt förberedda, säger många.

Skolverket publicerade nyligen en rapport om hur förberedda studenterna är i dag. Och varannan högskolelärare menar att studenterna är för dåligt förberedda i dag. Det gäller oavsett ämnesområde.

Lunds Tekniska Skola anordnar sedan 1997 ett matteprov, och där märker man att mattekunskaperna har försämrats. Historiska institutionen i Lund brukar ha en allmänbildningstest för nybörjarna. Där konstaterade man till exempel att 30 % inte visste vem Lenin var och att 60 % inte visste vem en annan skräckfigur, nämligen Hermann Göring, var.

Vilka slutsatser drar vi av dessa rapporter? Jo, man kan inte tala om högskolan utan att tala om gymnasieskolan, och man kan inte tala om gymnasieskolan utan att tala om högskolan. En viktig slutsats är att utbildningssystemet måste sluta upp med att skjuta problemen framför sig och sluta upp med att skicka människor vidare utan tillräckliga kunskaper. Gymnasiet ska inte behöva repetera grundskolan, och högskolan ska inte behöva repetera gymnasiet.

I dag ska vi fatta beslut om budgeten för utbildning, och det är beslut om pengar. Men även i dessa beslut finns det mycket ideologi.

Regeringen talar hela tiden om, och har gjort det länge, hur många som ska börja i högskolan – 50 % av en årskull. Däremot talar man väldigt lite om hur många som ska klara en examen, eller hur många som ska få en utbildning som ger jobb.

Jag tror att det är dags att inte bara tala om hur många som börjar utan också hur många som lyckas med en utbildning. Det är dags, herr talman, att flytta perspektivet från kvantitet till kvalitet.

Det har varit en ryckig politik. Under många år har man byggt ut kraftigt. Förra året föreslog man färre platser. Nu föreslår man 15 000–16 000 nya platser, trots att akademikerarbetslösheten stiger.

Det är ingen hemlighet att man, för att klara den här stora utbyggnaden, har minskat antalet undervisningstimmar, ökat grupperna och frestat på kvaliteten.

Jag läste en insändare i en studenttidning där det stod:

Jag hade inte tänkt att jag skulle vara autodidakt, självlärd, när jag läste på högskola. Alltmer tid blir helt enkelt självstudier.

Denna ensidiga satsning på att få in så många som möjligt har frestat på, och resurserna har urholkats med omkring 20 %.

Folkpartiet, och övriga partier som ingår i Allians för Sverige, säger nej till nya platser nu. Nu gäller det att komma i kapp i fråga om kvaliteten. Vi säger också nej därför att alla faktiskt inte vill plugga på högskolan. Socialdemokraterna talar alltid om att 50 % ska in på högskolan. Vi frågar: Hur blir det med de andra då?

Vi behöver också satsa på bra yrkesutbildningar efter gymnasiet.

I Folkpartiets budget lägger vi en miljard kronor mer än regeringen på att höja kvaliteten i högskolans utbildning. Vi avsätter också en miljard om året för fortbildning av lärare i gymnasieskolan och grundskolan och till kompletteringsutbildning av obehöriga lärare.

Min personliga starka övertygelse är att universitet och högskolor inte får bli utbildningsfabriker. De ska i stället vara trädgårdar med kunskap.

Samtidigt är det viktigt att vi ger ett tydligt budskap om att inte sänka kraven på förkunskaper. Man ska inte behöva ta bort kurslitteratur i engelska för att studenterna inte kan det. Man ska inte ge nybörjarkurser i tyska, spanska och franska. Det ska eleverna ha läst på gymnasiet. Man ska inte behöva repetera gymnasiematematiken.

Herr talman! Vi talar också om forskning i dag. Jag för min del känner en väldigt stor beundran för dem som vill satsa på forskning. Det är nog inte bara jag som kan känna tacksamhet när jag hör talas om att svensk forskning är ett cancertvåspråk på spåren och att en svensk forskare ger hopp för en som har Parkinsons sjukdom. Vi tycker att det är spännande när vi får nya kunskaper om hur människan levde under järnåldern. Men jag tror att många inte tänker på vardagen i forskningen.

Många glömmer hur otrygga förhållanden forskarna lever under. Tiden till fast anställning för en forskare är i genomsnitt sju åtta år. 40 % av våra duktiga forskare är utan fast tjänst, bland kvinnliga forskare har inte mer än hälften det. En kvinna i forskarkarriären får helst inte bli med barn. Där borde åtminstone de som är engagerade i jämställdhet bland Socialdemokraterna reagera.

Regeringen framhåller ofta forskningens betydelse för tillväxt. Sverige ska ha ambitionen att vara en ledande forskningsnation, men då måste man vara beredd att satsa för att leva upp till en så hög ambition. Staten har under en lång tid stått för en allt mindre del av forskningsresurserna. De fasta anslagen, de så kallade fakultetsanslagen, minskar. Lärarna slits mellan att missköta undervisningen och att missköta forskningen. Med tanke på pris- och kostnadsutvecklingen har forskningsanslagen i år, 2005, i verkligheten minskat med 200–300 miljoner.

Forskarna har blivit mer och mer beroende av tillfälliga anslag. Tiden ska ägnas åt att skriva anslagsansökningar. Regeringen har en tydligt uttalad politik om att minska de direkta anslagen. Men man får inte ha ett alltför kortsiktigt perspektiv på forskning. Historien har, som vi vet, massor av exempel på forskning som först årtionden senare har visat sig vara nyttig. Man brukar nämna Einsteins relativitetsteori. Man hade inte en aning om att den skulle ha samband med dagens GSM-teknik eller att Marie Curies forskning om radioaktivitet skulle ha betydelse för cancerbehandling. Penicillin och laser utvecklades och upptäcktes utan att man hade en aning om vad man skulle använda det till. Av det drar jag slutsatsen att det måste finnas ett stort utrymme för nyfikenhetsbaserad vetenskapligt intressant forskning som vi i dag vet väldigt lite om vad den ska användas till. Där får vi också en bas för det som kan användas till nyttoforskning.

Nu föreslår man, som nämnts här, att det ska skrivas in en massa forskningspolicy i Sveriges rikes lag, i högskolelagen. Man ska skriva in att forskningen ska främja en hållbar utveckling. Det forskas det redan om, och det kan forskarna begripa själva.

I budgetmotionen har Folkpartiet två huvudbudskap om forskning. För det första: Höj anslagen till forskning. För det andra: Öka de anslag som går direkt till universitet och högskolor.

Den huvudriktningen är vi överens om i Allians för Sverige. Vi har kommit överens om att öka anslaget till forskningen med 2 miljarder på fem år. Hela den ökningen går till fakultetsanslagen för att stärka den fria forskningen. Det behövs fler doktorandtjänster, fler forskarassistenttjänster och fler som kan få tjänster efter det att de har doktorerat.

Avslutningsvis, herr talman! Vi måste ta vara på möjligheterna och göra det bästa möjliga av våra förutsättningar. Då är det dags att vända utvecklingen och satsa mer på kvalitet i utbildningen. Det är dags att ge studenter den undervisning som de är värda, och det är dags att uppmuntra forskarnas kompetens och nyfikenhet. Sluta, regeringen, med att bara prata om hur många ni lyckats få in i utbildningssystemet. Börja i stället prata mera om innehållet i utbildningen.

Som avslutning nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 18 under punkt 23.

(forts. 9 §)

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 99 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi ska börja med frågestund för regeringen. Svarande statsråd är i dag näringsminister Thomas Östros, statsrådet Sven-Erik Österberg, statsrådet Barbro Holmberg, försvarsminister Leni Björklund samt samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin.

Regeringens utnämningsspolitik

Anf. 100 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Sven-Erik Österberg. Det är den socialdemokratiska regeringen som har makten att utnämna generaldirektörer, ambassadörer och domare. Sveriges Televisions Dokument inifrån granskade i söndags hur regeringen sköter utnämningssmakten och kritiserade regeringen för att hålla på ett slutet system som är mycket svårt att granska, vilket tyvärr gör att det blir utrymme för missbruk av utnämningssmakten från regeringens och statsministerns sida.

Kjell-Olof Feldt, tidigare socialdemokratisk finansminister, menar att utnämningssmakten som regeringen nu använder den är ett arv från gamla adelsmannatider. Viktiga statliga uppdrag används som belöning för lång och trogen partitjänst.

Mot bakgrund av den här kritiken mot den slutna processen vill jag fråga statsrådet: Kommer den socialdemokratiska regeringen att genomföra några förändringar i steg mot ökad öppenhet kring utnämningar av statens högre tjänstemän innan vi går till val nästa år?

Anf. 101 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Mycket kort kan jag säga att författningsutredningen som leds av Lars Engqvist har till uppdrag att även titta på de här frågorna, och det bereds just nu. Utredningen är parlamentariskt sammansatt så där finns det möjligheter för samtliga partier i denna kammare att ha åsikter och även komma med förslag hur man vill att det framtida systemet ska fungera.

Jag skulle också vilja säga att jag inte tycker att utnämningssmakten missköts. Det odlas väldigt mycket en myt kring det här, att det skulle vara en väldig obalans och att många med politisk bakgrund får de här uppdragen. Det har visat sig att det under de senaste åren i 80 % av de utnämningar som görs finns en annan bakgrund än en rent politisk. Det är

en ganska stor majoritet som inte har det. Det är en myt som har odlats. Varje gång vi lyfter fram det här bidrar det till att man odlar myten vidare. Jag tycker att det är väldigt viktigt att fakta kommer fram och att man analyserar det på rätt sätt.

Man kan till sist säga att resultatet av utnämningsspolitiken visar att det av de utnämningar som har gjorts är få fall där det inte har fungerat. Det har fungerat väldigt väl skulle jag vilja påstå.

Anf. 102 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! De myterna odlas i så fall också av tidigare socialdemokratiska statsråd.

Tjänat oss väl, säger Sven-Erik Österberg. Olle Svenning intervjuas också i programmet. Han säger att statsministern är besatt av utnämningssmakten. Olle Svenning säger att han vill använda utnämningssmakten för att använda viktiga uppdrag i statens tjänst till att lägga pussel och kombinera detta med politisk taktik.

Jag är förstås väl medveten om att Grundlagsutredningen nu arbetar med de här frågorna, men det är inte hela bilden. Regeringen kan gå före och redan nu lägga fram förslag om ökad öppenhet, till exempel en sådan öppenhet som gör att man inte hemlighåller vilka kravprofiler som finns för olika högre statliga uppdrag. Kommer statsrådet att göra någonting för att man ska sluta upp med hemlighetsmakeriet kring vilka kravprofiler som ligger till grund för utnämningarna av högre statliga tjänster?

Anf. 103 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Kutymen är väl alltid att vi har en stor bred utredning som tittar på frågorna, att man inte kommer med förslag innan dess. De här frågorna är väl så pass viktiga och stora så att om man ska ha en annan ordning eller åtminstone belysa det bör man göra det i lugn och ro och ta god tid på sig så att man har ett brett parlamentariskt stöd för det man kommer fram till, om det nu skulle ha en annan inriktning. Därför tänker inte jag ha någon åsikt om huruvida vi skulle göra någon stor förändring innan författningsutredningen kommer med sitt slutbetänkande när det gäller det här.

Jag vill säga att det som ligger i grunden för den utnämningsspolitik som finns, och som jag också tycker belyses av resultatet, är förtjänst och skicklighet. Den bedömning som görs när någon ska utses är naturligtvis en bedömning att utifrån de förutsättningar som råder på platsen få en person som kan sköta sitt uppdrag på ett bra sätt så att man får en bra verksamhet. Det var det jag belyste i mitt förra inlägg och sade att om vi gör en sammantagen bild av det här kan vi se att det inte är många utnämningar som inte har utfallit till belåtenhet.

Avrättningar av homosexuella i Iran

Anf. 104 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Förutom att Irans president under den senaste tiden har varit väldigt hätsk mot Israel vet vi att unga homosexuella har avrättats på löpande band sedan tidigt i våras. Enligt ett pressmeddelande den 6 december skulle näringsminister Thomas Östros ta emot Irans vice utri-

kesminister och bland annat då diskutera handelsfrågor. Inte någonstans i något pressmeddelande har man kunnat läsa att näringsministern skulle ta upp något annat. Så jag vill höra med näringsministern om han nu passade på att kritisera Irans utrikesminister för att de avrättar homosexuella på löpande band i Iran. Det är inte bara två och fyra som har avrättats sedan i somras, utan det är ytterligare fler. Det är inte bara homosexuella som råkar illa ut i Iran utan också kvinnor och barn.

Vad gjorde Thomas Östros den 6 december tillsammans med Irans vice utrikesminister?

Anf. 105 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Den svenska regeringen, kraftigt stödd av Sveriges riksdag, har en väldigt klar och tydlig uppfattning när det gäller krav på mänskliga rättigheter och att ständigt i dialog med olika länder föra fram detta. Det var ett viktigt möte med Irans vice utrikesminister. Naturligtvis var det först föranlett av våra ekonomiska relationer. Många svenska företag investerar och handlar med Iran. Frågan är om man ska avbryta ekonomiska förbindelser med Iran. Min bedömning är att det är bättre att många handlar med Iran för att på så vis påverka regimen och utvecklingen.

Självklart tog jag också upp frågor kring mänskliga rättigheter med Irans vice utrikesminister. Jag tycker att de frågorna hänger ihop, att ha handelsrelationer med länder och samtidigt föra fram kritik mot brister i mänskliga rättigheter. Det gör Sveriges regering.

Anf. 106 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Varken utrikesministern eller någon annan från regeringen har i något offentligt uttalande agerat mot Iran vad gäller avrättningarna av unga homosexuella. Man har svarat på några enskilda frågor här i riksdagen, men det har inte gjorts något uttalande officiellt från regeringen. Jag är väldigt nyfiken på att höra vad det blev för svar från Irans vice utrikesminister. Tänker de sluta att avrätta homosexuella? Utövade näringsministern hård påtryckning i den frågan?

Anf. 107 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Sverige agerar på flera olika plan när det gäller att skärpa kampen för mänskliga rättigheter och inte minst mot dödsstraffet. Det är en väldigt viktig principiell hållning som vi har gentemot alla länder som tillämpar dödsstraff. Inom EU har Sverige också deltagit i ett uttalande mot Irans avrättningar av homosexuella. Självklart är det så att samtidigt som vi uppmuntrar svenska företag att etablera sig utomlands för att vi tror att det i sig är ett bidrag till en utveckling med ökad frihet för folk runtomkring i världen som lider av förtryck så påtalar vi också ständigt brister i mänskliga rättigheter. Det är en stadig svensk tradition som vi också har i vår relation till Iran.

Frågestund

Anf. 108 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Jag har en fråga till näringsministern. Under det senaste året har det pågått ett arbete med att skapa en europeisk kemikalielagstiftning. Det är nu inne i sitt slutskede. I samband med att Europaparlamentet hanterade frågorna kring Reach gjorde man ett antal kompromisser som säkrade vissa vitala principer. Men det är nu lite oroande att se att Sverige i ministerrådet eventuellt kan medverka till att en del av de här principerna försämras så att det slutliga Reach blir ett sämre förslag.

För mig är det inte bara avgörande att lagstiftningen kommer igenom utan den ska förstärkas, utvecklas och förenklas. Jag vill se en lagstiftning med en tydlig substitutionsprincip, det vill säga att en farlig kemikalie automatiskt byts ut när det finns alternativ.

Min fråga är: Är regeringen beredd att gå så långt i ministerrådet att man stöder ett förslag som inte innehåller en tydlig substitutionsprincip och ett förslag som inte innehåller rätten för slutkonsumenten till information om farliga kemikalier i varor?

Anf. 109 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! En skärpt kemikalielagstiftning i Europa har verkligen varit en av regeringens och socialdemokratins främsta miljöpolitiska ambitioner. Vi har arbetat på det genom att exempelvis den svenska kommissionären Margot Wallström var den som lade fram förslaget. Vi har arbetat mycket intensivt inom rådet för att övertyga fler medlemsländer om hur viktigt det är med en ambitiös kemikalielagstiftning.

Vi har ett förslag från parlamentet som på ett par områden är bättre än de kompromisser som nu diskuteras inom rådet, men som inom andra områden är svagare än de kompromisser som diskuteras i rådet.

Den svenska positionen är att vi i våra förhandlingar med andra medlemsländer driver en substitutionsprincip, det vill säga att man ska välja de mindre farliga kemikalierna om så är möjligt. Vi driver också bättre information. Det kommer vi att göra starkt i samtal och diskussioner med andra medlemsländer ända tills vi kommer till rådets beslut.

Detta är en väldigt viktig lagstiftning som vi arbetar mycket engagerat med.

Anf. 110 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Det är positivt att regeringen driver, men får man något genomslag och hur långt är man beredd att gå för att se till att inte Reach försämras?

Regeringen har ju varit något tvetydig. I vissa fall har man kritiserat Europaparlamentet för att inte gå tillräckligt långt. Nu är man, enligt de signaler som kommer, beredd att sälja ut substitutionsprincipen och slutkonsumentens rätt.

Jag frågar återigen: Kommer regeringen att stödja ett förslag som inte innehåller de här två centrala delarna?

Anf. 111 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är väldigt tydligt för alla som har följt regeringens arbete med kemikalielagstiftning i Europa att vi driver på för ambitiösast möjliga lagstiftning på detta område.

Vi tror att det dessutom bidrar till ekonomisk tillväxt. De erfarenheter vi har i Sverige är att höga krav på industrin leder till innovation och utveckling. Det leder till att vi ligger före många andra länder när det gäller att använda nya metoder och mindre farliga metoder.

Det kommer vi naturligtvis att driva fram till rådsbeslutet. Vi kommer att försöka få med oss så många länder som möjligt.

Parlamentets beslut är ju delvis starkare, men på ett par områden svagare än de diskussioner vi nu har i rådet. Det kan inte vara den enda utgångspunkten.

Vår ambition är att se till att driva för en substitutionsprincip – det är den svenska positionen – bättre information och sammantaget en lagstiftning som gör att företagare och medborgare vet vad som gäller de kommande åren. När vi dit har vi gjort ett väldigt viktigt framsteg i det europeiska arbetet.

Hantering av mina i Göteborgs hamn

Anf. 112 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsminister Leni Björklund.

I morse kunde man höra på nyheterna på tv att det låg en mina i Göteborgs hamn. Som göteborgare blir man ju lite orolig för hur minan har kunnat komma in mitt i staden, vid fiskehamnen. Man förstod sedan att det var en fiskebåt som hade fått den med sig in i staden.

Den hade kommit in sent i natt. Försvaret hade tittat på den. Det var en mina som, enligt nyheterna, inte kunde sprängas av personal från Göteborg utan man väntade på personal från Stockholm. När de sade detta på tv var klockan ungefär 8.

Då tänkte jag att det kan väl inte vara så att man inte kan spränga en mina i Göteborg med egen personal från marinen utan måste hämta personal från Stockholm. Jag bedömde att det hade gått så lång tid så jag tänkte att jag måste fråga ministern om det kan vara på det viset.

De hade svårt att landa med flygplan med dem som kom från Stockholm, sade nyhetsuppläsaren. Jag vet inte om de hade tagit sig dit med bil eller med tåg. Det lät väldigt konstigt. Jag måste få ett klargörande av försvarsministern.

Anf. 113 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Man kan nog spränga en mina i Göteborg. Men nu handlar det om att man ska göra en operation där man på ett säkert sätt kan ta bort det som är farligt utan att någon skadas. I det sammanhanget har vi kompetens i landet. Den kompetensen finns i Stockholm och även på västkusten, i Skredsvik. Jour och beredskap alternerar, och den här gången var den i Stockholm. Det betydde att man fick ta ned personal från Stockholm för att kunna hantera detta på ett säkert sätt.

En annan gång kanske det är Skredsviks personal som behöver utnyttjas om en motsvarande farlig händelse skulle inträffa.

Anf. 114 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Det känns ju tryggt att veta. Det är också viktigt för medborgarna att känna att man kan åtgärda det snabbt. Man blir ju orolig om det ligger en mina och man på nyheterna – det är ju dem vi lyssnar på – säger att man inte kan landa eller att man har tagit tåget eller bilen. Det är en dålig ursäkt.

Det ligger säkert fler minor där. Vi får hoppas att fiskarna får informationen att titta efter innan man går in i hamnen eftersom detta kan vara farligt. Det vållar en massa bekymmer och oro för dem som bor runtomkring.

Jag hoppas att det nästa gång går snabbare att komma på plats.

Anf. 115 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag tror att vi ska vara klara över att det finns allvarliga händelser och olyckor. För inte så länge sedan hade Göteborgsområdet en allvarlig tankolycka i samband med ett tåg vid Kungsbacka. Där höll man på i två veckor, tror jag, innan det kunde elimineras och man hade nedsatt fart på området.

Jag tycker att det är viktigt att man inte bara talar om snabbhet utan också tänker på behovet av säkerhet när det gäller att undanröja den här typen av risker och olyckor som dessvärre händer emellanåt.

Det finns minfält längs Sveriges kuster sedan gamla krig. Det är klart att det händer en olycka emellanåt. Det viktiga är att vi har kompetens i landet och att vi har goda räddningsledningar och kan ta hand om dem på ett sätt som minimerar riskerna för ytterligare skador.

Alternativa drivmedel

Anf. 116 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till samhällsbyggnadsministern.

Klimatfrågan är högaktuell. En stor del av problemen handlar om trafikens påverkan. Inte minst inblandning av etanol och RME, rapsmetyl-ester, skulle ha en väldigt stor och snabb positiv miljöinverkan.

För att öka inblandningen av etanol krävs ett EU-beslut. För att öka inblandningen av rapsmetyl-ester räcker det med ett nationellt beslut. RME straffbeskattas som det är nu. Om man ökar från 2 % till 5 % klassas man som miljöklass 2 i stället för miljöklass 1. Orsaken till det är egentligen en teknisk parameter.

Min fråga till ministern är: När kan besked väntas i fråga om att öka inblandningen av framför allt RME, men också etanol på EU-basis?

Anf. 117 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill först säga att jag verkligen håller med Anita Brodén om att klimatfrågan, det vill säga utsläppen av de stora gifter som finns i energiproduktionen i landet, är den absolut största frågan för att rädda naturen i framtiden och för att våra barn ska ha förutsättningar att leva värdiga liv.

Till klimatfrågan hör alltmer frågan om transporterna. Sverige har åstadkommit väldigt mycket när det gäller effektivisering i industrin. Vi är på väg när det gäller bostäder. Nu är vår ambition att försöka bli det

första landet i världen som är fritt från beroende av fossila bränslen. Det kommer mycket att handla om transportfrågan, precis som Anita Brodén påpekar.

Det kommer att ske ett antal förändringar som inte minst statsministern kommer att leda i den kommission om oljeberoendet som regeringen på sammanträdet i dag beslutade om.

Jag kan inte i detalj svara på när och i vilka former miljöministern avser att återkomma till riksdagen när det gäller RME och de procentsatser som Anita Brodén nämnde. Jag kan försäkra att tillgängligheten till alternativa bränslen, de ekonomiska förutsättningarna för det, möjligheten att tanka på många ställen i landet, skatteförutsättningarna för miljöbilarna att slippa trängselavgifterna i Stockholm om man kör en sådan bil handlar om att göra miljöbränslena mer ekonomiskt attraktiva än de fossila bränslena.

Jag ber att få återkomma om den exakta tidsplanen för RME.

Anf. 118 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Då vill jag passa på att skicka med att branschen satsar. Man tror på förnybara drivmedel. Man tror på möjligheten till ökad inblandning. Både i Karlshamn och i Stenungsund satsar man stort. Men självklart behöver man snarast få ett besked.

Jag vill också skicka med en vädjan till ministern: Påverka nu EU att snabbt ta också det beslutet så att vi kan öka inblandningen av etanol!

Förmögenhetsskatten

Anf. 119 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag har en fråga till Thomas Östros.

Som näringsminister brukar ju statsrådet påstå att regeringen värnar om företagandet och att Sverige ska ha ett bra företagsklimat. Men när det kommer till handling tycks den uppgiften vara väldigt svår för regeringen att leva upp till.

Senast fick vi uppgifter från organisationen Företagarna om att så många som 45 000 företagare känner sig direkt hotade av den nya tillämpning som Skatteverket börjat göra beträffande personlig förmögenhetsbeskattning av förment överskottslikviditet, det som ibland kallas lex Uggla. Denna får till uppenbar effekt att man känner oro för hur företaget ska kunna växa, investera och verka i Sverige.

I avvaktan på att förmögenhetsskatten avvecklas är det faktiskt ganska enkelt att klarlägga lagen och därmed eliminera denna osäkerhetsfaktor. Hittills har vi i alliansen inte fått gehör för det.

Då är min fråga: Hur bedömer statsrådet som näringsminister möjligheten att snabbt skingra den oro som lex Uggla skapat bland landets företagare?

Anf. 120 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är riktigt att vi ofta uttalar ambitionen att ha ett starkt företagsklimat. Lennart Hedquist kan också bara se sig omkring och se vad som händer i Sverige för att konstatera att detta inte kan vara bara en ambition utan att någonting också måste ha hänt i verkligheten.

Förra året startades 42 000 nya företag i Sverige. Det är fler företagsstarter än vi haft på över 20 år. Investeringarna går kraftigt framåt i Sverige. Precis i dag kom en ny rapport om att industrins orderingång har stigit kraftigt. Sysselsättningen börjar också att stiga. Visst ser vi alltså att vi har ett företagsklimat som stimulerar tillväxten av företag.

Förmögenhetsbeskattningen är en viktig komponent i vår skattelagstiftning. Regeringen har deklarerat att vi vill se över vårt skattesystem och kommer att påbörja en sådan översyn till hösten. Då är det naturligt att också titta över gränsdragningarna för förmögenhetsskatten.

Man ska inte överdriva – det är väl det Lennart Hedquist är inne på – konsekvenserna av det som kallas för lex Uggla. Det är klart att det för de allra flesta inte är aktuellt med något ingripande från skatteförvaltningen. När det gäller myndighetstillämpningen där är dock detta någonting som skatteförvaltningen själv måste svara för.

Anf. 121 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Nu är det ju så att Skatteverket självt har efterfrågat klarare regler för hur förmögenhetsskattelagen i det här avseendet ska tillämpas.

Gunvor Engström, vd för Företagarna, har uttryckligen sagt att tillämpningen av lex Uggla måste stoppas mot bakgrund av dessa 45 000 företagare som känner oro. Hon säger vidare: Hotet om denna beskattning har lamslagit företagandet. Regeringen och Skatteverket skapar högkonjunktur för skatterådgivare men stoppar upp arbetet i övriga branscher.

Då är min fråga till Thomas Östros: Hur känns det betyget för regeringen från en person som själv, innan hon kom till Företagarna, arbetat just i Näringsdepartementet?

Anf. 122 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Lennart Hedquist kommer att få allt större problem ju mer vi närmar oss valet eftersom verkligheten så kraftfullt talar emot Lennart Hedquists argumentation.

Lamslagna företag – hur är det möjligt att säga att företagsamheten är lamslagen i ett land där företagsamheten ökar mer än på decennier?

Lamslagen – hur är det möjligt när företagarna själva, när de får frågan om de känner optimism inför de kommande åren, är mer optimistiska över sina möjligheter än på mycket länge?

Lamslagen – det kommer att vara ett tomt ord när vi kommer till valet, naturligtvis, i takt med att verkligheten visar vad som händer.

Däremot måste förstås skattelagstiftningen fungera på ett bra och smidigt sätt. Därför har regeringen också deklarerat att vi kommer att se över detta och då naturligtvis bland annat ta in den här typen av frågeställningar. Detta blir aktuellt att göra i ett sammanhang – inte rycka ut en liten del i skattesystemet utan i ett sammanhang se till att stimulera företagsamhet samtidigt som vi har rättvisa skatter.

Anf. 123 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag läste i Krisberedskapsmyndighetens senaste nyhetsbrev som kom häromdagen att Räddningsverket på regeringens uppdrag har utrett möjligheten att införa ett system för att varna allmänheten vid kriser med hjälp av sms-meddelanden. Räddningsverket konstaterar att det i dag inte finns något relevant system för detta och att det skulle bli för dyrt att införa.

Jag vill fråga försvarsminister Leni Björklund om detta och vad man tänker göra i fortsättningen.

Frågestund

Anf. 124 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Regeringen har gett Räddningsverket i uppdrag att redovisa möjligheterna att larma via sms. De förslagen kommer in till departementet, och avsikten är att de efter beredning också ska bli föremål för åtgärder.

Anf. 125 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! Vad jag förstår har denna beredning till viss del redan satt i gång. I alla fall har Räddningsverket fått mer uppdrag när det gäller detta.

I Finland pågår ett arbete med att lagstifta så att nätoperatörerna blir skyldiga att tillhandahålla textmeddelanden via mobil. Kan regeringen tänka sig att använda Finlands modell?

Anf. 126 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Skälet till att regeringen har gett detta uppdrag är att vi vill hitta moderna sätt att kunna varna allmänheten i samband med faror och olyckor. Det är själva bakgrunden. Vilken lösning vi till slut kommer att välja återkommer vi om när vi har samlat ihop allt material och berett detta för att se om det är sådant som man behöver gå till riksdagen med för att ändra lagen eller sådant som går att göra genom andra åtgärder från regeringens sida. Utgångspunkten är dock att vi vill ha moderna sätt att kunna varna allmänheten.

Bostadspolitiken

Anf. 127 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Mona Sahlin finns här i salen så att vi kan diskutera lite bostadspolitik. I och för sig har vi gjort det i fem timmar i dag, dock utan bostadsministerns närvaro, vilket jag beklagar.

Jag ska be att få läsa upp ett citat, och det gäller återigen Göteborg: 430 personer söker varje ledig hyreslägenhet i Göteborg. Jag kan ta det igen: I genomsnitt söks varje ledig hyreslägenhet i Göteborg av 430 personer. En får den; resten får fortsätta att leta. Bara i år har närmare två miljoner ansökningar kommit in till 4 500 lediga lägenheter. Man skulle kunna säga att detta är en mina som inte har exploderat än men som kommer att göra det.

Jag undrar vad bostadsministern kommer att göra för att människor ska få bostäder överallt i Sverige.

Anf. 128 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag får väl återgälda med att det är glädjande att se Rigmor Stenmark i kammaren. Jag var dock i kammaren i går och diskuterade energipolitik hela kvällen.

Frågan om bostäder är någonting vi har diskuterat många gånger här i kammaren, och det är bra. Den frågan förtjänar stor uppmärksamhet, inte bara i riksdagen utan också i den allmänna debatten.

När det gäller hyreslägenheterna vill jag bara, i den mån jag nu hinner, nämna tre delar.

Först och främst handlar det om att bevara hyreslägenheterna, att verkligen säga nej till fortsatta utförsäljningar av denna mycket viktiga beståndsdelen i bostadspolitiken. Då handlar det också om att våga utveckla allmännyttan och ge allmännyttan en roll som gör att den kan finnas kvar i framtiden. Jag tänker då på att mota i grind den anmälan som Fastighetsägarna har gjort till EU där man bakvägen försöker komma åt allmännyttan. Detta arbetar regeringen emot.

Sedan handlar det också om att bygga mer. Också här är de senaste fyra åren rekordår när det handlar om nya färdigställda framför allt hyreslägenheter. Det arbetet måste vi fortsätta.

Dessutom handlar det om att bygga upp en ännu mer effektiv bostadsförmedling så att också människor med de stora behoven och inte bara de med de många kontakterna kan komma i åtnjutande av de attraktiva lägenheterna.

Anf. 129 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Det sista Mona Sahlin sade, att bygga upp bostadsförmedlingar, ger ju inga nya bostäder. Den frågan har vi diskuterat tidigare.

Det är otroligt viktigt att regeringen nu fokuserar på att bygga nya lägenheter, inte minst för att bostadskonsumenter efterfrågar det. Men det handlar också om jobben i Sverige. Har vi inte en bra bostadspolitik med bostäder har vi inte heller någon bra arbetsmarknadspolitik. Det här går liksom hand i hand.

Därför skulle jag också vilja fråga samhällsbyggnadsministern: Hur jobbar ministern med just kopplingen mellan arbetsmarknad och bostadsfrågan?

Anf. 130 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Igen vill jag understryka att det självklart är viktigt att bygga fler lägenheter, vilket också sker i kommun efter kommun runtom i landet därför att bostadsbristen, inte minst på tillväxtorter, är stor. Vi ska fortsätta det arbetet och också förändra och modernisera det stöd som staten ger ut så att vi kan få ännu mer fart på bostadsbyggandet, vilket förstås också skapar jobb i de områdena.

Men att säga nej till bostadsförmedling därför att man anser att det inte ger några nya lägenheter tycker jag är ett oerhört naivt sätt att se på denna fråga. Bostadsförmedling ger möjlighet för nya människor att komma till och efterfråga gamla lägenheter och inte bara de som har kontakter.

Det är inte så att alla de 430 som söker en lägenhet är bostadslösa. Många vill byta lägenhet. Då är det viktigt att det finns förmedlingar runtom i kommunerna så att också de människor kan få en lägenhet som i dag riskerar att bli diskriminerade och hamna utanför därför att de har fel hudfärg, för liten inkomst, för många barn, är rom eller något annat som i dag är föremål för många anmälningar till Diskrimineringsombudsmanen. Av de skälen tycker jag att bostadsförmedling är en oerhört viktig del i bostadspolitik.

Hushållningen i kommuner och landsting

Anf. 131 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Min fråga är till kommunminister Sven-Erik Österberg.

Den senaste månaden har det kommit prognoser om kommunernas och landstingens resultat för 2005. Kommunerna och landstingen är ju en stor del av den offentliga sektorn, och det är viktigt att de har goda ekonomiska förutsättningar. Vi här i riksdagen har ställt krav att kommunsektorn ska ha god ekonomisk hushållning och budget i balans.

Jag skulle vilja fråga om regeringen anser att kommuner och landsting har en god ekonomisk hushållning.

Anf. 132 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag skulle vilja säga att äntligen har kommuner och landsting kommit i balans. Det här är någonting som det har jobbat med under en lång period. Några år har det varit ganska besvärligt på den här fronten. Naturligtvis är det bland annat tack vare mer generella statsbidrag som grunden har lagts till det här. Men jag skulle också vilja säga att det har varit mycket gott arbete ute i både kommuner och landsting.

Det som framför allt är glädjande är väl att se att många av de tunga landstingen som har haft stora underskott under många år, Stockholm, Skåne och Västra Götaland, nu aviserar att man kommer att ha en budget som visar överskott de närmaste åren. Det här är ett gott tecken på att det finns möjligheter att vidga verksamheten och även bygga ut den de närmaste åren i takt med det behov som också växer, inte minst på landstingssidan.

Vi har själva sagt att man ska ha en god ekonomisk hantering. Där har Kommun- och Landstingsförbunden också pekat på att ungefär 2 % behöver vara överskott i kommunerna för att man ska ha det. Det uppnår vi nu på det här sättet och det är tillfredsställande. Nu gäller det naturligtvis också att hålla i det här.

Anf. 133 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret! Jag skulle bara vilja fråga hur statsrådet ser på den ekonomiska utvecklingen för kommuner och landsting framåt i tiden.

Anf. 134 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Man kan säga att överskottet som bedöms för 2005 är i storleksordningen 10 miljarder och kanske ungefär likadant de närmaste åren framöver. Det låter som väldigt stora belopp, men jag kan säga att

skulle sektorn drabbas av en kostnadsökning på 1 % mer än man har kalkylerat med är det just 10 miljarder som det handlar om. Även om det ser väldigt bra ut är det mycket viktigt att man håller grepp om verksamheten och även jobbar med verksamheten framöver.

Vi har erfarenhet tillbaka i tiden där det har visat sig att när det har gått bättre har också kostnadsutvecklingen tagit fart. Då sätter man fart på den negativa utvecklingen på så sätt att man tappar kontrollen över själva den ekonomiska utvecklingen. Fortsatt god ekonomisk hushållning ute i kommunerna, noga genomtänkta investeringar och att man håller grepp om ekonomin är naturligtvis det allra bästa för svenska folket. Då vet man att man har en trygg kommun och ett tryggt landsting att vända sig till när man behöver stöd och hjälp i olika former.

Kärnkraften

Anf. 135 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Min fråga är till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin.

Regeringen har gett tillstånd till effekthöjningar på Ringhals kärnkraftverk. Om alla planerade effekthöjningar blir av kommer vi att ha mer kärnkraft år 2010 än innan Barsebäck stängdes räknat i effekt och energi. Effekthöjningen gör också att reaktorerna blir farligare genom att säkerhetsmarginalerna minskar.

Kärnkraftsinspektionen har i ett pm räknat upp tio ökade faror från effekthöjning, från ökad nötning till mer försprödning och farligare avfall.

Anser Mona Sahlin att det är så viktigt att ha mer kärnkraft att vi ska acceptera minskad säkerhet?

Anf. 136 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag måste säga att jag inte alls håller med om Ingegerd Saarinen's beskrivning av frågan om effekthöjningarna i kärnkraftverken.

Först och främst är det viktigt att minnas att Centern, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har en energioverenskommelse som gör att vi successivt ska avveckla kärnkraften. Den avvecklingen är inledd, vill jag uppmärksamma, med att två reaktorer i Barsebäck nu är stängda.

Men det är också viktigt att säga att kärnkraften ska ersättas i den takt den kan ersättas med förnybar energi, miljövänlig energi och energiefektiviseringar. Så länge kärnkraften finns kvar, för den kommer att finnas kvar ett antal år framöver, ska den vara säker och den ska vara effektiv. Därför vill inte regeringen lägga en död hand över alla framtida investeringar i kärnkraften. Det vore inte rimligt ur säkerhets- eller energipolitiska aspekter. Av de skälen sade regeringen ja, efter noggrann prövning, till de effektivitetshöjningar som nu sker.

Anf. 137 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Kärnkraftsinspektionen skriver som slutpunkt i sin uppräkning av vilka ökade faror som uppstår av effekthöjningen: Dessutom påverkas anläggningens omgivning genom att mer värme förs till havet, att avfallet kommer att innehålla mer radioaktiva ämnen, att utsläppen av

radioaktiva ämnen ökar samt att mer uran och kemiska produkter används. Förbrukningen av klyvbart material ökar högst i proportion till effekthöjningen. Förbrukningen av vissa kemikalier kan förväntas öka i motsvarande grad.

Vid en mindre höjning av termisk effekt påverkas ovannämnda förhållanden och parametrar mindre än med en större effekthöjning.

Är det verkligen värt att för några fler terawattimmar ta de här ökade riskerna?

Anf. 138 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill betona igen att säkerhetsaspekterna vid prövningen av de effekthöjningar vi nu diskuterar har varit *mycket* genomgående och *mycket* noggranna. Kärnkraftverksamheten i Sverige är säkerhetsmässigt av mycket hög kvalitet, också om man jämför runtom i världen. Självfallet har vi också gjort den prövningen nu.

Men jag vill hålla med på ett sätt. Skälen bakom en behövd avveckling av kärnkraften på lång sikt är bland annat säkerhetsfrågorna, att det inte är en miljömässigt eller långsiktigt säker energikälla. Men det går inte att påstå att nödvändiga effektiviseringar vid befintliga verk innebär någonting annat än att vi omsorgsfullt måste se till att också investeringar är möjliga så länge denna energikälla finns kvar. Det tycker jag är en ansvarsfull energipolitisk bedömning och ingenting annat.

Allmänna värnplikten

Anf. 139 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Min fråga riktar sig till försvarsministern.

Enligt Brottsförebyggande rådet straffades 133 unga män i det här landet förra året för brott mot lagen om totalförsvarspflicht. 31 av dem dömdes till fängelsestraff.

Mot bakgrund av den hotbild som nu gäller för Sverige finns det vare sig något intresse eller något behov hos Försvarsmakten att med tvång utbilda människor militärt. Dessutom synes det kosta pengar och resurser för vårt rättsväsende att hantera pliktlagstiftningen.

Min fråga till försvarsministern är därför om hon fortfarande anser det vara rimligt att vi tvingar unga män till militär utbildning i det här landet med hot om frihetsberövande.

Anf. 140 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! För ett land som är stort som Sverige är det utomordentligt viktigt att ha ett försvar som bygger på en allmän värnplikt som innebär en möjlighet att till tjänstgöring ta ut dem som är bäst lämpade för uppgifterna. Det är den grundläggande principen.

Nu har vi ett säkerhetsläge som innebär att vi kan minska de kullar vi utbildar. Men fortfarande gäller principen att vi ska ha dem som är bäst lämpade för uppgifterna.

Det finns en möjlighet att inom ramen för den lagstiftning som finns se om motivet för att delta i till exempel internationella insatser eller i utbildning är starkt. Då kanske man är bättre lämpad än någon annan. Men om man därtill behöver en specialkompetens för den kommande

uppgiften och det inte går att hitta någon annan än någon som inte i första varvet är villig att åta sig uppgiften, då gäller pliktlagen i vårt land. Den är en viktig princip när landet ytterst är hotat.

Anf. 141 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! 133 personer som straffas enligt pliktlagen är ju ingen rännil i sammanhanget. Det är rätt många det handlar om. Då säger försvarsministern att det viktigaste är att vi får fram dem som är bäst lämpade. Men om det är det som vägleder regeringens tänkande, varför i himmelens namn omfattar då inte pliktlagen också kvinnor? Det skulle ge ett större urval när det gäller att plocka fram de personer som är bäst lämpade.

Anf. 142 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Det är en fråga som kommer att aktualiseras hela tiden, därför att i ett fullständigt jämställt samhälle är det naturligtvis ganska självklart att plikten ska gälla både män och kvinnor.

Både Allan Widman och jag vet ju att det i dag sker en stor omställning i det svenska försvaret. Regeringen har inte tyckt, och inte heller riksdagen, att det under denna omställningsperiod har varit lämpligt att ta upp ett krav på att mönstra dubbelt så många när man ännu inte har en lagstiftning som innebär att de också måste tjänstgöra. Därför har vi sagt att vi gör allt för att kvinnor ska öka sitt intresse för att göra värnplikten frivilligt. Men frågan kommer alltid att finnas. Och en dag kanske vi har ett jämställt samhälle där det är självklart att både män och kvinnor ska kunna användas för att försvara Sverige den dag svenska värden är hotade.

Försök med trängselskatt

Anf. 143 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Jag har en fråga som i och för sig vem som helst av dagens ministrar säkert skulle kunna besvara, men jag riktar den ändå till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, som dessutom en gång har varit demokratiminister.

Miljöpartiet var det parti som ställde villkor för fortsatt samarbete med regeringen på riksplanet för att få genomföra trängselskatteförsöket för bilister i Stockholm. Överheten, kan man säga, tvingade på stockholmarna ett försök innan de och innan den kommunala självstyrelsen fick ordet. Inte heller andra som har mer eller mindre regelbundna bilärenden i huvudstaden är tillfrågade. Och kostnaden för försöket är uppskattat till 3,5–4 miljarder kronor.

Nu är min fråga: Anser Mona Sahlin att beslutet om detta försök rimmar väl med ordet demokrati, som ju delvis framgår av namnet på det parti som samhällsbyggnadsministern företräder?

Anf. 144 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag skulle kunna svara mycket kort på frågan och säga ja och sedan gå och sätta mig.

Jag tycker att det rimmar väl med demokrati att använda ett försök med trängselavgifter som sedan provas. Det är precis den arbetsmetoden som jag tycker är väldigt rimlig och som också använts ett antal andra gånger.

Om den korta och kanske rimliga frågan var om det är förenat med demokrati att ha ett försök med trängselavgifter i Stockholm så är svaret ja.

Anf. 145 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Är det ändå inte att börja i fel ände att genomföra ett försök utan att tillfråga dem som är närmast berörda? Den kommunala självstyrelsen har rätt att få säga sitt ord. Här överför man från riksplanet ett beslut som gäller en kommun i det här fallet.

Jag konstaterar att Socialdemokraternas främsta företrädare i Stockholm, finansborgarrådet Annika Billström, menar att det här inte alls rimmar med demokrati egentligen, utan hon har fått finna sig i ett beslut om trängselskatteförsök i Stockholm som hon i valrörelsen 2002 försäkrade att det absolut inte skulle bli.

Man kan tydligen ha lite olika värderingar om demokratins innebörd även i det socialdemokratiska partiet.

Anf. 146 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag tror inte att jag och Annika Billström har olika uppfattningar om vad demokrati är, absolut inte.

Jag blir lite upprörd över sättet att beskriva detta av Henrik S Järrel. Den upprördhet som han ger uttryck för handlar uppenbarligen inte ett dugg om den miljöfara som faktiskt är anledningen till hela detta försök. Det handlar om hela den debatt som var här i kammaren tidigare om klimatförändringarna, om hur Stockholmsregionen ska kunna utvecklas i framtiden så att transporter, bilar och bostäder ska kunna samexistera. Det är ändå det som är och har varit bakgrunden.

Detta är ett försök. Det ska sedan provas. Det tycker jag rimmar väl med demokrati.

Sysselsättningspaketet

Anf. 147 AGNETA RINGMAN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Sven-Erik Österberg.

Nu lackar det mot jul och mot ett nytt år. Det här är sista frågestunden för i år. Därför skulle jag vilja passa på att fråga lite grann om hur staten jobbar med det så kallade jobbpaketet.

Det är många som fortfarande är arbetslösa, och då tänker jag framför allt på de högskoleutbildade som är arbetslösa i den senaste lågkonjunktens spår. Hur ser det ut? Hur jobbar staten med praktikplatser, generationsväxlingsjobb och de extra tillsynstjänsterna som presenterades i jobbpaketet i budgeten?

Anf. 148 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Sysselsättningspaketet som aviserades i budgeten ger ungefär 55 000 personer möjlighet att komma ut i jobb, personer som

inte har haft jobb tidigare. Det gäller i både privat och offentlig sektor. Det handlar om jobb, men det handlar också om praktik för arbetslösa, om kompetensutveckling inom vård och omsorg och så vidare.

På statens område, som Agneta Ringmans fråga gäller och som jag ansvarar för i regeringen, görs det flera satsningar för att få högskoleutbildade ut i arbete. Det handlar om praktikplatser, men det handlar också om *trainee*-program och om att underlätta generationsväxling och samtidigt utveckla statliga myndigheter.

Vi vet att många akademiker kommer att få arbete genom ökad tillsyn och även genom att motverka fusk. Och vi vet att många statliga myndigheter närmar sig en period av en omfattande generationsväxling. Därför satsar vi särskilt 360 miljoner kronor per år under nästa år och år 2007 för att upp till 1 000 personer kan få anställning inom statlig verksamhet. Vi har precis startat det arbetet, och efterfrågekalkylen när det gäller myndigheter som tycker att de skulle kunna anställa personer visar att det är upp till 3 000 personer som skulle kunna beredas arbete. Det finns alltså en god efterfrågan.

Jag tycker att det finns anledning att avvakta hur den allmänna sysselsättningsutvecklingen löper och även vara beredd på att det kan finnas ett ökat utrymme för att bereda ytterligare personer med akademisk bakgrund som är arbetslösa plats inom den statliga förvaltningen.

Anf. 149 AGNETA RINGMAN (s):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att regeringen tar den här frågan på allvar. Jag tycker också att det är väldigt viktigt att man kommer i gång snabbt och att vi kan se konkreta resultat i hela landet.

Jag undrar om statsrådet kan ge några fler exempel på att det här kommer att leda till nya jobb.

Anf. 150 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Om jag ska ge ett bra exempel som gäller hela landet skulle jag kunna nämna den satsning som sker på länsstyrelserna. Där är det 310 personer som bereds arbete. Det handlar om drygt 200 personer i *trainee*-utbildning, alltså personer som går in där vi vet att det blir stora pensionsavgångar de närmaste åren. De får gå in och jobba vid sidan av dem som snart går i pension och kan sedan ta över jobben. Det är ju fasta jobb det handlar om här. Dessutom finns det 100 platser som handlar om att underlätta ärendebelastningen. Den första delen kommer att fördelas över landet utifrån hur den demografiska situationen ser ut, alltså hur åldersstrukturen ser ut på de olika länsstyrelserna.

De andra delarna gäller att underlätta för ärendehantering, och de kommer att fördelas efter hur länsstyrelserna är ärendebelastade i landet.

Det finns alltså två kriterier för att göra det här. Jag tycker att det är ett bra exempel på hur staten sprider detta över landet för att också kunna ge en meningsfull sysselsättning för personer som är välutbildade.

Anf. 151 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Det är goda tider för många företag i Sverige i dag, men det är inte lika goda tider för de över en miljon som inte gick till jobbet i morse. För dem känns livet mycket tungt, och hela tillvaron gungar.

Jag mötte i Sundsvall nyligen en duktig smed i 50-årsåldern. Han skrek desperat när han såg mig: Vad gör ni i riksdagen när jag ska behöva gå så här utan jobb? Han hade sökt hundratals jobb, och ingen vill anställa honom trots att företagen har jobb över öronen, sade han. Det var ett desperat skrik på hjälp – ett av hundratusentals, som regeringen tydligen inte riktigt lyssnar till, som jag ser det.

Alldeles för många företag har inte lust att anställa trots goda konjunkturer. En del gör sig i stället av med folk, tackar nej till jobb och lägger ut tillverkning på ”lego” utanför Sverige.

Näringsministern! Jag undrar varför ni inte ser till att företagsklimatet blir bättre i Sverige så att fler företagare känner lust att låta sina företag växa och att anställa mer folk. Vi kan inte nöja oss med att det har startat 40 000 nya jobb om de flesta aldrig kommer att anställa folk.

Anf. 152 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Först ska jag nämna något kanske lite tråkigt men ändå nödvändigt om statistiken. När högeralliansen talar om en miljon och ibland om en och en halv miljon som inte går till jobbet på morgonen så talar ni ju om till exempel föräldralediga människor. Tanken är inte att de ska gå till jobbet på morgonen. Ni talar också om svårt sjuka människor, som faktiskt har rätt att vara hemma medan de är sjuka. Arbetslösheten är inte av den omfattning som ni beskriver.

Däremot behöver ingen tveka om att för regeringen är kampen mot arbetslösheten den allt annat överskuggande uppgiften. Där stimulerar vi företagsamheten med strategiska skattelättnader, forskningssatsningar och utvecklingsinsatser. Inte minst vid årsskiftet kommer det flera åtgärder. Därför stimulerar vi offentlig sektor att kunna ta emot fler, höja kvaliteten och bereda en bra sysselsättning.

Sven-Erik Österberg beskrev hur statliga myndigheter nu tar in välutbildade unga människor och bereder dem möjligheten till ett arbete.

Ekonomi blir allt starkare. Vi kommer att ha en tillväxt nästa år på över 3 % – starkast bland de gamla EU-länderna – och vi kommer att se en sysselsättningsökning. Så visst är kampen mot arbetslösheten högst prioriterad av alla frågor. Men slarva inte med statistiken! Tala om verkligheten!

Anf. 153 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! I det här ämnet målar alltid Thomas Östros med ljusa färger. Men ditt departement skrev så här i en skrift om ett nytt inslag i den regionala utvecklingspolitiken som delades ut i Umeå för någon vecka sedan: Insatser för att främja en positiv inställning till företagande behövs samtidigt som villkoren för företagande behöver förbättras.

Det är tydligen bara chefen som är positiv. Personalen ser mer realistiskt på att det finns brister när det gäller företagsklimat och lusten att anställa. Nutek berättar att Sverige ligger på 20:e plats bland EU:s 25

länder när det gäller företagare per sysselsatt. Det är ingenting att skryta med. Vi borde kunna ligga mycket högre.

Borde inte regeringen börja dela ut vitaminpiller till företagarna i stället för taggtråd som rätt till heltid och lex Uggla? Det gör ju att företagarna fullständigt tappar sugen. De drar ned på personalen i stället för att satsa.

Anf. 154 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Denna svartmålning av Sverige är en alldeles orimlig utgångspunkt. Samtidigt ser vi ju hur ekonomin stärks mycket kraftigt. Sysselsättningen börjar öka. Industrin har gått starkt. Nu börjar tjänstesektorn komma i gång.

Vi genomför åtgärder på bredden, för vi har en mycket stark ambition att pressa ned arbetslösheten. Och vi kommer att se en fallande arbetslöshet. Vårt mål är i första skedet 4 % öppen arbetslöshet och sedan ned mot full sysselsättning.

Ni beskriver bara allting som svart när det startas nya företag i större omfattning än tidigare och när företagarna själva beskriver att de kommer att kunna sälja mer och producera mer de kommande åren. Det som skrämmer mig är snarare en högerallians med en ansvarslös ekonomisk politik som leder till att räntorna stiger, pessimismen kommer tillbaka, investeringarna faller och arbetslösheten ökar.

Vi arbetar hårt och omfattande med att se till att människor har rätt att få ett arbete. Ni har ingen politik på detta område annat än att ni ger er på dem som är arbetslösa.

Marinens säkerhetsutbildning

Anf. 155 JEPPE JOHNSON (m):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

År 2000 flyttade man marinens säkerhetsutbildning till Karlskrona. Redan nu har försvarsministern meddelat att man tänker flytta igen. Det blir den tredje flytten inom en tioårsperiod.

Sedan flytten till Karlskrona har man investerat ungefär 50 miljoner. Bland annat har man en otroligt modern hundgård. En annan investering som är väl så viktig är att man har utbildat ett antal duktiga officerare. De är nog inte villiga att flytta med.

Herr talman! Min fråga till ministern är: Avser ministern att fullfölja planerna på att åter flytta denna utbildning?

Anf. 156 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Allra först ska vi väl säga att i och med det beslut som riksdagen fattade förra året är Karlskrona vår marinbas. Men vi ska kunna bedriva marin verksamhet både på Västkusten och längs hela Östersjön.

Det betyder att det kommer att finnas marin verksamhet i Göteborg, och det kommer att finnas marin verksamhet också i Stockholmsområdet.

Ett av de områden som regeringen redan i försvarspropositionen förra året sade var viktiga var att säkerhetsenheten skulle kunna utbildas i

Anf. 157 JEPPE JOHNSSON (m):

Herr talman! På Kungsholmen och i Karlskrona finns det samdriftsfördelar med motsvarande styrka i Kallinge. Det är alltså billig drift också, och inte bara investeringar. Driften är viktig. Övningsmöjligheterna är unika i Karlskrona, men säkerhetsstyrkan ska naturligtvis kunna tjänstgöra överallt – längs alla våra kuster och även utomlands.

Som skattebetalare och förtroendevald ser jag att det viktigaste är att man är effektiv och att man får ut så stor nytta som möjligt av våra skattepengar.

Därför gäller min slutfråga försvarsministerns bedömning. Kommer en flytt att spara resurser till det svenska försvaret och till skattebetalarna?

Anf. 158 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Ja, det kommer den att göra. Det innebär att vi kommer att ha en god utbildningsförmåga för de marina krafterna oavsett om grundutbildningen ligger i Karlskrona eller i Göteborg.

Men vi har också sagt redan i propositionen förra året att vi måste titta även på hur säkerhetssituationen förändras. En av de saker som vi inte kan bortse från, även om hamnen i Karlskrona är stor, är att den största hamnen i Sverige som är betydelsefull och vital för hela landets näringsliv och försörjning finns i Göteborg. Därför är det också viktigt att utbildningen sker i Göteborg. Det är ett ställningstagande som vi står kvar vid och som regeringen har haft ända sedan propositionen lades fram förra året.

De hemlösas situation

Anf. 159 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Två miljöproblem – växthuseffekten och ett kallare samhälle. Så stod det på våra valaffischer för några år sedan. Samhället blir kallare.

Jag tänker på hemlösheten. Jag har en fråga till samhällsbyggnadsministern.

Samhället blir inte bara kallare för de hemlösa som tvingas utstå regn och snöslask i decemberkylan utan också för alla oss andra som tvingas blunda eller bli varse hur det kan gå om man hamnar utanför.

Jag mejlade till Rolf Nilsson, ordförande i föreningen för Stockholms hemlösa, i går och frågade om han hade någon fråga som jag kunde ställa till samhällsbyggnadsministern.

Han skrev så här: Som samhällsbyggnadsminister måste du ha legat vaken många nätter och grunnat över det faktum att vårt svenska samhälle som i olika sammanhang framställs som ett av de bästa i världen på jämlikhet inte har lyckats hjälpa alla de människor som i dag lever i öppen hemlöshet. Människor fastnar i ett utanförskap som är så gott som omöjligt att bryta. Många menar att det enda som verkligen kan göra

Frågestund

skillnad är billiga bostäder där alla är välkomna och en omformulering av det sociala uppdraget – stöd i hemmet i stället för på gatan.

Håller du med honom om det? I så fall, kan inte de hemlösas situation ges hög prioritet och föras upp på riksnivå?

Anf. 160 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag känner väl igen formuleringarna från Rolf, som jag har träffat många gånger och uppskattar mycket.

Jag ligger faktiskt ibland sömlös och tänker mycket på de frågor som hemlösheten handlar om. Har vi fått ett kallare samhälle? Ja, på många sätt har vi det, inte bara när det gäller klimatförändringarna utan också synen på dem som välfärdssamhället i allra första hand är till för. Man ska döma ett samhälle utifrån dem som har det allra svårast. Hur har de det?

Billiga bostäder där också människor som i dag är hemlösa kan bo är mitt uppdrag och mitt ansvar. En av de frågor vi jobbar med i uppdraget till allmänheten är att ta ett större ansvar för de hemlösa än vad man har gjort hittills. Den andra frågan handlar mycket om hur missbruksvården ser ut och de krav som i dag ställs för de hemlösa att medan de kämpar med att bli av med ett missbruk få ett värdigt ställe att bo på. Det jobbar också Morgan Johansson med på Socialdepartementet.

Jag hoppas att vi för både Rolf och andra successivt ska kunna visa att vi oavsett om vi sover eller inte på nätterna i en säng tar de allra mest utsatta på större allvar än vad välfärdssamhället har gjort hittills.

Anf. 161 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret.

Jag tror att ett av Sveriges stora problem är vår tro att lösa många problem på ett och samma sätt. Det finns trender i hur man bekämpar hemlösheten. In med alla på psykvård, ut med alla från psykvård. Tak över huvudet-garanti. Härbärgen.

Ibland är det kanske inte politiska poäng eller slagord, precis som ministern säger, som behövs. Inte heller är det stora projekt med friande namn. Utan det handlar om människor som hjälper dem som har hamnat utanför, en kontakt med myndigheter, hjälp att hitta en lägenhet, en satsning där var och en har någon att vända sig till som hjälper till med alla andra myndighetskontakter.

Jag ska försöka få mitt parti att föreslå en sådan satsning på riksnivå i de budgetsamtal vi ska föra tillsammans. Kan du få ditt parti att gå med på det?

Anf. 162 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Vi får väl se. Vi får väl höra lite mer i detalj. Så långt jag hörde Gustav Fridolin beskriva det här nu låter det rimligt och riktigt. Jag är själv inne och tänker i någorlunda liknande banor.

Det är också viktigt att komma ihåg det Gustav Fridolin så riktigt sade, nämligen att när vi säger hemlöshet är det inte ett problem. Det är många problem. De människor som ibland är hemlösa, ibland är bostadslösa eller ibland är uteliggare har också olika bakgrund och olika behov. Men de har en sak gemensamt, nämligen att de behöver fler som ställer upp på dem, både i form av samhällsinsatser men också i form av oss

som medmänniskor. Jag ska mycket nyfiskt titta på de förslag som Gustav Fridolin lägger fram och se om jag kan få med mitt parti på detta.

Prot. 2005/06:47
8 december

Anf. 163 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed var dagens frågestund slut. Vi tackar deltagande ledamöter och statsråd.

9 § (forts. från 7 §) **Utbildning och universitetsforskning** (forts. UbU1)

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 164 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Intrigen i kammarens föreställning när det gäller till exempel forskningsfrågor är vanligtvis rätt förutsägbar. Det har jag noterat, trots mina få år i riksdagen. Upplägget är att oppositionen benämner och illustrerar ett dagsläge i kris, majoriteten bemöter ur sitt manus genom att anklaga minoriteten för svartmålning och mjältsjuka och ibland ger man motståndaren vedernamnet Dysterkvist för att skapa djup och tydlighet i debatten. Därefter hävdas att Sverige enligt diverse statistik ligger i topp, och sedan förväntas deltagarna påvisa svagheter i respektive källor. Allt fler exempel hämtas ur källorna tills talmannen stillsamt harklar sig eller möjligen knackar i bordet. Att rutinmässigt repriserar denna föreställning leder knappast utvecklingen och analysen framåt.

Därför vill jag, fru talman, helt oväntat instämma i statsministerns uttalande på Sacokongressen häromdagen, nämligen att Sverige har en god position inför framtiden, att Sverige satsar en stor andel av bnp på forskning och att Sverige har en plats bland de ledande nationerna. För detta har vi att tacka framstående forskares insatser under flera decennier. Forskningens frukter skördas på väl rotade träd efter lång tid av kultivering. Nobelpristagaren Arvid Carlsson är en av dem som brukar påminna oss om detta. Att Arvid Carlsson är den ende svensk som har fått Nobelpriset sedan 1983 kan för övrigt stämma till viss eftertanke.

Jag noterar med glädje att vi fortfarande har avancerad forskning och en större andel av forskningens världsmarknad än vår andel av världens befolkning. Men jag tillägger utöver vad statsministern sade: Fattas bara annat! Om vi med vår plats i Europa och vår historia av framsteg och fred inte låg i topp vore det närmast en skandal! Fattas bara annat. Det är klart att vi ska vara bland de ledande, rimligen främst i ambition. Det som ska få oss att höja ögonbrynen är inte att vi ligger hyfsat i nivå med likartade länder. Det som ska få oss att höja ögonbrynen är trenden. Det är trenden vi ska se. Det är trenden att andra länder lyfter ett efter ett och att vi står och stampar och i vissa avseenden faktiskt backar. Detta gör att vår relativa position på lite sikt är hotad och därmed också vår plats bland de ledande. Konsekvenserna blir förödande.

På samma sätt som Sverige har en i förhållande till folkmängden extremt stor produktion av till exempel fordon, pappersmassa, stål, IT-system och läkemedel måste vi för framtiden ha en överandel av FoU och forskningsframsteg. Det är nödvändigt att investera i forskning för att trygga vår försörjning och för att skapa ett samhälle med god hälsa, god miljö och livskvalitet. Forskning är långsiktigt en förutsättning för välstånd. Kunskapsutveckling är också en omistlig del av den mänskliga

kulturen och är ett egenvärde. Det måste finnas gott om plats för fritt vald forskning inom en fri högskolesektor utan onödig politisk styrning.

Det är alltså angeläget att se och erkänna vårt systems svagheter och sårbara punkter. Att vår forskning till tre fjärdedelar finansieras av näringslivet är kanske i sig inget problem, men att det är ett litet fåtal internationellt verksamma företag som står för uppemot 80 % av denna del är ett latent hot. Enligt SCB har företagens FoU minskat med en tiondel under 2000-talet. De 20 största företagen har fördubblat sin utrikes placerade forskning. År 1995 lade företagen 22 % av forskningen utomlands. Nu lägger man 43 % utomlands. Svensk forskning flyttar ut! Här ser vi en farlig trend.

Med detta sagt kommer vi äntligen till det som skiljer. Vi kristdemokrater vill tillsammans med övriga allianspartier öka basanslagen till lärosätena med ett transparent system som premierar kvalitet, och vi vill öka stabilt under flera år. Med högre basanslag kan lärosätena skapa en långsiktighet i fritt vald forskning.

Vi vill införa fler doktorandtjänster och fler postdoktorala tjänster, och vi vill avpolitiserat lärosätenas styrelser genom att de själva ska få tillsätta ledamöter och ordförande.

Vi välkomnar regeringens planer på stöd för mindre företags forskningssatsningar och stöd för kommersialisering men ser behov av att ytterligare förstärka insatserna.

Det är inte rimligt att en enskild forskare eller ett enskilt lärosäte på egen hand ska ta alla risker och ha all nödvändig kompetens för att med framgång sköta kommersialisering av forskningsrön.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill också avskaffa lärarundantaget och i samband med detta bygga ett samlat stöd för nationen med högsta kompetens.

Vi menar att riksdagen fortsättningsvis måste behandla forskningsfrågorna på ett samlat sätt i ett enda forsknings- och framtidsutskott. Nuvarande ordning motverkar forskningens utveckling.

Vi finner det också orimligt att forskningsfrågorna sprids ut på olika departement. Lika långsökt är att ett enda statsråd samtidigt ska hinna och kunna sköta utbildning, forskning och kultur. Regeringen bör i likhet med Finland inrätta ett framtidsråd under ledning av statsministern.

Slutligen ska jag säga några ord om forskareetik. Att utreda vetenskaplig oredlighet ligger nu på arbetsgivaren, som genom rektor har att anmäla felsteg till Vetenskapsrådets expertgrupp. Vetenskapsrådet har skrivit till regeringen och framfört önskemål om en annan ordning. Kristdemokraterna vill i likhet med Vetenskapsrådet inrätta en fristående instans för granskning av forskningsfusk.

Detta och mycket mer vill Kristdemokraterna.

Utbildnings-, forsknings- och kulturministern ämnar, enligt uppgift, i dagarna möta forskningsföreträdare från ett antal andra länder. Det är säkert mycket väl använd tid. Lycka till i samtalen, statsrådet Pagrotsky!

Fru talman! Vi kristdemokrater står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 15.

Anf. 165 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Fru talman! Vänsterpartiet betraktar inte satsningar på utbildning och forskning som kostnader utan som nödvändiga investeringar för att Sve-

rige ska bli en kunskapsbaserad och konkurrenskraftig nation. Det finns ett tydligt samband, som också är vetenskapligt belagt, mellan investeringar i utbildning och forskning samt tillväxt.

En socialt och ekologiskt hållbar tillväxt genererar förutom välfärd fler arbetstillfällen men också en högre livskvalitet och en starkare social sammanhållning.

Vänsterpartiet delar det långsiktiga målet att hälften av en årskull ska ha påbörjat högre utbildning vid 25 års ålder. Sedan år 1998 har andelen ökat med 7 % och uppgår nu till nästan 44 %. Under samma period har kvinnornas andel ökat till drygt 50 %, vilket är glädjande. Vi är alltså på god väg att nå målet.

Nu flyttar samarbetspartierna fram positionerna ytterligare. I budgetpropositionen föreslås en permanent ökning av antalet utbildningsplatser med 15 820 år 2006 och med ytterligare 1 533 år 2007.

Orsakerna till att Vänsterpartiet har valt att ställa sig bakom den här utbyggnaden av högskolan är flera.

Ett skäl är att sökandetrycket år 2004 var mycket stort. Lärosätena redovisade ett utfall för den grundläggande högskoleutbildningen på sammanlagt 5 % över takbeloppet. Vissa lärosäten hade ett utfall som översteg hela 10 %.

För att kunna behålla antalet högskoleplatser på en fortsatt hög nivå bedömde samarbetspartierna det som nödvändigt att universiteten och högskolorna, som under flera år haft en stor tillströmning av studenter, också får ekonomiskt rimliga villkor.

Vi kan också konstatera att flertalet av de lärosäten som tidigare haft svårigheter att fullfölja utbildningsuppdraget, främst inom områdena naturvetenskap och teknik, nu har det betydligt lättare att rekrytera studenter. Därför återförs tidigare indragna resurser till de lärosätena.

Ett andra skäl för att öka antalet utbildningsplatser är de kraftigt ökande årskullarna under de närmaste åren.

Ett tredje skäl är, menar jag, det sätt på vilket den förändrade examens- och utbildningsstrukturen genom anpassningen till den så kallade Bologna-processen kan komma att få. Det finns orsak att förmoda att fler studenter kommer att välja att studera en längre tid. Flera lärosäten har aviserat att de vill gardera sig för detta och därför tänkt dra ned antalet nybörjarplatser på grundutbildningarna. Några har talat om uppemot 20 %.

I den borgerliga oppositionens – särskilt Folkpartiets, Kristdemokraternas och Centerns – alternativa budgetförslag finns inga medel avsatta till nya utbildningsplatser. Det skulle faktiskt kunna resultera i ett kraftigt minskat antal nybörjarplatser – detta i en tid då väldigt många ungdomar vill studera och också bör kunna få studera.

Moderaterna har på ett tydligare sätt insett den här problematiken. I sitt budgetförslag kompenserar man överintaget med 660 miljoner kronor, vilket Moderaterna säger ska motsvara ungefär 10 000 platser. Det är jag lite tveksam till, men låt gå. Vi kan säga att det är 10 000 platser.

Besparingar som genomfördes på 1990-talet för att sanera statsfinanserna innebar att ersättningsnivåerna, de så kallade prislapparna, minskade. Åren 2002 och 2003 kom en förstärkning av anslagen till humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med 200 miljoner kronor. Nu sker ytterligare förstärkningar med totalt 268 miljoner kronor inom

just HSJT-området men också inom naturvetenskap, teknik och farmaci. Detta är någonting som vi bedömer som ytterst nödvändigt för att kunna bevara och även utveckla utbildningskvaliteten.

När det gäller kvalitetsarbetet vill jag nämna att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har fått nya uppgifter och att den kommer att få ett nytt namn. Myndigheten ska stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet vid universitet och högskolor, fördela medel för utvecklingsinsatser, följa insatserna och sprida information. Myndigheten ska också stödja bildandet av ett nationellt nätverk för förändringar i utbildnings- och examensstrukturen med anledning av Bolognaprocessen. För allt detta finns särskilda medel anslagna.

Jag har observerat att Kristdemokraterna vill lägga ned myndigheten och överföra uppgifterna till Högskoleverket men utan att egentligen ge Högskoleverket några pengar för att göra allt det här.

Att värna om och utveckla en kvalitativt god och säker sjukvård och tandvård är ett viktigt mål för Vänsterpartiet. Vi har också drivit fram en förstärkning av antalet platser inom läkarutbildningen med totalt 250 helårsstudieplatser och inom tandläkarutbildningen med 150. Båda dessa yrken har av Socialstyrelsen och Högskoleverket klassats som framtida bristyrken – mycket på grund av de stora pensionsavgångarna under de närmaste åren.

På grund av de signaler som kommer om brister inom vissa yrken görs det i den här budgetpropositionen också ett antal punktsatser för att avhjälpa dessa brister. Fortfarande råder det brist på lärare, speciellt med inriktning på matematik, naturvetenskap och teknik. En särskild satsning föreslås därför som gör det möjligt för personer som har tillräcklig högskoleutbildning inom områdena att gå en kompletterande utbildning om 60 poäng som motsvarar det allmänna utbildningsområdet.

För att möta behovet av yrkeslärare i gymnasieskolan har medel tillskjutits för att obehöriga yrkeslärare ska kunna vidareutbildas.

Möjligheterna för barnskötare att studera till förskollärare och för undersköterskor att ta sjuksköterskeexamen kommer att utökas genom en förbättrad validering och genom ett tillgodoräknande.

Den så kallade aspirantutbildningen för utländska akademiker fortsätter också.

Göteborgs universitet och Malmö högskola får i uppdrag att bedriva högre praktisk förvaltningsutbildning med syftet att öka den etniska och kulturella mångfalden inom statsförvaltningen.

En hjärtefråga för Vänsterpartiet är att motverka den sociala snedrekryteringen till högre studier. Andelen studenter från arbetarhem fortsätter glädjande nog att öka. Läsåret 2003/04 uppgick andelen till 24 %. Andelen studenter med utländsk bakgrund motsvarar i dag nästan andelen av befolkningen totalt sett, och det är väldigt roligt.

Trots dessa positiva resultat när det gäller breddad rekrytering och minskad social snedrekrytering kvarstår stora utmaningar för framtiden. I propositionen *Ny värld – ny högskola* finns därför ett batteri med förslag i syfte att just bredda rekryteringen och motverka den sociala snedrekryteringen till högre studier.

När det gäller internationaliseringen har antalet utländska studenter ökat kontinuerligt. Alltför program, framför allt på magisternivå, har utvecklats. De har engelska som undervisningsspråk, och allt större del

av kurslitteraturen inom den högre utbildningen är på engelska. Den utvecklingen kommer med all sannolikhet att fortsätta och bli ännu tydligare när masterprogrammen införs.

Det är nu viktigt, anser vi, att Skolverket i arbetet med att ta fram program mål för gymnasieskolan och nya kursplaner beaktar vikten av att eleverna har goda kunskaper i engelska när de slutar gymnasiet.

Den nya lärarutbildningen har fått en hel del kritik, och det är viktigt att regeringen tar kritiken på allvar och att bristerna åtgärdas snabbt. Vänsterpartiet har i en reservation tagit upp frågan om lärarutbildningens forskningsanknytning.

För att kontinuerligt kunna vidareutveckla lärarutbildningen, och i förlängningen också skolan, är det viktigt att lärarutbildningen vilar på vetenskaplig grund. Lärosätena ålades också i propositionen om den nya lärarutbildningen att bidra med medel från befintliga fakultetsanslag till forskning med anknytning till lärarutbildningen. Men tyvärr har inte lärosätena uppfyllt den begäran. Utredningen om stöd för utbildningsvetenskaplig forskning bekräftar också detta när den konstaterar att kravet på lärosätena att bidra med finansiering då Utbildningsvetenskapliga kommittén tilldelar medel inte har fungerat.

Vi anser att Utbildningsvetenskapliga kommittén på ett mycket striktare sätt måste följa de riktlinjer kommittén faktiskt har, inklusive kravet på att forskningen ska bedrivas i nätverk, inkluderande minst ett universitet och minst en högskola.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 27 under punkt 33.

Till sist vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att frågan om kriterier för fördelning av fasta forskningsresurser till lärosätena nu kommer att utredas. Fördelningen hittills har skett mer efter tradition än prestation. Det är rimligt att fakultetsanslagen bland annat ställs i relation till grundutbildningsuppdraget om man menar allvar med att grundutbildningen ska vara forskningsanknuten.

Vänsterpartiet har därför lagt ett särskilt yttrande som gäller Linköpings universitets kraftigt underdimensionerade fakultetsmedel. De anslagen skulle behöva mer än fördubblas för att det ska bli en rättvis fördelning. I dag är det varken rimligt eller rättvist.

Tillsammans med Folkpartiet har vi också ett särskilt yttrande där vi pekar på svårigheten att få ett helhetsperspektiv när det gäller forskningsanslagen inom olika områden och från olika forskningsfinansiärer. Den bristen hoppas jag att regeringen avhjälpes tills nästa forskningspolitiska proposition läggs.

Till sist vill jag nämna den förstärkning av forskningsanslagen som kommer att ske med ytterligare 300 miljoner kronor till Vinnova för att stimulera forskning och utvecklingssamarbete mellan små och medelstora företag och universitet och forskningsinstitut, någonstans i likhet med den modell som finns i Norge. Den satsningen är vi mycket glada över att ha fått igenom.

Anf. 166 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tänkte inte ha en lång debatt nu, utan jag begärde ordet bara för att korrigera en sak. Vi har diskuterat det i utskottet.

Det särskilda yttrandet är inte Folkpartiet med på. Det var alltså ett sakfel. Vi har inte ett gemensamt särskilt yttrande. Jag är inte övertygad

om att vi menar samma sak, men jag vill inte starta en debatt utan bara tala om det.

Anf. 167 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik:

Fru talman! Jag accepterar det helt. Då står vi för det här särskilda yttrandet alldeles själva.

Anf. 168 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! För tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 20 under punkt 26.

”Jag känner sorg över att studenterna är så dåligt förberedda när de kommer till oss efter att ha läst tolv år i grundskola och gymnasium.”

Den som säger detta är professor Inger Enkvist, som undersökt språkundervisningen vid landets olika lärosäten. Citatet kommer från en intervju i tidningen Universitetslärares.

Tyvärr kommer liknande signaler också från andra delar av det svenska utbildningsväsendet – och det är inte bara när det gäller språken som kunskaperna brister. Det är tydligt att delar av vår högre utbildning har drabbats av vad som ibland brukar kallas ”gymnasifiering”. Kvaliteten är hotad – och detta i en tid då kunskap är vårt kanske främsta konkurrensmedel i en alltmer globaliserad värld. Dessutom är kunskap den viktigaste faktorn för att uppnå social utjämning i samhället; det gäller att ge alla en kunskapsgrund att stå på.

Grunden för att utveckla vårt samhälle på 2000-talet är det livslånga lärandet. Hela utbildningssystemet måste ha hög kvalitet om man inte ska tvingas reparera i efterhand. I dag är det tyvärr så att problem i grundskolan vältras över på gymnasiet och problem i gymnasiet vältras över på universitet och högskolor. Om man inte gör tillräckligt för att åtgärda detta snabbt kan det i ännu större utsträckning än nu bli så som Inger Enkvist har tvingats konstatera i sin undersökning om språkundervisningen vid landets lärosäten.

Nu ska jag inte vara dysterkvist i hela anförandet, utan jag ska också ta upp det som är bra i den högre utbildningen. Det gäller inte minst den ökade tillgängligheten.

Från Centerpartiets sida har vi aktivt medverkat till att bygga ut den högre utbildningen runtom i landet, och det är vi stolta över. I dag finns minst ett lärosäte i varje län. Det är intressant att konstatera att det är de nya högskole- och universitetsstäderna som anses mer studentvänliga än de gamla, etablerade, i varje fall om man ska tro tidningen Studentliv. Enligt deras undersökning toppar Sundsvall, följt av Gävle och Skellefteå.

Utbyggnaden av distansundervisningen i form av Nätuniversitetet och de lärcentra som finns i många kommuner medverkar också till att öka tillgängligheten varhelst man bor i landet. Hela 11 % av samtliga högskolestudenter studerade förra året via Nätuniversitetet. En aktuell rapport från Högskoleverket som kom häromdagen visar att Nätuniversitetet verkligen också medverkar till att bredda rekryteringen. Rapporten visar att många studenter kommer från arbetarhem, en stor del bor i glesbygd och mindre städer, en stor andel är äldre och en stor andel är nybörjare som har barn – just de grupper som annars är underrepresenterade i den högre utbildningen. Distansutbildningen ger ett viktigt bidrag för att

bredda rekryteringen och minska den sociala snedrekryteringen. Därmed har Nätuniversitetet blivit ett viktigt redskap i det livslånga lärandet.

Den kraftiga utbyggnaden av den högre utbildningen har emellertid inte åtföljts av tillräckliga resurser för att hålla hög och jämn kvalitet, och då gäller det att prioritera en satsning just på kvaliteten. Att svensk högre utbildning och forskning klarar sig väl i den allt hårdare internationella konkurrensen har avgörande betydelse för framtiden. När vi har höjt kvaliteten så att den är konkurrenskraftig kan vi gå vidare och fortsätta att öka antalet utbildningsplatser. Jag är övertygad om att vi kommer att behöva göra det, eftersom ungdomskullarna växer framöver, som har sagts här tidigare.

Att höjd kvalitet bör prioriteras i dagens läge är en uppfattning som delas av många vid landets lärosäten, såväl lärare och forskare som studenter. Häromdagen sade exempelvis vice ordföranden i Sveriges förenade studentkårer, Kristoffer Burstedt, att vad svensk högre utbildning behöver i dag är inte fler platser utan högre kvalitet.

I det senaste numret av tidningen Universitetsläraren kritiserar förbundssekreteraren i Sveriges Universitetslärarförbund Göran Blomqvist att expansionen inom högre utbildning är ensidigt kvantitativ. "Kvalitetsaspekterna har varit – och är – underordnade", skriver han.

Det är också den gemensamma syn vi har enats om inom Allians för Sverige i de rapporter och motioner vi har lagt fram tidigare i år.

Man kan också se det minskande söktrycket till landets universitet och högskolor som ett uttryck för att landets unga kanske inte längre ser högre utbildning som lika eftersträvarsvärd och som den investering i framtiden som den borde vara. I jämförelse med ansökningarna våren 2005 är det 8 % färre sökande år 2006 – drygt 9 000 personer – trots att de aktuella ungdomskullarna växer. Detta borde vara en tankeställare även för regeringspartiet med utbildningsministern i spetsen. Jag är övertygad om att när en förbättrad kvalitet har uppnåtts ökar motivationen för fler att söka, och antalet ansökningar kommer åter att öka.

Under senare år har resurserna till forskning och forskarutbildning också urholkats. Det är en trend som måste brytas för att Sverige ska kunna behålla sin toposposition på forskningsområdet. Därför vill vi satsa extra resurser direkt till högskolorna och universiteten via fakultetsanslagen. På så sätt får lärosätena ökat självbestämmande och större frihet att prioritera även smala forskningsområden. Höjda fakultetsanslag ger också lärosätena bättre möjligheter att ge doktorander och övriga forskare goda arbetsförhållanden. Det behövs fler doktorandtjänster och fler postdoktorstjänster för att forskarnas villkor ska bli jämförbara med vad som råder på arbetsmarknaden i övrigt.

Jag vill också särskilt understryka forskningens betydelse för regionernas utveckling. Varje region behöver ett väl fungerande samspel mellan näringsliv, offentlig sektor och akademi, det som brukar kallas Triple Helix. Utmaningen för högskolor och universitet är att mer än hittills vara lyhörda för de kompetenskrav som finns i regionen. Över huvud taget är det viktigt för hela landet att kommersialisering av forskningsresultaten stimuleras. Vi måste få starkare drivkrafter för att motivera fler forskare att omsätta sina forskningsresultat i affärsidéer och företag. Med ett närmare samarbete med det omgivande samhället kan våra lärosäten bättre än i dag fungera som utvecklingsmotorer i regionerna.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Vi vill särskilt stärka de enskilda lärosätenas kvalitetsarbete. För att höja de nya lärosätenas konkurrenskraft i en hårdnande nationell och internationell konkurrens vill vi rikta en del av satsningen direkt till dessa. För att klara den utmaningen måste svenska högskolor och universitet vara av högsta kvalitet och ha tydliga profiler och specialområden. Låt oss ge förutsättningar för att också detta ska lyckas.

Avslutningsvis vill jag något kommentera Centerpartiets budget när det gäller den högre utbildningen. Som den uppmärksamma betraktaren säkert har konstaterat förekommer det olika siffror på hur stora resurser vi vill satsa på höjd kvalitet i högskolan i olika motioner. Tyvärr blev det ett beklagligt missförstånd när våra budgetramar lästes, och vår kvalitets-satsning i budgeten framstår därför som väl mager. Detta kommer vi att rätta till i den kommande budgeten och då kraftigt räkna upp satsningen på det här området så att det blir vad vi verkligen vill.

Anf. 169 SÖREN WIBE (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag på alla punkter, vilket är detsamma som i propositionen, samt till motionen till finansutskottet nr 320 yrkande 4.

Låt mig inleda mitt anförande med att säga att jag tyckte att det var ett oerhört sympatiskt inlägg från Kristdemokraternas representant Olle Sandahl. Han sade ungefär så här: Här har vi stått i flera år och debatterat de här sakerna, men det är ingen idé att vi svartmålar den verklighet som råder inom högskolan och forskningen. Då kommer det bara en massa fakta som talar om motsatsen. Det är lika bra att säga som det är, nämligen att Sverige ligger i topp i de allra flesta avseendena på dessa områden.

Det är fullständigt riktigt.

Som framgår av utskottets betänkande gör vi även i år en betydande satsning på högskolan och forskningen. Det är faktiskt en traditionell socialdemokratisk politik. Vi har alltid haft en väldigt positiv inställning till utbildning och forskning. Med något enstaka undantag har vi varje år ökat satsningarna på det här området. De enda år som det inte har gjorts är ett par år på mitten 90-talet då vi tvingades sanera ekonomin av kända skäl.

Det är det här som ligger bakom att Sverige ligger i topp när det gäller snart sagt allt man mäter på högskolans eller forskningens område. Vi ligger kanske inte absolut i topp men bland de två–fyra bästa. Det gäller antalet studerande i en årskull, andelen med höga examina, antalet vetenskapliga publikationer och hur mycket som satsas på varje student. Jag noterade här att Peter Danielsson sade att vi måste satsa mer på studenterna. Under frågestunden fick jag tillfälle att gå upp och kontrollera fakta i den frågan. Det visade sig att det framgår av *Education at a Glance*, utgiven i OECD 2005, att Sverige näst efter Schweiz är det land som satsar mest per högskolestudent. Det är 72 000 dollar. Det är alltså fullständigt felaktigt att säga att vi satsar lite på det här området.

Att vi har den här positionen i Sverige är naturligtvis något att glädjas åt, men jag förstår ju att det ger oppositionen lite problem. Vad ska man egentligen opponera mot? Det är klart att man kan ha lite randanmärkningar, men man vill gärna ha något ordentligare att ta i. Oavsett Olle

Sandahls sympatiska inlägg finns det ändå ett par avgörande punkter där ni verkligen svartmålar det som sker på ett felaktigt sätt.

Låt mig ge tre exempel. Ni skriver till exempel i er motion 346 följande: ”Ett vanligt mått på forskningsframgång är hur ofta man citeras i vetenskapliga sammanhang. Det har skett en minskning när det gäller citaten av svensk forskning de senaste åren.”

Återigen gav mig frågestunden tillfälle att kontrollera detta. För det första finns en rapport fram till 1991 från Höskoleverket som naturligtvis ger belägg för antalet svenska citeringar ökar. När det gäller åren 2002 och 2006 läser jag följande: Citeringar av svensk vetenskaplig produktion år 2002: 1 446 651. Citeringar av svensk produktion år 2005: 1 841 611.

Eftersom jag har läst matematik vid Lunds universitet kan jag lätt konstatera att den senare siffran är större än den förra, vilket alltså betyder att antalet citeringar har ökat. Svensk universitetsforskning har ökat sin kvalitet i det här avseendet.

Det har också lett till att Sverige, då det gäller framställning av patent och innovativ förmåga över huvud taget, av de stora internationella instituten som till exempel World Economic Forum eller nu sist EU-kommissionen regelmässigt rankas bland de mest innovativa länderna i världen. Det förklarar i sin tur varför vi har en av de absolut högsta produktivitetstillväxterna i västvärlden.

Här har ni rakt av fel. Citeringarna har ökat. Ni skriver att de har minskat.

Låt mig ta en annan sak. Ni skriver också så här: ”De senaste sex åren har anslagen till grundutbildning urholkats med närmare 30 procent.” Nu nämns lite olika siffror. Jag noterar att Peter Danielsson sade 15 % och Ulf Nilsson sade 20 %, fru talman. Det är lite variation på buden. Men fakta i målet är att under de sex åren har det ökat med 13 ½ % i de uppräkningsmodeller där man använt sig av den uppräkningsmodell som infördes av den borgerliga regeringen, och som inte har ifrågasatts fram till nu.

Man säger också – jag tyckte mig höra det även från Håkan Larsson, som ju också har en väldigt nyanserad syn på det här – att den socialdemokratiska regeringen har urholkat anslagen till forskning och utveckling. Det står också så i er motion. Men sedan vi tog över regeringsmakten, alltså sedan 1994, har vi ökat resurserna i budgeten med 30 %, alltså från 18 till 24 miljarder, och ökat antalet anställda med 30 %. Antalet professorer har ökat med 2 000 till 3 700.

Fru talman! Ja, så här kan man hålla på fram och tillbaka. Men summan av vad jag vill säga är väl att vi sakligt sett ligger oerhört bra till. Det är till en väldigt stor del resultatet av en mycket medveten politik från den socialdemokratiska regeringens sida, och i det här fallet samarbetspartierna också, och det finns ingenting som tyder på att vi kommer att ändra vår politik i det här fallet.

Det hävdas på ett antal ställen från den borgerliga oppositionen att man anslår mer medel till forskning, men det är heller inte sant. Ni påstår till exempel att ni satsar 200 miljoner mer under nästa budgetår till det här området, men vad ni bortser från är ju de 300 miljoner som vi satsar på industriforskningen, vilket sammanlagt gör att vi satsar mer än vad ni gör.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Kort sagt: Läget är gott. Vår politik är klart inriktad på det här området, och vi kan bara önska Sverige lycka till!

Anf. 170 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det senaste som Sören Wibe sade kan jag instämma i. Jag önskar också Sverige lycka till! Jag är heller ingen pessimist och svartmålar, utan det torde ha framgått av både detta och andra anföranden som jag har hållit att jag är rätt imponerad av svensk forskning.

Det är ett känt och farligt misstag att slå sig till ro och vara nöjd. Forskning är långsiktig, och väldigt mycket av de framsteg vi ser i dag är resultat av de stora satsningar som gjordes för åtta–tio år sedan. Det var bland annat då som den borgerliga regeringen såg till att forskningsstiftelsen kom, som betyder väldigt mycket för nya medel till forskning.

Men faktum är ändå att en väldigt stor utbyggnad har skett till priset av att de goda – det ska erkännas – resurser som vi tillsätter har urholkats. Sulf, regeringens egen utredare för några år sedan, Ingemar Lind, med flera räknar med en urholkning av undervisningsresurserna med 18–25 %, lite beroende på hur man räknar. Den kostnadsökning som vi hittills har sett till universitet och forskning är ungefär 1 % medan kostnaderna och lönerna har stigit ungefär 3 %.

Fru talman! Vi ska inte svartmåla, men det vore livsfarligt att i en situation när Kina och Asien storsatsar på elitforskning och med USA utan konkurrens som världsetta slå sig till ro med det vi har. Vi ser oroande tecken.

Vi ser också oroande tecken när det gäller undervisningen. Det är ett faktum, Sören Wibe, att alltfler studenter får ägna sig åt självstudier. De som för tio år sedan hade tio föreläsningar eller seminarier i veckan har nu bara två tre och får ägna sig åt självstudier. Vi måste diskutera det här allvarligt och inte bara slå oss för bröstet.

Anf. 171 SÖREN WIBE (s) replik:

Fru talman! Helt rätt, Ulf Nilsson – helt rätt! Vi måste diskutera det här allvarligt och varken svartmåla eller slå oss för bröstet.

Men, Ulf Nilsson, studera Socialdemokraternas program i det här avseendet, och du ser att vi inte slår oss för bröstet! Vi har nyss lagt fram en forskningspolitisk proposition som ökar anslagen med 2,3 miljarder. Dessutom har vi nu fastlagt en målsättning om att vi ska uppnå 1 % av bnp till forskningen år 2010. Det betyder att ytterligare kanske 3 miljarder kommer att tillföras forskningen.

Vi är alltså fullständigt medvetna om vad det här betyder för Sveriges framtid och vad det betyder för ungdomar att kunna hävda sig på arbetsmarknaden och så vidare. Det är precis därför som vi har drivit den här politiken att vi ska ha en bred utbildning, att den ska vara spridd över hela landet och att människorna ska vara välutbildade. Det är med utbildningen som vi väsentligen konkurrerar med omvärlden.

Det är riktigt att det gjordes en del satsningar under de borgerliga åren, men huvudresultatet under de borgerliga åren var tyvärr det att ni gjorde rätt mycket av era satsningar med lånade pengar. Då är det väldigt lätt att satsa. Problemet är att pengarna ska betalas tillbaka, och det var det vi tvingades till under mitten av 90-talet.

Det vi nu genomför är fullt finansierade satsningar, till exempel på en utbyggnad av antalet studerande. Där noterar jag tyvärr att den samlade borgerligheten – även Centern, vilket smärtar mig mycket, faktiskt – motsätter sig att ge ungdomar den här möjligheten att skaffa sig en högskoleutbildning. Vi ska inte tvinga några ungdomar att gå till högskolan, men genom att tillhandahålla de här platserna ger vi dem den möjligheten, och ni vill inte göra detta.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 172 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag var inte med i vare sig riksdagen eller regeringen när vi hade en borgerlig regering, men den regeringen lyckades inleda en finansiering av de fortlöpande underskotten i statsfinanserna som sedan Socialdemokraterna fortsatte, och sedan lyckades man dessutom av löntagarfondspengar – detta misslyckade experiment – inrätta forskningsstiftelser som har haft en väldigt stor betydelse för satsningar på forskning.

Men jag har några enkla frågor när vi pratar om det här, Sören Wibe. Vill Sören Wibe verkligen förneka att prislappen per student är mindre nu än vad den var för åtta år sedan? Alla uppgifter säger att den är ungefär 20 % mindre, och det har drabbat särskilt naturligtvis humaniora och samhällsvetenskap, som redan har väldigt lite undervisning, men även andra områden. Det är alltså den första frågan: Vill Sören Wibe förneka att prislappen har urholkats? Det har jag faktiskt inte hört någon sakligt förneka.

Den andra frågan är: Tycker inte Sören Wibe, som själv är forskare, innerst inne att det skulle bli en mycket mera kreativ och skapande miljö om vi fick mer basanslag direkt till universiteten så att fler forskare fick en fast anställning och de forskningsmiljöer som finns kunde stärkas?

Anf. 173 SÖREN WIBE (s) replik:

Fru talman! Ja! Den första frågan kan jag direkt svara ja på. Jag förnekar det! Nu vet jag inte exakt hur det är när det gäller åtta år. De siffror jag tog fram är från sex år tillbaka, och då är det fullständigt klart, precis det jag säger: Då har beloppen per student ökat med 13,5 %, och det är de sex åren som ni nämner i er motion. Därför har jag tagit fram den siffran. Jag har inte de exakta siffrorna från åtta år. Men det här har följt den omräkningsmodell som vi har använt och som ni i och för sig nu vill ompröva. Men ni tillför ju inga nya pengar till det hela, så jag förstår inte riktigt hur det ska gå till. Men kort sagt: Jag förnekar det!

Den andra frågan är mer komplex. Blir det bättre om man satsar på mer fasta forskartjänster än om man satsar på det vi har gjort ganska ordentligt de senaste åren, nämligen att ge pengar till Vetenskapsrådet – som nota bene styrs av forskare? Det har en majoritet av forskare i sina styrelser. Forskarna får där välja ut de projekt som de tycker är vetenskapligt mest lovande.

Jag ska ge ett fullständigt ärligt svar. Jag vet inte! Och jag tror inte att Ulf Nilsson heller vet det. Vi har inga vetenskapliga belägg som säger att man bör satsa alla sina pengar på fasta tjänster på lång sikt eller att man bör satsa på att hela tiden konkurrera om medel. Det här är i den mening en *terra incognita*, men vi tror ändå att den här satsningen som vi har gjort på vetenskapsråd styrda av vetenskapsmän garanterar inte bara forskningens friheter, utan också en hög kvalitet.

Men självfallet, Ulf Nilsson, måste det vara en blandning av båda formerna. Exakt var gränsen går kan vi tyvärr inte säga.

Anf. 174 PETER DANIELSSON (m) replik:

Fru talman! Sören Wibe och jag har debatterat dessa frågor förr. Göran Persson brukar ju säga att han är stolt men inte nöjd. Sören Wibe är alltid både stolt och helnöjd. Han säger gärna att han har fakta. I själva verket är det statistik han har, precis som den som jag åberopat. Vi vet alla vad man brukar säga om statistik, nämligen att det lite grann beror på vilka tidsföljder man väljer och hur man vänder och vrider på dem.

Jag tittade i *Education at a Glance*. Du påstod att jag ljög, och jag påstår att jag har rätt, för där står nämligen, om man läser innantill, att utgifterna per student sjunkit med 15 % mellan 1995 och 2002 på grund av stor utbyggnad. Därför står ord mot ord.

Det är häpnadsväckande att Sören Wibe står här och säger att han inte kan se de neddragningar per student som skett fastän många rektorer, Sulf och andra påstår just detta. Det finns tydligen ingen som helst insikt i den här frågan från Sören Wibes sida.

När det gäller den industriforskning som du nämnde, de 300 miljonerna, kan jag inte hitta dem heller i budgeten. Du får gärna utveckla var de finns. Jag har letat men kan inte hitta dem i er budget.

Anf. 175 SÖREN WIBE (s) replik:

Fru talman! Om vi börjar med den sista frågan är det rätt att de inte finns i vår budget. De ligger under Näringsdepartementet och finns därför inte i det här utgiftsslaget. Men de bör naturligtvis räknas in i det totala forskningsanslaget. Det är det första.

Då det gäller det andra du tog upp om *Education at a Glance*, det som du sade att de skriver om åren 1995–2002, var det inte det jag svarade på, utan det jag sade var att för att komplettera bilden behöver man också den här siffran. Vi är fortfarande det land, efter Schweiz, som satsar mest på högskolestuderande; där var det 72 000 dollar.

Den tredje saken gällde att jag förnekar Sulfs utredningar och så vidare. Ja, då det gäller det totala anslaget till universiteten kan vi konstatera att detta per lärare gått från 11 studenter per lärare till 13 studenter per lärare. Då kan man visserligen säga att det är en försämring som skett under de senaste tio åren, men det man lätt glömmer är att det finns ganska ordentliga stordriftsfördelar i undervisningen. Att ge en föreläsning för tio elever eller ge den för 30 elever innebär att man fortfarande bara har en föreläsare; sedan finns där en liten del som är rörlig.

Då det gäller studentpengarna, som jag uttalade mig om, är det faktiskt precis som jag sade, oavsett vad Sulf har sagt.

Anf. 176 PETER DANIELSSON (m) replik:

Fru talman! Det som jag reagerade på tidigare var att Sören Wibe sade att jag ljög. Nu tolkar jag det som att han backar och säger att det var fråga om ett annat sätt att se på statistiken.

Att vi har en väldigt hög andel av befolkningen som läser i högre utbildning, som Sören tog upp i sitt inledningsanförande och jag nu återkommer till i replikskiftet, stämmer. Jag tycker att det är bra så länge man kan upprätthålla en god kvalitet. Men om vi tittar på statistiken i den

OECD-rapport som vi nämnt tidigare kan man se att Sverige har en vikande trend när det gäller utgifter per student. Det handlar om 15 % under den perioden. Om man sedan tittar på andra som satsat mycket på utbyggnad, till exempel Japan, ser vi att de har en ökande trend under samma tid. Där är siffran 18 %.

Samtidigt som de svenska lärosätena fått uppleva den här neddragningen har vi också kunnat konstatera att alltför nybörjarstudenter har sämre och sämre kunskaper med sig från gymnasieskolan. Dels har alltså utgifterna per student minskat, dels har bördan på universiteten ökat i form av repetering av kurser från gymnasieskolan. Om regeringen får fortsätta med den här politiken, om trenden så att säga får fortsätta, kommer det om tio år inte att betyda någonting alls ifall Sverige ligger högt i de internationella tabellerna över befolkningsandel med högre utbildning. Det riktigt viktiga är ju att vi ligger högt i de tabeller som visar kunskapsresultaten.

Därför, fru talman, skulle jag avslutningsvis vilja fråga vad Sören Wibe ämnar göra för att säkerställa kvaliteten i den högre utbildningen framöver.

Anf. 177 SÖREN WIBE (s) replik:

Fru talman! Det gör vi självfallet genom att tillföra resurser. Som jag sade tillför vi ordentligt med resurser under den kommande femårsperioden där vår målsättning är att komma upp till 1 % av bnp. Det innebär en höjning på totalt 5 miljarder.

Då det gäller själva kvaliteten på forskningen, som ni ägnar er oerhört mycket åt, är frågan: Hur mäter man kvaliteten på forskningen? Kvaliteten på forskningen mäts genom den vetenskapliga produktionen såsom den accepteras i vetenskapliga tidskrifter. Jag kan då helt klart konstatera att när det gäller antalet publiceringar, både över tid och om vi jämför mellan länder, ligger Sverige i topp. När vi jämför per person publicerar vi oerhört mycket mer än länder som exempelvis Tyskland, Frankrike, England och USA, som vi vanligen framhåller som vetenskapliga föredömen.

Ett annat led i att garantera den vetenskapliga kvaliteten är precis den politik som vi fört, nämligen genom att lägga över väldigt mycket resurser på vetenskapsråden. Dessa är styrda av forskarna, och de får bedöma vilka projekt som anses bra utifrån rent vetenskapliga kriterier. Det är ett annat sätt att garantera kvaliteten i det hela. Jag kan bara konstatera att när vi går igenom statistiken ligger vi i topp, om inte i den absoluta toppen så i alla fall bland de två tre främsta.

Det är självfallet möjligt att framtiden blir mörkare. Men om vi drar de hittillsvarande erfarenheterna 20 år tillbaka kan vi fråga oss när vi hade den mörkaste tiden för svensk vetenskap. Det var i mitten av 90-talet när vi tvingades till saneringar för att man fört en osund ekonomisk politik. En av garantierna för de svenska universiteten och för Sveriges studenter är faktiskt att man för en allmän ekonomisk politik som garanterar att de får de anslag som utlovas.

Anf. 178 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi lever i globaliseringens tid. När gränser rivs ned och kontakterna mellan människor, företag och länder ökar skapas en dyna-

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

mik som ger goda frukter nu och erbjuder många löften för framtiden. Men globaliseringen sätter individerna i vårt samhälle under press. Den konkurrens som ökar produktiviteten och tillväxten skärper förändringstrycket. Jobb, företag och hela branscher växer, förändras eller försvinner i snabb takt. Det gör att politikens viktigaste uppgift i dag är att ge människor i vårt land förutsättningar att stå starka i förändringen och därigenom göra Sverige starkt i globaliseringen.

Denna uppgift skapar tydliga vägval inför framtiden. Den socialdemokratiska modellen innebär att investera offensivt i forskning och utbildning för att öka Sveriges konkurrenskraft samtidigt som vi ger människor trygghet och styrka i omvandlingen. Det ska vi göra genom att säkra att den som förlorar sitt arbete inte får sin ekonomi raserad, genom utbildning av hög kvalitet för alla och genom en arbetsmarknad med starka och flexibla kollektivavtal.

Denna samhällsmodell värderas allt högre internationellt. I sin bok om globaliseringen skriver Financial Times världsberömda krönikör Martin Wolf att länderna har stor frihet att möta globaliseringen. Han redovisar en stark argumentation om de nordiska välfärdsstaternas goda konkurrenskraft, och han drar följande slutsats: Generösa socialförsäkringar ökar människors känsla av trygghet och gör dem därför mer villiga att bejaka förändring.

Utbildningssystemet är centralt i modellen. Vi har sänkt avgifterna för förskolan och höjt kvaliteten. Grundskolan förstärks för att fler elever ska nå de grundläggande kunskapsmålen. På gymnasienivån stärker vi yrkesutbildningarna som har kunskapsmål som möter arbetsmarknadens krav. Vi har en väl utbyggd vuxenutbildning för att människor ska få nya möjligheter när arbetslivet förändras.

Stora satsningar görs på universitet och högskolor de kommande åren. Regeringen föreslår över 1,8 miljarder kronor till 17 500 nya utbildningsplatser. Denna investering i högre utbildning påverkar konkurrenskraftens kompetens och Sveriges konkurrenskraft i flera decennier framöver. Jag har rest frågetecken om hur många nya studenter det blir nästa år. Utbildnings- och kulturdepartementet har samlat in uppgifter från samtliga universitet och högskolor och gör nu bedömningen att vi får mer än 13 000 fler studenter 2006 jämfört med 2005. 13 000 fler studenter i högskolan nästa år motsvarar antalet elever i 500 gymnasieklasser.

Kom ihåg att lärosätena annars, alltså om alliansens stopp skulle vinna majoritet i voteringen om någon timme, hade gått åt andra hållet och dragit ned på utbildningarna med flera tusen studenter. Det hade de måst göra för att klara sin budget. Det har Moderaterna insett, och de kompletterar alliansens motion med en egen, speciell motion för att neutralisera denna effekt som de tre övriga alliansbröderna med berätt mod bejakar.

Samtidigt tillförs extra resurser för att förbättra utbildningarna. OECD visar på att i svenska universitet och högskolor är lärartätheten högre än i samtliga övriga länder utom Nya Zeeland. Trots detta föreslår regeringen ett tillskott om 268 miljoner kronor i höjda anslag, drygt en kvarts miljard, för att stärka utbildningens kvalitet.

Sammanlagt innebär regeringens resurstillskott att högskolorna kan anställa ett par tusen fler lärare. Med alliansens förslag blir det inte många fler lärare i undervisningssalarna, inte mer resurser till Bologna,

till internationalisering eller till breddad rekrytering – ett ord som hittills har varit talande frånvarande från inläggen.

Fru talman! När det gäller forskningspolitiken genomförs stora satsningar med tydlig profil. Under de kommande tre åren satsar vi på spetsforskningen med stora och långsiktiga anslag till starka forskningsmiljöer med internationell konkurrenskraft. För att stärka forskningens kvalitet ökar vi dessutom de anslag som fördelas efter prövning av vetenskaplig excellens. Sammantaget får Vetenskapsrådet ytterligare 1 miljard kronor. Vi ökar samtidigt anslagen direkt till lärosätena med 520 miljoner kronor, och vi inför ett nytt stöd på 100 miljoner kronor för att stödja forskning och utveckling i små och medelstora företag.

Vinnovas anslag för industrinära forskning ökar med 50 %, eller 575 miljoner kronor per år. En särskild satsning på 200 miljoner kronor om året under fem år genomförs för att i samverkan med industrin göra strategiska satsningar inom nyckelbranscher som fordon, IT, telekom, metallurgi, läkemedel, skog, trä och bioteknik. Vi stärker möjligheterna för framtidens forskare med resurser till anställningar för nydisputerade forskare.

I årets regeringsförklaring gjordes det kanske största forskningspolitiska åtagandet någonsin med målet om att satsa 1 % av bnp av offentliga medel på forskning. Regeringen har hittills presenterat förslag som innebär att vi år 2008 kommer att lägga över 2 ½ miljard kronor mer än i år på forskning. Med rimliga antaganden om utvecklingen av bnp gör jag bedömningen att vi med det nya enprocentsmålet kommer att satsa över 5 miljarder kronor mer i slutet av nästa mandatperiod, år 2010, än vi gör i dag. Det är också flera miljarder mer än vad de borgerliga orkat med i sin gemensamma motion, som av kosmetiska skäl har sträckts ut till att också gälla 2010 – där kan vi ju jämföra forskningsambitionerna. Vi socialdemokrater gör alltså en distinkt satsning på spetsens skärpa samtidigt som vi bygger bredden.

Fru talman! Mot denna ambitiösa och sammanhållna politik står ett annat alternativ från partierna i den borgerliga alliansen när det gäller vilken väg Sverige ska välja i globaliseringen. Det är väl känt att de borgerliga vill sänka ersättningen till arbetslösa kraftigt så att arbetslösa ska tvingas söka jobb till mycket låga löner. Borgerliga företrädare motsatte sig fackföreningarnas kamp för att värna löntagarnas kollektivavtal i Vaxholm. För att ytterligare understödja Sveriges profilering med mer av låglönejobb vill alliansen införa särskilda subventioner för de lägst avlönade jobben på arbetsmarknaden.

Denna låglönelinje på arbetsmarknaden hänger klart samman med att utbildningen ska klyvas i en högkvalificerad del för en mindre grupp och en stor del som ska utbilda en växande skara lågavlönade. Denna höst har vi kunnat se flera borgerliga förslag med den inriktningen: Höjda avgifter i förskolan, åtskillnad av elever efter tre år i skolan, allmän kurs med tunnare innehåll i grundskolan, avkortade yrkesutbildningar i gymnasieskolan med sänkta kunskapsambitioner, massiva nedskärningar av möjligheten till utbildning för vuxna.

På varje nivå finns förslag för att öka skillnaden mellan de framgångsrika i skolan och de som har sämre utgångsläge. För mig som socialdemokrat är det självklart att sträva åt motsatt håll och stötta dem som

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

har svårare att klara sig väl i skolan och de skolor som har ökade svårigheter.

Men det kanske tydligaste gemensamma borgerliga förslaget är studentstoppet. När den borgerliga alliansen träffades i Bankeryd för att manifestera sin enighet och sin samsyn kom man överens om att sänka skatten med stora belopp. Då blev en neddragning av högskolan en central finansieringskälla. Hittills i dag har det inte hörts mycket om den högskolepolitiken i inläggen från borgerligt håll. Jag hoppas få höra mer. Men den här neddragningen passar in i en lång tradition av nej till nyetablering av högskolor och nej till fler utbildningsplatser. Nu sätter ni borgerliga avskaffad förmögenhetsskatt före ungdomens utbildningsmöjligheter. Inte ens i denna enda paradfråga är ni överens.

Fyra partier har fört fram fyra förslag som skiljer sig åt med miljardebopp när det gäller resurserna till högskolorna och hur stor neddragningen av antalet studenter ska bli. Enskilda ledamöter från alla era partier har dessutom på tvärs mot detta lagt fram förslag som skiljer sig från partilinjen till fördel för ett visst lärosäte, till exempel hemmavid. Jämför det med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet! Vi är helt överens om vartenda anslag i hela denna budget. Det är en avgörande skillnad.

På departementet har vi räknat på effekten av ett studentstopp. Utgångsläget är att väldigt många vill läsa en högskoleutbildning men att de inte kommer in. Av 120 000 sökande vid den senaste intagningsomgången kom bara ungefär 50 000 in. Förslaget om stopp för nya studenter kommer i en tid av kraftigt växande ungdomskullar. Antalet ungdomar i åldern 19–25 år ökar på några år med inte mindre än 137 000 personer. Det blir 137 000 fler än i dag i åldern 19–25 år.

När kullarna växer snabbt ökar trycket från ungdomarna. Regeringens utbyggnad av 17 500 platser säkerställer ungdomarnas möjlighet att studera de närmaste åren, trots kullarnas tillväxt. Våra beräkningar visar att med ett studentstopp skulle på kort tid tio års oavbruten ökning av övergången från gymnasium till universitet och högskolor vändas till sin motsats. Andelen som börjar högskola skulle sänkas från 2004 års nivå om nära 44 % till klart under 40 % bara under den kommande mandatperioden. Med en sådan utveckling skulle Sverige isoleras internationellt. Jag hittar inte något annat land inom OECD som på detta medvetna vis minskar andelen unga som kan studera på universitet och högskolor. Den minskade chansen till en högskoleutbildning skulle också, enligt all forskning, vända den minskning av den sociala och etniska snedrekrytering som vi nu upplever till sin motsats. Men en ökad snedrekrytering är kanske ett förväntat eller rentav önskat resultat av ert mer sorterande utbildningssystem. Vad vet jag?

Det har alltså stor betydelse vilken framtidsmodell vi väljer. Vi kan konstatera att den socialdemokratiska modellen, som innehåller en politik med breda utbildningssatsningar, ger gott resultat både för de enskilda individerna och för hela samhället. Regeringen skjuter till över 2 miljarder för att stärka kvaliteten och bygga ut högskolan. Enprocentsmålet för forskningen leder, tack vare den snabba tillväxten, till fortsatta ytterligare miljardtillskott till forskningen.

Den borgerliga utbildningspolitiken, å andra sidan, bygger ett samhälle som möter globaliseringen med lägre kunskaper, lägre löner och

större klyftor. För mig är det uppenbart att det innebär sämre konkurrensförmåga, svagare tillväxt och att Sverige blir en förlorare i globaliseringen.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 179 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Utbildningsministern angriper oss för att vi vill sätta kvalitet före kvantitet. Förra året drog regeringen ned på antalet platser med några tusen. I år behövs plötsligt 17 000 platser, trots att vi kan konstatera att det är 8 % färre sökande nästa år.

Utbildningsministern säger som exempel på att vi skulle vara oeniga att det finns enskilda borgerliga ledamöter som motionerar om enskilda lärosäten. Som ministern väl vet är det ganska vanligt i riksdagen att man tar upp sina hjärtefrågor. Det finns också flera socialdemokratiska motioner om enskilda universitet och högskolor utan att partikamraterna bifaller dem i utskottet. Det är alltså inte något särskilt bra exempel på oenighet.

Vi har ingen som helst aning om vilken budget för utbildning vänsterkartellen kommer att lägga nästa år, om det över huvud taget blir något budgetsamarbete mellan stödpartierna och Socialdemokraterna.

Utbildningsministern måste väl mötas av samma budskap som jag. Det är budskapet från doktorandkåren att ungefär hälften av doktoranderna lever på utbildningsbidrag eller stipendium utan rätt till föräldrapeng, utan rätt till normal sjukpeng och med en oerhörd otrygghet vid sjukdom. Det är ett budskap från studenter och lärare att undervisningstimmarna har minskat och ett budskap från forskarna att det är oerhörd brist på tjänster efter det att man har doktorerat. Det är en oerhörd brist på postdoktjänster.

Man kan väl inte bara avfärda det med stolta deklARATIONER om att allting går framåt.

Jag vill ställa en väldigt enkel fråga till utbildningsministern: Hur tänker utbildningsministern förbättra anställningsförhållandena för forskarna, öka antalet undervisningstimmar och förbättra undervisningen för studenterna?

Anf. 180 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s)
replik:

Fru talman! Vi satsar kraftfullt på mer pengar till forskningen. Vi satsar mer än vad Folkpartiet klarar av med sina traditionella ofinansierade överbud. Vi gör det med riktiga pengar.

Jag vill inte politisera detta. Därför är det upp till lärosätena att erbjuda konkurrenskraftiga och tidsenliga anställningsvillkor. Jag tycker inte att det är rimligt, när vi ska rekrytera forskare för framtiden, att erbjuda tjänster som inte ger social trygghet. Det ska lärosätena som arbetsgivare ta hand om. Med vår politik som skapar utrymme för detta får de kraftigt ökade resurser de kommande åren.

Enprocentsmålet, den kraftiga uppräknings som vi redan har preciserat för de kommande tre åren i forskningspropositionen, skapar det här utrymmet.

Folkpartiet får det att låta som att man bara satsar lite annorlunda än regeringen på den vanliga högskoleutbildningen och sätter kvalitet fram-

för kvantitet. Verkligheten är att Ulf Nilsson försöker dölja att Folkpartiet faktiskt satsar mindre i syfte att få loss pengar för att sänka skatterna.

Jag har i handen Allians för Sveriges dokument antaget i Bankeryd: Nej till regeringens satsningar. Besparingar och övrig finansiering. Först och överst står det: Långsammare utbyggnadstakt i universitet med mera 1,6 miljarder.

Det är inte pengar som omfördelas till annan högskoleverksamhet. Det är pengar som ska finansiera avskaffad förmögenhetsskatt, sänkt skatt för alla möjliga människor som redan har det hyggligt ställt. Försök inte inbilla väljarna i Skåne, Lund och Sverige att detta är pengar som ska ta vägen till högskolan. Det står svart på vitt att detta är finansiering av skattesänkningar.

Anf. 181 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det står också svart på vitt i Folkpartiets budget att vi drar ned på 1,5 miljarder för minskat antal platser. Vi anslår 1 miljard om året mer än regeringen till kvalitetshöjningar i undervisningen. Vi anslår 1 miljard om året mer än regeringen till kompetensutveckling av lärare, utbildning av speciallärare och utbildning av obehöriga lärare och så vidare.

Vi gör andra besparingar på sådant som vi inte diskuterat nu. Vi ser på annat sätt på vuxenutbildningen, där vi vill prioritera annorlunda. Det är sådant vi kan komma tillbaka till sedan.

När det gäller universitet och högskolor är det solklart att det blir en resursförstärkning med Folkpartiets politik.

Det handlar också om var vi lägger pengarna. Regeringen envisas fortfarande med att det mesta av anslagen ska sökas utifrån. Det som skapar trygghet, det som gör att man vågar anställa lärare, det som gör att en professor eller docent vet att han har sin lön det närmaste året och inte behöver söka från en stiftelse eller ett företag tillgodoser ni inte.

Vi har lagt upp ett års längre budget. Om vi räknar på samma tidsperiod lägger vi närmare 1 miljard till forskning, eller 900 miljoner. Regeringen lägger 550 miljoner. Skillnaden är att vi lägger hela 900 miljoner på fakultetsanslagen. Det innebär att vi redan de första åren, där vi har gemensam budget, lägger nästan dubbelt så mycket på fasta resurser, och ännu mer nästa år.

Ni kan inte bara trolla bort det. Det är inte något som man hittar på eller säger bara för att gnälla. Det är ett jätteproblem att hälften av dem som doktorerar lever med otrygga anställningsvillkor. Det beror på att man inte har fasta anslag så att man kan satsa på tjänster.

Vi ska ha anslag direkt till universiteten och satsa på kvaliteten.

Anf. 182 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Det står svart på vitt. De pengar som ni sparar på att säga nej till utbyggnaden, pengarna som ni sparar på att dagens gymnasister inte ska erbjudas samma utvecklingsmöjligheter som dagens 20-åringar, ska inte gå till högskolan. De ska finansiera 50 miljarder i sänkta skatter.

Att Folkpartiet sedan vill använda samma pengar en gång till är inte någon nyhet för någon i denna kammare som har varit med om folkpartistiska budgetmotioner förut.

Svart på vitt är att i Skåne – i Lund och Malmö – blir det 2 700 färre platser redan nästa år med den politik som Ulf Nilsson kommer att rösta för om en timme. Det blir 210 färre lärare på högskolan.

Ulf Nilsson försöker få det att låta som om det satsas oerhörda belopp på forskningen. Det får han genom att ackumulera femårsperioder år för år i stället för att, som vi andra, prata i årliga nivåer.

Det låter så mycket med 1 miljard eller 900 miljoner, men det är över fem år. Under tiden säger ni nej till 200 miljoner per år i branschforskningsprogrammen. Under tiden har ni inte den uppräkningspropositionen kom. Ni har, såvitt jag vet, inte heller med 100 miljoner till de mindre företagen som vill satsa genom Vinnova. Vinnova, den industrinära forskningen, vill ni, såvitt jag förstår, skrota. De står ju för det hemska, nämligen konkurrens om forskningsmedlen – i stället för att ge det till lugna, trygga, stabila universitet där man slipper konkurrera om pengarna. Universitet kan fördela på livstidsanslag så att man har lugn och trygghet.

Jag tror på konkurrens och fasta resurser i balans. Den balansen innebär för mig att vi ökar med ½ miljard i basanslagen och med 1 miljard till Vetenskapsrådet och med några hundra miljoner till Vinnova.

Jag tycker att vi ska ha både konkurrens och den stabilitet som det ger med fakultetsanslagen. Att enbart prata om att det ena gör nytta och det andra gör skada tycker jag inte om.

Anf. 183 PETER DANIELSSON (m) replik:

Fru talman! Jag inleder med att rätta ministern på ett antal punkter, trots att jag vill ställa en del frågor till honom.

Det är helt uppenbart att alliansen satsar mer på forskning än vad vänsterkartellen gör. Vi lägger nära 1 miljard mer än regeringen de kommande tre åren. Det råder inget tvivel om det. Det är bara att läsa i budgeten. Det är inte, som ministern säger, 1 miljard över fem år. Det är 2,3 miljarder över fem år; rätt ska vara rätt.

Fru talman! Vi moderater har sedan länge arbetat aktivt för forskningens frihet från politiken. Glädjande nog har jag noterat att Leif Pagrotsky gör det på Europainivå inom EU. Han har förtjänstfullt argumenterat mot politisering av forskningen inom EU bland annat genom att kämpa för att det europeiska forskningsrådet ska vara ett självständigt organ som står helt fritt från den europeiska kommissionen. Det tycker jag är bra.

Dessvärre driver ministern utvecklingen i helt motsatt riktning hemma i Sverige. För att bara nämna några exempel så har ju våra lärosäten politiskt tillsatta styrelser. Regeringen styr även med järnhand över hur fakultetsmedlen fördelas mellan lärosätena. Vi hörde Britt-Marie Danestig säga tidigare att det egentligen inte finns något resursfördelningssystem. Det verkar vara regeringens godtycke som bestämmer vart fakultetsmedlen tar vägen.

Min första fråga till Leif Pagrotsky är: Är du beredd att vidta några åtgärder för att säkerställa att den svenska forskningens frihet ökar på samma sätt som du jobbar inom EU för att få den att bli friare där?

Min andra fråga handlar om den svenska forskningen. Leif Pagrotsky slår sig ofta för bröstet och berättar om hur bra den är, så även i dag. Och jag håller med. Den håller världsklass på många håll. Men det finns en

hel del oroväckande tecken. Det hör jag framför allt överallt när jag är ute och träffar forskare och doktorander. Min sista fråga till Leif Pagrotsky blir om ministern inte ser de här problemen. Och om han ser dem, vad vill han då göra åt dem?

Anf. 184 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Svensk forskning befinner sig i världsklass. Det var roligt att höra från en borgerlig företrädare, ytterligare en här i dag, vill jag säga. Jag har varit minister för det här området i ett år, och två sådana erkännanden på en och samma dag har jag aldrig varit med om förut. Jag tar det som ett erkännande och en komplimang.

I övrigt vill jag säga om de här siffrorna över de borgerligas forskningssatsningar att jag mycket noga har läst budgetdokumentet. Jag får inte det här att gå ihop. Det blir mindre pengar, och det blir särskilt tydligt när ni kör det här tricket att förlänga perioden och sedan ackumulera beloppen för helheten. Det är så ni har valt att presentera det, och det var det som gjorde mig misstänksam. Det är det som har fått mig att granska det mycket noggrannare. När jag utöver att se vad ni gör med de belopp som vi diskuterar i dag, som är på utbildningsutskottets område, ser vad ni gör med den forskning som vetter mot näringslivet, mot industrin, mot det som Michael Treschow månar om, och när ni säger nej till de 200 miljonerna per år, eller 1 miljard på fem år för att tala ert språk, blir summan mycket sämre.

Låt mig kommentera en sak som Peter Danielsson sade om högskolan i sitt inlägg förut, att det blir så mycket fler studenter och så mycket färre lärare. Jag har hört de siffrorna några gånger. Jag har också hört dem från borgerliga ledamöter i utbildningsutskottet i interpellationsdebatter. Därför ska jag berätta om samma siffror för Peter Danielsson som jag häromdagen gjorde för en annan ledamot.

Antalet studenter har på tio år ökat med 35 %. Antalet lärare har ökat med 47 %. Det gäller de yrkeskategorier på högskolan, lektorer, adjunkter och professorer, som SCB och Högskoleverket för register över. Antalet professorer har ökat med 93 %, antalet adjunkter med 46 % och antalet lektorer med 30 %. Sammanlagt är det 47 %. Antalet studenter har ökat med 35 %.

Anf. 185 PETER DANIELSSON (m) replik:

Fru talman! Trots att ministern gör allt han kan för att röra runt siffrorna kvarstår faktum: att den borgerliga alliansen satsar nära 1 miljard mer på fakultetsmedlen än vad vänsterkartellen gör de närmaste tre åren. Det går inte att komma ifrån.

Att vi har väldigt många som numera går i högre utbildning är rätt, och jag tycker att det är bra så länge vi kan bygga ut med hög kvalitet. Just nu ser vi väldigt många tecken på att kvaliteten håller på att svikta. Det hjälper inte att ligga högt upp i internationella rankningar när det gäller andelen högskoleutbildade om nivån på dem inte är tillräckligt hög. Då kan vi inte konkurrera i en global, kunskapsintensiv värld.

Sedan noterar jag att ministern inte svarade på mina frågor angående politiseringen av forskningen. Det beror förmodligen på att man där är

näst intill världsbäst i Sverige. Vi har en mängd olika delar där regeringen går in och styr både forskning och högre utbildning.

Det finns flera exempel. I den senaste forskningspolitiska propositionen har man nu gått fram med starka forskningsmiljöer. Då ska ansökningarna inte komma från de enskilda forskarna. De ska gå via lärosätenas styrelser, som är politiskt tillsatta för att de ska vara i samklang med lärosätets strategi. På vilket sätt tror ministern att det kommer att stärka den fria forskningen och debatten vid våra lärosäten?

Avslutningsvis blir jag bekymrad när inte ministern, och inte heller Sören Wibe tidigare för den delen, ser några som helst tecken på att svensk forskning håller på att tappa mark. Allting målas i väldigt rosenröda färger. Jag tror att det är farligt om vi har en regering som är helnöjd och tror att man kan leva på gamla lagrar från historiskt stark forskning. Mycket tyder på, eller vi vet rättare sagt, att resultat och försämringar syns långt senare. De frukter vi skördar i dag sådde vi för 20 år sedan.

Anf. 186 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Det är roligt att Peter Danielsson så här sent omsider och i efterhand för sitt partis räkning säger att det är bra att högskolan byggs ut. Det är det brott mot den raka linje av motstånd mot alla högskoleetableringar, all ny expansion, som har rått under mycket lång tid. Det har varit ett avståndstagande med nedsättande ordalag som "bygdeuniversitet" och annat som har kommit från moderata partiledare i denna kampanj. Jag tackar än en gång för detta.

Politisering: Vi har styrelser vid våra högskolor som ska säkerställa att högskolorna och universiteten inte blir isolerade öar i samhället, att omvärlden förstår varför de betalar skatt och att det blir täta kontaktnät med det omgivande näringslivet. Detta retar gallfeber på Moderaterna.

På vad sätt är det politisering att Hans Dalborg är styrelseordförande och ett stöd för rektor vid Uppsala universitet eller att Beatrice Ask är det i Linköpings universitet? Jag vill inte ha isolerade akademiska babelstorn som slukar jättelika resurser men inte vill ha kontakt med det omgivande samhället och söka respekt och legitimitet för vad man håller på med. Att det skulle innebära att jag som utbildningsminister styr forskningens innehåll i politiska riktningar i de enskilda projekten är ju direkt löjligt.

Återigen hörde jag ingen kommentar från Peter Danielsson om mina siffror om lärartätheten. Jag hade hoppats, eftersom Peter Danielsson ju är informationskonsult, att han skulle inse hur det stärker trovärdigheten när man medger att man har haft fel, att man kommit med siffror som är felaktiga. Jag redovisar hur antalet utbildade lärare på högskolan har vuxit med 47 % och antalet studenter med 35 %. Med tanke på de extrema överord som Peter Danielsson använde om kvalitetssänkningarna och de ökade klasstorlekarna på universiteten, och att det visade sig vara så lätt att snabbt få dem dementerade, hade Peter Danielsson nu kunnat säga: Vilken tur att jag hade fel!

Anf. 187 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska också chocka utbildningsministern med att säga att vi har en forskning och en högre utbildning i toppklass, kanske till

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

och med i världsklass! Men då är frågan: Hur ska vi behålla den världsklassen? Hur ska vi klara att ligga i toppen också framöver?

Då blir jag bekymrad, för när Leif Pagrotsky står här och talar är allt som oppositionen föreslår dåligt. Vi ska bara rusta ned, vi ska stoppa studenterna och hur många förfärliga saker som helst. Jag kan garantera att syftet med det arbete som vi från Centerpartiet bedriver är att öka tillgängligheten och låta fler få del av en bra utbildning.

Jag vill fråga Leif Pagrotsky: Har du verkligen aldrig hört talas om att det har framförts oro från lärosätena över att kvaliteten sjunker – från studenter, lärare, universitetsledning? De säger att nu är det dags att vi prioriterar kvaliteten så att vi klarar den globala konkurrensen. Sedan kan vi fortsätta utbyggnaden av den högre utbildningen med fler utbildningsplatser. Det är ju ingen som vill skära ned de utbildningsplatser vi har nu. Det handlar om huruvida vi ska göra en paus i utbyggnaden.

Anf. 188 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s)
replik:

Fru talman! Jag har väldigt stor respekt för Centerns syn på högskolefrågorna. Vi har erfarenheter av ett väldigt konstruktivt samarbete till fromma för hela Sverige och framför allt de delar av Sverige som historiskt inte har varit välförsörjda med högre utbildning och livschanser för de unga människor som växer upp där.

Därför är jag bestört nu när Centern, i strid med vad som sägs här, vill skära ned antalet platser. Inte minst vill de skära ned antalet platser på de ställen där vi faktiskt tillsammans har anledning att vara så stolta. Vi har i hård motvind, under hårt motstånd från övrigt borgerligt håll, tillsammans byggt upp Mittuniversitet. Vi har fusionerat tre små högskoleorter och gjort en slagkraftig mitthögskola under Thorbjörn Fälldins stronga ordförandeskap. Och nu har vi äntligen lyckats få det till att bli ett mittenuniversitet.

Ert förslag nu innebär 750 platser mindre på Mittuniversitet och kanske 60 färre lärare som kan vara anställda på Mittuniversitet.

Jag är väldigt ledsen att Håkan Larsson har bytt kurs. Jag är full av respekt för Centerns utbildningspolitiska syn, och jag tvivlar inte ett ögonblick på vad ni önskar och vad ni tycker.

Håkan Larsson frågade om jag aldrig har hört oron för kvaliteten på forskning och högre utbildning på lärosätena. Jo, jag har hört det. Och jag har som nybörjare försökt att på ett ödmjukt sätt sätta mig in i vad som ligger bakom det. Och jag gör det med den lilla skepsis som man får efter lång tid i regeringen när man vet att varje teater, varje företag, varje näringslivsorganisation och varje kommun är missnöjd med de pengar som de får av staten eller de skatter som de betalar.

Vi är bland de länder i världen som ger mest till forskningen och per högskoleplats. Hur kan detta leda till en så förödande dålig kvalitet och en sådan misskötsel av våra lärosätens penningpåsar? Jag är inte så oroad, men jag vill göra väldigt mycket mer och väldigt mycket bättre. Och jag brinner av iver att få sätta den politik som jag hoppas att riksdagen kommer att besluta om senare i dag på plats.

Anf. 189 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tackar för respekten. Vi har gjort väldigt mycket genom att bygga ut den högre utbildningen i hela landet, och den slår vi vakt om.

Det som har varit positivt i arbetet med rapporten från Allians för Sverige är att alla dessa fyra partier nu står bakom denna utbyggnad.

Leif Pagrotsky räknar ut att vi vill skära ned antalet platser. Det är ju inte fallet. Det handlar om att göra en paus i utbyggnaden för att höja kvaliteten och därefter åter kunna öka antalet platser. Jag håller med om att vi naturligtvis kommer att behöva fler utbildningsplatser inom den högre utbildningen eftersom ungdomskullarna växer framöver. Det är alltså ingen tvekan om att det handlar om att stärka den svenska högre utbildningen och att göra den mer internationellt konkurrenskraftig och slå vakt om de mindre högskolorna och de nya universiteten i det svenska utbildningssystemet.

Anf. 190 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s)
replik:

Fru talman! Men snälla Håkan Larsson, det står ju i papperen som jag håller i handen – Håkan Larsson kan titta på det – att pengarna inte ska användas för att man ska sätta stopp och göra en paus för att omvandla detta till kvalitet. Det är ett minus för att man ska finansiera fåmansskatteregler, jobbvdrag för näringsinkomster, riskkapitalavdrag, uppskjuten vinstbeskattning, sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagen, avskaffad förmögenhetsbeskattning, nystartsjobb, Rutavdrag, förmånsrätten, avskaffande av medfinansiering av sjukförsäkringen, fribelopp och periodiseringsfonder. Det är ingen omfördelning, och ingen paus, utan det är en nedskärning för att få loss pengar till skattesänkingslöften. Varsågod och titta i papperen. Det är det gemensamma dokumentet från Bankeryd.

Om detta inte stämde, varför skulle då Moderaterna i sin motion ensamma kompensera detta med 600 miljoner för att förhindra att detta leder till ett minskat antal platser på lärosätena? Om det var fel tänkt och uppfattat från början, har Moderaterna och jag, som har läst det på samma sätt, förstått allting fel? Jag kan inte tänka mig det. Jag tror att det är Moderaterna och vi som har räknat rätt men att någon inte vill berätta i klarspråk vad det innebär att ta 1 600 miljoner från ett område för att använda dem till skattesänkningar. Någonstans blir det mindre arbete utfört.

Man åker land och rike runt på lärosätena och säger: Vi vill ge mer pengar. Ni ska få mer av oss. Rösta på oss, så blir ni rikare allihop, och dessutom får ni sänkt förmögenhetsskatt.

När man gör det tycker jag att man gör sig skyldig till en överbudspolitik som jag trodde att vi, med den samsyn som vi har om utbildningspolitikens stora betydelse, skulle slippa få se här.

Anf. 191 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Fru talman! Nu har vi stått här och tuggat anslagssiffror fram och tillbaka och lyckas uppenbarligen inte få någon enighet i synen. Då får man ha en skiljenämnd. Och en skiljenämnd kan utgöras av dem som vi annars brukar tro på, nämligen universitetsvärlden och dess företrädare. Från vår sida kan vi notera att vårt förslag har blivit synnerligen välkom-

nat. Man har uppfattat det – det är möjligt att man har räknat fel på alla institutioner – som att det långsiktigt är mer generöst och att det har en positiv klang som ger arbetsglädje.

Då kommer vi till det som jag tycker är viktigt, nämligen att man inte får betrakta forskningsverksamhet som vilken löpandebandsverksamhet som helst – en mekanistisk syn – utan forskning utförs av forskare. Och just detta med frihet och respekt är väldigt viktigt för kreativiteten. Det är alldeles uppenbart.

Man kan till exempel läsa att Sulf ger pris till en person som arbetar för akademisk frihet och som säger att den grundläggande och bärande idén bakom akademisk frihet som organisationsprincip är att skapa de bästa förutsättningarna för kreativitet, utveckling och vetenskapliga framsteg och att visa förtroende.

Bortsett från matematiska beräkningar tror jag att det nog är viktigt, om man ska få en kreativ forskningsmiljö i ett land, att man visar förtroende för dem som utför forskningen. När man ska jämföra statistiska analyser har vi att tro på detta med att räkna citeringar och *attention levels* och vad det nu kan heta. Dessutom handlar det om olika ämnesområden där SH, samhällsvetenskap och humaniora, ligger knepigt till, medan somliga medicinska välciterade discipliner ligger bra till. Då får man lita på företrädarna själva, och de är bekymrade och ser att det behövs en kvalitetssatsning.

Anf. 192 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s)
replik:

Fru talman! Jag tycker att Sören Wibe på ett tydligt sätt gick igenom statistiken över citeringsindex och hur det används och kombineras med volymindex av olika slag för att ge en bild av hur mycket det forskas, hur mycket som produceras, men också hur mycket det citeras och hur mycket av det som får internationellt kvalitetsgodkännande. Där ligger vi i topp i förhållande till vår storlek. Vi slår länder som USA, Tyskland och andra. Jag tycker att Sören Wibe ägnade mycket tid åt det på ett förtjänstfullt sätt, och jag tänker inte upprepa det.

Det är klart att jag tycker att det är fantastiskt att Sveriges forskare har en sådan klass och att det är på så många områden trots vårt lands storlek. Och jag skulle gärna se, vilket jag har sagt många gånger, att företrädare för humaniora och samhällsvetenskap också utvecklar metoder att för det omgivande samhället och för skattebetalarna berätta vilket bra jobb som de gör. De ligger lite efter där.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi ger forskarna och universiteten en positiv klang och arbetsglädje. Jag tror att jag förstår varför Kristdemokraterna får det när de är ute. Jag tror att jag vet hemligheten. Kristdemokraterna säger vad folk vill höra.

Jag försöker få det som Kristdemokraterna säger i det utskottsbetänkande som vi nu diskuterar att gå ihop. På s. 122 står det: "Det råder i dag brist på psykiatrer, barnläkare, onkologsjuksköterskor, reumatologer, neurologer, geriatriker, allmänläkare, intensivvårdssköterskor, röntgen-sköterskor m.fl." Dessa vill Kristdemokraterna satsa på.

På s. 123 står det: "Alltför mycket politisk styrning av vilka områden som skall få utbildningsplatser leder till att efterfrågan på mer populära utbildningar inte kan mötas." Högskolan ska alltså själv bestämma in-

riktningen – det ska inte vi politiker göra – i fråga om den ökade efterfrågan.

Men några sidor längre fram står det: Vi säger nej till utbyggnad.

Först var det denna långa uppräkningslista av alla yrken som man skulle satsa på. Sedan skulle man inte satsa från staten utan från högskolorna och studenterna själva. Sedan visar det sig att det var bara luft. Det skulle inte satsas allt. Nej till utbyggnad.

Anf. 193 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Fru talman! Beträffande nej till utbyggnad måste Leif Pagrotsky ha läst fel. Det finns ingen sådan tanke. En liten paus i fråga om utbyggnadstakten är naturligtvis det som avses. Det är alldeles uppenbart. Men vi behöver inte göra språkliga rättningar.

Jag kan upplysa ministern om att det, förmodligen med ministrarnas pengar, har varit inhyrda människor från andra länder här för att hjälpa Sören Wibe. Jag tror att det är Vetenskapsrådet som har hyrt in en professor från Oxford, John Bell, som till exempel har studerat de medicinska fakulteternas forskningsproduktion. Han erkänner, liksom vi alla här, att den är på högsta nivå. Men han ser tydliga tecken som hotar i framtiden och är bekymrad. Han kan ju ha fel. Han kanske inte har gjort skäl för pengarna. Det vet inte jag. Men det är bra att lyssna på olika aktörer i sammanhanget. Uppenbarligen har någon tyckt att det finns mer att säga och att frågan är mer komplicerad än så som den har beskrivits här i kammaren i dag.

Avslutningsvis vill jag gratulera, kanske man kan säga – jag verkar vara på gott humör i dag – och lyckönska. Jag har fått ett pressmeddelande om att en forskningsberedning har tagit sin början nu. Det är säkert ett viktigt steg för att bredda insynen och skapa kontakter mellan olika beslutsfattare inom forskningsvärlden. Jag hoppas att det är det första steget på en resa som ändrar i ett framtidsråd i regeringen.

Jag hoppas att vi i riksdagen kan komma vidare med våra tankar på att få ett forsknings- och framtidsutskott som hanterar alla forskningsfrågor samlat. Då behöver vi inte hamna i den diskussion som vi haft med Sören Wibe här i dag om forskningspengars hemvist i olika budgetområden. Vad säger ministern om de här tankarna?

Anf. 194 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Först och främst läser jag innantill det som står i kd:s yttrande i betänkandet: ”Kristdemokraterna säger därför nej till Socialdemokraternas utbyggnad.” Det var hela meningen på s. 136. Därmed har den frågan fått sitt svar.

Jag ställde frågan hur det kan komma sig att man kan tycka att vi ska bygga ut vad gäller psykiatri, barnläkare, onkologsköterskor, reumatologer, neurologer, allmänläkare, intensivsköterskor, röntgensköterskor med flera och samtidigt säga att vi inte ska ha någon politisk styrning av vilka områden som ska byggas ut. Det är lätt att bli populär om man på samma sida, till och med på samma uppslag, föreslår allt det här.

Svensk medicinsk forskning är i absoluta forskningsfronten i världen. Det finns tecken som tyder på att den inte har vuxit i kvalitet de senaste åren på det sätt som till exempel naturvetenskap och teknik har gjort. Vi

har i forskningspropositionen fördubblat tilldelningen till den medicinska delen av Vetenskapsrådets arbete. Jag vet inte om det hör till det som kd vill skära ned på från Vetenskapsrådet för att ge mer till basanslagen på högskolorna. Men det är ett uttryck för att vi vill satsa ytterligare på medicinen. Men detta är ett prestigeområde för Sverige där vi åtnjuter fantastisk respekt i världen. Jag kan intyga det efter mina besök i Washington hos världens största forskningsfinansiärer och på de mottagningar som äger rum i Vita huset kring de amerikanska nobelpristagarna. I år är det första gången på länge som det inte var några medicinare. Där ligger vi i den absoluta fronten, men vi måste bli bättre. Där ska vi ha internationella experter för att hjälpa oss att värdera. Här är de borgerliga emot att vi ska ha konkurrensutsatta ansökningar där internationell expertis, som inte är insyltad i kamratgäng, kan yttra sig om forskningskvaliteten.

Anf. 195 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Regeringen är ytterst ansvarig för skolans kvalitet, resultat, likvärdighet och resurser. Att ta det ansvaret är en del i att vara skolminister. I stället ser vi havererade skollagsförhandlingar och möten på departementet om skolmat, lärarutbildning och friskoleersättningar. Vi ser en skolminister som under sitt första år talat om i stort sett allt annat än kunskap, allt annat än om de elever som inte når målen, som visat som mest engagemang mot friskolor och mot Moderaterna snarare än för att rätta till skolans problem.

Vi ser en process där skollagarna förvandlas till ett beklagligt spel om regeringsunderlagets fortlevnad, där skolans behov hamnat i skymundan. Efter sex år av utredning, remisser och förhandlingar finns fortfarande inget färdigt förslag. En bred enighet i Skollagskommittén om inriktningen har förötts. Ett parti har hoppat av, och ett annat har kastats ut från förhandlingarna. En lag som ska styra Sveriges största arbetsplats i decennier förtjänar bättre än så – en bred enighet som kan ge skolan stabila spelregler.

Från moderat sida avvisar vi hela det sätt som skolminister Ibrahim Baylan hanterat skollagen på. Mycket tyder på att det första en borgerlig regering får göra är att reparera skadan från Baylans misstag gällande skollagen.

Vi har sett en tidsutdräkt där kommittén tillsattes 1999 och var färdig 2002. Vi har sett en situation där regeringen under hela detta år har lämnat fullständigt motstridiga besked om vad som händer med skollagen. Den 17 januari sade man att man ska överlämna förslaget till lag till riksdagen efter sommaren. Den 12 juni sade man att processen går vidare som planerat, och man utlyste en presskonferens för att presentera lagen. Denna presskonferens fick ställas in dagen därpå. Man sade att texterna inte var klara ännu. Alltså var inte texterna färdigskrivna efter sex års arbete. Det insåg man kvällen innan de skulle presenteras.

Den 16 juni säger man ihop med Miljöpartiet att man är överens om att regeringen nu själv sänder ut förslaget på remiss. Av förslaget framgår: Regeringen har ännu inte tagit ställning till innehållet. Efter sex års arbete!

Så kom en ny remissrunda, nya turer om hur förhandlingen skulle se ut med Miljöpartiet, och nu har regeringen varit på konferens. Kanske vi

här i dag kan få ett besked av skolminister Ibrahim Baylan. Vad är det som har hänt? Är det ett totalt skollagshaveri som har inträffat, eller är det bara fortsatt strul som verkar vara det bästa läget vi kan förvänta oss av regeringen när den leder arbetet med att ta fram en ny skollag.

Skolpolitiken ska skapa förutsättningar, fru talman, för alla elever att nå grundskolans kunskapsmål. Moderaterna vill höja kvalitetskraven på skolan och tillför därför skolan både nya verktyg och nya resurser för att möjliggöra en högre kvalitet, individanpassad undervisning, tidig utvärdering och bättre utbildning för lärare.

Moderaterna satsar 6,7 miljarder kronor mer än regeringen på förskolan, grundskolan och gymnasiet 2006–2008.

Moderaterna lägger 660 miljoner kronor mer än regeringen på ökad kvalitet i förskolan, eftersom vi vet vilken betydande roll för elevers kunskapsutveckling som förskolan kan ha.

Moderaterna lägger 240 miljoner kronor mer än regeringen för att möjliggöra bättre och individanpassat stöd till elever som inte når målen i samband med de kunskapskontroller som vi föreslår.

Moderaterna riktar 825 miljoner kronor mer än regeringen till Skolverket för att finansiera bland annat högre krav på kvalitetsgranskning av skolor, en utbyggd nationell provbank samt en utökad nationell statistik om skolan.

Vi lägger också pengar för att påskynda hanteringen av friskolean-sökningar. Vår ambition är att varje skola ska granskas med samma ögon, hör och häpna, oavsett huvudman, åtminstone vart tredje år.

Moderaterna avsätter en kvarts miljard kronor mer än regeringen i en särskild satsning på matte och NO-ämnena. Moderaterna avsätter 937 miljoner kronor mer än regeringen till skolutveckling och skolnära forskning för att lärare och skolledare ska kunna finnas mitt i flödet av forskningsresultat och själva kunna delta i skapandet av ny och fördjupad kunskap. Lärare måste kunna göra karriär inom yrket genom att utveckla undervisningen.

Men vi ser i dag en situation i Socialdemokraternas Sverige där 1 % av landets grundskollärare har fått möjlighet att få forskarutbildning och där bara var femte lärarutbildare får forskarutbildning.

Vi föreslår ett nytt institut för skolnära forskning för att föra ut forskningsresultat, fördela medel utifrån vetenskaplig kvalitet till skolnära forskning och bidra till stärkt kvalitetsutvärdering av skolan.

Moderaterna etablerar en årlig lärarmiljard för akademisk fortbildning, alltså motsvarande 8 000 kr per lärare och år. Vi ger totalt 3 miljarder kronor mer än regeringen på tre år till lärarfortbildning.

Lärarna har rätt till 104 timmar fortbildning per år, men den saknar alltför ofta innehåll. Det senaste jag hörde en lärare berätta var att fortbildningsdagen bestod i att lärare fick rensa i materialrummet. Det mesta av fortbildningen får lärare klara av på egen hand. Det går inte att leva ett helt yrkesliv om 35 år på den lärarutbildning man genomförde i sin ungdom. Detta är en central kvalitetsåtgärd.

Vi vill under nästa mandatperiod införa ett system för lärarauktorisering och markera det genom att avsätta 20 miljoner kronor för införandet. Vi anslår 200 miljoner kronor mer än regeringen till att höja lärarbehörigheten genom validering och kompletterande utbildning utöver Säl. Vi vill skapa fler vägar till läraryrket. Moderaterna avsätter 30 miljoner

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

kronor mer än regeringen för höjda kvalitetskrav på skolans mobbningsförebyggande arbete och på utbildning i landets skolor i forskningsbaserade åtgärdsprogram enligt norsk modell som har bevisad effekt.

Moderaterna stärker valfrihet och kvalitet i skolan för funktionshindrade elever och avsätter 939 miljoner kronor mer än regeringen för det, inklusive 39 miljoner för bättre läromedel.

Moderaterna gör en särskild kultursatsning på skolan och lägger 425 miljoner kronor mer än regeringen på detta över tre år.

Vi lägger sammantaget bara till kommunerna mer än 900 miljoner kronor mer än regeringen för skolan. Vi låter dessutom kommunerna använda pengarna mycket mer flexibelt och avvisar styrda Wernersson-pengar för fler vuxna i skolan, som Riksrevisionen har visat inte har haft några kvalitetshöjande effekter.

Skolminister Ibrahim Baylan brukar i varje debatt påtala vikten av resurser till skolan, men han finns inte i närheten, inte i samma härad, inte i samma division som de moderata satsningarna på skolan. När ska Socialdemokraterna börja finansiera en skola med kvalitet för alla?

Regeringen under Baylans ledning underfinansierar gravt den svenska skolan och gör det återkommande varje år. Vi moderater finansierar alla de förslag vi lägger krona för krona, men viktigast är ändå att de satsningar vi gör har betydande stöd i forskning och beprövad erfarenhet. Vi vet att de kan ge effekt på kunskapsresultaten och att den ökade frihet vi vill ge landets skolor och den ökade kvalitetsgranskning vi vill att alla skolor ska genomgå dessutom kommer att bidra till en effektivare resursanvändning än i dag.

Fru talman! Vi ser en skolminister som talar om en skola i världsklass samtidigt som kunskapsresultaten faller. Vi ser en skolminister som talar om en skola för alla när i verkligheten Socialdemokraterna har skapat en trekvartsskola där år efter år, inte bara ett år utan varje år, bara tre av fyra elever klarar grundskolans kunskapsmål. Det är inte konstigt. Undervisningstiden för eleverna är kortare i Sverige än i andra länder. Den begränsas av lärarlösa lektioner där elever utlämnas att själva inhämta kunskap och varannan elev får arbeta enskilt varje dag.

Allvarligast är kanske ändå att var du föds och var du bor i skolministerns Sverige avgör hur god utbildning du får. I en svensk kommun når alla elever alla mål, och i en annan kommun är det hälften som når målen. I ett par av landets kommuner når alla gymnasiebehörighet, och i åtta är det mer än var femte elev som inte når gymnasiebehörighet.

Att skolan tappar i förmåga att kompensera för social bakgrund i en tid när behoven ökar är allvarligt men inte konstigt. Socialdemokraterna är mot en tydlig utvärdering av elevers kunskaper. Man är mot betyg, mot skriftliga omdömen, mot kontrollstationer, mot individanpassad undervisning. Man är mot individuella kunskapsplaner som utgår från elevernas kunskapsläge. Baylan har tagit begreppet, tömt det på innehåll, och nu ska de bara vara framåtblickande. Man ska gå någonstans men inte veta vad man utgår från. Det får inte redovisas. Problem döljs i dag i stället för att lösas. Det gör att många elever inte får stöd i tid för att nå målen. Vi har fått en skolpolitisk skicka-vidare-mentalitet där problem alltid ska lösas någon annanstans någon annan gång av någon annan.

Moderaterna har förslag som ändrar allt detta, som för tillbaka ansvaret tidigt i skolan, ser till att varje del av skolan löser sitt uppdrag och

garanterar att varje elev får stöd i tid. Ett sådant förslag är tidiga kunskapskontroller med nya delmål och nya nationella prov så att ingen elev längre ska kunna gå osedd genom grundskolan. Därutöver kommer individanpassad undervisning. Det är inte okej att halka efter i egen takt, men vi ska ha en individanpassad undervisning som ser till att formerna passar alla så att alla hänger med, vilket stärker undervisningen för alla i skolan.

Så landar det, fru talman. Moderaterna lägger en budget för kunskap, baserad på forskning och beprövad erfarenhet, som inriktar sig mot att just lösa de problem som gör att var fjärde elev i dag varje år går ut grundskolan utan att nå målen, som inriktar sig på att lösa de problem som gör att i dag mer än var tionde elev går ut grundskolan varje år utan att nå gymnasiebehörighet. Vi avvisar den socialdemokratiska trekvartsskolan, och vi ser till att skapa förutsättningar för en skola där alla elever når alla mål. Vad är Socialdemokraternas målsättning i dag?
(forts. 12 §)

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december

SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

Punkt 1 (Principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp, c)
3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

132 för res. 1

23 för res. 2

134 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

158 för utskottet

130 för res. 1

2 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 14 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 38 fp, 28 kd, 19 c

Avstod: 1 s, 1 mp

Frånvarande: 23 s, 10 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 9 (Medfinansiering)

1. utskottet

2. res. 9 (kd, m, fp, c)

Votering:

160 för utskottet

130 för res. 9

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 23 v, 15 mp, 1 -

För res. 9: 45 m, 38 fp, 28 kd, 19 c

Frånvarande: 23 s, 10 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 31 (Samordning av ersättningssystem)

1. utskottet

2. res. 32 (mp)

Votering:

222 för utskottet

16 för res. 32

52 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 45 m, 38 fp, 19 c

För res. 32: 15 mp, 1 -

Avstod: 1 s, 28 kd, 23 v

Frånvarande: 23 s, 10 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 63 (Missbruk och oegentligheter)

1. utskottet

2. res. 66 (kd, m, fp, c)

Votering:

160 för utskottet

129 för res. 66

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 1 c, 15 mp, 1 -

För res. 66: 45 m, 38 fp, 28 kd, 18 c

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

1. utskottet

2. res. 68 (kd)

8 december

Votering:

261 för utskottet

28 för res. 68

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 44 m, 38 fp, 23 v, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 68: 28 kd

Frånvarande: 23 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 70 (Förbättrade pensioner)

1. utskottet

2. res. 70 (v)

Votering:

223 för utskottet

24 för res. 70

41 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 38 fp, 1 kd, 19 c, 1 -

För res. 70: 23 v, 1 mp

Avstod: 27 kd, 14 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 71 (Samordning av pension och yrkesskadelivränta i form av engångsbelopp)

1. utskottet

2. res. 71 (v, mp)

Votering:

248 för utskottet

39 för res. 71

1 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 38 fp, 27 kd, 19 c

För res. 71: 23 v, 15 mp, 1 -

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 77 (Familjepolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 74 (fp)

3. res. 75 (kd)

4. res. 77 (c)

Förberedande votering 1:

29 för res. 75

19 för res. 77

240 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 75.

Förberedande votering 2:

38 för res. 74

28 för res. 75

221 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 74.

Huvudvotering:

136 för utskottet

38 för res. 74

114 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 2 v, 13 mp, 1 -

För res. 74: 38 fp

Avstod: 44 m, 28 kd, 21 v, 19 c, 2 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 78 (Delat barnbidrag m.m.)

1. utskottet

2. res. 79 (v)

Votering:

222 för utskottet

23 för res. 79

40 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 41 m, 1 fp, 28 kd, 19 c, 14 mp, 1 -

För res. 79: 23 v

Avstod: 1 s, 1 m, 37 fp, 1 mp

Frånvarande: 25 s, 13 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 81 (Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar)

1. utskottet
2. res. 85 (v)

Votering:

222 för utskottet

25 för res. 85

41 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 37 fp, 2 kd, 19 c

För res. 85: 1 fp, 23 v, 1 -

Avstod: 26 kd, 15 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Yvonne Andersson (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 83 (Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m.)

1. utskottet

2. res. 91 (mp)

Votering:

205 för utskottet

16 för res. 91

64 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 44 m, 1 fp, 22 v, 19 c

För res. 91: 15 mp, 1 -

Avstod: 37 fp, 27 kd

Frånvarande: 25 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU7 Nya regler för tjänstepensionsinstitut

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU7 EU:s insolvensreglering

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2005/06:47

8 december

NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Punkt 1 (Allmän inriktning av energipolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

112 för res. 1

16 för res. 2

160 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

161 för utskottet

110 för res. 1

17 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 23 v, 19 c

För res. 1: 44 m, 38 fp, 28 kd

Avstod: 1 s, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 2 (Avvecklingen av kärnkraften)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd)

3. res. 4 (fp)

Förberedande votering:

74 för res. 3

38 för res. 4

176 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

161 för utskottet

72 för res. 3

55 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 23 v, 19 c, 1 -

För res. 3: 44 m, 28 kd

Avstod: 2 s, 38 fp, 15 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 5 (mp)

Votering:

162 för utskottet

16 för res. 5

110 avstod

61 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 1 kd, 23 v, 19 c

För res. 5: 15 mp, 1 -

Avstod: 1 s, 44 m, 38 fp, 27 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkterna 3–12

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU6 Leveranssäkra elnät

Punkt 3 (Jämkning av avbrottsersättning)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp)

Votering:

206 för utskottet

82 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 28 kd, 23 v, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 3: 44 m, 38 fp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 4 (Lagförslagets ikraftträdande)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd)

Votering:

178 för utskottet

110 för res. 4

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 4: 44 m, 38 fp, 28 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU11 Deklarationsombud m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU5 Fokus på film – en ny svensk filmpolitik

Punkt 1 (Vissa övergripande frågor inför 2006 års filmavtal)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

243 för utskottet

44 för res. 1

1 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 fp, 27 kd, 23 v, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 1: 44 m

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Annelie Enochson (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Filmavtalets demokratiska förankring)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 23 v, 2 c, 15 mp, 1 -

För res. 2: 44 m, 38 fp, 28 kd, 17 c

Frånvarande: 25 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Filmstödet i ett genusperspektiv)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Kr382 yrk. 12 (mp)

Votering:

146 för utskottet

32 för mot.

110 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 2 m, 1 fp, 23 v, 1 c

För mot.: 2 m, 5 fp, 3 kd, 6 c, 15 mp, 1 -

Avstod: 1 s, 40 m, 32 fp, 25 kd, 12 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Torkild Strandberg (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 11 (Regionala resurscentrum och filmskapare)

1. utskottet

2. res. 7 (c)

Votering:

268 för utskottet

19 för res. 7

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 44 m, 38 fp, 28 kd, 23 v, 15 mp, 1 -

För res. 7: 19 c

Frånvarande: 25 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 15 (Långsiktigt bevarande av film)

1. utskottet

2. res. 9 (fp, m, kd, c)

Votering:

158 för utskottet

129 för res. 9

1 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 14 mp, 1 -

För res. 9: 44 m, 38 fp, 28 kd, 19 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU6 Statligt stöd för kvinnors organisering

Punkt 2 (Mottagare av organisationsbidrag)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

46 för res. 1

28 för res. 2

213 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

216 för utskottet

44 för res. 1

28 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2005/06:47

8 december

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 fp, 23 v, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 1: 44 m

Avstod: 28 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Återrapporteringskrav och kvalitetssäkring)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

265 för utskottet

23 för res. 4

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 38 fp, 28 kd, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 4: 23 v

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Punkt 6 (Bostadspolitikens allmänna utformning)

1. utskottet

2. res. 12 (mp)

Votering:

143 för utskottet

16 för res. 12

128 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v

För res. 12: 15 mp, 1 -

Avstod: 44 m, 37 fp, 28 kd, 19 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 11 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Punkt 7 (Bostadspolitik för integration)

1. utskottet

2. res. 13 (kd, m, fp, c)

Votering:

158 för utskottet

127 för res. 13

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 23 v, 15 mp, 1 -

För res. 13: 44 m, 37 fp, 28 kd, 18 c

Frånvarande: 25 s, 11 m, 11 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Prot. 2005/06:47

8 december

Punkt 14 (En ny bostadsfinansiering)

1. utskottet

2. res. 30 (v)

Votering:

132 för utskottet

25 för res. 30

128 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 11 mp, 1 -

För res. 30: 23 v, 2 mp

Avstod: 44 m, 36 fp, 28 kd, 19 c, 1 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 12 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp, 1 -

Punkt 16 (Bostadsbidragens utformning)

1. utskottet

2. res. 38 (v)

Votering:

136 för utskottet

23 för res. 38

128 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 15 mp, 1 -

För res. 38: 23 v

Avstod: 44 m, 37 fp, 28 kd, 19 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 11 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § (forts. från 9 §) **Utbildning och universitetsforskning** (forts. UbU1)

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 196 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Budgetdebatter har en obehaglig tendens att bli fullständigt obegripliga. En representant för en del av det politiska livet kommer med en statistik, och så kommer plötsligt motståndaren fram, och det blir en helt annan statistik. Och så sitter vi och tragglar siffror hit och dit. Och jag kan svära på att en vanlig väljare, som inte har suttit och räknat, inte har läst och inte har vänt och vridit på alla siffror inte begriper ett dugg!

Jag hoppas att vi i den här delen av debatten slipper den här mycket tråkiga och för politiken destruktiva sifferakrobatiken. Det är inte meningen att vi här ska bevisa för varandra att vi har gått aritmetisk-statistisk överkurs och att vi kan vända och vrida på siffrorna. Meningen är att samla uppmärksamheten på våra tankar om utbildning, på våra önskningar och på våra drömmar. Det är mycket bättre om vi diskuterar detta.

Men eftersom det är en budgetdebatt måste man också säga att en budget faktiskt är någonting annat än bara en lek med siffror. En budget är en planering, med fötterna på jorden – om människorna är ärliga. Det är en planering av en viss utveckling.

Då ska jag räkna fram på detta sätt, och sedan kommer säkert andra att säga emot mig, men det får falla tillbaka på dem då. Jag tror inte att väljarna, om de följer den här debatten, kommer att bli väldigt förtjusta i de här piruetterna med siffror.

Alltså: Vad är det som utmärker vår, Folkpartiets, budget när det gäller skolan och en del av de andra sektorerna inom utbildningssystemet? Precis som redan har sagts i den första delen av debatten kan man nämligen inte begripa gymnasiet om man inte vet vad som händer i grundskolan, grundskolan är starkt beroende av förskolan, och universitet och högskola är också beroende av hela kedjan av kunskapsutveckling.

Hur ser då vår budget ut? Jag lämnar i stort högskolan och universiteten, för statsrådet Pagrotsky har redan haft sin debatt.

Jo, vår ledande tanke är kvalitet. Vi satsar på fortbildning av obehöriga lärare och utbildning av speciallärare – det är ett nytt anslag – med 1 miljard. Vi satsar på en nationell skolinspektion – 200 miljoner. Vi satsar på försöksverksamhet med lärlingsutbildningar – 50 miljoner. Vi satsar på kvalitetsförstärkning i allmänna förskolan – 200 miljoner. Vi satsar på bidrag till kvalificerad yrkesutbildning – 500 miljoner. Och vi satsar på utländska akademiker – nu rör det sig om en sektor som är mig väldigt kär – 70 miljoner. Vi satsar på kvalitet över hela linjen.

Visst finns det också minus i vår budget. Och varför förekommer den här otrevliga lilla krusidullen, minus? Jo, därför att vi inte tror på vissa andra satsningar.

Det är så att det finns en mycket klar och tydlig skillnad mellan oss och den röda delen av den politiska skalan. De tror på kvantitet. Man öser ut pengar, och så börjar man räkna: Så och så många har gått vuxenutbildningen! Men man tittar inte på detta: Vad har effekten blivit av den där stora satsningen? Nu har man gjort det i Kunskapslyftet, och sedan har de hittat på det här med rekryteringsbidraget, och sedan har de hittat på mycket annat. Och sedan kommer Riksrevisionen och säger att det inte går att se effekten och att det inte går i dag att se vad som har hänt med alla dessa människor som har gått i utbildning av dessa, ganska så stora pengar.

Då avstår vi från det här, för det finns ingen anledning att satsa på den där stora masskampanjen som är så osäker och som inte har förbättrat situationen på något sätt för till exempel den stora grupp som kallas unga utanför. Det är alltså unga människor, mellan 16 och 25, och det är en före detta socialdemokratisk partisekreterare som har tittat på den här gruppen och sett att den innehåller människor som inte är sjuka, inte arbetar, inte studerar – inte någonting. Deras situation har inte blivit ett

dugg bättre med hjälp av de här massiva, men enbart kvantitativa, satsningarna på utbildning.

Man kan ta upp samma problem när man diskuterar personalförstärkningarna i skolan. Också där har man konstaterat att det är väldigt svårt att se hur de här pengarna har använts. Där har vi mycket speciella kritiska synpunkter. Vi vill inte att så många obehöriga lärare ska gå in i skolverksamheten med hjälp av dessa personalförstärkningspengar. Vi vill att de här pengarna ska användas på bättre sätt, och kvaliteten i skolarbetet ska höjas.

Nu ska jag stanna här. Man kan gå vidare så här och diskutera kvalitet och kvantitet över hela skalan.

Jag måste be alla mina kamrater här om ursäkt, men det har blivit så att jag inte kan fortsätta sitta här, men det finns mycket duktiga folkpartister som kommer att föra denna debatt vidare. Tack!

Anf. 197 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Jag ska gå ännu ett steg längre än Ana Maria Narti och inte nämna nästan några siffror alls. I stället ska jag ta upp några frågor som vi kristdemokrater tycker är speciellt viktiga.

I sitt inledningsanförande vid s-kongressen tidigare i höst medgav Göran Persson att det finns stora problem i våra skolor. Inte ens han har kunnat blunda för de utvärderingar som gjorts på både nationell och internationell nivå och som visar att Sverige på område efter område halkar efter.

Skolans kärnuppgift, att ge eleverna kunskap, normer och värderingar, uppfylls långt ifrån alltid. Det är den socialdemokratiska skolpolitiken som lett fram till den situationen. Jag tycker att det är beundransvärt att lärare och skolledare klarar sin uppgift så pass bra som de gör trots den brist på stöd i form av regler och lagar och den brist på engagemang som de möter från de ansvariga politikernas sida.

Skolpolitiken är i skriande behov av förändring, men regeringen tycks ha drabbats av total handlingsförlamning. Ta behandlingen av skollagen som exempel. Ända sedan Skollagskommittén tillsattes 1999 har de som arbetar i skolan i praktiken tvingats leva med den osäkerhet som det innebär att inte veta vad som gäller. Sex år är en jättelång tid. Varje vår har de fått veta att i höst kommer det ett förslag, och varje höst har de fått veta att i vår kommer det ett förslag. Men det har inte kommit, och nu tvivlar jag starkt på att regeringen kommer att kunna presentera en ny skollag före valet. Det kanske är lika bra, när det nu gått så lång tid. Då får en ny regering möjlighet att starta med att göra det.

Om vi ska komma till rätta med de problem som finns i många skolor måste lärarna få de befogenheter de behöver för att skapa en trygg skolmiljö för varenda elev. I dag riskerar lärarna att få en reprimand av Skolverket, eller till och med bli dömda, om de tvingas att ta i för att kunna skilja elever åt eller för att hindra någon från att skada sig själv eller någon annan. Det har lett till att många hellre tittar bort än ingriper. Det är förödande för klimatet i skolan.

En förutsättning för den kunskapsskola som alla säger sig vilja ha är att lärarna tillåts vara auktoriteter som skapar struktur och ordning i vardagen. Värdegrunden är inte förhandlingsbar, och en fast hand och ett varmt hjärta kan man mycket väl kombinera.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Föräldrarna är också nyckelpersoner för en förändring i skolan. Hem och skola måste dra åt samma håll, och därför vill vi kristdemokrater införa ett ansvarskontrakt mellan elever, föräldrar och lärare, där vars och ens uppgifter och ansvar preciseras för att eleverna ska nå både kunskapsmässiga och sociala mål.

De individuella utvecklingsplaner som införs efter nyår är ett steg på den vägen, men det blir ändå en halvmesyr eftersom de resultat som eleven uppnått inte får dokumenteras skriftligt. Jag förstår uppriktigt sagt inte hur man kan gå vidare i utvecklingen utan att veta utgångsläget. Den modell för individuella utvecklingsplaner och ansvarskontrakt som vi föreslår skulle kunna ersätta flera andra dokument som skolans personal i dag tyngs av. På så sätt skulle vi komma bort från det ständiga blankettifyllandet som upptar alltmer tid i skolan.

Det krävs också åtgärder som skapar en attraktiv lärandemiljö. Det är inte lätt att bedriva undervisning och motivera elever som tvingas arbeta med kladdiga och trasiga böcker eller urgamla datorer. Därför vill vi göra en rejäl satsning på nya läromedel. Och nu ska jag nämna ett par siffror. Vi har i vår budget anslagit 200 miljoner kronor eller 200 kr per elev under tre år för det ändamålet.

Vi vill dessutom satsa resurser på skolans fysiska miljö, för trots att skolan är vår största arbetsplats tvingas elever och lärare alltför ofta arbeta i en miljö som varken uppmuntrar till kreativitet eller ansvarstagande. Nedslitna och ostädade lokaler visar vilket lågt värde det omgivande samhället sätter på den verksamhet som pågår i huset. När elever själva får peka ut vad som är sämst i skolan handlar det nästan alltid om äckliga och ofräscha toaletter. Det är ju inte klokt att det får se ut så!

Det är hög tid att göra en inventering av alla skolor i hela landet och låta den följas upp av en långsiktig upprustningsplan. Inventeringen kan förslagsvis göras av Boverket, och vi menar att staten sedan via ett stimulansbidrag ska ge kommunerna förutsättningar att inom en femårsperiod rusta upp sina skolor.

Sveriges lärare är värda det stöd som en tydligt utformad skolpolitik kan ge i deras många gånger tuffa vardag och en arbetsmiljö som är värdig deras viktiga yrke. För eleverna är bara det bästa gott nog. Socialdemokraterna och deras stödpartier har inte kunnat ge dem det, och därför ser jag fram emot att allianspartierna får göra det efter valet nästa år.

Herr talman! Regeringens hantering av multihandikappade barn och barn med grav språkstörning är ett förskräckande bevis på hur ideologisk fartblindhet kan drabba enskilda människor. Tanken att alla barn, oavsett förutsättningar, ska integreras i samma skola är i grunden god. Men det goda har i det här fallet blivit det bästas fiende. Många barn som har grava funktionshinder eller språkstörningar behöver och mår bäst av att gå i en skola där lärarna är specialister och där fler barn med samma problem och förutsättningar finns.

Ekeskolan och Hällsboskolan, som Socialdemokraterna lade ned för några år sedan, var just sådana skolor. Förtvivlade föräldrar kämpade mot nedläggningen och fick till slut regeringen att backa en liten bit. Eleverna skulle i fortsättningen kunna få något som kallades visstidsutbildning vid skolorna men med ständig omprövning av besluten. Nu har det visat sig att den ansvariga myndigheten inte ger information om den möjligheten, och de få som trots allt söker får nästan alltid avslag. Det är

en händelse som ser ut som en tanke att skolorna på det sättet ska svältas ut när de nu inte kunde läggas ned i ett slag. Det är faktiskt hjärtskärande att höra de berörda barnens och deras föräldrars vädjanden om en förändring. Vad har Ibrahim Baylan att säga till dem?

Det vore väl inte för mycket begärt att ha kvar två statliga specialskolor för den lilla grupp barn som är i så stort behov av dem. Kristdemokraterna har också satsat pengar i budgeten för att återskapa och behålla Ekeskolan och Hällsboskolan.

Herr talman! Förskolan har kommit i blickpunkten igen genom den så kallade dagisdebatten som den här gången startades av författaren och feministen Nina Björk. Hon beskrev i en krönika den vända hon som mamma känner över att behöva lämna ifrån sig sitt lilla barn, och på ett närmast kristdemokratiskt sätt efterlyste hon en diskussion om det system som alla föräldrar måste anpassa sig efter i dag. Tidigare i år presenterade socialdemokraten Per Kågeson en bok på samma tema. Listan kan vid det här laget göras ganska lång på de samhällsdebattörer som ifrågasätter det stelbenta system som Socialdemokraterna skapat och efterlyser lite mer sans och vett i debatten. Det är klart att Kristdemokraterna gillar att höra det. Konstigt vore det annars.

När vi talar om föräldrarnas roll för barnens utveckling och pläderar för ett mer flexibelt system beskrivs vi ofta som förskolehatare och anklagas för att ge föräldrar dåligt samvete. Men vi vill inte stänga en enda förskola. Vi vill i stället komplettera förskolorna med fler, inte färre, öppna förskolor – och med familjedaghem.

Och ja, vi vill ge föräldrarna möjlighet att själva ta hand om barnen lite längre. Det är stor skillnad på att lämna en ettåring, som inte förstår att mamma eller pappa kommer tillbaka, och att lämna en tre–fyraåring som det går att prata med och som dessutom har behov av kompisar på ett helt annat sätt än ettåringen. Det är dags för Socialdemokraterna att inse att det håller på att slås in bräckor i deras fundamentalistiska förskolepolitik.

I en tredjedel av Sveriges kommuner finns nu det så kallade föräldraproppet som kräver att föräldrarna ska få någon form av ersättning för att kunna ta hand om sina egna barn, på hel- eller deltid, lite längre. Släpp föräldrarna fria, Lena Hallengren, så kommer både de och barnen att må mycket bättre! Det är också det enda sättet att komma till rätta med de stora barngrupperna i förskolan.

Socialdemokraternas tydligaste vallöfte 2002 var att höja kvaliteten i förskolan, och jag tror att det var avgörande för att ni slapp lämna ifrån er regeringsmakten. Föräldrarna gillade att höra att barngrupperna skulle minska drastiskt och 6 000 nya förskollärare och barnskötare anställas.

Men hur har det gått? Den som hade en tvååring vid valet har nu en femåring som snart ska lämna förskolan. För det barnet har troligtvis ingenting förändrats. Och det är fortfarande inte ovanligt med grupper på långt över 20 barn. Är det någon som inbillar sig att det med sådana förutsättningar kan bli en verksamhet med tillräckligt hög kvalitet, där varje barn hinner bli sett och uppmärksammat utifrån sina egna behov varje dag?

Föräldrar och utsliten personal får inte luras att tro på löften från Socialdemokraterna om mindre grupper och mer personal en gång till. Det behövs en ny politik där föräldrarna får större handlingsutrymme, och

genom att de väljer att ta hand om sina barn lite längre kan också förskolans kvalitet öka genom att särskilt småbarnsgrupperna då minskar i storlek. Varför motarbeta ett upplägg som gör alla till vinnare, Lena Hallengren?

Kristdemokraternas budgetförslag har röstats ned av vänsterkartellen här i kammaren. Därför har vi ett särskilt yttrande där vi sammanfattar vår politik.

Anf. 198 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Det här torde vara, om vi bortser från debatten om vår budgeten, den sista budgetdebatten den här mandatperioden. Jag må väl säga att den är ganska lik de tidigare. Vi har gått ned i antal siffror som vi använder, så jag ska också försöka göra det, men jag kommer inte att klara mig helt utan att nämna några siffror.

Vi diskuterar nu frågor som rör förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. Förutom utbildningens betydelse för hela samhällets utveckling har utbildning och kunskapsnivå en central betydelse för demokratin och människors delaktighet i samhället. Jag kommer nu att beröra några områden som jag som vänsterpartist ser som speciellt viktiga.

Först ska jag säga någonting om förskolan. Att förskolan i likhet med skolan, föräldraförsäkringen, barnbidraget och hälso- och sjukvården ska vara en del av den generella välfärden och erbjudas alla barn och barnfamiljer är en självklarhet för oss i Vänsterpartiet. Det långsiktiga mål som de tre samverkande partierna är överens om är en avgiftsfri förskola. Det är något som vi från Vänsterpartiet länge har hävdat. Införandet av den allmänna förskolan för fyra- och femåringar, rätten till förskoleverksamhet för barn till arbetslösa och föräldralediga samt maxtaxa i förskoleverksamhet och skolbarnomsorg är alla steg i en riktning som ligger väl i linje med Vänsterpartiets politik.

Förskolan har blivit en självklar del av den generella välfärden. Reformerna som har ökat tillgängligheten, sänkt avgifterna och gjort förskolan tillgänglig för nya grupper har genomförts. Förskolan står ständigt inför nya utmaningar. Min och Vänsterpartiets förhoppning är att förskolan ska fortsätta att vara en högt prioriterad fråga. Men, herr talman, i en sådan här debatt måste man också våga problematisera och våga lyfta frågor där man kanske inte har alla svar. Jag tänker peka på några sådana frågeställningar.

Den första är diskussionen och frågan om hur vi, när vi har riktade statsbidrag, ska utforma dem så att vi får den effekt som vi faktiskt vill ha. En annan fråga är: Hur ser den styrning ut som vi ska ha för att säkerställa barngruppernas storlek, att barngruppernas storlek minskar och att personaltätheten ökar? En annan fråga som är aktuell för alla är: Hur klarar vi att få fram tillräckligt med välutbildad personal? Vi såg någon rapport i dag om problemen. Där har vi alla ett ansvar att fundera och diskutera. Vi har alla också ett ansvar att framställa skola och förskola som en attraktiv arbetsplats och att göra dem till en attraktiv arbetsplats. En annan frågeställning är: Hur ska vi agera för att vi ska få fler män inom förskolan? Och hur ska vi arbeta för att förskolans läroplan ska få ett än större genomslag?

Beträffande förskolan konstaterar jag – nu kanske jag inte förstår rätt – att Kristdemokraterna säger nej till de gratis 15 timmarna allmän förskola. Kommunerna ska sedan få besluta om det. Jag tror att jag har läst rätt. Jag förstår bara inte hur en allmän förskola ska kunna beslutas på kommunal nivå.

Jag försökte läsa igenom budgeten. Om jag förstår rätt minskar Folkpartiet anslaget till förskolan med 900 miljoner. Och jag hittar ingen annan tolkning än att Folkpartiet lämnar idén om en gratis allmän förskola. Jag har lite svårt att se högeralliansens visioner omkring förskolan.

Herr talman! Sedan tänkte jag säga lite grann om elevinflytande. Jag menar att elevinflytandet måste öka. Ska eleverna kunna uppnå både kunskapsmålen och de demokratiska målen måste eleverna göras mer delaktiga i vad som händer i skolan. Det ska naturligtvis upplevas som stimulerande och meningsfullt att gå i skolan. Skolan måste klara av att entusiasmera eleverna och upprätthålla studiemotivationen. Eleverna ska, som vi alla säger, sättas i centrum. Elevinflytande ska också vara grunden för fostran i ett individuellt och kollektivt ansvarstagande. Ett demokratiskt samhälle kräver en demokratisk skola. Det finns inga lätta och självklara lösningar, men det krävs ett ensträckt och målmedvetet arbete där elevernas delaktighet, inflytande och ansvar är nyckelord. Här kan det vara på sin plats att vara vaksam i en debatt som förs där begrepp som trygghet och arbetsro lätt blir förknippade med tal om hårdare tag och straff på det ena eller andra sättet.

Herr talman! En annan punkt som jag skulle vilja beröra är frågan om jämställdhet. Arbetet med jämställdhet måste intensifieras. Samtidigt som utbildningsväsendet reproducerar och konserverar manssamhället utgör det en nyckelinstitution i kampen för ett jämställt samhälle. Genom att skolledare, lärare och övrig personal skaffar sig medvetenhet om dessa maktstrukturer och engagerar sig för att utmana dem kan skolan bli en plats där barn och ungdomar ges möjlighet att ifrågasätta stereotypa könsroller som förmedlas i kulturen, reklamen och i det omgivande samhället. Vi vill öka valmöjligheterna för kvinnor och män. Alla ska ha reella möjligheter att göra val som inte är könstypiska. Vårt mål är att kön inte ska vara en begränsning och ett hinder under uppväxten. Därför är ett tålmodigt, långsiktigt, uthålligt jämställdhetsarbete inom utbildningsväsendet av största vikt. Och min förhoppning är att vi ska finna en stor samstämmighet runt de frågorna.

Herr talman! Vänsterpartister, socialdemokrater och miljöpartister kan måhända ha olika uppfattningar i ett antal frågor, men vi har i alla fall lyckats presentera en lång rad gemensamma budgetar. Jag kan i den här mandatperiodens sista budgetdebatt konstatera att den blå högeralliansen uppvisar ett visst mått av spretighet. Jag ska avsluta med att ge några exempel.

Moderater och kristdemokrater vill, om jag fattar rätt, satsa mer pengar på Skolverket medan Folkpartister och Centerpartiet vill minska anslaget. Folkpartiet vill om 23 dagar lägga ned Myndigheten för skolutveckling. Den borgerliga tvehägsenheten i förskolefrågan kvarstår, och såvitt jag förstår är det nu Moderaterna som är det blå lagets tillskyndare i maxtaxefrågan. Moderater och Folkpartiet vill till skillnad från sina borgerliga systrar kraftigt strypa anslaget till vuxenutbildningen. Krist-

demokraterna vill till skillnad från sina blå kamrater lägga ned Valideringsdelegationen.

Ja, herr talman, nog finns det alternativ så att det räcker. Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 27.

Anf. 199 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! I höstas var det lite drygt 92 000 barn som började i skolan, alla med olika bakgrund, intressen, möjligheter och behov. Varje barn är helt unikt, inte bara i utseende och sätt utan också i sin process att lära.

Jag är övertygad om att de allra flesta av de här barnen går till skolan rätt nyfikna. De är väldigt spända på att lära sig nya saker och nyfikna på att lära sig nytt. Tänk egentligen vilka möjligheter det ligger i alla dessa barn! Tänk vad mycket idéer de har som skulle kunna tas till vara, vad mycket kunskap som finns som vi skulle kunna stödja och utveckla! Och tänk vad många blivande entreprenörer som finns bland dessa 92 000 barn om vi hjälper och stöder dem individuellt!

Om vi hade en skola som gav alla barn och elever en ärlig chans att lyckas skulle vi få mycket stora möjligheter. Vi skulle ge dem chansen att behålla nyfikenheten och lusten till lärandet. Vi skulle ge dem en chans att känna sig riktigt behövda, känna sig trygga och värda någonting. De skulle känna: Om jag vill kan jag lyckas i skolan och i livet framöver.

I Sverige har vi en skola som i stort är byggd på att alla elever lär på ungefär samma sätt och ungefär samma tid. Så har skolan sett ut relativt länge.

Det där är rätt knasigt egentligen. Inom vilka andra områden räknar vi med att vi är så lika? Barn är olika. De kräver olika bemötande och olika typer av stimulans för att kunna "pushas" på att få i sig lärandet på ett rätt sätt.

I vuxen ålder skulle vi aldrig acceptera att vi hade en sådan typ av likriktning i lärandet. Vi vuxna har tusen olika möjligheter som vi också många gånger tar till vara. Ingen räknar med att vi ska lära oss på liknande sätt, att vi ska leverera precis likadant eller att vi har liknande inlärningsmönster. Ingen räknar med det.

Jag kan tänka mig att vi i förberedelserna inför debatten i dag förberedde oss och också talar på lika många sätt som vi är människor här inne. En del väljer att väldigt strikt kunna följa ett redan färdigskrivet manuskript. Andra nöjer sig med att kunna ha några stolpar som de utgår ifrån.

Precis så är lärandet och utförandet också hos eleverna i skolan. Varför ska inte vi kunna möta dem på det sättet? Det är inget fel att vi har olika slags lärande. Egentligen är det bara riktlinjerna inom skolan som gör att om du går utanför lite grann blir du annorlunda.

Vi måste ha en skola som är anpassad efter eleverna och inte tvärtom. Det låter som en ren självklarhet för många. Visst ska vi ha en skola som är anpassad efter eleverna. Men verkligheten ser faktiskt inte riktigt ut så. Alla tycker inte att det är självklart heller. Det kan vi tydligt se när regeringen hellre väljer att lägga krutet på att lappa ihop kunskaperna på gymnasiet i stället för att satsa stort i början på barnen och eleverna.

Vi kan med all tydlighet se att regeringen många gånger halvt om halvt rycker på axlarna och säger: Alla dessa förslag ni kommer med i alliansen behövs egentligen inte. Det fungerar relativt bra i dag som det ändå är. Vi kan också med all tydlighet se att man inte riktigt tar det på allvar när man från regeringens sida gör stora satsningar på det individuella programmet i stället för att satsa stort på eleverna från början. Det är en trist situation att våra ministrar har intagit den positionen och den inställningen.

Herr talman! Många inom skolans värld gör ett otroligt bra arbete. Många skolor lokalt fungerar väldigt bra. Många spännande initiativ har tagits. Men det ser inte lika ljus ut överallt. Vi vet att många elever inte klarar baskunskaperna som de borde göra. Det blir sämre och sämre.

Under förra hösten och vintern fick vi ett antal rapporter som visade på läget i skolan. De visade just att eleverna blir allt sämre på matematik och på att läsa och skriva jämfört med för tio år sedan. Det var inte bara en liten försämring. På vissa områden var det en hel årskurs de hade hamnat sämre.

Många sextonåringar har visat sig till och med ha svårigheter att läsa och ta till sig vad som står i en vanlig dagstidning. Det är inte bara lite oroande. Det är väldigt oroande att vi har halkat efter inte bara i jämförelse med andra länder utan också att vi i vårt land, i välståndslandet Sverige, har en skola som blir mer och mer kunskapssegregerad.

Delningen mellan dem som har kunskapen och dem som inte har det blir större och större. Om något borde det oro den socialdemokratiska ledningen och de socialdemokratiska ministrarna. Det naturliga hade varit att ledande ministrar tagit sitt ansvar och satsat stort på eleverna och skolorna och sett till att eleverna får den möjligheten.

I stället väljer man att sitta still i båten och hålla sig ganska lugn. Man agerar nästan som min snart treåriga dotter som är i trotsåldern. När hon får en fråga som hon inte tycker är riktigt bra låtsas hon: Nu hör jag inte riktigt, och går på som vanligt. Vad är det för sätt egentligen? Vad är det för bemötande?

Vi har ett läge där vi behöver krafttag i skolan. Vi behöver göra stora insatser. Vi i Centerpartiet ser några viktiga steg som vi måste komma med för att vi ska få en skola där alla kan känna att de kan lyckas.

För det första ska vi ha en skola som utgår från kunskap i stället för tid. I dag är det mer viktigt med det antal år som eleven går i skolan än den kunskap som den får med sig. Eleverna har inte baskunskap från grundskolan när de lämnar den och går in i gymnasiet som de borde ha. Det är därför vi har den snedvridning vi har.

För det andra behöver vi en mer elevanpassad skola, som jag har varit inne på. Vi ska satsa stort från början och ge elever som behöver det extra stöd och hjälp redan från start. Vi vill ha en flexibel skolstart och en flexibel skolgång som möter den enskilda eleven på den nivå som den befinner sig.

Vi vill ha individuella studieplaner mycket mer utbredd än vad regeringen föreslår. De fungerar som ett samspel mellan skolan, föräldrarna och eleven. Vi behöver tydliga uppföljningar som görs så att vi vet vad som ska sättas in för varje elev.

Vi behöver också tydliga insatser för de elever som kommer till Sverige och vår skola mitt under grundskoletiden. Satsningar på svenska

språket ska göras. Samtidigt måste det finnas en större möjlighet än i dag att kunna läsa till exempel historia eller matematik på sitt hemspråk.

För det tredje behöver vi en bättre arbetsmiljö i skolan. Mår du bra har du också självklart mycket lättare att lära dig. Det behövs fler skol-sköterskor och fler kuratorer. Vi behöver vuxna som vågar se och ta tag i situationen när det händer. Vi satsar 100 miljoner på ett program för att utveckla elevers fysiska och psykiska hälsa.

Utöver dessa steg satsar vi på och har föreslagit en läs-skriv-matematik-insats på 1,2 miljarder. Det ska sättas in under elevernas första år så att de lär sig att läsa och skriva och räkna de första åren på grundskolan i stället för de sista.

Dessa insatser kommer att stärka och förbättra elevernas möjligheter rejält. Därmed minskar vi också kunskapssegregeringen.

Herr talman! I stället för en gymnasieskola som ger alla en ärlig chans har vi fått en skola som stänger dörrar för många. Den stänger dörrar till jobbet och det livslånga lärandet. Det kan vi tydligt se när vi vet att ungefär en fjärdedel lämnar gymnasieskolan utan slutbetyg.

Det individuella programmet har på vissa håll nu till och med blivit det största programmet. För ett par år sedan förfasade sig både vi och skolministern över att det var det tredje näst största och det näst största programmet. Då skulle verkliga krafter tas för att vi skulle se att eleverna som kom från grundskolan skulle få en bättre start och kunskap med sig in i gymnasiet.

Trots att det numera är det största programmet på vissa håll har vi en lamslagning. Vilka signaler ger det? Det ger signalen till grundskoleeleverna att vi har en skola där det är lättare att misslyckas än att lyckas. De signalerna kan inte vi och svenska ministrarna för skolan ge till våra grundskoleelever.

Att alla ska kunna lyckas är en viktig del i vår syn på gymnasieskolan. Vi har också föreslagit tre inriktningar, tre valbara vägar, för ett nytt gymnasium. Det är ett högskoleförberedande program, ett yrkesförberedande program och en modern lärlingsutbildning. Alla de tre vägarna ska värderas högt samtidigt som det stärker chansen för eleverna till ett verkligt livslångt lärande.

Herr talman! Vi kan inte fortsättningsvis ha en skola som tidigt sorterar ut elever och människor och som segregerar barn som den gör i dag. Skolan är till för att ge eleverna en bra start och en rättvis chans i livet. Vårt mål är en skola där alla känner att de från början kan lyckas. Vi vill förebygga och ge möjligheter. Vi vill inte laga och lappa i efterhand.

Herr talman! Jag står bakom våra yrkanden, men här och nu vill jag yrka bifall till reservation 6 under punkt 4.

Anf. 200 AGNETA LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande UbU1 och avslag på motionerna.

Jag ska beröra ett antal frågor som behandlas inom avsnittet Barnomsorg, skola och vuxenutbildning. Läsåret 2004/05 gick totalt 347 713 elever i gymnasieskolan, vilket är en ökning från läsåret innan med 4 %. Elevantalet kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren på grund av större elevkullar.

Denna problematik brottas många kommuner med i dag. Att antalet barn i grundskolan minskar och antalet elever i gymnasieskolan ökar kräver en hel del förändringar vad gäller eventuell omfördelning av resurserna från grundskolan till gymnasieskolan, översyn av gymnasieorganisationen och möjligheter att få behöriga lärare till gymnasieskolan.

Jag vet att många kommuner har arbetat långsiktigt utifrån organisationsöversyn och sett till att också vidareutbilda sin personal. Men det ser inte likadant ut i alla kommuner. Vi har vid ett antal tillfällen, även i dag, diskuterat i denna kammare utifrån vår oro över att det antal elever som inte är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan ökar. Nu kan vi i alla fall konstatera att antalet elever på de individuella programmen i gymnasieskolan har varit konstant de senaste åren. Det innebär på inget sätt att vi är nöjda. Målet måste självklart vara att andelen som går på ett nationellt program ska öka avsevärt och att de elever som går in i ett individuellt program efter ett år återfinns i ett nationellt program.

De senaste åren har andelen elever som på hösten i årskurs 1 gick på ett individuellt program och senare återfanns på ett annat program varit 30 %. Det är alldeles för lågt. Att radikalt förändra möjligheterna för elever som inte är behöriga till ett nationellt program är en stor utmaning för den enskilde men inte minst för kommunerna. Det gäller att skapa de rätta förutsättningarna för de här eleverna och att de ska få en reell chans. Regeringen har oroats av dessa elever och har därför beslutat att den 1 juli 2006 fördela 225 miljoner kronor till kommunerna för att underlätta att också kunna ge de här eleverna möjlighet att bedriva studier på heltid.

Den 1 januari 2007 höjs kommunernas anslag med 450 miljoner på årsbasis. Min förhoppning är att det blir en bättre insats från grundskolan, som har tillförts personalförstärkningsresurser. Även förskolan har tillförts resurser. En resursförstärkning tillförs också gymnasieskolan. Min förhoppning är att det ska göra skillnad så att vi snart kan se en positiv utveckling vad gäller elevernas framgång i studierna. Men om en förändring ska ske räcker det inte med resursförstärkningar. Det måste till ett varierat upplägg vad gäller utbildningarna som också måste utgå från varje enskild elev. Utskottet understryker i betänkandet att det är angeläget att kommunerna så långt som möjligt erbjuder elever programinriktade individuella program, det så kallade Priv.

Staten har en målsättning om att 50 % av en årskull ska gå till högskolan. Det är en bra målsättning. När det gäller kvinnorna har vi nått målet med råge. Vår stora utmaning nu är att skapa ett brett utbud av eftergymnasiala yrkesutbildningar som ett alternativ till högskoleutbildningar. Det är av yttersta vikt att det finns ett brett utbud av eftergymnasiala yrkesutbildningar att välja mellan för att dessa ungdomar ska kunna höja sin kompetens då behovet av kvalificerad yrkeskompetens är stort och kommer att öka.

Kvalificerad yrkesutbildning, KY, är en mycket lyckosam satsning. KY består, i november 2005, av 600 olika utbildningar, 16 500 platser per år. Den omfattar 22 000 studenter. Statsbidraget är 1 miljard kronor. I princip är alla branscher representerade, och nästan alla län har kvalificerad yrkesutbildning. Genomsnittsåldern för en KY-student är 28 år. Majoriteten har inte studerat på högskola, och det är lika många män som kvinnor som studerar. Efter avslutad utbildning har 70 % anställning eller

eget företag. 8 % går vidare till högskolestudier. De senaste fem åren har i genomsnitt åtta av tio fått jobb efter utbildningen. Det är angeläget att man utvecklar kvalitetssäkring av KY då det är garantin för att både de studerande och arbetslivet ska efterfråga utbildningarna.

Ett mycket positivt inslag när det gäller KY är att en tredjedel av utbildningen är lärande i arbete, LIA. Ett krav för att man ska komma ifråga när man söker en kvalificerad yrkesutbildning är att det finns en fungerande ledningsgrupp med en majoritet av arbetslivets företrädare. KY-styrelsen har speciellt poängterat att det ska vara en aktiv ledningsgrupp, inte bara namn på ett papper. Denna nära koppling till arbetslivet är en av orsakerna till att utbildningen har rönt sådant intresse och lett till att många fått arbete efter avslutad utbildning och också till att man har nått bra kvalitet. Min förhoppning är att vi ska kunna utveckla de eftergymnasiala utbildningarna, öka utbudet och därmed också kunnat möta arbetslivets och de studerandes krav.

Anf. 201 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Eftersom upplägget för dagens debatt ser ut som det gör och inte riktigt är anpassat efter mindre partier, som bara har möjlighet att ha en person med i debatten, får jag avstå från att debattera högskolan i dag. Jag kommer att koncentrera mig på grundskola och gymnasium. Men vi återkommer ju snart till högskolefrågorna igen, efter julen.

Det förslag till budget som vi nu debatterar innehåller ett flertal viktiga satsningar. Statsbidraget till personalförstärkningar höjs till 2 miljarder kronor. Genom detta stöd förbättras förutsättningarna att öka personaltätheten, minska barngruppernas storlek och öka kvaliteten i förskolan. Vi tycker också från Miljöpartiet att det är mycket bra att bidraget till den kvalificerade yrkesutbildningen förstärks med ytterligare 120 miljoner och därmed kan byggas ut med 1 000 platser. De ca 400 olika kvalificerade yrkesutbildningarna har en viktig roll att fylla för en mångfald av olika utbildningsvarianter med nära koppling till näringsliv och arbetsgivare.

Herr talman! Mycket är bra i skolan i Sverige. När man reser runt på olika skolor, kommunala såväl som fristående, ser man många goda exempel på entusiastiska lärare, bra pedagogik och metoder som utvecklar skolan. Men det behövs också förbättringar. Vi vill från Miljöpartiets sida ha en ökad lokal frihet kombinerat med en skärpt tillsyn och större möjligheter till sanktioner för att komma till rätta med skolor som brister i sin verksamhet.

Vi är oroade för delar av utvecklingen i skolan. Enligt nationella och internationella utvärderingar har elevernas kunskaper i matematik, läsförståelse och svenska försämrats det senaste decenniet. Bara 60 % av landets manliga 15-åringar kan läsa på den nivå som är önskvärd för att man ska klara sig i vuxenlivet. År 2004 fick 24 % av alla elever Icke godkänd som slutbetyg i ett eller flera ämnen. Alltför få finns på det individuella programmet på gymnasiet, ett faktum som i sig visar att den svenska skolan i dag inte kan ge alla elever den kunskap de behöver.

För att bryta den här negativa utvecklingen krävs ett antal förändringar. Jag tror, herr talman, att det krävs väsentligt ökad individualisering där varje elev blir sedd och får utvecklas och lära utifrån sina egna förutsättningar och behov. För att kunna se och lyfta varje individ krävs en

större pedagogisk mångfald och lokal frihet att utforma arbetet på det sätt som passar just en viss skola och just vissa elever. Då kan skolan i stället fokusera på kunskaper och hitta kreativa sätt att utveckla undervisningen. Vi bör ha ett system som så långt det är möjligt är huvudmannaneutralt med likartat regelverk och förutsättningar för alla skolor i Sverige.

En viktig del i arbetet för att skapa större fokus på kunskapsuppdraget och att alla barn ska nå målen är att avskaffa timplanen. Skolorna måste få större utrymme att lägga upp undervisningen så att den passar elevernas verkliga behov. Sveriges elever är inte en homogen grupp. Elevkåren består av individer med olika talanger och olika problem. Det omfattande försök utan timplan som pågått i flera år i 900 skolor visar på bra resultat. Timplandelegationen föreslår ju nu i sin slutrapport att timplanen ska försvinna helt. Man menar att den inte hör hemma i dagens mål- och resultatstyrda skola. Det är precis det som vi alla måste fråga oss: Vilken typ av styrning vill vi ha av dagens skola?

Effekterna av försöksverksamheten har varit att målen i högre grad har satts i centrum i arbetet i försöksskolorna. Elevernas föräldrar är mer nöjda, mer informerade och känner sig mer delaktiga i sina barns studier och studieutveckling. Eleverna har också fått mer ansvar och inflytande under försöket. De kan i högre grad än tidigare påverka sitt eget arbete. Detta individualiserade arbetssätt har gjort att elever i behov av särskilt stöd uppmärksammas mer och fått stöd utifrån sina individuella behov. Lärarnas tillfredsställelse med arbetet har också ökat och är högre i försöksskolorna än i övriga grundskolor. Betygen har utvecklats mer positivt i försöksskolorna än i övriga skolor, och då särskilt för pojkar och elever med utländsk bakgrund. Dessa budskap och resultat bör leda till eftertanke för oss alla i denna kammare.

Fler elever måste ges möjligheter att nå kunskapsmålen. Vi måste öka elevernas rätt till åtgärder som hjälp att nå målen. Därför anser vi att man bör ge elever och föräldrar möjlighet att överklaga åtgärdsprogram.

När en elev riskerar att inte nå målen och få godkänt i ett ämne i skolan är skolan redan i dag skyldig att upprätta åtgärdsprogram så att eleven ska kunna nå godkänt. I dag finns det dessvärre tecken på att inte alla får denna rättighet tillgodosedd eller att åtgärdsprogrammen, i den mån man får dem, har alldeles för undermålig kvalitet. De som har rätt till åtgärdsprogram är de allra svagaste och mest utsatta eleverna. Deras chanser att nå kunskapsmålen måste stärkas genom möjlighet att överklaga både beslut och uteblivet beslut om åtgärdsplan.

Det behöver också införas en möjlighet för Skolverket att utdöma vite, så att de skolor som inte följer de regler och lagar som finns får sanktioner för det och en press på sig att klara sitt uppdrag. Det är inte rimligt att man i dag kan utdöma vite för att ventilationen på en skola är för dålig men inte om skolan brister i sitt huvuduppdrag.

Jag vill slutligen ta upp ett annat stort problem i svensk skola. Det är stora skillnader i dag i studieresultat i den svenska skolan mellan pojkar och flickor. Flickor som grupp har väsentligt bättre resultat än pojkar som grupp. Könsskillnaderna i betygen i de olika ämnena visar en viss variation, men flickorna har bättre betyg i samtliga ämnen med ett enda undantag, nämligen idrott och hälsa.

Pojkarnas genomsnittliga betyg är väsentligt lägre än flickornas i grundskolan. En betydligt större andel bland pojkarna når inte betyget

Godkänd i alla ämnen. Det finns också bland pojkar en större andel som inte nått betyget Godkänd i något av ämnena svenska, engelska eller matematik.

Även om man i stället tittar på de nationella proven är det betydligt fler flickor än pojkar som visar bra resultat. Flickor nådde målen i större utsträckning än pojkar, alltså i nästan alla ämnen.

Av de elever som fick slutbetyg från gymnasiet läsåret 2002/03 och därmed högskolebehörighet fanns 87 % pojkar och 92 % flickor. I samtliga gymnasieprogram hade flickorna högre genomsnittligt slutbetyg. 15 % av männen och 21 % av kvinnorna går direkt till högskolan efter gymnasiet.

Detta är många siffror, men de är viktiga, och de ger oss en bild som visar att det är på samma sätt genom hela skolsystemet. Från år 1 i skolan till högskolan finns dessa skillnader.

När man ser att tjejerna i skolan i dag med råge bräcker killarna i utbildningsresultat kan man undra vad detta beror på och om vi har anpassat skolan mer efter flickor som grupp. Ligger det inte ett ansvar på samhället att anpassa skolan efter alla elever och ge alla möjlighet att nå målen? Vad kommer detta att innebära efter skolan för de pojkar som genom skolgången lyckas sämre och när de växer upp till män? Vad innebär det för deras självbild och deras möjligheter i livet?

Det är inte acceptabelt att en så stor grupp går igenom hela skoltiden med konstant sämre resultat. Skolan måste anpassa sig bättre efter både flickor och pojkar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 202 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Först vill jag gratulera på bemärkelsedagen. Jag hade inte möjlighet att vara med på din mottagning.

(TALMANNEN: Tack.)

Det var mycket i det som Mikaela Valtersson sade som var klokt, särskilt vad gällde synen på friskolors rättssäkerhet och frihet och kommunala skolors frihet. Men jag vill be Mikaela Valtersson, som förhandlar med regeringen om en ny skollag, att förhålla sig till ett citat i Helsingborgs Dagblad den 12 juni 2005:

”Baylan är tydlig med att regeringen inte kommer att gå med på ökad frihet för friskolor och inte heller för den kommunala skolan.”

Vidare stod: ”Deras förslag skulle leda till en flumskola.”

Det är upp till bevis för Miljöpartiet i dessa frågor. Vi har i riksdagen under de senaste åren haft en vilande majoritet för att göra de förändringar som Mikaela Valtersson precis talade om i talarstolen. Men Miljöpartiet har valt att så att säga inte utlösa den majoriteten utan i stället i avvaktan på skollagsförhandlingarna skriva särskilda yttranden på en lång rad olika punkter vad gäller friskolor och kommunala skolors frihet. Därför blir det intressant att just i dag höra Mikaela förhålla sig till vad som uppenbarligen är regeringens deklarerade inställning när man blankt avfärdar de saker som Valtersson talade om i talarstolen.

Anf. 203 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag antar, även om du inte sade det, att citatet var från skolminister Ibrahim Baylan.

Först och främst ska jag säga att den bild som Sten Tolgfors ger om hur det har varit under den här mandatperioden inte riktigt stämmer. Vi har i ett flertal frågor, inte minst friskolefrågor, skapat en majoritet tillsammans med Moderaterna, Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna, och med en rösts övervikt stått upp för den friskolereform som vi har och försvarat den och hindrat inskränkningar, till exempel kommunalt veto, i den. Vi har aldrig någonsin röstat mot något sådant utan röstat för en fortsatt friskolereform och en verklighet som ger alla skolor lika möjligheter.

Under det senaste halvåret, när vi har suttit i förhandlingar, har vi däremot avstått från att rösta i några enskilda frågor därför att det är en ganska orimlig ordning om man skulle driva igenom förslag samtidigt som vi för en diskussion och de ännu inte är färdiga. Det är ingen konstig ordning alls. De olika politiska förslagen kommer att komma upp till kammarens behandling så småningom.

Anf. 204 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Det är korrekt att det finns exempel på både-och. Men det finns framför allt exempel där Miljöpartiet har valt att hänvisa till skollagsförhandlingar – jag kan förstå det i den delen – för att inte utlösa den vilande majoritet för en ny skolpolitik som faktiskt finns representerad här i kammaren. Då blir det ändå intressant att höra Mikaela Valtersson förhålla sig till detta. Är hon beredd att gå emot Miljöpartiets politik och följa Baylans linje? Det är riktigt att det var ett citat av Baylan där han helt avfärdar möjligheten att stärka friskolors frihet och rättssäkerhet och friheten för de kommunala skolorna. Han kallar detta för flumskolan och avfärdar de idéer som Valtersson redovisade alldeles nyss i talarstolen. Är man beredd att ge upp sin egen trovärdighet för att göra upp med regeringen och värna regeringsunderlaget? Eller är man tvärtom beredd att fullfölja sin egen linje och då ta till sig att det finns en vilande majoritet för någonting annat?

Svensk skola behöver inte återregleras och falla tillbaka i centralstyrning. Det finns en majoritet för någonting annat.

Det är en trovärdighetsfråga för Miljöpartiet att stå upp för detta, eftersom det finns ett alternativ här i riksdagen redan nu.

Anf. 205 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag håller med om att vi absolut inte ska gå tillbaka till någon centralstyrd skola. Jag tror att både jag och Miljöpartiet under det här senaste året har varit relativt tydliga i var vi står i den frågan utåt.

Vi kommer självklart inte att i den här propositionen eller i någon annan gå med på någonting som är helt mot vår politik. Vi har inte för vana att göra det, utan vi går med på uppgörelser som vi tycker har blivit bra.

Och den här resan är ännu inte klar. Vi får väl se var vi landar och om det kan bli bra. Men vi går aldrig med på någonting som är helt mot vår politik. Med det är det inte sagt att man i uppgörelser inte gör vissa kompromisser – det antar jag att ni också diskuterar i era arbetsgrupper – när

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

man är flera partier. Men vi kommer inte att gå med på någonting som inskränker friskolornas frihet.

Anf. 206 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Höstens utbildningsdebatt har mest handlat om kvaliteten på högskolan och antalet platser där. Det är förvisso viktigt, men för mig finns det en fråga som är långt viktigare, nämligen hur vi i fortsättningen ska förhindra att så många lämnar grundskolan utan nödvändiga kunskaper. Jag syftar på de 25 % som lämnar årskurs 9 utan att få godkända betyg eller de 10 % som inte får gymnasiebehörighet. Vad har gått snett för dem och varför?

Den svenska grundskolan är ingen elitskola, utan det är en skola där praktiskt taget alla skulle kunna nå målen. Så var tanken på 90-talet när besluten togs. Men när målen nu inte nås måste åtgärder vidtas.

Vi moderater accepterar inte att så många lämnas utanför den bildning som behövs i livet, och vi vet att problemen för dem som misslyckas ofta börjar tidigt. För en del börjar problemen redan när de föds. Tidigare var den svenska skolan bra på att kompensera för de socioekonomiska skillnaderna i barnens liv, men tyvärr lyckas den sämre och sämre med det. Redan i förskolan måste större vikt läggas vid att upptäcka och kompensera brister i barnens sociala liv. En händelsefattig, bråkig eller konfliktfylld barndom kan leda till dåligt självförtroende och relationsstörningar, likväl som en barndom rik på kärlek, ord, musik och meningsfulla lekar förbereder barnet på ett rikt liv.

Hjärnforskningen ger starkt stöd åt uppfattningen att vi behöver vidareutveckla en vetenskapligt välgrundad pedagogik för små barn. David Ingvar, välkänd hjärnforskare, har skrivit om hjärnans engångschans. Med det syftar han på åldern tre–sex år, då människohjärnan kan lära sig så bra, så mycket och så snabbt som den aldrig kan vare sig tidigare eller senare. I den åldern organiseras hjärnan, och nervceller och synapser som tränas förstärks, medan de som inte tränas helt enkelt förtvinar och försvinner. Därför kan man aldrig senare i livet kompensera den inläring som missats i förskoleåldern.

Herr talman! Vi kommer troligtvis att höra Lena Hallengren säga att förskolan är bra som den är. Det är den också, på vissa ställen, men inte tillräckligt bra på många andra. I alldeles för många förskolor domineras verksamheten av den fria leken, och personalen har mer som sin uppgift att utöva tillsyn än att fungera som pedagoger. De teman som ska ge nyfikenhet utgår oftare från högtider och typ alla hjärtans dag än från barnens erfarenheter. Sagor och sånger har sällan koppling till varandra eller till verksamheten utan är mer till för att lugna ned barnen eller vaccinera dem mot skräpkultur. Förskollärare och barnskötare jobbar i grupp utan att tillvarata de olika utbildningarnas kompetenser.

Är detta en nidbild av den svenska förskolan som vi moderater hittat på? Nej, det är uttalad kritik från en lärarutbildare på en av våra lärarhögskolor. Kvalitetsskillnaderna mellan olika delar av landet och mellan olika förskolor är mycket stora.

I den svenska förskoledebatten ställs ofta leken mot ett systematiskt lärande. För mig är det ett konstigt resonemang. Det ena utesluter verkligen inte det andra. I grundskolans lägre klasser, med krav och fokus på kunskapsinläring, ägnas inte alla lektioner åt de traditionella kunskaps-

ämnena, utan stora delar ägnas åt idrott, musik, sång och andra aktiviteter. Både förskollärare och grundskollärare är fullt kompetenta att se helheten för barnen, trots blandningen av delarna. Själv har jag både som mamma och som lågstadielärare ägnat mig åt systematisk inläring, men inte hela dagarna. Det har alltid varvats med andra aktiviteter. Men man måste planera, genomföra och utvärdera den pedagogiska insatsen. Ska man bara ha en stunds pedagogik när det blir tillfälle över är den stunden för det mesta redan försvunnen innan den kommit.

Herr talman! Vi moderater vill ha den allmänna förskolan för fyra- och femåringar utvidgad till att även gälla för treåringar. Reformen beräknas kosta ca 600 miljoner kronor, och den är fullt finansierad i vår budget. Jämfört med regeringens budget föreslår vi 660 miljoner kronor mer. För tiden innan barnen är tre år vill vi ha en mycket mer flexibel omsorg. Låt tusen blommor blomma! Möjliggör för föräldrar att vara hemma med barnen längre, behåll dagbarnvårdare och öppna förskolor, var positiv till trefamiljssystem eller låt barnen vara på förskolan! Barn och föräldrar är olika, har olika behov och olika möjligheter.

Vi moderater vill ha en generell översyn av förskolans läroplan. Vi vill ha tydliga målsättningar. Visserligen finns det i läroplanen ett pedagogiskt uppdrag, men den är för vag och innehåller för många oklarheter. Den andas mycket av rädsla för lärande och har svårt att hitta formerna för lärande på små barns lekfulla villkor. Läroplanen blandar barnomsorg och förskola så att ingen riktigt vet var det ena börjar och det andra slutar. På alltför många skolor har den allmänna förskolan bara blivit en avgiftsfri förskola tre timmar om dagen.

Vi moderater vill att alla barn ska ha en individuell utvecklingsplan, och för åldrarna tre–fem ska förskolan vara pedagogiskt planlagd. Förskollärare har ansvaret, och deras utbildning måste ses över i syfte att dels stärka deras pedagogiska ansvarsområde, dels få fram fler förskollärare.

Dagens förskoleklass övergår i vår vision till att bli det första obligatoriska skolåret, och naturligtvis vill vi moderater ha en flexibel skolstart. Det är bara länderna runt Östersjön som låter barnen leva i sju år innan de börjar skolan. Att i Sverige vänta med skolstarten tills barnen bli sju är ingenting som gynnar barnen, i synnerhet inte de barn som kommer från hem med lågutbildade föräldrar. Forskning visar att barn med särskilda behov gynnas av en tidig skolstart. Där man i vår omvärld börjar skolan tidigare har man också påvisat goda resultat.

Anf. 207 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! En liberal politik för gymnasieskolan har vi utformat i Folkpartiet. Det gör vi med den grundläggande inställningen att vi tror att det är kunskapen som ger frihet för individen. Det är därför som vi sätter kunskapsmålen främst i vår politik. För att man ska kunna nå kunskapsmålen i skolan är det nödvändigt att det finns en arbetsro och en trygghet i skolan. Det kan kallas ordning och reda, disciplin och respekt, men det är egentligen samma sak. Det behövs för att man ska kunna nå kunskapsmålen.

Det behövs också en skola som är anpassad till individen med en valfrihet som är äkta och som inte ger några fallgropar som individen riskerar att falla i. Jag ska återkomma till detta senare.

Jag börjar med kunskapsmålen eftersom det är det viktigaste. Kunskaper är egentligen som ett granitblock som ligger till bas när man sedan bygger upp livet. För många har det här fundamentet börjat sprängas som en frostsprängning, mycket på grund av den socialdemokratiska istid inom skolpolitiken som vi har gått in i. Vi ser att resultaten har försämrats kraftigt i svensk skola. Vid en TIMMS-undersökning som kom 2003 mätte man kunskaper i matte och NO bland åttondeklassare och sjunde-klassare. Det visade sig att dagens åttondeklassare inte kan mer än vad sjunde-klassare kunde vid den förra mätningen 1995. Detta gäller båda ämnena. Eleverna i grundskolan har tappat ett helt år. Det är någonting som naturligtvis påverkar även gymnasieskolan och dess arbete.

Den 13 november 2005 kom det ett pressmeddelande från Skolverket. Man har intervjuat 1 600 lärare på högskolan. Bland lärarna inom områdena teknik, naturvetenskap och humaniora säger två tredjedelar att studenternas förkunskaper är sämre i dag än vad de var för fem–tio år sedan. Både före och efter gymnasiet har vi tydliga indikationer på att någonting har gått snett, och har gått snett under en längre tid.

Men, herr talman, det är möjligt att få ett mer tempererat klimat för eleverna än den istid som nu råder. Då måste vi se till att förkunskapskraven verkligen står fast, att vi stärker lärarutbildningen och att lärarna får en chans att utveckla sig och förkovra sig inom sina ämnen. Det är därför som vi gör en mycket kraftig satsning på detta, 1 miljard i vår budget för vidareutbildning av lärare. För läraren är ju verkligen – det har sagts så många gånger förut – skolans absolut viktigaste resurs. Läraryrkets status måste höjas för att man ska kunna locka fler unga begåvade människor att bli lärare. Det måste vara möjligt att göra en karriär inom läraryrket, kanske också att bli lektor på gymnasiet så man kan vara en betydelsefull länk mellan den aktuella forskningen och det utvecklingsarbete som bedrivs i gymnasieskolans institutioner. Det tror jag är jätteviktigt.

Det behövs också arbetsro, jag nämnde det. Jag stod framför en klass på samhällsvetenskapliga programmet för ett tag sedan. Det var i Göteborg och en av stadens mest anrika skolor. Det sägs att där går de mest begåvade och motiverade eleverna. När jag stod framför klassen kände jag ändå hur irritationen inom mig på något sätt gnagde. Läraren var också nervös. Hon sade i det ena andetaget: De brukar inte vara så här stökiga. Det brukar inte vara så här svårt att få dem att lyssna. I det andra andetaget sade hon: Vi har under många år befunnit oss på ett sluttande plan där eleverna för varje år blir sämre och sämre. Det tar längre och längre tid för dem att komma in i gymnasiets arbete, att visa respekt för läraren så att vi får ett bra klimat i klassrummet, klarar av att arbeta och gå framåt i den takt som vi vill.

Då blir man naturligtvis lite förundrad, när det är en av Göteborgs mest anrika skolor där man säger att man ska ha de mest begåvade eleverna. Det är ett tydligt tecken på att detta inte är något problem som bara existerar på ett fåtal skolor. Det är spritt i skolsystemet i dag.

Läraren måste vara ledaren i klassrummet. Eleverna ska också visa respekt för lärarna. En del politiker säger att det nu krävs satsning på disciplin. Jag är beredd att hålla med. Då måste man också se över vilka befogenheter som lärarna har. Anledningen till att jag säger det är för att man ska kunna garantera kvaliteten för elevernas skull. För är det någon-

ting som man som elev upplever som oerhört frustrerande är det när man inte har arbetsro, en arbetsmiljö som fungerar, där man kan koncentrera sig på sitt arbete och lära sig i skolan. Därför tror jag att det är så viktigt.

Det sista området jag tänkte ta upp är valfriheten och anpassningen till individen. För ett tag sedan kom utredningen *Åtta vägar till kunskap*. Folkpartiet lämnade utredningen eftersom den brakade iväg åt helt fel håll. Det var en mycket hatad produkt, skulle jag vilja säga, inom skolans värld. En stor del gick ut på att man skulle göra successiva val genom hela gymnasieskolan där man gång på gång splittrar upp klasserna och delar in på nya sätt, där man ställer eleverna inför ett oändligt antal olika val.

Vad som nu drivs igenom i den nya gymnasieskolan som träder i kraft 2007 är en *light*-version av utredningen. Tyvärr verkar den till stora delar ha samma beska smak som originalet.

Det vi i Folkpartiet vill ha i stället är en riktig valfrihet för individer, med tydliga program med olika inriktningar, studieförberedande program som leder fram till en studentexamen, yrkesförberedande program som avslutas med en yrkesexamen och lärlingsprogram som avslutas med en lärlingsexamen. Det ska vara möjligt att kunna ha en till viss del varierande längd på programmen. Definitivt behövs det också olika målsättningar, där målen är tydligt anpassade till de program och mål man har för utbildningen och inte som i dag där det är samma mål, att alla ska bli högskolebehöriga, som gäller. Det tycker vi är feltänkt.

Det kursutformade gymnasiet har inte varit lyckat. Det har inte gett eleverna möjlighet att fördjupa sig ordentligt inom ämnena. I stället har det blivit upphugget, och eleverna får helt enkelt inte chansen att gå på djupet i ämnena. Det vi vill göra med de här reformerna är att garantera kvalitet och ge en valfrihet där det är möjligt för individen, att faktiskt se till att det blir en valfrihet som innebär att man får en större kunskap och valfrihet i livet, inte fallgrop efter fallgrop som man riskerar att falla i.

Jag vill avsluta med några ord av Molière. Han säger: Utan kunskap är livet inte mer än skuggan utav döden. Det ställer vi upp på.

Anf. 208 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! I måndags träffade jag som så ofta annars en gymnasieklass i Västmanland. Den fråga som var allra vanligast var: Finns det någon framtid för mig? Finns det möjlighet till nya kunskaper, upptäckter, till en högskoleutbildning av god kvalitet som gör att jag klarar mig på den globala arbetsmarknaden? Har jag fått rätt kunskaper? Finns jobb, framtid, möjligheter? Där fanns en påtaglig längtan efter en bättre framtid, insikten om att det är kunskap som är nyckeln till denna Pandoras ask.

För oss kristdemokrater är visionen ett kunskapssamhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter. Därför vill Kristdemokraterna se en gymnasieskola där fokus sätts på kunskap, ansvar och trygghet. Gymnasiet behöver utvecklas och kvaliteten höjas så att fler elever når målen och får de kunskaper som krävs för personlig utveckling, aktivt deltagande i ett demokratiskt samhällsliv, ett utvecklande arbetsliv, vidare studier och ett lärande under hela livet.

I dag lämnar var fjärde gymnasieelev skolan utan fullständiga betyg. Det är ett resultat av Socialdemokraternas kunskapsmässiga likriktning

som strider mot tanken att varje individ ska kunna nå sin fulla kapacitet. Eleverna ska i deras kunskapssyn stöpas i en och samma form likt tennsoldater. Så ska man inte behandla människor. I gymnasieskolan behövs två tydliga och likvärdiga delar: mer teoretiskt inriktade program och mer yrkesinriktade program där lärlingsprogrammet ska vara en del.

År 2007 ska den nya gymnasieskola som Socialdemokraterna och stödpartierna lagt fast – om de vinner valet nästa år – börja gälla. Det finns inget hopp om att de förändringarna ska leda till det bättre, tvärtom.

Utformningen av gymnasieskolan borde i stället ta hänsyn till elevers skilda behov och intressen. Det behövs ett paradigmskifte. Människan, inte institutionerna, borde stå i centrum. Att följa upp den enskildes kunskaper i till exempel fler betygsssteg och kvalitetssäkrande nationella prov är verktyg för det.

Det gemensamma ansvaret mellan familjen, eleven och skolan behöver också bli tydligare. Därför vill vi se ansvarskontrakt där det klart framgår vilken part som ansvarar för vad i elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Grunden för allt är dock tryggheten. Det behövs ett levande arbete med värderingarna.

Herr talman! Det finns anledning att säga några ord om vuxenutbildningen. Kristdemokraterna har under flera år önskat en översyn av vuxenutbildningen så att den synnerligen varierande verklighet som det så kallade kunskapslyftet lämnade efter sig kan ge plats för en modern och flexibel struktur för vuxnas lärande, så att alla, även de som haft och har behov av starkt stöd, har chansen att komma igen i kunskapssamhället.

Än så länge har det inte syns till något särskilt engagemang på det området från Socialdemokraternas sida. Nu är en proposition annonserad, och det återstår att se om det blir de verkliga tag som så väl behövs. Hitills har det mest rests frågetecken runt det. Regeringen har en hel del att leva upp till också på det området.

Herr talman! Det är utifrån kunskapens grundläggande roll för samhällsutvecklingen, att kunskap är bra och har ett värde i sig, som Kristdemokraterna mår om den högre utbildningens kvalitet och frihet.

Därför vill vi i vårt budgetförslag för kommande år göra särskilda satsningar på kvaliteten i den högre utbildningen. Vi vill se en annan inriktning på högskolepolitiken än den nuvarande.

Tyvärr är det inte kvalitet som präglat vänsterkartellens högskolepolitik, tvärtom.

Högskolans resurser har urholkats med en fjärdedel sedan Socialdemokraterna tillrädde för elva år sedan. Högskoleplatser reduceras till arbetsmarknadspolitik och studenter till pinnar på ett papper. I det läget fortsätter de ensidiga kvantitativa förslagen att dimpa ner. Tyvärr lär nog också en hel del av de platser som regeringen pratar om förbli en chimär. Då hjälper det inte att utbildningsministern då och då skäller på lärosätena.

Sverige förtjänar bättre än så. Kristdemokraterna vill se kvalitet i högskolan, tillgänglig för alla på friare högskolor. Det är därför som vi i ett första steg satsar 1,4 miljarder på kvaliteten de kommande tre åren. Vi anslår också 80 miljoner kronor som en riktad satsning för att öka andelen disputerade lärare. Undervisningen i grundutbildningen måste räddas,

värnas och utvecklas. Vi vill se en garanterad undervisningstid som bör framgå av varje kursplan så att studenterna vet vad de får.

Hit hör inte minst lärarutbildningen. Det är ett gemensamt ansvar för flera olika sektorer att höja kvaliteten i lärarutbildningen och öka lärares status så att fler vill bli och förbli lärare i ett bra yrke med utvecklingsmöjligheter.

Det finns hos Socialdemokraterna en tradition att missgynna högskolor som står utanför statens hägn. Det gäller inte minst höstens budgetförslag, där enskilda högskolor missgynnas. Kristdemokraterna anser att det måste finnas likvärdiga möjligheter på lärosäten oavsett huvudmannaskap. Det är kvaliteten som ska råda. Likaså bör fler högskolor drivas i friare form.

Det handlar även om att låta alla typer av kunskap få plats. Det finns ju ingen kunskap som är mer eller mindre fin. Ändå har yrkeskunskapen varit satt på undantag i gymnasieskolan, i de vuxnas lärande och i högskolan.

Yrkeskunskapens låga status gör att människor inte får plats och undergräver också långsiktigt vårt lands välfärd. Bristen på lämplig arbetskraft är redan det största tillväxthindret för 15 % av de svenska företagen. Det vill vi kristdemokrater ändra på och lyfta fram yrkeskunskapen, ge den en egen status och låta den löpa som en egen vit tråd genom hela utbildningsväsendet. Vi vill se en ny form av lärlingsprogram i gymnasiet och en yrkeshögskola.

Vårt grannland Finland till exempel uppmuntrar och tar till vara praktiska färdigheter och har redan ett framgångsrikt yrkeshögskolesystem. Där finns 29 yrkeshögskolor med sammanlagt 130 000 studerande i en examensinriktad utbildning av hög kvalitet. Sverige har å sin sida bara 12 500 platser i kvalificerad yrkesutbildning. De finländska utbildningarna omfattar studier på mellan 3 ½ och 4 ½ år. Mångsidiga kontakter med arbetslivet ger jobb för den som avlagt en yrkeshögskoleexamen.

Den finska modellen med en yrkeshögskola är väl värd att titta på. Kristdemokraterna avsätter också medel för att utveckla en svensk yrkeshögskola.

Herr talman! En gymnasieskola med kunskap, ansvar och trygghet, en modern och flexibel vuxenutbildning med plats för yrkeskunskap, en högre utbildning med kvalitet i stället för kvantitet, bildning i stället för korvstoppning, frihet i stället för toppstyrning och mångfald i stället för fixering vid begränsad kunskap är steg på vägen i byggandet av ett kunskapssamhälle där ingen hålls tillbaka, och där ingen någonsin lämnas efter.

Givetvis står jag bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 28.

Anf. 209 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har en mycket kort fråga till Kristdemokraternas representant.

Du pratar om vuxenutbildning. Jag skulle vilja veta hur Kristdemokraterna som ska ingå i den högerledda blå alliansen ska klara av vuxenutbildningen tillsammans med två partier som faktiskt vill skrota den.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 210 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis frestande att fundera över vilka erfarenheter av samarbete som Lennart Gustavsson har när han talar om att ingå i en ledd koalition.

Kristdemokraterna ingår i Allians för Sverige som består av fyra partier som samverkar. Vi har en gemensam syn på att det är viktigt med kunskap för alla i vårt samhälle. Vi vill skapa ett samhälle där det är möjligt att lära. Vi har också enats om en gemensam grundsyn om att utveckla yrkesutbildning till exempel. Vi kristdemokrater har en hel del förslag när det gäller yrkeshögskola till exempel, som jag var inne på i mitt anförande.

Lennart Gustavsson behöver nog inte vara särskilt bekymrad. Också på den punkten kommer vi i Allians för Sverige att fortsätta våra samtal. Vi kommer säkert att kunna presentera förslag som innebär en mer modern och flexibel struktur för vuxenutbildningen än den som Vänsterpartiet i sin roll som stödparti till den nuvarande röda regeringen har kunnat bidra till.

Skillnaden är att vi under de gångna åren har sett att det som saknas är en flexibel, modern, bra struktur för vuxenutbildning administrerat av en regering som Lennart Gustavsson och hans parti stöder. Det är skillnad mellan det scenariot och ett scenario där vi är fyra partier som samverkar om att få en bra vuxenutbildning.

Anf. 211 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att man kan avkräva även kristdemokrater någon form av ärlighet när man diskuterar olika förslag.

Vi redovisar ett samlat förslag i en budget. Där finns saker som kan vara bättre eller sämre. Ett rimligt krav vore väl att ni från den blå högeralliansen kunde visa upp ett samlat förslag till exempel på vuxenutbildningens område som vi kunde diskutera.

Ni visar upp förslag som spretar åt alla håll. Känner ni inget ansvar för att visa upp en tydlighet?

Anf. 212 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det är återigen frestande att påpeka att i den illröda – mörkröda med gröna inslag – vänsterkartell där Lennart Gustavsson ingår finns det inte någon gemensam strategi för vuxenutbildning. I så fall hade vi säkert redan fått den på riksdagens bord.

Det är förvisso en proposition aviserad från regeringen. Vi får se vad den innehåller och om ni orkar komma med förslag som skulle kunna leda fram till en modern och flexibel vuxenutbildning.

Den röda kartellen har inte presterat något framåtsyftande nytänkande på det här området. Det borde även Lennart Gustavsson kunna medge. Sedan Kunskapslyftet har mycket lite, om ens något, hänt.

Det finns en skillnad mellan den röda kartellen, som har haft möjlighet att komma med förslagen och inte gjort det, och oss i alliansen som har för avsikt att tillsammans leverera de förslag som behövs för att få en modern och flexibel vuxenutbildning.

Herr talman! Jag ska inte yrka på något annat än vad Sofia Larsen gjorde, så talmannen behöver inte koncentrera sig på den uppgiften.

Min uppgift i dag är att tala om förskola och vuxenutbildning. Vår dröm för utbildning bottnar i tanken om det livslånga lärandet som börjar i förskolan och sedan fortsätter hela livet. Drömmen handlar också om att eleven ska må bra både fysiskt och psykiskt för att kunna tillgodogöra sig kunskaper och erfarenheter. För att det ska bli verklighet behöver eleverna få en lugn och trygg arbetsmiljö. Det är då viktigt att det finns tillräckligt med personal som kan ta hand om de stora barngrupperna.

I går fick vi Skolverkets lägesbeskrivning. Där finns en hel del oroande läsning. Det står att kommunerna inte har lyckats rekrytera den personal de önskar för att det inte finns personal med pedagogisk högskoleutbildning att tillgå. Det innebär att gruppstorlekarna är stora – i genomsnitt 17 barn per grupp.

Det är bra att den minister som är ansvarig för detta kommer och lyssnar på det oroande som står i Skolverkets rapport.

Det kanske inte är så konstigt att det är så här eftersom det ju utbildas alldeles för få lärare varje år. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting behöver det årligen utbildas 13 000 lärare, men det utbildas 7 000. Förklara varför regeringen tycker att det räcker!

Av dem som går lärarutbildningen är det också för få som väljer att bli förskollärare. Då är det inte så konstigt att det är svårt att hitta personal med tillräcklig pedagogisk högskoleutbildning. Vad tänker regeringen göra åt det? Jag hoppas att ministern är redo att svara på det sedan.

Skollagen skriver vackert om att ”utbildningen skall ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samarbete med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar”.

I dag kan jag påstå att vi inte klarar av att leva upp till dessa självklara mål. Varför klarar vi inte det? Jo, därför att vi inte anpassar elevernas skolgång efter deras individuella förutsättningar.

Skolverket säger också att elever behöver olika lång tid för att nå målen i utbildningen. De orden ligger väldigt bra i min mun. Detta har Centerpartiet påpekat i debatt efter debatt i denna kammare. Vi talar om hur viktigt det är att ge varje elev den kunskap den behöver för det livslånga lärandet. Skolan ska vara individuellt anpassad och sätta eleven i fokus. Därför vill vi i Centerpartiet införa flexibel skolgång. Då handlar det om att ge elever möjlighet att börja förskoleklass, grundskola och gymnasieskola vid fler tidpunkter än bara vid höstterminens start.

Vi anser också att en förskoleelev som är mogen att börja läsa, skriva eller räkna ska få den möjligheten även om eleven bara är fem och ett halvt år. Det gäller att stimulera barnet när det är motiverat för det. Då hålls intresset för kunskapsinhämtande vid liv.

Jag har blivit närmast förlöjligad här i kammaren när jag tidigare har talat om detta i debatter. Nu talar Skolverket klartext om flexibilitet. Likaså gör Sveriges Kommuner och Landsting det. Utbildningsutskottet besökte Sveriges Kommuner och Landsting för ett par månader sedan, och deras åsikt om flexibel skolgång och skolstart var kristallklart positiv.

Det finns som bekant många skolor som vill börja med flexibel skolgång, men de har fått nej. Motiveringen är att man inte kan se hur övergången till gymnasiet ska fungera. Man säger alltså nej därför att man inte kan se hur övergången till gymnasiet ska fungera! För mig är det ett lite märkligt argument. Vi lever i ett samhälle som hela tiden förändras, men inom utbildningens värld vill regeringen inte göra förändringar som anpassar skolan till riktigt individuell skolgång.

Jag anser att vi inte får glömma bort att småbarn utvecklas i väldigt olika takt. Ett barn kan börja prata innan eller i samband med att det fyller ett år, medan andra inte talar förrän de är över två. När småbarn utvecklas så olika är det för oss i Centerpartiet en gåta att man kan tro att alla barn är mogna att börja skolan i augusti det år de fyller sju år.

Det finns i alla fall en del skolor i landet som har börjat med flexibel skolgång. Jag besökte i höstas Rosenfeldtsskolan i Karlskrona där man har flexibel skolgång. Jag kan garantera att det var glädje i blicken på dem som arbetade i den skolan, som enligt sin slogan har "hjärtat i centrum".

Årets bästa skolkommun, kommer ni ihåg vilken det var? Jo, det var centerstyrd Torsås, och de arbetar också med flexibel skolgång.

Jag skulle därför vilja få en godtagbar förklaring av någon av ministrarna varför man konsekvent säger nej till flexibel skolgång.

Herr talman! Inledningsvis talade jag om det livslånga lärandet, men nu gör jag ett snabbt hopp förbi grundskola och gymnasieskola till vuxenutbildning. Sofia Larsen har ju redan pratat om grundskolan och gymnasieskolan.

Även när det gäller vuxenutbildningen hittade jag intressant läsning, om än ganska deprimerande, i Skolverkets lägesbeskrivning. En tredjedel av de vuxenstuderande hösten 2004 var under 25 år. Antalet vuxenstuderande hade på ett år ökat med 10 % och uppgick till 52 500. Det är nästan ofattbart att så många under 25 år måste läsa upp sina betyg. Vad är orsaken? Kan Lena Hallengren svara på den frågan?

Jag tror att jag har svaret själv och kan passa på att redovisa det för att sedan hoppas få höra om min teori är likalydande med svaret från ministern för vuxnas lärande.

Centerpartiets teori är att alltför många lämnar grundskolan utan att ha uppnått kunskapsmålen och därför behöver läsa upp sina betyg för att kunna studera vidare. Många unga kompletterar gymnasieutbildningen eller läser upp gymnasiebetygen. Matematik, svenska och engelska är de vanligaste kärnämnen som unga under 25 år studerar på komvux. Värt att nämna är också – och allt är hämtat ur Skolverkets färskaste lägesrapport – att på läkarutbildningen har andelen nybörjare som studerat på komvux ökat mer än på någon annan utbildning, från 16 % på 90-talet till 38 % i dag. Det är oerhört oroande siffror.

Centerpartiet anser att detta beror på att dagens skolutbildning inte är individanpassad. Med den skolpolitik som vi och alliansen driver kommer vi att se helt andra siffror på unga människor som behöver läsa upp sina betyg på komvux i framtiden.

Herr talman! Så länge behovet av att få läsa upp sina betyg finns är det viktigt att vi tillser att dessa utbildningsmöjligheter finns och har resurser. Då tänker jag inte bara på komvux utan även på folkbildningen. För elever som misslyckats i skolan har ofta folkhögskolorna en pedago-

gik som passar skoltrötta elever. Folkbildningen behöver därför värnas. Jag hoppas innerligt att den proposition som vi blivit lovade att få i mars 2006 lyfter fram folkbildningens betydelse för det livslånga lärandet.

Slutligen vill jag säga några ord om kvalificerad yrkesutbildning. Förändringarna i yrkeslivet går oerhört snabbt, och kraven på ökad kompetens ökar inom många yrken. Av den anledningen har Centerpartiet föreslagit 50 miljoner mer än regeringen. Med de extra pengarna, tillsammans med regeringens, skulle 1 500 nya permanenta platser skapas för att tillgodose näringslivets efterfrågan på utbildad arbetskraft. Det gäller bland annat utbildning inom den snabba tekniska utvecklingen, men vi får inte glömma att det finns många hantverksyrken som också behöver kvalificerad yrkesutbildning.

I dag när jag öppnade min e-post hade jag ett meddelande från mitt hemlän som började med orden: Jag får bra vibrationer i vår kontakt med handläggare på KY-myndigheten. Sedan berättade avsändaren om Solenergiteknik med pellets som kompetens, en kvalificerad yrkesutbildning som man tror sig få tillstånd att starta. KY är ju som vi sett en utbildning som leder till arbete direkt efter utbildningen.

Anf. 214 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska återigen fatta mig kort. Jag har också med intresse läst samma rapport som Birgitta Sellén hänvisar till. Angående förskolan, först och främst, säger rapporten bland annat att de reformer inom förskoleverksamheten som genomförts de senaste åren har fått betydande effekter på verksamheten. Antalet barn har ökat. Antalet föräldrar som är nöjda med sina barns omsorg har ökat så att fler än nio av tio är nöjda. Reformerna har gett arbetslösa föräldrar möjlighet att låta sina barn gå i förskola. Samtidigt har betydelsen av föräldrarnas utbildningsbakgrund och ursprung för barnens deltagande minskat avsevärt sedan 1999. Allt detta är sådant som jag som vänsterpartist tycker är väldigt positivt.

Sedan pekar man naturligtvis på att grupperna är för stora och att vi har för liten personaltäthet. Man pekar också på behovet av lärare. Jag lyfte i mitt anförande tidigare upp just att vi har ett gemensamt ansvar för att kunna rekrytera lärare till de här fina arbetsplatserna.

Jag har två frågor utifrån att jag tycker att Centern i grunden har en positiv inställning till förskolan och vill utveckla den, som jag uppfattar det när jag lyssnar på dig.

Fråga 1: Vilket är Centerns recept på att vi ska få fler till lärarutbildningen?

Fråga 2: På vilket sätt ska Centern genomföra sina visioner om förskolan tillsammans med sina borgerliga kamrater?

Anf. 215 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Det är bra att även Lennart Gustavsson har sett att det finns vissa problem genom att det är så många barn som har börjat och att man saknar de här pedagogerna.

När det gäller vårt recept kan jag säga att det ju är många fler som söker in till lärarutbildningen än som får plats, därför att regeringen har bestämt att det är 7 000 som ska gå fastän det årligen behövs 13 000.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Självklart fattas det pedagoger. Men ta in dem som vill börja i utbildningen!

Sedan handlar det naturligtvis också om att stimulera och ge incitament som gör att många fler vill bli förskollärare. För att klara av det får vi nog hjälpas åt alla i samhället.

När det sedan gäller samarbetet kan jag säga att om jag inte missminner mig stod Lennart Gustavsson för en timme sedan eller något sådant i talarstolen och sade: V, mp och s har olika åsikter i väldigt många frågor. Men ni har ändå fått sitta sena nätter under budgetberedningen i höstas. Det var väldigt sent som ni lyckades hitta varandra. I alliansen har vi börjat vårt förarbete. Vi kommer att klara det här. När det är ett samarbete är det ett givande och ett tagande. Vi kommer att klara det likaväl som ni har försökt klara ut det.

Anf. 216 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Först och främst, om det behövs fler platser för att utbilda lärare, varför är ni med och motsätter er utökningen av antalet högskoleplatser? Detta går inte ihop, min kära vän.

När det gäller gemensamma förslag har jag försökt få fram att det finns något slags sjysthet i en debatt när man kan presentera gemensamma förslag. Det här är ett gemensamt förslag – inga fler utbildningsplatser inom högskolan. Få se vilka konsekvenser det får. Men i övrigt spretar det, som jag säger.

Ett annat ställe där det spretar, som jag vill ta upp i min följdfråga, är det jag tog upp med Torsten Lindström, nämligen vuxenutbildningen. Där drar man följaktligen en slutsats som även Birgitta Sellén drog i sitt anförande, att det är många som läser upp betygen. Men samtidigt säger Skolverket följande: Skolverket anser dock att bristande studiemotivation under tonåren inte ska vara avgörande för livskarriären. Det bör då finnas möjligheter till en andra chans genom komplettering.

Vill Centerpartiet stänga den möjligheten?

Anf. 217 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Jag börjar bakifrån med frågan om bristande kunskaper. Med den skola som vi i alliansen vill skapa handlar det om att ta till vara individen redan från början. Där handlar det om att inte kväva och lägga locket på. Tyvärr kan man än i dag, i dagens Sverige, höra hur barn som är sex år frågar efter olika saker för att de vill lära sig och så får de svaret, inte bara av föräldrar utan även på förskolan: Vänta tills du börjar skolan! Då lär man sig ju redan på en gång: Det är ingen idé att jag engagerar mig, ingen idé att jag bryr mig.

Det är därför som vi pratar om den flexibla skolgången, för att ta till vara intresset, för att successivt bygga upp självständiga personer som tror på sig själva, som går vidare i sin förmåga anpassad efter varje individ. Då behöver vi inte ha de här eleverna som är så vansinnigt skoltrötta när de är i tonåren, för då har vi mött dem på en helt annan nivå.

Det vi pratar om när det gäller platserna på högskolan är att vi vill ha god kvalitet. Det är inte kvantitet som är det viktiga i högskolan. Men sedan bör man gå in för olika riktningar. Det är bara att säga att nu satsar vi mer på lärarutbildningarna i stället för datautbildning eller något så-

dant. Det finns alla möjligheter att anpassa detta efter de platser som redan finns. Jag är inte ett dugg oroad för den delen.

Egentligen tror jag att jag hade svarat på frågan om vuxenutbildningen. Det gäller bara att få till en skola i vår anda.

Anf. 218 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag lämnade mina två döttrar på förskolan Tellus i morse. Som vanligt var det ett bökande och stökande innan alla kläder var på plats och vi var redo för den korta promenaden. Jag har känt mig fullständigt trygg i dag med att tjejerna har haft det bra på förskolan, i dag när vi skulle ha diskuterat både förskolan och skolan under dagen i kammaren.

Efter den senaste tidens så kallade dagisdebatt känner jag att det är viktigt för mig att säga det här. Personalen, både barnskötare och förskollärare på vår förskola, är engagerad och trygg. Det finns en pedagogisk idé bakom verksamheten. Förskolan har börjat jobba med genus och jämställdhet. De har grön flagg för sitt miljöarbete, och Tellus är bara en helt vanlig förskola i Sverige.

Jag har lite dåligt samvete för att jag själv som pappa och socialdemokrat inte deltog i dagisdebatten när den rasade utan stod bredvid och lyssnade lite förvånat. En sak är säker, vi småbarnsföräldrar behöver inte mer dåligt samvete och negativ stress.

De borgerliga debattörer och politiker som konsekvent förtalar den svenska förskolan, precis som Inger Davidson gjorde tidigare i dag när hon talade om att mammor har dåligt samvete – jag undrar vad vi pappor har ibland, kan inte vi ha dåligt samvete ibland för våra barn – och talar om att man lämnar bort sina barn på dagis eller till förskolan, borde be om ursäkt. Ingen skulle komma på tanken att säga att barnen lämnas bort till skolan, ändå gör vi det om förskolan.

De allra flesta förskolor i vårt land är bra. De kan och de ska bli ännu bättre. Det är därför som vi socialdemokrater har beslutat att genomföra det vallöfte vi gav det svenska folket i valet 2002, att anställa 6 000 fler barnskötare och förskollärare för att öka kvaliteten och kunna minska barngruppernas storlek. Ett villkorat statsbidrag betalas i år och nästa år ut till de kommuner som anställer fler, inte till de kommuner som drar ned på personalen. Om detta råder ingen som helst politisk enighet. Tvärtom!

I det betänkande vi debatterar i dag framgår med all önskvärd tydlighet att det blir politisk strid om förskolan inför valet nästa år. I de olika borgerliga förslagen i betänkandet kan man läsa att det ska vara nej till statliga pengar till nyanställningar i förskolan, att det ska vara ja till höjda avgifter i förskolan genom att maxtaxan ska slopas eller ändras. Dessutom finns krav på ett kommunalt vårdnadsbidrag som ska finansieras med pengar direkt från förskolan.

Herr talman! I Moderaternas Nacka och Sollentuna kallas numera det lokala vårdnadsbidraget inte längre för vårdnadsbidrag. De vill i stället skapa något liknande F-mammor. Högerns nya idé är att småbarnsföräldrar ska starta och driva företag för att ta hand om sina egna barn. Man ska först ansöka om F-skattsedel hos skattemyndigheten. Sedan ska man kunna ta hand om sina barn och få pengar från kommunen.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Vid sidan av att det här nya förslaget som genomförs lokalt i min hemregion är ogenomförbart, eftersom Skatteverket har låtit meddela att man inte kommer att godkänna att föräldrar ska starta företag bara för att ta hand om sina egna barn, är förslaget djupt orättvist. Det är uppenbart att vissa moderatkommuner i stället för att bygga ut förskolan och erbjuda alla barn garanterad plats vill att mammorna ska stanna hemma med en ekonomisk ersättning som inte går att leva på. Inte ens F-mammor kan leva på i storleksordningen 3 000 kr i månaden efter skatt. Det är inte möjligt.

Men det värsta med förslaget är att de lokala kommunala vårdnadsbidragen ska finansieras med pengar från förskolan. Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera det utan satsar i stället på att förskolan ska bli bättre genom att anställa fler förskollärare och barnskötare för att kunna minska barngruppernas storlek. Sällan har de politiska alternativen för stressade och pressade småbarnsfamiljer varit mer tydliga än inför valet nästa år.

Jag vill passa på att ställa ett par frågor till Margareta Pålsson som tidigare talade om förskolan för Moderaterna. Nackamoderaternas lokala variant med F-skattsedlar och förskolor, är det en typ av tidig barnomsorg som ni moderater ser framför er när ni säger att alla blommor ska blomma utan pedagogiskt tänk före tre års ålder? Är det här med F-skattsedel en bra variant som ni kommer att föreslå att alliansen ska ta till sig inför valet?

Den andra frågan jag vill ställa till Margareta är: Varför ska barn under tre år inte ha någon pedagogisk verksamhet? Mina barn mår väldigt bra i förskolan av just den pedagogiska verksamheten. De lär sig väldigt mycket och utvecklas väldigt mycket i förskolan långt innan de kommer till skolan.

Låt mig gå över till skolan. Jag ska säga några ord om den, men jag vet att Ibrahim Baylan är beredd och vill dra hela den socialdemokratiska skolpolitiken. Jag ska kommentera ett par av inläggen men också betänkandet.

När man läser budgetbetänkandet kan man fråga sig var alliansen egentligen är. Man kan bläddra här och titta på förskole- och skolområdet och försöka hitta någon fyrpartimotion. Man kan hitta två stycken på förskole- och skolområdet. Av dessa fyrpartimotioner handlar den ena om att man inte vill ha riktade statsbidrag. Sedan går Folkpartiet ändå in och vill ha ännu mer riktade statsbidrag till förskolan än vad vi har föreslagit genom att man måste anställa en viss kategori personal också.

Den andra handlar om att de borgerliga partierna vill ha en översyn av myndighetsstrukturen. När man läser betänkandet kan man förstå att ni behöver en översyn av myndighetsstrukturen. Ni tycker ju inte lika i någon fråga, förutom att ni vill lägga ned Myndigheten för skolutveckling. Några vill ha mer pengar till den myndigheten, lite mindre pengar och lite mer här. Jag förstår att ni behöver en statlig översyn för att få ihop er politik.

Det travesterades förut att vi hade haft nattliga samtal om budgeten med Vänstern och Miljöpartiet. När man läser det här kan man undra om ni i alliansen över huvud taget har träffats och diskuterat skola och förskola. Vad tycker egentligen alliansen? Vad tycker Moderaterna om Moderaternas lokala F-skattsedlar? Vad tycker Kristdemokraterna om Moderaternas nya barnskola? Är det en bra variant? Vad tycker Folkpar-

tiet om Kristdemokraternas lokala vårdnadsbidrag? Är det mer jämställt än det förra ojämsställda nationella vårdnadsbidraget? Blev det mer jämställt för att det var på kommunal nivå än på nationell nivå? Vad tycker Centerpartiet som kräver höjd maxtaxa om Moderaternas avgiftsfria förskola? Vad tycker Moderaterna om att Folkpartiet och Centern accepterar de riktade statsbidragen?

Jag får inte ihop någonting. Det finns ju ingen allians om man läser detta.

Herr talman! Jag tror att vi har haft en ganska belysande skol- och förskolepolitisk debatt i dag. Den visar att alternativen inför valet är väldigt tydliga. Samarbetspartierna och vi har en gemensam budget med angelägna satsningar på anställda och mer personal i förskolan och för att gå vidare med skolsatsningar genom att anställa mer personal i skolorna och satsa mest på de skolor som behöver mest i de utsatta bostadsområdena. Mot detta har vi en allians som knappt är överens om någonting.

Anf. 219 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Mikael Damberg säger att vi knappt är överens om någonting. Det var väl ändå ett önsketänkande. Mikael har kanske noterat att vi faktiskt har lämnat gemensamma förslag om högskolan och forskningen. Jag ska inte medvetet göra dig ledsen, men jag vill ändå tala om att vi kommer med ett alliansförslag om det andra också. Det kommer i januari.

Jag ska svara på frågan om F-mammor. Jag tycker att det är oförskämt att kalla dem F-mammor. Det kan till och med finnas socialdemokrater som använder den valfriheten för att få vara hemma längre med sina barn. Det kan finnas pappor som är socialdemokrater som väljer detta. Det är just valfriheten som Nackas borgerliga regim värnar. Det är ingenting som vi behöver stå här och ta ställning till. Det är ju det kommunala självstyret som gör att de väljer detta. Vi låter dem välja denna modell. Om inte den socialdemokratiska regeringen hade funnits, som stoppade ett kommunalt vårdnadsbidrag, hade de naturligtvis valt det i stället.

Det är verkligen inte orättvist att ge dem 5 000 kr, tror jag det är, för att de ska få en ringa kompensation om de väljer att vara hemma med sina barn. Jag förstår inte att ni socialdemokrater har så svårt att se att det finns män och kvinnor som hellre är hemma och tar hand om sina barn än förvärvsarbetar. Det är klart att man inte kan leva på den summan, men den ger i alla fall ett bidrag. Det är mycket mer orättvist att de som väljer kommunal eller privat förskola får 100 000, men de som väljer bort det får ingenting.

Anf. 220 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, Margareta, nu sade du just att det är klart att man inte kan leva på det, och det är det som är problemet med förslaget. Vår familjepolitik – den ska vi inte diskutera här, men jag kan ju säga det som information för kammaren – är delvis annorlunda. Man låter männskor vara hemma genom en föräldraförsäkring som gör det möjligt för både män och kvinnor att vara hemma med barnen när de är små. Det ger valfrihet för alla föräldrar att faktiskt stanna hemma med barnen när de är små. Vad jag förstår vill Moderaterna kapa fyra månader i föräldraför-

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

säkringen och dessutom sänka ersättningen. Med den modellen blir valfriheten ännu mindre för barnfamiljerna.

Problemet med de lokala vårdnadsbidragen i den här tappningen är att pengarna ska tas från förskolan. Eftersom föräldrarna vill att deras barn ska kunna gå i förskolan med bra pedagogisk verksamhet slussar vi in pengar för att kunna öka personaltätheten och minska barngrupperna. Ni vill i stället ta bort de pengarna från förskolan, minska personaltätheten och öka barngruppernas storlek. Det är helt fel utveckling för förskolorna i Sverige att ta pengar från förskolorna. Förskolorna ska byggas ut och få mer pengar, inte dräneras på resurser.

Anf. 221 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Alla barn i Sverige ska enligt er modell vara hemma tills de är 13 månader, men när de är 13 månader och 1 dag upphör valfriheten. Jag förstår inte var Mikael Damberg har fått det ifrån att pengarna ska tas från förskolan. Om Nacka kommun behöver pengar till försörjningsstöd eller ägartillskott till något bolag eller så, tas det också från förskolan. Man kan alltid säga att det visserligen tas från den kommunala kassan, men det finns ingenting i Nacka som säger att det tas från förskolan. Inte ens Mikael Damberg kan väl säga att det är låg kvalitet på förskolan i Nacka. Det tycker i alla fall inte de föräldrar och barn som använder sig av den.

Jag vill gärna säga något om pedagogiken för barn under tre år. Att vi väljer tre år som skiljelinje för barnen beror inte på att vi tycker att det är någon större skillnad på barn som är två och ett halvt och tre år, utan det beror på forskning och beprövad erfarenhet. Hjärnan utvecklas i tre faser. Fas två, när barnen är som mest mottagliga för inläring, inträffar vanligtvis vid tre års ålder. Det är därför vi har valt den. Sedan är det möjligt att Mikael Dambergs barn är så begåvade att den har inträffat tidigare för dem. Det vet jag inte.

Anf. 222 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror absolut inte att Nackas förskolor generellt har dålig kvalitet. Jag tror snarare att de köer som finns i Nacka visar att det är bra kvalitet i förskolan och att fler barn vill in där. Då tycker inte jag att man ska försöka lösa problemet för de föräldrar som vill att deras barn ska in i förskolan genom att, i stället för att bygga ut förskolan, använda de resurser som finns för att tillgodose kravet på att ge en förskoleplats inom fyra månader till att hitta på kommunala vårdnadsbidrag. De är djupt orättvisa, de går inte att leva på och de innebär att pengarna tas från förskolan och ges till de få familjer som råkar ha råd att stanna hemma. Det är ingen bra modell. Ge i stället de föräldrar i Nacka som efterfrågar det en ordentlig förskoleplats. Har man klarat av det är diskussionen en helt annan. Problemet är att Nacka inte är där på långa vägar.

När det gäller kvaliteten och den pedagogiska verksamheten handlar det inte bara om inläring, svenska, läskunskap och sådant. Förskolan jobbar ju med lek och lärande i en helhet. Det innebär att man har motorisk träning. Det börjar man med långt före tre års ålder. Man har en social träning i grupp för barn som gör att de utvecklas som människor. Allt detta behövs också för att de sedan ska kunna gå vidare i sitt lärande. Att säga att före tre år ålders behövs det ingen pedagogik går helt emot

den forskning jag har läst om barns utveckling. Jag tror att det vore ett misstag om man slog sönder den pedagogiska utveckling vi har i förskolan i Sverige genom Moderaternas förslag om barnskola, om det är det som är tanken.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 223 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag har tagit del av hela debatten, om än inte från den här kammaren. Jag har hört ord som kunskap, individuell, barnet i centrum, flexibilitet, kvalitet. De orden används av alla partier. Då brukar man ibland säga att om man sätter ordet "inte" framför så förstår man vad det har för politisk dynamik och om man verkligen kan vara emot något. Då kan man ju göra det: inte kunskap, inte barnen i centrum, inte kvalitet, inte flexibilitet, inte individuellt. Jag tror inte att någon skriver under på det.

Låt mig vid detta tillfälle redovisa fem för svensk förskola goda nyheter som den här riksdagen har lagt grund för genom att fatta beslut.

Den första handlar om det svenska folkets förtroende för förskolan. Det är fortsatt högt. Det visar mätningar som Svenskt Kvalitetsindex gör varje år, där människor får lista vilken samhällelig service de har mest förtroende för. En viss nedgång kan noteras just i år, men det är fortsatt en av de verksamheter i gemensam sektor som medborgarna har det allra högsta förtroendet för, vilket visar att vi är på rätt väg. Förskolan står på en stabil grund, och våra förslag handlar om att bygga vidare på en bra förskola och göra den ännu bättre.

Den andra goda nyheten är att det nu öppnas alltfler förskolor i Sverige. Det visar på att det finns en framtidsstro i Sverige och att människor tar språnget och faktiskt fattar det livsavgörande beslutet att bilda familj eller att skaffa ytterligare ett barn, och fler vill ha en förskoleplats. Bara under 2004 öppnade 947 nya avdelningar runt om i landet, vilket betyder att fler barn får del av en pedagogisk verksamhet med lek och lärande, stimulans och utveckling samtidigt som fler föräldrar kan kombinera förvärvsarbete med ansvar för barn och familj.

Den tredje goda nyheten är att det blir alltfler anställda i förskolan. För ett år sedan tog riksdagen beslut om ett öronmärkt statsbidrag för personalförstärkning för att öka personaltätheten med 3 000 förskollärare, barnskötare och annan personal 2005 och lika många till 2006, vilket på så sätt innebär en fortsatt och permanent förstärkning av kommunernas ekonomi. 6 000 fler som arbetar med våra barn i förskolan innebär möjligheter att skapa mindre barngrupper och därmed mer tid för varje barn.

Den fjärde goda nyheten är att förskolans kvalitet stärks på många olika områden. Läroplanen har nya skrivningar för modersmålsstöd till barn med annat modersmål än svenska. Uppdrag med delmål för antalet examinerade förskollärare till universitet och högskolor har delats ut. En ny barnskötarutbildning ökar förutsättningarna för välutbildad personal i förskolan. Kvalitetsredovisningar omfattar även förskolan från och med augusti i år.

Den femte goda nyheten är de alltfler goda initiativ som tas runt om i landet. I Haninge får nu arbetslösas barn lika mycket tid i förskolan som barn till förvärvsarbetande, samtidigt som man minskar barngrupperna. I Skellefteå slopas avgifter för familjer som tjänar upp till 20 000 kr. I

Stockholm får föräldraledigas barn vara på förskolan sex timmar varje dag i stället för tre. I Malmö utbildas arbetssökande grundskollärare till förskollärare. I Sigtuna erbjuds barnskötare utbildning för att öka sin kompetens. På Tornérhjelm's förskola i Helsingborg förenas ett jämställdhets- och etnicitetsperspektiv, och det gör man tillsammans med föräldrarna.

Allt detta är initiativ som bygger vidare på de målsättningar som regeringen har. Vi vill åstadkomma förändring. Vi vill att politiken ger människor större och fler förutsättningar. Vi vill att förskolan fortsätter att byggas ut så att alla barn som vill och behöver får en plats. Vi vill inte lägga ned avdelningar eller öka gruppstorlekarna. Vi vill se fler anställda, fler förskolor och avdelningar med mindre barngrupper där människor ges möjlighet att kombinera familjeliv med ett arbetsliv.

Mot det står en borgerlighet som vill dränera förskolan för att finansiera ett vårdnadsbidrag och Moderaterna som förespråkar skolstart från tre års ålder.

Vi accepterar inte en utveckling där unga människor tvingas välja mellan arbete och att bilda familj. Vi ställs inför nya utmaningar. Ju fler barn som talar ett annat modersmål än svenska, desto större krav ställs på verksamheten. Föräldrars förväntningar och förhoppningar ställer krav på ett systematiskt kvalitetsarbete, men utmaningar kvarstår. Utbyggnaden måste göras i en takt så att alla får en plats. Efter tio år med rätt till plats inom skäligen tid har vi kommit långt, men vi ska ända fram. Alla barn som vill och behöver ska få en plats i barnomsorgen.

Den socialdemokratiska regeringen satsar på ett brett utbildningsväsende. Oavsett utbildnings- eller arbetsbakgrund ska alla kunna delta i ett livslångt kontinuerligt lärande. Utbildning får aldrig vara för fåtalet, för de bemedlade, utan just för alla. Såväl i ett nationellt historiskt perspektiv som i ett internationellt perspektiv har vi satsat mycket på vuxenutbildning de senaste åren. Och det har givit resultat. OECD:s rapport *Education at a Glance* visar att Sverige ligger i toppskiktet vad gäller vuxenutbildning. Där drar man inte den slutsats som Ana Maria Narti tidigare drog från riksdagens talarstol, nämligen att man vräker ut kunskaper som sprids ut på många – som om den skulle spädas ut till alltför – tvärtom.

Vi har i dag en låg andel personer med låg utbildning. I åldersgruppen 25–34 år har 91 % av svenskarna en utbildning på minst gymnasienivå. Över 40 % av svenskarna har deltagit i något slags vidareutbildning under det senaste året. Det är glädjande siffror, men återigen: Mycket återstår att göra.

Att tillhandahålla ett livslångt lärande är ett ständigt pågående åtagande, där vi aldrig får stanna upp och aldrig nöja oss. Som ansvarig minister för vuxnas lärande har jag ett övergripande mål: att stärka vuxenutbildningen som ett politikområde. Därför är regeringens lista över åtgärder lång. I budgetpropositionen återfinns grunden för vår politik på området. Vi bibehåller ett riktat statsbidrag på ungefär 1,8 miljarder kronor årligen i ytterligare tre år och öppnar också användningsområdet till sårbar och påbyggnadsutbildningar.

Stora volymer inom vuxenutbildningen gör att kommunerna kan erbjuda en bred och individuellt anpassad utbildning. Vi bygger ut den kvalificerade yrkesutbildningen som är en mycket lyckad utbildningsform. Vi är helt överens om detta, tror jag, med mycket få undantag i

denna kammare. Under 2006 kommer antalet KY-platser att öka med 3 000 och uppgå till 15 500.

Särskilda studiestöd, korttidsstudiestöd och rekryteringsbidrag – alla är de bidrag som möjliggör för dem med allra kortast utbildning att delta i ett lärande, att våga ta steget.

Utöver de här förslagen fortsätter reformarbetet. Det har talats om myndighetsöversyn. Jag kan informera kammaren, om det skulle råda någon okunskap om detta, att det just nu pågår en utredning om att slå samman de olika myndigheter som finns för vuxnas lärande, för att effektivisera, men också för att se till att stärka vuxenutbildningen som politikområde och underlätta för både användare, för studerande och för kommuner som anordnare.

Vi ska också kartlägga och analysera de eftergymnasiala yrkesutbildningarna. Jag hävdar att det är otroligt betydelsefullt med ett sammanhållet utbildningssystem och ett genomtänkt utbildningssystem. Det är den socialdemokratiska regeringens sätt att möta kunskapsbehovet.

När jag läser betänkandet blir jag, kanske inte så förvånande, ändå rätt bekymrad. Hos Moderaterna och Folkpartiet kan jag utläsa en syn på kunskap som är både kunskapsfientlig och elitistisk. Man föreslår att man helt ska ta bort rekryteringsbidraget och korttidsstödet och minska de statligt finansierade platserna på vuxenutbildningen med åtminstone en tredjedel. Det motsvarar en neddragning på 3 miljarder kronor. Och det drabbar inte alla. Det drabbar inte dem som tidigare i livet har skaffat sig en högskoleutbildning och som jobbar i ett företag eller någon annanstans där man får tillgång till kompetensutveckling. Det drabbar just de grupper som har allra störst behov av att lära mer, lära nytt och lära om.

Folkpartiet redovisar kraftigt sänkta ambitioner i gymnasieskolans yrkesutbildning, tvärt emot eniga arbetsgivare- och fackföreningar. Både Folkpartiet och Moderaterna vill att en mindre andel av en ungdomsskull ska erbjudas plats på universitet och högskolor. Det handlar om att en mindre grupp ska få en bra utbildning och hög lön, och stora grupper ska ha en kortare utbildning.

Denna kombination med press nedåt på löner genom sänkt a-kassa och subventionerade städjobb hos välavlönade ger inget annat än ett tydligt mönster. Det är ett sorterande utbildningssystem där vi tvingar fram en ny lågavlönad underklass som får okvalificerade arbeten. Det är en politik som leder till större klyftor, ekonomiskt och socialt.

Vuxenutbildningen behövs just för att stärka individen, som det talats om i så fina ordalag i talarstolen, och också för att stärka samhället. På så sätt tar vi ytterligare några steg mot ett kunskapssamhälle för alla, vilket innebär en bra start där alla ges goda förutsättningar och en rejäl möjlighet att komma igen för den som saknar kunskaper eller behöver lära mer, lära nytt och lära om.

Anf. 224 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Jag kan bara beklaga och säga att vi inte ser stärkta ungdomar i dagens skola. Snarare ser vi färre och färre som känner sig starka. Det visar bland annat den lägesrapport som jag hänvisade till, där det sägs att antalet ökat och att 10 % av de unga under 25 år är i behov av att läsa upp sina betyg eftersom de inte lyckats i skolan. Jag skulle gärna vilja veta hur ministern kan förklara att det blivit så när hon säger att man

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

lyckats stärka dem. Vi vet att 25 % av de vuxna inte klarar av att läsa och förstå första sidan i en dagstidning. 7–8 % har mycket svårt att över huvud taget läsa den. De känner sig säkert inte stärkta.

Sedan säger ministern: Vem säger nej till kvalitet, individualitet, flexibilitet? När ni säger att flexibel skolgång inte fungerar vid övergången till gymnasiet, då tänker regeringen definitivt inte flexibelt. Men ni har ju tidigare sagt ”inte friskola” och sedan accepterat den så det kanske blir likadant när det gäller flexibel skolgång. Snart kanske det där ”inte” försvinner fastän ministern hävdade att ingen kunde sätta ordet ”inte” framför. Vi från Centerpartiet upplever att det är just det man gör när man inte kan tänka sig flexibel skolgång.

Anf. 225 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag tänker inte debattera skolan. Det tror jag att Birgitta Sellén förstår. Det överlåter jag åt Ibrahim Baylan om en liten stund.

Vi måste kunna jobba på flera fronter samtidigt. Vi kan ju inte ta bort 3 miljarder kronor och försämra möjligheterna för dem som i dag saknar gymnasieutbildning. 800 000 svenskar i olika åldrar saknar fortfarande en treårig gymnasieutbildning. 12 % av dem som går i komvux kommer direkt från gymnasieskolan. En del gör det för att de kanske behöver komplettera med ett behörighetsgivande ämne. Man valde kanske ett program där det ämnet inte ingick. Den gruppen minskar, vilket är bra. Jag tycker att vuxenutbildning framför allt är till för dem som behöver och har rätt att få en andra chans, nämligen vuxna som är äldre än de som är 19–20 år och kommer direkt från gymnasiet.

Vad är det för flexibilitet som erbjuds och för vem – om vi nu ska diskutera vuxenutbildningen – ifall man tar bort var tredje plats, tar bort rekryteringsbidrag och korttidsstöd, tar bort resurser för uppsökande verksamhet, tar bort den högre bidragsdelen? Jag är medveten om att en del av förslagen är Moderaternas, några är Folkpartiets och några Centerpartiets, men man kan ana ett tydligt mönster.

Åtgärderna drabbar inte dem som klarat sig bäst i skolan, som tidigare fått mest av utbildningssystemet. De drabbar just de grupper som haft det allra svårast. Att då skära ned möjligheterna och säga att de inte får plats med hänvisning till att vi i stället satsar tidigare i grundskolan – vilket är jättebra och vi gör det också – duger inte som förklaring för alla dem som redan passerat skolsystemet, kanske med en tvåårig gymnasieutbildning, eller som bara gick nio år för 20 eller 30 år sedan och i dag behöver lära om och lära nytt.

Var finns flexibiliteten i vuxenutbildningen hos den borgerliga alliansen och hos Centerpartiet?

Anf. 226 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Om ministern hade lyssnat på hela mitt anförande tror jag att hon hade hört att det vi pratar om påverkar förskolan i allra högsta grad, och vad jag vet så är det Lena Hallengrens ansvarsområde.

Om vi ska tillåta en flexibel skolgång, vilket vi alltså vill, handlar det om att de elever som redan i förskolan är mogna för att börja läsa, räkna, skriva ska kunna få börja tidigare än i augusti det år de fyller sju år. Där börjar vår flexibilitet. Med vår skola skulle det heller inte finnas så fruktansvärt många som behövde gå i vuxenutbildning. Men nu finns den,

och då måste vi naturligtvis hjälpa alla dem som behöver gå där och ge dem den möjligheten. Vi har också anslagit extrapengar exempelvis till den kvalificerade yrkesutbildningen.

Vi värnar mycket om folkbildningen. Där har vi anslagit mer pengar än regeringen; vi ger 90 miljoner mer till folkbildningen. Så nog ser vi till att hela människan ska kunna ha ett livslångt lärande. Det är oerhört viktigt – från vaggan till graven. Därför vill jag gärna höra hur ministern ser på folkbildningen och den proposition som kommer så småningom. Kommer den att ge några ytterligare förstärkningar? Går det att lyfta på förlåten så att vi får höra lite grann om det? Den kommer ju ganska snart vad jag vet.

Anf. 227 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att det kommer en folkbildningsproposition i mars. Det känns väl inte riktigt rätt att nu, när vi diskuterar detta betänkande, ägna oss åt den.

Jag hörde Birgitta Selléns hela anförande, om än i kaféet. Jag försökte få i mig lite energi.

Ingen ska inbilla mig att de som går i förskolan, som har ett intresse av att läsa och räkna, av att lära, får till svar att nej, du går i förskolan, du får vänta tills du går i skolan. Jag tror inte att det är så det förhåller sig, och jag tror att den risken kommer att minska ytterligare med den nya lärarutbildningen där man har en ännu bredare kompetens bland dem som arbetar i förskolan.

Att å andra sidan säga till den som i dag är 50 år och vill komplettera i en vuxenutbildning att det inte går eftersom vi satsar på förskolan är inte rimligt. Min poäng är alltså att man inte kan spara pengar på vuxenutbildningen och i stället satsa tidigt i skolsystemet och tro att man därmed löst problemet. Man måste jobba på båda fronter.

Jag menar att alliansen begår ett stort misstag när de skär ned på dem som behöver en andra chans, på dem som står längst från utbildningssystemet. Det är precis det man gör när var tredje plats försvinner, när rekryteringsbidrag, korttidsstöd, uppsökande verksamhet försvinner. Det är ett stort problem, och det skapar ett uppdelat samhälle och en sorteringskola som jag inte vill vara med om.

Anf. 228 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag ska ställa en mycket konkret fråga till statsrådet. Rätten till utbildning gäller ju inte alla i dag. Det finns några som inte har rätt till utbildning. Det handlar om dem som gått i grundsärskola, eller för den delen i träningskola, och gymnasiesärskola och skulle vilja gå vidare till vuxenutbildning. De har i dag inte rätt till det. Det finns ingen skyldighet att ordna det. Statsrådet andades något om detta i sitt anförande, och jag vill därför ställa en konkret fråga:

Är statsrådet beredd att ge dem som gått i särskola samma rätt som alla andra att gå vidare och få en vuxenutbildning inom särsvux?

Anf. 229 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Svaret är ja.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Sedan vill jag ställa en fråga till Torsten Lindström. Jag hörde nämligen hans anförande också. Jag hörde även Lennart Gustavssons replik och tyckte inte att han fick ett särskilt bra svar.

Torsten Lindström stod i talarstolen och talade om hur viktigt det var att ge vuxenutbildningen en andra chans. Han sade också att Kunskapslyftet egentligen inte hade inneburit någonting väsentligt. 800 000 människor, Torsten Lindström, fick möjlighet att lära om och lära nytt. Jag tror att om du sammanträffade med bara några av dem skulle du få en ganska annorlunda bild.

Jag är väldigt nyfiken på hur du ser på alliansens förslag där dina två allianspartier vill ta bort var tredje plats i vuxenutbildningen. Hur kan det leda till att fler får möjlighet att lära mer och lära nytt? Hur kan borttaget rekryteringsbidrag, korttidsstöd och pengar till uppsökande verksamhet samt färre högskoleplatser leda till att vi bättre rustar oss för ett kunskapssamhälle? Jag skulle väldigt gärna vilja ha ett lika bra och kort svar som det jag gav dig, Torsten Lindström.

Anf. 230 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Välkommen i klubben, Lena Hallengren! Äntligen har Socialdemokraterna insett att även de som har gått i särskola ska få rätt till det som vuxna. Det är ett krav som Kristdemokraterna har drivit i många år i denna kammare, och det är ju bra att någonting till slut händer på den punkten. Jag ser fram emot den fortsatta utvecklingen när det gäller det.

Sedan är det som vanligt, herr talman, att statsrådet börjar prata om en massa annat. Ja, ska vi nu prata om Kunskapslyftet? Jag träffar elever som har gått i Kunskapslyftet i princip varje gång som jag är i min hemort, därför att jag själv har undervisat i Kunskapslyftet. Jag vet vad Kunskapslyftet var. Men om Lena Hallengren hade lyssnat ordentligt på mitt anförande hade hon också hört att problemet är att Kunskapslyftet inte har följts av en genomtänkt nationell strategi för vuxenutbildning där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter, som ger alla chansen att komma igen. Det är en sådan strategi som saknas. Fortfarande har den röda regeringen som har suttit så länge inte kommit med den strategin, utan det går år in och år ut utan en sådan strategi från regeringens sida. Det är väldigt anmärkningsvärt.

Sedan vill jag ställa en fråga till statsrådet när det gäller synen på yrkesutbildning. Det är nämligen enbart under borgerliga regeringar som yrkesutbildningen har graderats upp och fått en stärkt status. Nu ser vi kristdemokrater väldigt positivt på den kvalificerade yrkesutbildningen. Vi välkomnar att den får fler platser. Det ligger väl i linje med vår politik, men vi saknar även när det gäller yrkesutbildningen en långsiktig och genomtänkt strategi. Yrkesutbildning handlar inte bara om att reglera arbetslösheten när det går dåligt för Sverige på grund av att Socialdemokraterna sköter regeringsmakten så som de gör.

Herr talman! Min fråga till statsrådet, som jag tycker att hon kan ge ett svar på i dag, är: Vad tänker regeringen göra för att ytterligare höja statusen och kvaliteten i yrkesutbildningen så att vi får en bra struktur även när det gäller den?

Anf. 231 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Torsten Lindström brukar ofta börja sina anföranden med att säga att han inte fick svar på frågan. Det kanske slank med av bara farten. Du fick ju ett svar på frågan. Jag sade att särvux ska bli en rättighet.

Torsten Lindström saknar en nationell strategi. Jag måste säga att när jag läser Kristdemokraternas förslag i betänkandet undrar jag vem som saknar strategi. Man ska ta bort utvecklingspengar på Utvecklingsmyndigheten, ta bort anslaget för uppsökande verksamhet, lägga in valideringsdelegation, CFL och KY-myndighet i Höskoleverket. På vad sätt stärker det vuxenutbildningen? Sedan ska man föra över 10 miljoner till en yrkeshögskola. Tio miljoner kronor, med förlov sagt, blir en rektor, ett par lärare, pennor och suddgummin. Det räcker inte till så där väldigt mycket för att tala om en nationell strategi och slå sig för bröstet för att man satsar på yrkesutbildningar.

En nationell strategi är betydelsefull. Den handlar om precis det som jag sade i mitt anförande, om att fortsätta rikta pengar för att garantera volym i vuxenutbildningen. Vi behöver fler vuxna som får möjlighet att lära, inte färre. Vi tänker bibehålla de förmånliga studiestöd som behövs för att många äldre ska våga ta steget och påbörja sina studier. Det handlar om rekryteringsbidrag, korttidsstöd. Det handlar också om möjlighet att bedriva uppsökande verksamhet för att verkligen nå de grupperna. Det handlar om barntillägg. Det handlar också om att skjuta lånetrappan framåt i tiden. Så nog har vi ganska många idéer.

Jag fortsätter gärna att diskutera det här med Torsten Lindström men hoppas att Torsten Lindström och kd då har en lite mer samlad vision av vuxenutbildningen än att klaga på Kunskapslyftet, att göra egna neddragningar och föra in vuxenutbildning som en del av Höskoleverket. Det tror jag inte är en framgångsrik modell.

Anf. 232 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Begreppet ”sorterande utbildningssystem” används här. Det är ju det som jag brukar beklaga, att Socialdemokraterna har ett sorterande utbildningssystem. Ni glömmer hela tiden dem som faktiskt inte pluggar för att gå på högskolan utan som är väldigt intresserade av att komma ut i arbetslivet och få en yrkesinriktad utbildning. Det handlar om lärlingsutbildning och yrkesutbildning på gymnasiet, men det handlar också om tiden efter gymnasiet.

Det är sant att vi minskar det statliga bidraget till vuxenutbildningen, som i dag är på 1,7 miljarder, med ca ½ miljard. Men det är också sant att vi från Folkpartiets sida lägger ½ miljard på kvalificerad yrkesutbildning.

Vi tycker inte att det generellt sett är den självklara vägen för människor som är osäkra på arbetsmarknaden att läsa olika ämnen i vuxenutbildningen, ibland kanske oplanerat. Det kan vara bra för väldigt många och är bra för väldigt många, men det är inte den självklara vägen, utan för många är antingen en kvalificerad yrkesutbildning eller en arbetsmarknadsutbildning det riktiga. Ni får alltså inte glömma bort att alla inte läser för att börja på högskolan.

Sedan blir det då lite hastiga och lite oplanerade åtgärder. Det här rekryteringsbidraget, till exempel, har ju kritiserats väldigt allvarligt av

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Riksrevisionen – jag har boken på mitt bord här. Man konstaterar att det är risk för felaktiga utbetalningar, att det är mycket stora otydligheter i direktiv och riktlinjer och att det saknas kunskap, fast det har pågått i flera år, om det här rekryteringsbidraget verkligen har haft en rekryterande effekt. Sedan kan man också diskutera vem som ska bestämma vilka människor det gäller. Varför ska vissa vuxna människor inte behöva använda studiemedelssystemet? Vem avgör det? Tydligt har man inte hittat något bra system för det. Jag tycker fortfarande att det finns all anledning att beteckna det som ett orättvist bidrag.

Sammanfattningsvis undrar jag alltså: Vad gör ni åt dem som är yrkesinriktade?

Anf. 233 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Ulf Nilsson för påminnelsen om yrkesutbildningen. Jag tycker att vi ska tala mycket mer om den i den här kammaren. Jag tycker att vi gör det alltför sällan. Vi behöver göra mer på den fronten. Det är jag helt övertygad om.

När det gäller gymnasieskolan menar jag att det steg som tas med lärlingsutbildningar är ett väldigt viktigt steg som blir väl värt att följa. Kvalificerad yrkesutbildning är också en väldigt bra utbildningsform. Vi är överens om att den ska utökas, men jag menar att det måste göras i en takt som näringslivet klarar av att möta upp, så att vi kan garantera kvaliteten också framöver. Det krävs ju en tredjedel praktik och det krävs ett engagemang mellan näringsliv och högskola för att utbildningen ska bli till. Där kan vi hela tiden konstatera hur många det är som är intresserade av att starta en kvalificerad yrkesutbildning. Det finns fler än det finns ansökningar men inte i den grad, så här långt, som oppositionen föreslår.

När det gäller rekryteringsbidraget vill jag säga att det inte handlar om att studera på olika villkor, att någon ska ha någon form av gratisstudier. Det handlar om att underlätta för en ingång i utbildningssystemet för den som står långt borta, för den som inte har studerat på väldigt länge. Det är ingen som studerar på rekryteringsbidrag genom hela gymnasiet och högskolan. Det är för en kortare tid som detta kan beviljas, men det ger just möjlighet för den enskilde att faktiskt våga.

Att flytta pengar från vuxenutbildningen till KY kan ju låta klokt, men man ska också betänka att KY kräver treårig gymnasieutbildning, vilket innebär att man tar, återigen, från den grupp som skulle behöva mer, som har fått minst av utbildning tidigare i livet i utbildningssystemet. Vi ger dem rekryteringsbidraget, korttidsstödet, uppsökande verksamhet och 600 miljoner kronor, nämligen var tredje plats i vuxenutbildningen. Det hjälper inte den gruppen över huvud taget att vi stärker vare sig KY eller högskola, med tanke på att frågan som Ulf Nilsson ställde också var hur vi ska ge förutsättningar för dem som inte vill studera vidare.

Anf. 234 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är ju en helhet, Folkpartiets förslag och alliansens förslag, som pekar åt samma håll, även om det finns skillnader av förklarliga skäl. Vi vill också satsa på en alternativ lärlingsutbildning i gymnasieskolan utanför de 17 programmen. Vi tycker att det ska vara möjligt att få en bra gymnasieutbildning utan att läsa för att få högskole-

behörighet. Vi avsätter nu 70 miljoner i extra bidrag till kommuner som vill starta en försöksverksamhet med en alternativ lärlingsutbildning.

När det gäller kvalificerad yrkesutbildning finns det redan i dag massor av ansökningar från företag och från kommuner som är intresserade av att starta kvalificerad yrkesutbildning men som inte kan få starta och som lever i mycket stor ovisshet fram till några månader innan kurserna startar, beroende på att det är så pass snålt tilltaget med medel. Så nog finns det ett behov av kvalificerad yrkesutbildning.

Vi hinner inte ta upp allt. Jag skulle väldigt gärna tala om förskolan också, för den engagerar mig mycket, men det är lite fel att dra upp den under den sista minuten.

Men jag skulle vilja ställa en konkret fråga till statsrådet Hallengren när det nu har blivit så skarp kritik av hur rekryteringsbidraget används. Det sägs tydligt att det är otydligheter i direktiv och riktlinjer. Det sägs tydligt att vi inte i utvärderingarna har fått reda på om det är de som annars inte skulle ha studerat som får pengarna, om det har rekryterande effekter. Då blir min direkta fråga: Vad tänker Lena Hallengren och regeringen göra, om ni nu vill fortsätta med rekryteringsbidraget, för att få ett grepp om hur det används och för att kunna förbättra användningen av det?

Anf. 235 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson talar här om helhet. Det är just det jag försöker finna i allianspartiernas reservationer i betänkandet. Man föreslår lärlingsutbildning på gymnasiet som inte ger högskolebehörighet med en hänvisning till att man kan komplettera om man sedan skulle vilja. Samtidigt drar man ned med en tredjedel. Det går inte riktigt ihop.

Jag tror inte att vi i ett kunskapssamhälle ska lura en generation unga människor och säga: Du behöver inte högskolebehörighet. Du kan skaffa det någon gång senare. Jag tror att det är väldigt många som kanske inte alls tänker sig det i dag men som under sitt 40–45-åriga yrkesverksamma liv som de har framför sig kommer att behöva det.

Varför ska de gå omvägen över komvux senare? Jag ser ingen anledning till det. Vuxenutbildningen ska finnas för den som av olika skäl missat, behöver lära mer och lära nytt men inte för att vi har byggt in en återvändsgränd.

När det sedan gäller KY är det 1 000 ytterligare platser i höst och 1 000 ytterligare i januari. Vi är överens om att KY ska öka. Vi kan diskutera takten.

Det ställdes en fråga om rekryteringsbidraget och hur jag tänker där om man annars inte skulle ha studerat. Det är en rätt komplex fråga att få ett svar på. Det tror jag att alla inser. Vilka är det som har studerat vidare? Det är inte helt enkelt att veta det, eftersom rekryteringsbidraget har fungerat en så kort tid.

De som börjar studera med rekryteringsbidrag har stora kunskapsluckor. De studerar kanske både på grundläggande och på gymnasial nivå. Flera av dem har nog inte ens kommit att få möjligheten att till exempel läsa vidare vid högskola.

Rekryteringsbidraget ska utvärderas. Jag kan garantera att vi inte kommer att välja några modeller eller fatta beslut som innebär att vi med ett svep försämrar förutsättningarna för dem som har fått allra minst.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Vi ska inte ta bort var tredje komvuxplats, rekryteringsstöd, korttidsstöd, pengar vill uppsökande verksamhet, utvecklingsmedel för Utvecklingsmyndigheten och så vidare. Det tror jag inte är den väg vi ska gå.

Anf. 236 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag fick en del frågor. Jag vill till Lena Hallengren säga: Hur kan statsrådet påstå att vi dränerar förskolan när vi satsar 660 miljoner mer än ni?

Hur kan hon påstå att vi sätter treåringar i skolbänken, när jag så tydligt har förklarat att vi utvidgar den allmänna förskolan till att gälla för en årskull till, och dessutom talar om vad vi vill med den?

Hur kan statsrådet säga att moderat politik gör att föräldrarna ska välja mellan förvärvsarbete eller att skaffa barn? Vad menar Lena Hallengren med det?

Med risk för att vara oförsämd undrar jag: Har inte Lena Hallengren läst våra förslag, eller har hon inte förstått?

Anf. 237 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag har fått frågan av Margareta Pålsson under en frågestund om vad jag tycker om Moderaternas förslag. Jag har då blivit informerad om att Moderaternas förslag innebär att barn från tre års ålder har en avgränsad period varje dag som är ett lärande.

Det går inte att kalla det för något annat än en barnskola, en tidig skolstart. Då slår man sönder det som är den framgångsrika modellen i svensk förskola där omsorg, pedagogik och lärande blandas under dagen för alla åldrar.

Moderaterna har inget bra svar på vad som händer före tre års ålder. Det är inte så intressant. Där kommer Nackamodellen och ett vårdnadsbidrag in.

När det sedan gäller resurser kan man inte konstatera annat än att Moderaterna ska göra gigantiska skattesänkningar, som vi inte heller ska glömma bort. Ska vi ned till europeisk nivå handlar det om minus 250 miljarder i intäkter, var femte skattekrona. Man ska göra det och samtidigt skapa en bättre förskola. Det vore intressant om Margareta Pålsson ägnade sin nästa replik till utveckla hur det ska gå till.

Dessutom har Moderaterna röstat emot personalförstärkningsmedel. De menar att öronmärkta pengar leder till ineffektivitet. Man kan inte låta bli att ställa sig frågan: Blir mindre pengar mer effektivt?

Anf. 238 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Om jag berömmar personalförstärkningar, hur kan man då påstå att vi har röstat emot det? Som med allting annat i vår politik vill vi inte ha specialdestinerade bidrag.

Vi tror att kommunerna är fullt kapabla att avgöra om de vill satsa på fler förskollärare, eller om någon behöver barnskötare eller kanske till och med en tredje behöver renovera lokalerna. Vi satsar precis lika mycket pengar som regeringen i fråga om personalförstärkningar. Men vi lägger dessutom till 660 miljoner.

Det är urlöjligt när ni socialdemokrater håller på med det som Fredrik Reinfeldt en gång har svarat på. Han skulle svara på vad hans vision var om framtida skattenivåer i Sverige. Han sade: Jag skulle vilja se en nivå

som är en medeleuropeisk nivå. Då säger ni att vi vill sänka skatterna med 270 miljarder eller någonting. Det förtjänar knappt att kommenteras.

Det stod i moderata motioner tidigare att vi ville ha en barnskola. Det står det inte längre. Vi vill ha en tidigare skolstart för sexåringar. Men vi vill inte sätta treåringar på skolbänken.

Att vi säger att det ska vara en avgränsad tid innebär inte att vi tänker drilla treåringar tre timmar om dagen. Alla förskollärare och dessutom lärare vet hur man blandar det.

Faran är just det som jag tog upp i mitt anförande. På många förskolor kommer barn och går barn, personal börjar och personal slutar, föräldrar kommer och föräldrar går. Det blir helt enkelt inte någon samlad tid till detta.

Därför tycker vi att man, ungefär som man gjorde på forna tiders lekis, bestämmer vilken tid som ska ägnas åt detta viktiga uppdrag.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 239 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag nöjer mig inte med pedagogisk verksamhet tre timmar om dagen. Det är en alldeles för låg målsättning. Det går att läsa läroplanen för förskolan och notera vilka mål man har att arbeta mot.

Om man tycker att den är otydlig kan man inte komma till någon annan slutsats än att läroplanen borde förändras, bli tydligare och tala om vilka mål som ska uppnås. Det ska kanske till och med stå vilka mål som ska uppnås för varje barn när de är tre, fyra eller fem år. Det får vara föremål för en helt annan diskussion.

När det gäller att inte öronmärka pengar och ha förtroende för kommunerna har jag också stort förtroende för våra kommunpolitiker. Men jag vet också hur det ser ut i många kommuner. Man sitter och funderar på: Vad är det vi ska använda pengarna till?

Jag tror inte att det handlar om, Margareta Pålsson, att pengarna ska gå till barnomsorgslokalerna, en förskollärare eller om ytterligare bespisingsspersonal på förskolan. I kampen om pengar från stat till kommun finns också det nya äldreboendet. Där finns behov av att fräscha upp idrottslokalen och ishallen. Där finns behov av att bygga en ny fritidsgård, eller vad det nu kan vara.

Vi måste försäkra oss om att pengarna verkligen kommer till förskolan. Om vi inte öronmärker pengarna kommer lite pengar att gå dit. Men det kommer också att gå till väldigt mycket annat. Den som värnar förskolan och vill att det ska ske en riktigt rejäl personalförstärkning måste naturligtvis stödja ett förslag som handlar om riktade pengar där personalen i förskolan är helt säker på var pengarna går.

När det sedan handlar om skattenivån är det ett litet uttalande. Det handlar om en tidigare budgetmotion. Ska man ned till europeisk nivå är det 250 miljarder kronor. Det är en diskussion vi kan återkomma till i många olika sammanhang. Det påverkar förutsättningarna för välfärden.

Anf. 240 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! År 1995 beslöt riksdagen att inget barn ska behöva vänta mer än tre fyra månader på en plats på förskola. Plats skulle tillhandahållas utan oskäligt dröjsmål. I förarbetena till lagen angavs att tre fyra månader var skälig tid.

Från flera håll i landet kommer i dag rapporter om att barn inte får barnomsorgsplats trots platsgarantin på grund av babyboom och inflyttningar. Det är självklart ingen lätt situation för kommunerna. Men de föräldrar vars barn inte får någon barnomsorgsplats hamnar också i en rävsax.

Arbetsgivaren vill veta när föräldern kan återgå till sitt arbete, föräldrarna vill gärna veta att man kan arbeta, få lön och kunna betala sina räkningar, och barnen står utan barnomsorgsplats. Föräldrarna är maktlösa och har ingenting att sätta emot.

Jag skulle vilja fråga om förskoleministern är beredd att vidta åtgärder som stärker föräldrarnas rättigheter med anledning av att kommunerna inte uppfyller platsgarantin.

Anf. 241 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Man kan inte ha mer rätt än att ha rätt till en plats. Hur den rätten ska kunna bli skarpare har jag svårt att se, men Mikaela får gärna ge förslag på hur detta skulle gå till.

När det handlar om kösituationen tycker jag inte att det är rätt att säga att det ser bättre ut än för tio år sedan. Det är ingen förklaring, ingen ursäkt till dem som inte får plats. Men jag tycker att vi i den här kammaren ska komma ihåg hur situationen var för tio år sedan, hur många kommuner det var som inte hade byggt ut tillräckligt mycket, som inte erbjöd en plats, hur otroligt annorlunda situationen var. Nu diskuterar vi inte *om* man får en plats. Vi diskuterar *när* man får platsen, på vilken förskola och med vilken pedagogik. Det är där vi har hamnat.

När det handlar om huruvida jag är beredd att vidta åtgärder vet jag inte exakt vad Mikaela syftar på. Hon får väl återkomma i sin replik så kan jag ge ett mer tydligt svar.

Anf. 242 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det kan jag gärna göra. Det finns självklart sätt att skärpa den här rättigheten. Från Miljöpartiets sida tycker vi att det är rimligt att föräldrar som inte får sin rätt borde få något slags ekonomisk kompensation, till exempel i form av en del av kommunens kostnad för barnomsorgsplatsen. Vi tycker också att det krävs någon form av sanktion som man kan vidta gentemot kommuner. Det krävs vissa ändringar i kommunallagen om man ska kunna göra en sådan förändring, men vi är beredda att jobba för det. Jag skulle vilja höra om du är beredd att medverka till en sådan förändring.

Anf. 243 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Detta med sanktioner gentemot kommuner är en fråga för Tillsynsutredningen som vi får all anledning att återkomma till. När det gäller frågan om ersättning till föräldrarna har jag ett antal olika invändningar. En är att en kommun inte ska kunna köpa sig fri. Det är en väldigt enkel lösning vi presenterar för kommunerna om vi säger att om man inte kan bygga ut kan man betala föräldrarna vad de annars skulle ha fått som en del av sin föräldraförsäkring, som har kommit upp som förslag, eller som en del av platsen.

Jag tror inte alls att det är en bra modell. Jag tror inte heller att det stärker möjligheterna och tryggheten för föräldrarna. Om jag har svårt att

veta exakt när jag kommer tillbaka har arbetsgivaren svårt att planera. Det underlättar ju inte för arbetsgivarens planering att veta att föräldrarna har fått en del av barnomsorgskostnaden.

Vi kan inte ha något annat mål än att förskolan ska byggas ut. Jag ser ändå med glädje att det är färre kommuner som omfattas och att till och med en kommun som Göteborg börjar närma sig. Det är väldigt nära att man faktiskt är utan köer. Och Malmö har i dag fler platser i barnomsorgen än det finns barn som efterfrågar dem. Jag vill verkligen understryka att platsbristen är ett problem, men jag tror inte att det finns en så enkel lösning på det.

Anf. 244 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för en bra och engagerad debatt om den förskola, grundskola, gymnasieskola, högskola, vuxenutbildning och forskning som vi har i vårt land. Det här är viktiga frågor, och de tål att debatteras. Det är också glädjande att så många riksdagsledamöter har engagerat sig i den här debatten.

Den socialdemokratiska regeringens vision om utbildning för alla handlar just om att ge alla en bra grundförutsättning för att kunna starta ett liv där man kan förverkliga sina drömmar. Det handlar om grundförutsättningar men också om möjlighet för den enskilde att öka sin frihet och kunna välja det liv man själv vill. Vi har i Sverige kommit en bra bit på vägen, men vi har också fortfarande väldigt mycket att göra. Vi har en förskola, en grundskola och en gymnasieskola, kombinerat med en högskola och forskning, som ligger i världsklass inom många fält, men vi har också brister som vi måste åtgärda.

Det som gläder mig är att vi nu har en situation med ökad lärartäthet och ökad tillgång till lärare med pedagogisk utbildning och specialpedagoger i den svenska grundskolan och gymnasieskolan. Statens skolverk konstaterar att det här ger en förhållandevis positiv bild av de framtida möjligheterna för den svenska skolan. De förbättrade förutsättningarna bedöms främja en positiv utveckling av elevernas resultat. Denna konstaterande bedömning gör man i sin senaste lägesbedömning för år 2005.

Jag delar Skolverkets uppfattning, men jag vill samtidigt passa på att påminna om att de senaste årens tillskott till den svenska skolan är resultatet av en väldigt målmedveten politik. År 2001 påbörjade den socialdemokratiska regeringen tillsammans med sina samarbetspartier en satsning på att anställa 15 000 fler lärare under fem år. När vi nu efter fyra år följer upp satsningen kan vi konstatera att den har varit mycket framgångsrik. Hittills har 14 000 fler lärare och andra specialister anställts runtom på landets skolor. Lärartätheten ökar nu för varje år. Under nästa år finns en satsning på ytterligare 1 miljard för att öka personaltätheten. Jag är övertygad om att vi kommer att nå målet om 15 000 fler anställda i den svenska skolan under nästa år.

Men vi nöjer oss inte med detta. Vi tar även bristerna i den svenska skolan på stort allvar. De resultat som oroar mig mest i nationella och internationella undersökningar är att det finns tecken på att skillnader mellan skolor och inom skolor ökar, att kunskapsresultaten i vissa centrala ämnen försämrats och att uppföljningen av elevernas kunskaper ibland brister. För att komma till rätta med dessa problem krävs en politik som fördelar ekonomiska och personella resurser till de skolor som

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

har tuffast förutsättningar och en politik som sätter fokus på kunskapsutvecklingen och kunskapsuppföljningen i skolan. Målet för regeringens skolpolitik är att alla skolor ska vara bra skolor.

För att nå dit kommer vi under nästa år att påbörja en satsning på skolor i segregerade bostadsområden. År 2006 avsätts inledningsvis 70 miljoner kronor och under år 2007 avsätts ytterligare 155 miljoner kronor till de skolor som har tuffast förutsättningar. De extra resurserna kommer bland annat att användas till insatser för språkutveckling för elever med utländsk bakgrund. Det gäller både det svenska språket och elevernas modersmål. Vidare ska insatser för läsutveckling och samverkan mellan hem och skola prioriteras.

Att kunna läsa, skriva och räkna är grunden för lärande och nyckeln till kunskapsutveckling och framgång i alla skolans ämnen. Signalerna om att det förekommer brister i dessa ämnen har lett till att regeringen har vidtagit en mängd åtgärder för att vända utvecklingen. Skolverket har fått i uppdrag att föreslå förtydliganden i kursplanerna i matematik och svenska och också att förtydliga det nationella uppföljningssystemet för att förbättra förutsättningarna för alla elever att nå målen. Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att stärka skolornas arbete för att nå målen, särskilt inom områdena språkutveckling och matematik.

Nu tar vi nästa steg. Under nästa år påbörjas flera konkreta satsningar för att stärka elevernas kunskaper i svenska och matematik. 10 000 lärare i de lägre årskurserna kommer att få ytterligare kunskaper om läs- och skrivutveckling. En liknande satsning med stark lokal förankring ska genomföras gentemot lärarna i ämnet matematik. Skolbiblioteken ska stärkas, stimuleras och utvecklas, och moderna klassiker ska spridas i Sveriges skolor. Under innevarande år och nästa år avsätter regeringen ytterligare 100 miljoner kronor till riktade utvecklingsinsatser för att stärka kvaliteten i den svenska skolan. De nya resurserna ska bland annat användas till att utveckla undervisningen i matematik och stimulera läsning i den svenska skolan.

En förutsättning för att stärka elevernas basfärdigheter är att brister upptäcks i tid och rättas till tidigt. Under den närmaste tiden kommer vi därför att vidta ett antal åtgärder för att stärka uppföljningen i den svenska skolan med fokus på de lägre årskurserna. En mål- och resultats-tyrd skola förutsätter att målen är tydliga och begripliga. Kursplaner med tydligare konkretiserade mål skulle tydliggöra kraven och förväntningarna och också underlätta lärarnas dialog med både elever och föräldrar. Regeringen kommer därför att tillsätta en expertgrupp som får i uppdrag att se över målen i kursplanerna. Målen behöver bli färre och tydligare och skolans kunskaps- och demokratiuppdrag ska prioriteras.

I gällande kursplaner finns inga kunskapsmål för de lägre årskurserna. Expertgruppen får därför i uppdrag att föreslå nya mål i svenska och matematik för de lägre årskurserna. I vår får alla elever redan från första årskursen en framtåsyftande individuell utvecklingsplan. I den individuella utvecklingsplanen, som arbetas fram tillsammans med föräldrar och elever, tydliggörs vad som krävs för att eleven ska nå målen. Regeringen har också gett Skolverket i uppdrag att ta fram och sprida diagnostiskt stödmaterial med inriktning just mot de lägre årskurserna. Även i det sammanhanget ska läsutveckling och matematik prioriteras.

Skolverkets utbildningsinspektion som har som uppgift att inspektera landets samtliga 6 000 skolor kommer att få i uppdrag att särskilt uppmärksamma kunskapsresultaten och kunskapsuppföljningen i de lägre årskurserna. På så sätt ger vi en tydlig signal till alla skolor om vikten av att arbeta med att uppmärksamma och rätta till kunskapsbrister tidigt.

Regeringen har tagit varningssignalerna om kunskapsresultaten i skolan på allvar. Många av de förändringar som vi nu genomför kommer att få genomslag redan under detta läsår. Vår tydliga målsättning är att alla elever ska få det stöd och den hjälp som de behöver för att nå målen. Stödet måste sättas in tidigt.

Men vi får aldrig glömma att det också finns elever som kommer sent till Sverige och som av någon anledning behöver en andra chans.

De elever som inte når behörighet till gymnasieskolan ska ha rätt till ett individuellt program som håller hög kvalitet. Det duger inte att endast 20 % av eleverna på det individuella programmet slutför en treårig gymnasieutbildning. Från och med den 1 juli får kommunerna därför ett tydligt ansvar för att erbjuda en utbildning som omfattar heltidsstudier. Och 450 miljoner kronor kommer årligen att tillföras kommunerna för att kompensera för de ökade kostnaderna för att öka och förstärka kvaliteten på det individuella programmet.

I gymnasieskolan är det också centralt att utveckla de yrkesförberedande programmen. Samarbetet mellan skolan och arbetslivet ska stärkas, och samverkan mellan kärnämnen och karaktärsämnen måste bli bättre.

Under nästa år avsätts resurser för att höja kvaliteten i de yrkesförberedande programmen.

Den lärlingsutbildning och det gymnasiearbete som ska införas 2007 ska förberedas under nästa år. Regionala initiativ om samverkan mellan kommuner och arbetslivets parter ska uppmuntras. Och erfarenheter från de goda förebilder som vi kallar idéskolor ska spridas.

Regeringens yrkesutbildningsdelegation har en viktig roll i detta arbete.

Önskemålen från dagens och morgondagens arbetsliv ska mötas med satsningar på kunskap och kompetens, inte med lägre krav och sämre ambitioner.

Anf. 245 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Det är onekligen intressant att höra skolministern stå här och helt ta avstånd från den egna politikens resultat. Det finns inte heller någonting annat att göra. Han använder själv uttryck som ”det duger inte”, och han talar om problemen i skolans kärnuppgifter.

Sanningen är att regeringen kraftigt underfinansierar den svenska skolan. Moderaterna föreslår 6,7 miljarder kronor mer än regeringen till skolan för att komma till rätta med problemen.

Regeringen ställer också alldeles otillräckliga kvalitetskrav. Så det är inte konstigt att dessa kvalitetsbrister kommer och blir stora.

Det finns också betydande svarta hål i regeringens budget som bland annat Kommunförbundet har påverkat. Man kan som exempel ta ämnesbetygen på gymnasiet som kommer att kosta kommunerna bortåt 1,3 miljarder som regeringen inte skjuter till. Socialdemokraten Ilmar Reepalu varnar för detta.

Om ett halvår ska utbildningsinsatserna vara i gång, och regeringen kan i dag inte anvisa någon finansiering, säger Kommunförbundets ordförande Ilmar Reepalu.

Man hänvisar också till att regeringen har avslagit förbundets krav på kostnadskompensation, det svarta hålet nummer ett – summa 1,3 miljarder.

Skolministern vill förbjuda avgifter i skolan som gör att pengar får tas från undervisningen. Han underfinansierar lärarutbildningen, vilket leder till akut lärarbrist. Det kommer att behövas 12 800 lärare om året, och man ligger inte i närheten.

Man underfinansierar rektorsutbildningen, så att man kan utbilda bara hälften av dem som behövs.

Man ger Skolverket så lite pengar att Sverige inte ens har råd att delta i de kommande internationella undersökningar av elevernas kunskaper som skolministern själv tvingas hänvisa till. Vi kommer inte att vara med i TIMMS 2007 till exempel.

På punkt efter punkt står regeringen där och tvingas erkänna att skolpolitiken inte duger och att man saknar förslag för att korrigera den. När ska Socialdemokraterna lägga om sin skolpolitik i riktning mot kunskap, Ibrahim Baylan?

Anf. 246 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är någon underdrift att säga att den svenska skolan under 90-talet fick vara med och ta en stor del av den storstädning som skedde just efter den borgerliga ekonomiska politikens haveri under början av 90-talet. Följden blev naturligtvis sämre lärartätthet och färre anställda i den svenska skolan.

Resultatet av detta ser vi i dag. Det är dessa barn som vi mäter i dag. Vi ser det i form av ökade skillnader i skolan. Vi ser det också i vissa ämnen via sämre kunskapsresultat.

Vårt politiska alternativ handlar om att tillföra skolan öronmärkta pengar för att anställa fler lärare, fler kuratorer och fler sjuksköterskor. Det har vi gjort under fyra år. Vi kommer också att fortsätta i nästa års budget.

Detta har gett 14 000 fler anställda i den svenska skolan. Vi gör motsvarande satsning i den svenska förskolan. Vi satsar öronmärkta resurser på detta.

När vi nu tittar på det borgerliga alternativt så finns det inget. Då får man titta på parti för parti. Om vi tittar på Sten Tolgfors parti kan vi konstatera att när det handlar om resurser till skolan finns det väldigt lite öronmärkta pengar, ja näst intill ingenting alls.

Jag tycker att det är bra att det blir tydliga alternativ. I den socialdemokratiska politiken vågar vi prioritera skolan och anställda i skolan, både lärare och andra specialister. I den borgerliga politiken prioriteras framför allt skattesänkningar, skattesänkningar som både i budgetmotioner och via partiledarens uttalanden handlar om storleksordningen 250 miljarder. Det är nästan tio gånger mer än vad utbildningsbudgeten omfattar totalt.

Jag hörde Sten Tolgfors säga i sitt anförande att de finansierar krona för krona. Kan du då inte förklara, Sten Tolgfors, på vilket sätt dessa 250 miljarder kommer att finansieras krona för krona?

Jag vill erinra om att debatten handlar om utbildning och universitetsforskning, Utgiftsområde 16, och inte om den allmänna statsbudgeten.

Anf. 248 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Det där var så bedövande klargörande att jag inte tror att skolministern inser det själv. Han accepterar helt min beskrivning av att Moderaterna på punkt efter punkt satsar mycket mer än regeringen på den svenska skolan, sammanlagt 6,7 miljarder. Det är bara att läsa utbildningsutskottets kanslis egen redovisning av partiernas budgetalternativ, vilket skolministern uppenbarligen inte har gjort.

Det är också helt klart att skolministern fortsätter att underfinansiera den svenska skolan gravt och ställa för låga kvalitetskrav.

Problemet är att han inte är den första skolministern som kommer till riksdagen och säger att han ser dessa problem. Det har varje skolminister gjort. Och ingen socialdemokrat har förmått att åtgärda problemen. Jag har citat på vad de har sagt.

Skolministerns politik är fullständigt osammanhängande. Man får ta Moderaternas förslag, men bara till hälften. Man har nu öppnat för mål att uppnå, märk väl, redan för treåringar. Det gjorde förskoleministern tidigare. Och Baylan har här tidigare talat om kontrollstationer. Men de får inte innehålla nationella prov. Man får alltså inte konstatera hur det går för eleverna. Man får inte uttrycka hur det går för eleverna i form av skriftliga omdömen eller betyg. Man får inte ha föräldrainflytande över vilket stöd som eleverna får. Man får inte överklaga en åtgärdsplan. Man får inte en tydlig ansvarsfördelning.

Man ska alltså ha mål, men man får inte utvärdera hur det går för eleverna. Det är bara snömos från skolministern där han retoriskt anpassar sig till oppositionen men fullständigt saknar innehåll.

Det är alldeles riktigt att vi inte vill öronmärka pengar, skolministern, därför att vi tror att kommunerna bättre själva styr hur resurserna bäst används.

Men, som sagt, vi lägger till kommunerna sammantaget under perioden 12 miljarder mer än regeringen och till skolan 6,7 miljarder.

Så skolministern är, precis som jag sade tidigare, inte i närheten, inte i samma division och inte i rätt härad när det gäller finansieringen av skolan. Och han saknar fullständigt en konsistent politik för att höja kunskapsresultaten.

Anf. 249 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Det låter ju bra att ni satsar mer. Men faktum är att det inte finns någonting som säger att en enda krona av dessa pengar som du påstår finns skulle gå till skolan. De kan lika gärna i borgerliga kommuner hamna som skattesänkningar i fickorna på ett fåtal, därför att det är upp till kommunerna att bestämma. De kan hamna i det berömda kommunala svarta hålet, som man brukar benämna det. De kan hamna som satsningar på förtäckta vårdnadsbidrag i fickorna på ett fåtal.

Att tala om att satsa på skolan utan att våga göra prioriteringen är ihålligt.

Den moderata skolpolitiken är konsekvent när det handlar om sortering och segregering. Det handlar om att betygsätta ganska små barn och

att sortera in dem. Det handlar om att tvinga redan ganska små barn till skolan därför att man av någon anledning har fått för sig att det skulle vara bättre.

Det handlar om att inte se de barn som faktiskt har det tuffast i skolan i dag, nämligen de barn som bor i segregerade förorter. Inte med ett ord nämns de i vare sig det moderata utbildningsprogrammet eller det moderata budgetalternativet. Inte ens när det gäller de satsningar som regeringen har aviserat för att se till att de som har det tuffast i skolan får mer resurser har ni en enda krona att komma med. Att prata om att satsa utan att över huvud taget våga prioritera eller peka ut är ganska ihålligt, Sten Tolgfors. De barn som redan i dag har det tuffast blir de stora förlorarna på en borgerlig, framför allt moderat, skolpolitik. Det är viktigt att komma ihåg att där är alternativen oerhört tydliga. För oss handlar det om behov, för er handlar det om att alla elever är lika och ska ha lika mycket. Så enkelt fungerar det inte.

Anf. 250 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Vi har en budgetdebatt i dag som handlar om utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Då kan man tro att vi bara ska prata om pengar, men så är det inte. Pengarna är kanske inte det absolut viktigaste i dag när det gäller skolan, mycket viktigare är den politik som förs. Det är där vi hittar de riktigt stora bristerna i dag. Det finns en politik som inte håller måttet. Där vill vi från Folkpartiet se förändringar, en politik där man sätter kunskapsmålen i centrum, att man får en arbetsro, en tidig och välfungerande utvärdering och att kvaliteten garanteras i skolan.

Jag tog upp i mitt anförande de alarmerande rapporter om förkunskaperna som kommer från universitetslärare och från internationella undersökningar som visar att vi just nu befinner oss på ett sluttande plan där kunskaperna blir sämre och sämre hos eleverna. Det är mycket allvarligt.

Ett problem är att man på gymnasiet också ser sådana tendenser. Hur möts detta? Jo, det möts genom att en hel del elever via taktiska val väljer hobbykurser av typen festfixning, drinkblandning, blomsteruppsättning eller annat i stället för de viktiga ämnen som de skulle behöva. I den framtida gymnasieskolan, som just nu håller på att utformas, kan man exempelvis på det naturvetenskapliga programmet i stället för biologi, fysik och kemi välja hållbar utveckling, filosofi och psykologi. Det är att urholka skolan. Det är inte konstigt i så fall att förkunskaperna blir sämre. Vad vill ni göra åt det?

Anf. 251 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Jag har redogjort ganska noggrant för de åtgärder som regeringen vidtar. Det handlar om satsningar på fler lärare i den svenska skolan. Det handlar om att se till att stärka uppföljningarna på ett tidigt stadium. Individuella utvecklingsplaner införs redan från och med våren. Det handlar också om att möjliggöra för eleverna att välja en tredje utbildningsväg när det gäller att tillgodogöra sig sin gymnasieutbildning, förutom studieförberedande också en yrkesförberedande utbildning och en lärlingsutbildning.

Detta plus en hel del andra åtgärder gör att jag känner mig trygg med att vi kommer att få en bra utveckling i den svenska skolan.

Men vad är Folkpartiets alternativ till detta? Jo, när det gäller yrkesutbildningarna handlar det om att korta utbildningen till någonting vi hade för 10–15 år sedan. När det handlar om resurser ingår ni i en allians där man över huvud taget inte får något besked om er gemensamma politik och där ni säger i ert budgetförslag att de pengar som satsas på personalförstärkning borde skärpas ännu mer, medan ert största samarbetsparti över huvud taget inte vill veta av öronmärkta pengar till den svenska skolan.

Jag måste säga att Folkpartiets lösningar på en del av de brister som vi ser i den svenska skolan i mångt och mycket är att återgå till gårdagens skola. Eller för att uttrycka det som Lärarförbundets ordförande Eva-Lis Preisz sade i en kongress: Att söka stöd i gårdagens skola är dessutom en ståndpunkt som långt ifrån delas av Folkpartiets väljare.

Att som ni gör hela tiden titta tillbaka och söka lösningar på morgondagens problem genom gårdagens lösningar, är ingen väg framåt. Det är en väg bakåt, en väg som vi inte ska ta.

Anf. 252 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Anledningen till att Folkpartiets väljare ger oss ett starkt stöd är väl att de inte gör samma tolkning som skolministern gör. Folkpartiet driver en politik för framtidens skola där vi ser de misstag som regeringen har begått och vill åtgärda dem, där vi vill satsa på en skola som verkligen håller en väldigt hög kvalitet och som också garanterar eleverna de förkunskaper de behöver för vidare studier eller studier på gymnasiet och så vidare.

Var inte, skolministern, orolig för alliansens politik. Det kommer ett gemensamt förhandlat program med en gemensam skolpolitik. Jag vet att Socialdemokraterna gärna vill se detta och inspireras av detta, och det ska ni få lov att göra när tiden är mogen. Men just nu vill jag ändå fråga: Vad gör skolministern för att se till att vända trenden? De åtgärder som han presenterade här är inte någonting som går i den riktningen. Han pratar om lärlingsutbildningar som ska ge högskolebehörighet. Det är sådana motsättningar att man häpnar när man hör det. Det är inte en riktig individualisering av utbildningen. Aldrig pratar skolministern heller om det våra förslag handlar om.

Nej, det behöver ses till att vi kan garantera att de utbildningar som ges håller en hög kvalitet. Då måste vi också se till att ett program har ett innehåll som verkligen leder fram till målet. Det ska inte försvinna eller urvattnas genom hobbykurser eller olika möjligheter att välja bort. Jag undrar om inte skolministern vill göra någonting åt detta.

Anf. 253 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! En utveckling av de yrkesföreberedande programmen på gymnasieskolan är nödvändig. Det är därför vi har vidtagit ett flertal åtgärder alltifrån nya kursplaner som integrerar karaktärsämnen och kärnämnen i de yrkesförberedande programmen till en utredning om att införa en ny lärlingsutbildning. Detta kombineras med det utvecklingsarbete som Myndigheten för skolutveckling gör för att sprida goda exempel kring de yrkesförberedande programmen.

Vad är då högeralliansens alternativ? Jo, om det blir som Folkpartiet vill handlar det om att sänka ambitionsnivån, att korta utbildningarna från tre till två år, att säga till eleverna att i dagens och morgondagens arbetsmarknad och samhälle är det inte lika nödvändigt att ha fullgoda kunskaper i att läsa, skriva och räkna och kunna kommunicera på engelska. Så är inte fallet. Till om med Svenskt Näringsliv, som på intet sätt kan påstås vara en socialdemokratisk kamporganisation, gick ut med ett pressmeddelande efter det att ni hade kommit fram till detta och sade: Det här är helt fel väg. Dagens och morgondagens arbetsmarknad kräver mer av kunskap och kompetens, inte mindre.

Det är ändå modigt och bra att Folkpartiet för fram en så tydlig politik. Gårdagens lösningar står mot morgondagens problem. För oss handlar det om att möta morgondagens brister och bekymmer med morgondagens lösningar.

Anf. 254 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! I dagens skola finns det hjältar – lärare, personal och andra vuxna som sliter och arbetar hårt för att ge eleverna, stora som små, de allra bästa förutsättningarna kunskapsmässigt och socialt för att lyckas i skolan och i framtiden. Samtidigt är det många lärare som vittnar om en osäkerhet och en otydlighet. Man känner sig inte stöttad av skolpolitiken. Man berättar om normlösheten som har präglat svensk skolpolitik under alltför många år. Man berättar om brist på verktyg. I hög grad beror det på det vakuum som är resultatet av den socialdemokratiska långbänken med skollagen.

Jag skulle därför vilja fråga statsrådet: Hur går det med skollagen? Kommer det att presenteras någon ny lag före valet? Och kan vi i så fall förvänta oss att den blir så tydlig så att den ger lärarna möjligheter att ge alla elever en trygg skolmiljö?

Anf. 255 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Jag har förståelse för att Torsten Lindström vill prata om en eventuell skollagsproposition i en debatt som handlar om budgetpropositionen för nästa år. För att berätta om den borgerliga alliansens förslag som alternativ till det budgetförslag som finns från Socialdemokraterna med samarbetspartierna Miljöpartiet och Vänsterpartiet är väldigt svårt. Det finns inte ett sådant budgetförslag. Kristdemokraternas förslag tycks över huvud taget inte finnas.

Torsten Lindström beskriver det som ett vakuum. Det kanske kan låta lite oförsämrat, men det kan kanske behöva upplysas om att vi har en gällande skollag. Det har vi haft sedan 1986, en skollag som reglerar varje aspekt av den svenska skolan. Där behöver Torsten Lindström inte känna sig orolig.

När det handlar om besked om den gemensamma politik som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna vill föra så har vi ju lämnat besked. Vi har ett budgetförslag som vi har kommit fram gemensamt med. Vi kommer också under våren att presentera en proposition som handlar om kränkning och diskriminering i den svenska skolan. Det är politik som vi för gemensamt. Ännu har vi inte sett någonting från den borgerliga högeralliansen.

När det handlar om den proposition som Torsten Lindström ändå frågar om behöver han inte känna någon som helst oro. Besked kommer att komma inom kort.

Prot. 2005/06:47
8 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 256 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Ibrahim Baylan vet mycket väl att Kristdemokraterna i år precis som tidigare år satsar mer pengar på skolan och den kommunala verksamheten än vad vänsterkartellen lyckas med. Det är så år in och år ut, så också detta år.

Det är inte särskilt förvånande att statsrådet mörkar när det gäller frågan om den nya skollagen. Den är så viktig. Vi har alla kunnat följa, inte minst via medier, hur svårt det är att komma överens mellan Socialdemokraterna och deras stödpartier i den frågan.

Frågan har levt i många år. Det är nu två och ett halvt år sedan Skollagskommittén kom med bra genomarbetade förslag som flertalet partier då stod bakom. Sedan dess har ingenting hänt från den socialdemokratiska sidan, men mycket har hänt i skolan. Det är många lärare som i undersökningar berättar om att de inte vet vilka befogenheter de har, vilken rätt de har att skapa den lugna trygga skola som naturligtvis, eftersom jag är kristdemokrat, måste börja med goda värderingar men som också bygger på att det finns verktyg, att det finns ett stöd, att det finns redskap. Det är många lärare som berättar om detta. Det vet Ibrahim Baylan, och det är ett vakuum som är orsakat av den socialdemokratiska passiviteten.

Jag vill också ställa en fråga till statsrådet. Då har han chansen att svara på den. Framgång är ju trots allt ingen slump, inte heller när det gäller skolan. I andra länder, vårt grannland Finland till exempel, har man lyckats mycket bättre med skolresultaten än i den svenska socialdemokratiska skolpolitiken. En av orsakerna är att den finska skollagen slår fast att eleverna har rätt till en trygg arbetsmiljö, att skolan är skyldig att arbeta för intern ordning och trivsel och att eleverna är skyldiga att utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Det är vardagsnära självklara saker. Eftersom finska skolor ligger så mycket bättre till än de svenska skolorna, både när det gäller ordning och resultat, vore det väl någonting att ta efter. Eller vad tycker statsrådet?

Anf. 257 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Trygghet och studiero är centrala delar i den svenska skolan, också centrala delar i den socialdemokratiska regeringens politik. Det är grundförutsättningen för eleverna för att över huvud taget kunna tillgodogöra sig lärandet. Detta vet jag också av egna erfarenheter, eftersom jag själv hade den tveetydiga förmånen att gå i en stökig skola. Det är av egna erfarenheter jag vet att detta är viktigt.

Det är också därför som regeringen tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet under hösten presenterade ett lagförslag som just tydliggör skolans ansvar för elevernas trygghet. Det handlar om en lagstiftning som är unik i sitt slag. Den reglerar inte bara skolans förhållande till eleverna utan också skolans ansvar för att se till att eleverna inte kränker varandra, att eleverna inte mobbar varandra till exempel.

Det är viktigt att framhålla att det här är lagstiftning som kommer att träda i kraft, om riksdagen ställer sig bakom den, redan under våren. Så någon väntan på några skollagar behöver det inte bli.

Jag tycker alltid att det är lika intressant med jämförelsen med Finland. Högeralliansen gör ju ofta den jämförelsen. Det är klart att vi ska ta till oss och lära oss vad andra länder gör. Man måste ha den ödmjukheten och den öppenheten. Men man kan också konstatera att ibland är jämförelser oerhört svåra att göra. Just jämförelsen med Finland är svår att göra, eftersom vi har helt olika förutsättningar när det gäller vilka elevgrupper vi möter.

Jag var i Finland och hade också ett samtal med min dåvarande socialdemokratiska skolministerkollega. Jag kunde konstatera att när det handlar om skolor med en bred mångfald så kände de över huvud taget inte till detta. Det fanns nästan inga skolor där det fanns 40–50 olika nationaliteter. Den typen av förutsättningar måste man ha i åtanke när man säger att man ska titta på hur andra gör. Visst ska man göra det, men om man tror att man bara kan kopiera det har man missförstått saker och ting.

Anf. 258 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Vi kunde höra skolminister Baylan i sitt anförande säga att Socialdemokraternas mål med skolan är att ge eleverna en bra grund att stå på från början. Det håller jag med om, det låter jättebra. Men han sade också: Vi har haft en målinriktad politik för skolan. Socialdemokraterna har haft en målinriktad politik för skolan.

Det är tyvärr den målinriktade politiken då som har gett den skola, den kunskapssegregerade skola, som vi har i dag, där elever relativt tidigt slås ut. Det är den målinriktade socialdemokratiska skolan som har gett det faktum att om inte det individuella programmet är det största programmet så är det näst största programmet på gymnasieskolan. Då är det inte mer av den varan, inte mer av den socialdemokratiska skolpolitiken vi behöver. Det är ju mindre. Det är framför allt någon annan typ av politik vi behöver.

När är skolministern beredd att frångå den gamla typen av socialdemokratisk målinriktad skolpolitik till förmån för en ny skolpolitik som också kan ge andra typer av resultat i den svenska skolan?

Anf. 259 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Herr talman! Låt mig för tydlighetens skull framhålla att vi aldrig kommer att överge de elever som har det tuffast i skolan. Att lägga ned det individuella programmet är just att göra detta, att inte ge dem en andra chans utan konstatera att det inte gick av olika orsaker. Olika orsaker kan vara alltifrån att man har gått ett, två eller tre år i den svenska grundskolan till att man som elev kanske har stora sociala bekymmer eller har haft en svacka i hälsan under en tid som har gjort att man inte har kunnat tillgodogöra sig grundskolan. Att säga till de eleverna att det är ett taskigt läge, ni får ingen andra chans, att bygga in återvändsgränder i det svenska utbildningsväsendet vill jag vara tydlig med att säga att vi socialdemokrater aldrig kommer att ställa upp på.

Vi kommer heller aldrig att acceptera att det finns brister i det utbildningssystem som vi gemensamt organiserar i Sverige. Det är därför vi

kommer att ställa högre krav på kvaliteten på det individuella programmet. Det är nödvändigt att göra det, men det handlar inte bara om att ställa krav utan också om att faktiskt vara beredd att göra insatser, i det här fallet att också tillföra kommunerna närmare 450 miljoner kronor årligen för att höja kvaliteten på utbildningen med syfte att se till att fler elever får möjlighet att efter ett individuellt program också kunna genomföra en treårig gymnasieutbildning. Där skiljer vi oss åt. Det har vi förstått, och det är viktigt att politiken är tydlig, att det finns tydliga alternativ. Vi vill utveckla, ni vill avveckla. Jag tror inte att det gynnar eleverna på det minsta vis att säga till dem efter grundskolan om de har brister av olika slag: Det var ju taskigt, men vi tror inte på att ge ytterligare en chans.

Anf. 260 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Vi vill hellre avveckla det individuella programmet och utveckla möjligheterna för eleven från start i skolan. Det är jag helt övertygad om.

Ibrahim Baylan säger också: Vi kommer aldrig att överge de elever som har det tuffast i skolan. Det är ju precis det ni gör med den målinriktade socialdemokratiska skolpolitik som du säger att ni för. Det är precis det ni gör när eleverna tvingas in i det individuella programmet, eftersom de inte har uppnått de kunskapsmål som man ska ha nått när man lämnar grundskolan. Är det att hjälpa? Är det att stödja? Är det att se till att vi aldrig kommer att överge de elever som har haft det tuffast i skolan?

Min vision och mitt mål med den svenska skolan är att vi från början har en flexibel skolstart och en flexibel skolgång där vi ser varje elev och redan från start ger eleven den stöttning och den hjälp den behöver.

Skolministern kan ju inte stå i Sveriges riksdags kammare och säga att det är meningen att elever ska lära sig att läsa, räkna och skriva första året på gymnasiet. Det handlar ju om att stötta från början – inte att stötta på slutet.

När kommer socialdemokratin att överge den gamla typen av skolpolitik och införa en ny elevanpassad flexibel skola där man stöttar och ger eleverna en ärlig och rättvis chans från start?

Anf. 261 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Varför envisas högeralliansen med att jämt och ständigt ställa elever mot elever? Det genomgående draget i era budgetmotioner är att det ska tas från den ena delen av utbildningssystemet och satsas på den andra. Vi ska inte utöka högskolan. Vi ska satsa på det andra. Varför ska vi ta resurser från de elever som i gymnasieskolan har det tuffast och säga att de pengarna ska vi satsa på de yngre? Varför kan vi inte göra både–och?

Det är det som finns i den socialdemokratiska regeringens budgetförslag. Det handlar om att både stärka kvaliteten på det individuella programmet och att stärka möjligheterna redan från de första åren. Det handlar också om möjligheten att börja skolan från sex- eller sjuårsåldern. I framtiden skulle vi också vilja införa möjligheten att starta från åtta års ålder. Det är flexibel skolstart.

Ställ, för Guds skull, inte elever mot elever. Låt oss se till att göra insatser för de elever som börjar skolan och samtidigt stärka kvaliteten och

möjligheterna för de elever som kommer att behöva en andra chans. De kanske till och med behöver en tredje chans i form av komvux eller annat. Låt oss ge de eleverna den möjligheten.

Det är en utopi att tro att alla elever i alla tider kommer att kunna klara av grundskolan utan några som helst problem. Sociala bekymmer, hälsoproblem och annat kommer tyvärr att finnas under en överskådlig framtid. Jag hoppas att vi under en överskådlig framtid kommer att fortsätta att ta emot elever som har invandrat hit. Det är ofta inte möjligt för dem att gå de första åren i grundskolan. Även för de eleverna är det viktigt med en andra chans. Det är solidaritet mellan elever och mellan olika grupper i den svenska skolan.

Anf. 262 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har i den här debatten försökt att få svar från den borgerliga alliansen och jag har också försökt problematisera och lyfta en del frågor som jag tror att vi måste tänka vidare på.

Vad ska jag fråga ministern, tänkte jag. Jag fick hjälp av en liten skrift. Jag kan säga att det inte är någon vänsterpartistisk pamflett. Jag ska läsa ur den. Det blir en fråga så småningom.

”Är vårt betygssystem över huvud taget möjligt att tillämpa enligt intentionerna under de förutsättningar som gäller? I Skolverkets material *Likvärdig bedömning och betygsättning för att stödja en rättvis och likvärdig bedömning* sägs: ’Om vi vill ha en skola där elever efter givna ramar får studera efter behov och intressen och där elever får utveckla sina kunskaper utifrån en mångfald av möjligheter blir konsekvensen ett mer krävande system för bedömning.’”

Sedan kommer frågan: ”Om vi instämmer i detta står vi måhända inför en situation där dagens system för att bedöma elevers kompetens måste förändras radikalt?”

Det blir två frågor: Vilka reflexioner gör ministern kring detta? Måste vi hitta ett nytt system att bedöma elevers kompetens, och varifrån kommer skriften?

Anf. 263 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Den andra frågan lät mer som en ”kuggis”. Jag kommer därför att avstå från att svara på den. Däremot kan jag naturligtvis ge mina reflexioner över det bedömningssystem som vi har i den svenska skolan.

Jag tror inte att det någonsin har funnits eller någonsin kommer att finnas ett betygssystem som är fullständigt objektivt och fullständigt likvärdigt i alla sina delar. Alla betygssystem som inbegriper människors bedömningar kommer alltid att innehålla något slags inslag av subjektiv bedömning. De som blir bedömda kommer ibland att känna att det inte var så rättvist som de skulle vilja. Den känslan finns med dagens betygssystem. Den fanns med gårdagens betygssystem och jag är tämligen säker på att den fanns även ännu tidigare i det svenska skolsystemet.

Jag måste ändå säga att med det skolsystem vi har i dag är det viktigt att vi har betyg i dess nuvarande form, både som urvalsinstrument och som kunskapsmätare.

Det finns naturligtvis brister också i det här systemet. Vi gjorde en stor förändring på 90-talet till det betygssystem vi har i dag. Vi kommer

ständigt att behöva jobba för att utveckla likvärdigheten. Vi kommer ständigt att behöva utveckla dialogen kring betygsättningen så att elevers känsla av rättvisa kan öka och så att man på ett tidigt stadium vet vad som krävs för att man ska få ett visst betyg.

Vi vet att betyget spelar väldigt stor roll för den enskildes möjligheter både inom utbildningsväsendet och i samhället i stort.

Anf. 264 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ska lätta på förlåten och tala om vad det var för skrift. Det var ingen "kuggis". Det är Sveriges Kommuner och Landsting som i *Aktuellt om skola och barnomsorg* under rubriken "Inledande reflexion" har denna reflexion.

Jag tycker att det är intressant att vi i debatter kan våga problematisera och ha en konstruktiv dialog utan att alla gånger ha de färdiga lösningarna.

Enligt min uppfattning och erfarenhet har vi en situation där det nuvarande betygssystemet – utan att säga om det är bra eller dåligt – styr verkligheten i klassrummen i grundskolans senare årskurser. Jag tycker mig ha sett det och jag har signaler från både elever och lärare att det är så.

Man kan tycka att det är bra eller dåligt. Vi har andra styrdokument som ibland kommer i skymundan.

Vad jag egentligen bjuder in ministern till är en konstruktiv dialog och diskussion, gärna med flera inblandade, om hur vi tillsammans ska skapa ett bra system som vi kan mäta elevers kompetens med.

Anf. 265 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Tack för den inbjudan.

Anf. 266 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag talade i mitt anförande om det faktum att pojkarna genom hela skolsystemet lyckas väsentligt sämre än flickorna.

Mot bakgrund av de fakta som har framkommit i rapporten *Kön och skolframgång: tolkningar och perspektiv* av Mats Björnsson som är framtagen på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling som visar på stora skillnader i studieresultat mellan pojkar och flickor vill jag fråga: Vilka initiativ har skolministern tagit och vilka tänker han ta för att komma till rätta med detta allvarliga problem och se till att skolan anpassas efter alla elever, både pojkar och flickor, och ger alla förutsättningar att nå målen?

Anf. 267 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Mikaela Valtersson tar upp en mycket viktig fråga. Jag tror att det är en av våra stora utmaningar inför framtiden. Det är riktigt att vi har sett en sådan utveckling de senaste 15 åren. Det är också riktigt att vi inte är ensamma om den. Den här utvecklingen pågår i hela den anglosaxiska skolan.

Jag var i England förrförra veckan för att ta del av deras erfarenheter både när det gäller skolor i segregerade områden i London och deras arbete med att uppmuntra och stödja pojkars lärande. De har exakt

samma utveckling med ungefär motsvarande skillnader i kunskapsutveckling mellan pojkar och flickor.

Jag tror att det är viktigt att vi gör en djup analys av vad detta beror på. Det finns många förklaringar till detta. En del ligger nog faktiskt i de traditionella könsroller som vi har i vårt samhälle. I det här fallet är de naturligtvis till nackdel för pojkarna.

Man märker detta mycket tydligt i mina hemtrakter i Norrland, i Västerbottens inland. Där ser man många pojkar som redan från början förkastar utbildningsvägen eftersom de har sett att deras fäder har gått en annan väg. Det är kanske inte lika möjligt i dag.

Jag tror att vi behöver jobba systematiskt med detta. Det finns en del som säger att det här beror på att utbildningsväsendet i dag är så enkönigt och att det påverkar resultaten. Jag vet inte hur mycket det ligger i detta, men jag tror att det är viktigt att vi gör en ordentlig analys.

En åtgärd som jag tror väldigt mycket på och som jag såg i London är det samarbete man där har med olika ideella föreningar, inte minst idrottsföreningar, där man kopplar ihop det som pojkarna känner lust till med det som de inte känner lust till, ofta läxläsning. Det kan vara ett sätt också för oss att jobba. Jag tror dock att vi behöver göra betydligt mer för att vända den här utvecklingen.

Anf. 268 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att det är helt rätt att detta är väldigt komplext. Det är bra att du har fått lite inspiration, skolministern, från England.

Jag tror emellertid att det är både–och. Som Mats Björnsson pekar på i sin rapport handlar det om traditionella könsroller, men samtidigt handlar det om att skolsystemet och samhället inte kan vänta kanske 20 eller 30 år på att grundläggande attityder och värderingar som har funnits under lång tid förändras. Jag anser att skolan måste anpassa sig efter den verklighet som finns, oavsett orsakerna, för att hjälpa alla att nå målen.

Jag skulle alltså vilja förtydliga frågan lite: Är det så att skolministern utifrån denna inspiration har vidtagit några konkreta åtgärder för att få den här fördjupade orsaksanalysen eller några andra åtgärder? Eller kommer du att göra det?

Anf. 269 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Vi har vidtagit ett flertal åtgärder. Införandet av individuella utvecklingsplaner handlar om att fånga varje elev redan på ett tidigt stadium. Det inbegriper naturligtvis också pojkarna, som vi ju vet är de som ofta sackar efter. Andelen pojkar, inte minst pojkar med invandrabakgrund, som inte når målen i nionde årskursen är betydligt högre än för jämförbara flickor eller flickor som kommer från studieförberedande hem, där skillnaden är som störst.

Vi gör insatser för att stärka uppföljningen på ett tidigt stadium på det individuella planet. Kombinerar också detta med de insatser vi tillsammans gör för att förstärka resurserna till skolan så att just de elever som har det tuffast – vilket ofta är pojkarna – också får hjälp och stöd på ett tidigt stadium.

Jag ser också framför mig att vi gör särinsatser för att stärka pojkarnas kunskapsutveckling, bland annat samarbete med den ideella sidan. Jag har också besökt ställen i Sverige där man har jobbat systematiskt

med detta. Jag har till exempel varit i Sundsvall, där skolan tillsammans med kommunen och Gif Sundsvall jobbar ganska systematiskt med detta.

Jag tror att detta är saker som vi tillsammans kan se till att sprida i Sverige. Dock kanske staten här kan och ska göra en extra insats förutom de åtgärder som redan är vidtagna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

Prot. 2005/06:47
8 december

Studiestöd

13 § Studiestöd

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU2

Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2005/06:1 delvis).

Anf. 270 PETER DANIELSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att vi moderater naturligtvis står bakom de reservationer vi har, men av respekt för kammarans ledamöters tid yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Fru talman! Studiemedelssystemet spelar en viktig roll för att göra det möjligt för människor att studera. Det nuvarande studiemedelssystemet har dock många brister. CSN:s dubbla monopol som beslutande myndighet och som utbetalare gör att systemet inte är särskilt flexibelt. Det uppmuntrar inte heller till individuella lösningar utan snarare till att låna maximalt. Dessutom är servicenivån till studenterna, som det alltid blir i monopolverksamheter, bristfällig.

Det är dessutom orimligt att studenter som vill arbeta under sommaren eller parallellt med studierna ska straffas ekonomiskt för det. Därmed bidrar fribeloppsgränsen till onödigt hög skuldsättning för studenterna.

Det är även problematiskt att systemet i princip helt bortser från att det finns olika sätt att finansiera studier på. Insikten att statliga lån för heltidsstudier inte är den enda finansieringsformen för studier lyser med sin frånvaro.

En del studenter vill arbeta och studera men hindras av dagens regler för fribelopp. En del, främst äldre, studerande har sparat ihop pengar som de använder för att finansiera sina studier. Andra väljer att studera på deltid eller vid sidan av sitt arbete. Ytterligare andra har amorterat på sina huslån och har där ett ekonomiskt utrymme för studier. Dessvärre för inte utskottsmajoriteten några resonemang kring hur studiemedelssystemet skulle kunna kombineras med olika finansieringsmöjligheter.

Fru talman! Det är dags att sluta lappa och laga i ett studiemedelssystem med många brister. Därför vill vi moderater ge en parlamentarisk utredning i uppdrag att se över hela studiefinansieringssystemet och komma med förslag till ett nytt studiemedelssystem.

I arbetet med ett sådant nytt system är det framför allt viktigt att systemet blir ekonomiskt hållbart och överblickbart både för den enskilde studenten och för samhället.

Vi tycker också att det är viktigt att en investering i form av tid och pengar i högre utbildning även lönar sig ekonomiskt. Ett sätt att bidra till högre lönsamhet är att se till att försöka hålla nere studenternas skuld-

sättning. Därför vill vi moderater dels ge utrymme för fler individuellt anpassade lösningar genom att konkurrensutsätta CSN, dels avskaffa fribeloppsgränsen så att det blir möjligt att arbeta under tiden man pluggar och därmed kunna ta ut mindre studiemedel.

Vi tycker vidare att återbetalningsprincipen är viktig, det vill säga att skulderna ska betalas tillbaka. Dessvärre bidrar det nuvarande systemet snarare till ökad skuldsättning och därmed ökade svårigheter för den enskilde att kunna betala tillbaka studielånet. I dag ligger studielån på flera hundra miljoner kronor hos kronofogden för indrivning.

Avslutningsvis, fru talman, bör en sådan utredning också särskilt titta på hur systemets flexibilitet kan öka avseende antalet studerade veckor för längre utbildningar och antalet månader med studiemedel per år. Exempelvis visar en undersökning som Medicine Studerandes Förbund har gjort att nästan 50 % av studenterna på läkarprogrammet har studerat minst en termin innan de påbörjade sin fem och ett halvt år långa medicinutbildning. Det gör det svårt att klara av utbildningen inom de sex år som man har rätt till studiemedel. Därför tycker vi att dagens stenhårda 240-veckorsgräns bör ses över.

Anf. 271 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! Jag tänkte att vi nu skulle ha en snabb tävling här i kammaren och utse tio års största ekonomiska förlorare. Det är inte så lätt att göra sådan tävling. I princip alla grupper i samhället har ju fått det bättre ekonomiskt de senaste tio åren – privatanställda, offentliganställda, pensionärer och så vidare. Det slutar nog med att vi bara har en enda kandidat, en kandidat som är nominerad av oberoende institut och organisationer, och det är gruppen studenter.

Vilken är då juryns motivering? Jo, under tio år har studenterna lyckats hålla en långsiktigt negativ trend. Med stöd från den socialdemokratiska regeringens långsiktiga arbete med att urgröpa studiemedlens värde har man med enkelhet lyckats inta platsen som decenniets största loser. Det blir alltså studenterna som vinner.

Detta visar också en undersökning som Göteborgs-Posten nyligen gjort. Man konstaterar där att många delar av studenternas kostnader har stigit. Som exempel tar man upp att biobiljetter har blivit dyrare, hyrorna har blivit högre, till och med glassen har blivit dyrare – naturligtvis omräknat till dagens penningvärde. Studiemedlen har dock blivit mer än en tusenlapp lägre under denna period.

Inkomsterna har alltså inte höjts. De har inte heller legat still, som det sagts att de skulle göra, utan de har faktiskt sänkts för de flesta studenter.

Hur kunde det bli så här? Det vet man inte riktigt. I alla fall vet inte jag, men man kan ju ha sina spekulationer.

Studenterna är ingen stark supportergrupp till den sittande regeringen och Socialdemokraterna. Socialdemokratiska ledamöter i utbildningsutskottet har till och med sagt rakt ut i debatter att studenterna inte är någon prioriterad grupp. Där kanske vi också hittar förklaringen.

Vi ser nämligen också en väldigt tydlig politisk skillnad. Oavsett vilken syn på rättvisa man har tycker inte jag att studenterna ska behöva få det sämre. Studenterna är vårt framtidshopp i Sverige. De är väldigt viktiga för att vi ska kunna möta globaliseringens utmaningar och faktiskt

göra globaliseringen till en möjlighet och inte bara ett hot som den är i dag.

Vi säger därför att vi vill ge en kompensation för detta. Vi vill börja med att i alla fall göra en höjning av totalbeloppet med 400 kr, med samma fördelning mellan bidrag och lån som tidigare. Vi vill också att studerande med barn ska ha möjlighet att kunna få ett extralån på 3 000 kr om man har det väldigt tufft att få ekonomin att gå ihop.

För att möta globaliseringen brukar vi i Folkpartiet lyfta fram tre stycken "f": flitighet, finurlighet och företagsamhet. Finurlighet och företagsamhet har vi debatterat tidigare. Särskilt i den föregående debatten pratade vi mycket om utbildningen. Jag tänkte bara kort uppehålla mig vid flitigheten, som jag tror är väldigt viktig för att vi ska kunna klara av utmaningen. Svenskar behöver faktiskt bli lite flitigare. Det gäller också synen på detta.

Studenter som i dag jobbar och sliter samtidigt som de studerar kanske gör det för att sätta lite guldkant på tillvaron. 6 916 kr varje månad, varav en stor del är lån, är ju inte någon dans på rosor precis. Man kan mycket väl förstå att en del studenter vill göra så. Det finns också en del som inte vill sätta sig särskilt mycket i skuld och därför försöker jobba samtidigt som de studerar. De som gör det straffas i alla fall många gånger i dag. Det finns en fribeloppsgräns som gör att de som faktiskt jobbar och sliter straffas. Den vill vi avskaffa, men till en början höja kraftigt.

Vi vill också ge en examensbonus till den som tar sin examen på ett program genom att man då skriver av en del av studieskulderna. Vi liberaler tror på den typen av morötter och att flitigheten måste uppmuntras.

Det vi kan göra i riksdagen och i staten, fru talman, är att ge förutsättningar för individen. Men alla individer har ett eget ansvar. Du och du och du, alla har ni ett eget ansvar. Det kan man aldrig ta bort. Det är vi mycket medvetna om.

Jag vill också yrka bifall till reservation 3 i betänkandet.

Anf. 272 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Så är det dags för ännu en utgiftsområdesdebatt om studiestödet, den fjärde och sista för mandatperioden. Det är lätt att sammanfatta och konstatera: På studiemedelsfronten intet nytt. Oppositionen å sin sida gör upprepade försök att intressera makthavarna för nya tankar. Och vem vet, någon gång kanske den beryktade droppen ändå urholkar stenen. Eller så kommer folket att lyfta bort makthavarna från deras tabu-
retter.

Mycket lite har hänt från Socialdemokraternas och stödpartiernas sida de senaste åren. Jo, förresten, efter det att Kristdemokraterna lagt fram ett förslag om finansierat barntillägg för studenter med barn lossnade det och ett liknande förslag kom till slut från regeringen. Det var ju bra, fast det tog en del tid. Kristdemokraterna ville också i den frågan lyfta fram barnperspektivet. Inriktningen borde ha varit att barntillägget ges med samma nivå till alla barn.

Kristdemokraterna har i år, i likhet med tidigare år, finansierade förslag för 2006. På längre sikt vill vi se en annan inriktning än den nuvarande rödgröna koalitionen. Eftersom Kristdemokraterna och övriga i Allians för Sverige är skeptiska till regeringens högskolepolitik och i

motsats till vänsterkrafterna vill se en högre utbildning med kvalitet för alla avvisar vi den till synes fiktiva platsökningen i högskolan, och därmed minskar också vårt anslag till studiemedelssystemet. Parallellt med detta vill vi se ett antal satsningar och framför allt nya tankar inför kommande år. Kristdemokraterna vill ju se ett kunskapssamhälle där alla får chansen, där alla får vara med. Då är studiemedelssystemet ett verktyg.

Fru talman! I dag lider många studenter av ekonomisk stress. En undersökning i september i år visade att 55 % av studenterna oroar sig för sin ekonomi, att 70 % går plus minus noll, att 50 % fruktar arbetslöshet och att 20 % jobbar svart. Det är skrämmande siffror för den som har ambitionen om ett kunskapssamhälle för alla. Föreningssparbanken har i sin statistik visat att studenternas ekonomi urholkats med 40 % på grund av de stigande bostadskostnaderna under senare år. Skandiabanken visar i sin prognos att studenterna kan bli förlorare 2006.

För oss kristdemokrater är studenternas trygghet en av de hörnpelare som den högre utbildningen vilar på. Studiestödssystemet ska se människan. Det ska vara smart och effektivt upplagt och uppmuntra till personligt ansvarstagande. Problemet i dag är att de höga skatterna, låga löner för akademiker och återbetalningsvillkor som inte tar hänsyn till den betalandes livssituation leder till att det inte lönar sig att studera. Varför ska en ung människa bli lärare, sjuksköterska eller bibliotekarie när samhället signalerar att det är fel väg att gå?

Det senaste decenniet har glädjande nog fler studenter med icke-traditionell bakgrund hittat till högskolan. Andelen äldre studenter har ökat. Var femte student har barn. Men fortfarande finns murar som låser studenter ute från högskolan och försvårar vardagslivet.

Det handlar i hög grad om de sociala trygghetssystemen som är formade utifrån en gammal stereotyp bild av studenter, inte utifrån dagens heterogena studentgrupper. Ett exempel på en sådan mur är åldergränsen för studiemedel, som Kristdemokraterna vill höja till 55 år redan den 1 januari 2006.

Fru talman! Det ska börjas i tid. Flit och ansvarstagande ska uppmuntras. Studiebidraget till gymnasieelever är en signal om att studier är viktiga. Kristdemokraterna anser att det ska höjas till 1 050 kr per månad. Denna förändring bör träda i kraft den 1 januari 2007. En elev som skolkar ska naturligtvis få sitt bidrag indraget efter att föräldrarna har fått information om skolket, även om eleven skulle ha fyllt 18 år.

Vi vill också se över reglerna för inackorderingstillägget. Fler av de fristående gymnasieskolorna får ju ett förhållandevis stort antal ansökningar från intresserade ungdomar på andra orter i Sverige. Dessa får inte alltid inackorderingstillägget, vilket kan bidra till att skolvalet blir en klassfråga. Det vill vi ändra på.

Vi avvisar det så kallade korttidsstudiestödet. Lika självklart är det för oss och övriga i Allians för Sverige att uppmuntra riktiga jobb. Därav borttagandet av det så kallade rekryteringsbidraget.

I våra förslag till riksdagen vill vi också se en rad andra åtgärder.

Studiemedel är till exempel inte grundande för sjukförsäkringen. Studenter är också de enda som har 30 dagars karenstid. Varför? Studier i mer begränsad omfattning kan vara den bästa chansen att komma tillbaka till vardagslivet för en student som varit sjuk. Därför borde det vara möjligt för en student att vara deltidssjukskriven. Förra veckan föreslog För-

säkringskassan och CSN det. Kristdemokraterna har drivit det länge, och regeringen har antytt att det ska bli en ändring. När, eller om, kommer den?

Det lackar nu mot jul. Även studenter har rätt att fira jul. För många som lever på marginalen är lösningen att jobba extra. Då straffas de, eftersom det finns ett tak för hur mycket de får tjäna. Lösningen för många är att arbeta svart. Svarta pengar får ju studiemedelssystemet aldrig nys om. Det får inte heller skattemyndigheten eller Försäkringskassan. Med ett avskaffat fribelopp kan studenterna dryga ut kassan och minimera studieskulden efter bästa förmåga, utan att staten rycker maten från bordet.

Fru talman! Studiemedelsområdet behöver en nytändning för att kunskapssamhället ska bli möjligt så att alla i Sverige får sina drömmar förverkligade, i ett Sverige där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Jag står givetvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag enbart bifall till reservation nr 2.

Anf. 273 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman, i denna sena timma! Högre utbildning är och ska vara en god investering, både för den enskilda studenten och för samhället. Eftersom det är en långsiktig investering i tillväxt och utveckling måste det vara en självklarhet att samhället bidrar på ett bra sätt för att finansiera studierna.

Dessutom gäller det för samhället att se till att det finns en hög kvalitet på utbildningen så att unga människor känner att de vill satsa fyra fem år av sitt liv på att investera i en bra utbildning.

Dagens studiestödssystem ger många möjlighet att studera. Det är ju jättebra. Men det är definitivt inte fulländat. För personer som utbildar sig till yrken där löneläget är förhållandevis lågt kan det bli tufft att klara av återbetalningen av studieskulden. Därför måste ansträngningar göras för att utveckla systemet så att den sociala snedrekryteringen kan minska.

I dag kan en heltidsstuderande få högst 6 900 kr i månaden i studiebidrag och studielån, som vi hörde här tidigare. Det är pengar som ska räcka till studentens samtliga kostnader.

Vi hörde också att Föreningssparbanken har räknat ut att studenternas standard har sänkts med upp till 40 % under de senaste 15 åren, främst på grund av ökande boendekostnader. Det är inte ovanligt att mer än hälften av studiemedlen går till boendet, och då blir det inte mycket kvar till övrig konsumtion.

Därför tycker också vi i Centerpartiet att det borde vara läge att utreda ett nytt reformerat studiestödssystem. Vi har sedan länge haft inriktningen och målsättningen att försöka skapa ett system där bidrag och lån utgör vardera 50 %.

Parallellt med ett reformerat studiestödssystem är det viktigt att studenter och forskarstuderande får bättre tillgång till de sociala trygghetssystemen, sjukförsäkringssystemet, bostadsbidrag och så vidare. Även på det här området finns det behov av en bred parlamentarisk utredning där också studenterna själva är representerade.

Jag vill också något kommentera vårt särskilda yttrande där det framgår att Centerpartiet i en överenskommelse inom Allians för Sverige har

anslutit sig till uppfattningen att rekryteringsbidraget för vuxenstudier ska avskaffas. Det kan te sig lite konstigt eftersom vi har stött detta system tidigare, och det kan självfallet diskuteras. Men i det läge vi befinner oss har vi prioriterat arbetet med att skapa fler riktiga jobb i företagen genom satsningen på de så kallade nystartsjobben som också riktar sig till personer som är arbetslösa, det vill säga ungefär samma målgrupp som för rekryteringsbidraget.

Genom den här satsningen räknar man med att kunna skapa 50 000 nya jobb, och det är ju en väldigt viktig målsättning. I nuläget är det viktigt att prioritera fler riktiga jobb, de här nystartsjobben, för den här målgruppen, pressa ned arbetslösheten och få fler människor i jobb.

För övrigt kan ju den som vill studera fortfarande göra det på samma villkor som övriga studerande.

Anf. 274 JAN BJÖRKMAN (s):

Fru talman! Ett bra studiestödssystem är en av de viktigaste förutsättningarna för att människor ska kunna förverkliga sina studiedrömmar och därmed bidra till såväl sin egen som samhällets utveckling. Sverige har i ett internationellt perspektiv ett bra studiestödssystem, och satsningar på studiestöd prioriteras i budgetsammanhang. För 2006, det vill säga det budgetår som vi nu debatterar, är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet överens om att anslå drygt 22 miljarder till detta angelägna område. De borgerliga partiernas satsning är drygt 2 miljarder lägre.

Även om studiestödet är bra, är det inte så bra att det inte kan bli bättre. Ett antal förbättringar genomförs också under det kommande budgetåret. Ett särskilt tilläggsbidrag för studerande med barn införs redan från den 1 januari. Bidraget ska vara generellt och lämnas till studerande som har studiemedel eller rekryteringsbidrag och som har vårdnad om barn till och med det kalenderår som barnet fyller 18 år. Beloppet uppgår till ungefär 500 kr per månad för ett barn och bortåt 1 000 kr per månad om man har tre barn. Barntillägget var också en av de saker som utlovades i det så kallade 121-punktsprogrammet som Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet kom överens om efter valet. Därmed är också ett vallöfte infriat.

En annan förändring och förbättring i årets budget är att möjligheterna för äldre att studera förbättras. Åldersgränsen för att kunna studera med studiemedel höjs från 50 till 54 år från och med den 1 juli 2006.

De här förändringarna ökar anslagsbeloppet med drygt ½ miljard. Andra faktorer som ökar beloppet och som har nämnts är ett ökat antal studenter i KY och på högskolan.

När vi hade förra årets budgetdebatt pekade jag på skillnaderna i syn på studiestödet på den borgerliga sidan där Moderaterna och Folkpartiet stod för ganska brutala nedskärningar medan Kristdemokraternas och Centerpartiets budgetalternativ låg nära socialdemokratins.

I år har skillnaderna på den borgerliga sidan minskat. Tyvärr får jag konstatera att det i huvudsak har skett genom att Kristdemokraterna och Centern har anslutit sig till Moderaternas och Folkpartiets syn på studiestöd. Den största förändringen är att Kristdemokraterna och Centern – som hittills har värnat rekryteringsbidraget, och Centern har till och med något år haft högre belopp än regeringen – nu helt sonika vill avskaffa bidraget. Rekryteringsbidraget inrättades 2003. Det riktar sig till personer

som är 25 år eller äldre, som har kort tidigare utbildning, är eller riskerar att bli arbetslösa eller på grund av funktionshinder behöver extra tid för att uppnå studiemålen.

Detta bidrag vill nu de borgerliga partierna gemensamt ta bort. Det är värt att komma ihåg att det i dag är 26 300 personer ungefär som studerar med rekryteringsbidrag och som skulle bli utan ett sådant om det borgerliga alternativet skulle genomföras. Det skulle vara en allvarlig försämring av människors möjligheter att skaffa sig en ny kompetens. Jag beklagar att Kristdemokraterna och Centern nu har intagit denna hållning.

I övrigt är det värt att notera att Moderaterna i sitt budgetförslag talar om en harmonisering av bidragsnivån i studiestödet till 34 ½ %, och detta är nytt. I klartext betyder den här harmoniseringen att den som nu läser in sin gymnasiekompetens blir av med ungefär 3 000 kr i bidrag per månad. Det är ett hårt slag mot de vuxenstuderande. Harmoniseringen betyder alltså en försämring.

Huruvida Folkpartiet står fast vid sin sänkning på 1 500 kr per månad som man tidigare har föreslagit är oklart. Jag har kunna läsa ut det av budgetalternativet.

Moderaterna och Kristdemokraterna tar bort korttidsstudiestödet, trots att det är framgångsrikt och nästan 17 000 personer deltar i de studierna. Folkpartiet vill minska det med två tredjedelar, och Centern vill ha det kvar. Det är således olika uppfattningar inom de borgerliga partierna i synen på korttidsstudiestödet och därmed också när det gäller de korttidsutbildades villkor.

Jag sade kanske inte tidigare att Moderaterna också har motsatt sig höjningen av barn tillägget och höjningen av åldersgränsen.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den borgerliga politiken, som nu har samordnats i högre utsträckning än tidigare på det här området, missgynnar arbetslösa, funktionshindrade och korttidsutbildade. Särskilt hårt slår förändringarna mot kvinnor som i särskilt hög utsträckning använder de här studiestöden men också mot personer med annan etnisk bakgrund än svensk, och det gäller framför allt korttidsstudiestödet.

Det känns skönt att företräda ett budgetalternativ som saknar besparingar och som i stället innehåller ytterligare förbättringar av studiestödet för att främja det livslånga lärandet.

Fru talman! I denna sena timme ber jag att få yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande och avslag på de reservationer som är fogade till detta betänkande.

Anf. 275 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Min fråga till Jan Björkman är enkel. Hur kan han förklara att studenterna har fått det sämre under de senaste tio åren? Hur kan han förklara att det finns någon rättvisa i att studenterna ska behöva vara de senaste tio årens stora ekonomiska förlorare?

Anf. 276 JAN BJÖRKMAN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att vi kan debattera i vilken utsträckning som studenternas villkor har försämrats. Det finns lite olika uppgifter. I denna sena timme ska jag inte trötta kammaren med att läsa siffror, men jag tror

att vi skulle kunna diskutera i vilken utsträckning försämringarna har inträffat.

Som jag nämnde inledningsvis visar ju internationella jämförelser att vi har ett väldigt bra studiestöd i Sverige även om det kan bli bättre. Det finns internationella undersökningar från det här året som visar att Sverige står i särklass när det gäller stödet till studenterna, och det tycker jag är bra. Det är också därför som det känns angeläget att fortsätta med det.

Jag vill säga till Axel Darvik att vi har genomfört förbättringar under 2000-talet, det vill säga den stora reformering som gjordes 2001, när ett antal miljarder ytterligare lades på studiestödet då det var angeläget.

Jag har ingenting emot om ytterligare förbättringar görs för studenterna, som vi nu gör med barntillägget och genom att höja åldersgränsen så att fler ska kunna fångas upp av systemet och så vidare. Däremot är jag inte beredd att göra den typ av prioritering som Folkpartiet gör, nämligen att flytta pengarna från de vuxenstuderande som behöver förutsättningar för att kvalificera sig, både för sina kommande jobb och för sin kommande utbildning, för att flytta över till högskolan. Jag tror inte att drastiska sänkningar för de vuxenstuderande är lösningen.

Jag skulle vilja höra, med tanke på de förslag som Folkpartiet lägger fram när det gäller vuxenutbildningen vad gäller både volymen och stödet, hur Folkpartiet ser på kompetensutvecklingsbehovet framöver. Tror man att det kommer att minska, eller tror man att det kommer att öka? Och vilka effekter får de förslag som Folkpartiet har lagt fram om en rejäl minskning av vuxenutbildningen och dess villkor?

Anf. 277 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Det är bra att det i alla fall finns en viss diskussion. Jan Björkman verkar vara en av de socialdemokratiska ledamöter i utbildningsutskottet som ändå tycker att man kan överväga att höja studenternas studiemedel. Det är ju inte alla ledamöter från Socialdemokraterna som tycker så. Men det är i alla fall hoppingivande att det finns en intern debatt och att inte alla ställer upp på den bild som jag har fått tidigare.

Jag vill bara säga att när man jämför mellan länder så måste man tänka på att det finns olika traditioner i olika länder. I Sverige har vi sedan 1960-talet inte haft någon koppling mellan studenternas inkomst och deras föräldrars inkomst, och det tycker jag är väldigt bra. Men det kanske inte är så bra att jämföra med vissa länder som fortfarande i dag har den kopplingen.

Sedan måste jag säga att jag nog är orolig för Socialdemokraternas inställning till det livslånga lärandet. Vi gör ju, som jag sade tidigare i mitt anförande, en del höjningar för studenterna – 400 kr riktade till barnfamiljer – och vi vill avskaffa fribeloppet. Det är viktiga förändringar. Sedan gör vi vissa förändringar av nivåerna för att finansiera de här höjningarna. Men vi vill också, till skillnad från Socialdemokraterna, ha möjlighet till individuellt kompetenssparande, en möjlighet som Socialdemokraterna avskaffade. Ska man vara ärlig, fru talman, är det inte så lätt, om man har arbetat ett antal år, att gå över till att leva på 6 900 kr. Vi har tidigare pratat om de här nivåerna och att leva på dem, och det är inte lätt, särskilt inte om man har en helt annan utgiftsnivå i familjen. Därför behövs individuellt kompetenssparande som ett alternativ.

Anf. 278 JAN BJÖRKMAN (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att de individuella kompetenskontona kan vara huvudspåret när det gäller att skaffa sig förutsättningar för sin egen kompetensutveckling. Det kan möjligen bidra på marginalen.

När det gäller de internationella undersökningarna finns det, som jag sade, en alldeles färsk amerikansk-kanadensisk internationell undersökning som tar hänsyn till de faktorer som Axel Darvik nämnde och som har rankat 15 länders studiesystem. Man kan ranka de fem översta i följande ordning: Sverige, Finland, Nederländerna, Belgien och Irland. Sverige ligger alltså i topp. Som jag sade tidigare hindrar det oss inte från att vidta åtgärder i förbättrande syfte.

De förändringar som vi gjorde 2001 byggde på att vi ökade fribeloppet rejält, att vi ökade bidragsdelen och att vi dessutom som första land i världen såg till att det fanns pensionsrätt med i studiesystemet. Sedan har vi vidtagit ytterligare åtgärder i den takt som det finns ekonomiskt utrymme för.

Men jag tror, för att återkomma till min fråga, att Folkpartiets linje att drastiskt minska volymen i vuxenutbildningen kommer att försämra Sveriges förutsättningar långsiktigt och inte bidra till att vi skaffar oss den kunskap som Folkpartiet i andra sammanhang och i andra skolformer än vuxenutbildningen gärna pratar om. Jag beklagar att Folkpartiet inte som kanske tidigare står för en folkbildning och en vuxenutbildning som kan bidra till att öka människors kunskapsnivå och därmed också förbättra deras situation på arbetsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2005/06:50 Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar

2005/06:52 Elektronisk informationsöverföring hos arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverket

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2005/06: MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

2005/06: MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2005/06: AU1 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

15 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

Prot. 2005/06:47
8 december

Studiestöd

den 8 december

2005/06:160 av *Christer Winbäck* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Stulna registreringsskyltar och trängselskatt

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 december.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 8 december

2005/06:567 av *Jeppe Johnsson* (m) till näringsminister Thomas Östros
Framställningen av miljövänliga oleokemiska produkter

2005/06:568 av *Gunnar Axén* (m) till vice statsminister Bosse Ringholm
Statens roll och insatserna i pokerspel

2005/06:569 av *Gunnar Axén* (m) till vice statsminister Bosse Ringholm
Regeringens uppfattning om utländska spelbolag

2005/06:570 av *Jan Ertsborn* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Kamphundar och hundägarens ansvar

2005/06:571 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Utformning av restriktioner för att använda mobiltelefon och IT

2005/06:572 av *Claes Västerteg* (c) till statsrådet Lena Sommestad
Ministerrådets hantering av Reach

2005/06:573 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Studenters kunskaper inför högskolestudier

2005/06:574 av *Kenneth Johansson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Scaniajobben i Falun

2005/06:575 av *Carl B Hamilton* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Radiosändningar på vitryska från Sverige

2005/06:576 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Terroristattacker i Bangladesh

2005/06:577 av *Per Landgren* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Trakasserier mot Ekumeniska patriarkatet i Konstantinopel

2005/06:578 av *Gudrun Schyman* (-) till socialminister Berit Andnor
Pensionssystemets orättvisor

2005/06:579 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen för HBT-personer i Förenade Arabemiraten

2005/06:580 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Stöd till det fjällnära jordbruket

2005/06:581 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till justitieminister
Thomas Bodström

Rättsväsendet och försäkringskassafusk

2005/06:582 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till justitieminister
Thomas Bodström
Utredning av brottsmisstankar

Prot. 2005/06:47
8 december

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 december.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 36 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 79 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 163,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.54,
av talmannen därefter till och med 12 § anf. 208 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 260 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
3 § Ny riksdagsledamot	1
4 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet.....	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	2
6 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	2
Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU1	2
Anf. 1 RAGNWI MARCELIND (kd)	2
Anf. 2 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	5
Anf. 3 NINA LUNDSTRÖM (fp)	8
Anf. 4 OWE HELLBERG (v)	11
Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	14
Anf. 6 OWE HELLBERG (v) replik	14
Anf. 7 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	15
Anf. 8 OWE HELLBERG (v) replik	15
Anf. 9 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	16
Anf. 10 OWE HELLBERG (v) replik	16
Anf. 11 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	16
Anf. 12 OWE HELLBERG (v) replik	17
Anf. 13 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	17
Anf. 14 OWE HELLBERG (v) replik	18
Anf. 15 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	18
Anf. 16 OWE HELLBERG (v) replik	19
Anf. 17 RIGMOR STENMARK (c).....	19
Anf. 18 OWE HELLBERG (v) replik	23
Anf. 19 RIGMOR STENMARK (c) replik	23
Anf. 20 OWE HELLBERG (v) replik	24
Anf. 21 RIGMOR STENMARK (c) replik	24
Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN	24
Anf. 23 RIGMOR STENMARK (c) replik	24
Anf. 24 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	25
Anf. 25 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	27
Anf. 26 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	28
Anf. 27 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	28
Anf. 28 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	28
Anf. 29 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	28
Anf. 30 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	29
Anf. 31 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	29
Anf. 32 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	30

Anf. 33	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	30
Anf. 34	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	31
Anf. 35	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	31
Anf. 36	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	31
Anf. 37	ANDERS YGEMAN (s).....	32
Anf. 38	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	35
Anf. 39	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	35
Anf. 40	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	36
Anf. 41	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	36
Anf. 42	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	37
Anf. 43	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	37
Anf. 44	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	38
Anf. 45	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	38
Anf. 46	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	39
Anf. 47	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	40
Anf. 48	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	40
Anf. 49	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	41
Anf. 50	RIGMOR STENMARK (c) replik	42
Anf. 51	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	42
Anf. 52	RIGMOR STENMARK (c) replik	43
Anf. 53	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	43
Anf. 54	CARL-AXEL ROSLUND (m)	44
Anf. 55	OWE HELLBERG (v) replik	46
Anf. 56	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	46
Anf. 57	OWE HELLBERG (v) replik	47
Anf. 58	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	47
Anf. 59	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	48
Anf. 60	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	48
Anf. 61	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	49
Anf. 62	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	49
Anf. 63	LARS TYSKLIND (fp).....	49
Anf. 64	OWE HELLBERG (v) replik.....	51
Anf. 65	LARS TYSKLIND (fp) replik	52
Anf. 66	TALMANNEN	52
Anf. 67	OWE HELLBERG (v) replik.....	52
Anf. 68	LARS TYSKLIND (fp) replik	53
Anf. 69	STEN LUNDSTRÖM (v)	53
Anf. 70	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	56
Anf. 71	STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	56
Anf. 72	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	57
Anf. 73	STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	57
Anf. 74	SIW WITTGREN-AHL (s).....	58
Anf. 75	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	59
Anf. 76	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	60
Anf. 77	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	60
Anf. 78	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	61
Anf. 79	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	61

Anf. 80	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	62	Prot. 2005/06:47
Anf. 81	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	63	8 december
Anf. 82	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	63	
Anf. 83	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	63	
Anf. 84	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	64	
Anf. 85	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	64	
Anf. 86	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	65	
Anf. 87	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	65	
Anf. 88	STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	66	
Anf. 89	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	66	
Anf. 90	STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	67	
Anf. 91	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	67	
Anf. 92	JÖRGEN JOHANSSON (c).....	68	
Anf. 93	OWE HELLBERG (v) replik.....	69	
Anf. 94	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	69	
Anf. 95	OWE HELLBERG (v) replik.....	70	
Anf. 96	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	71	
	(Beslut fattades under 11 §.).....	71	
7 §	Utbildning och universitetsforskning.....	71	
	Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU1	71	
Anf. 97	PETER DANIELSSON (m).....	71	
Anf. 98	ULF NILSSON (fp).....	74	
	(forts. 9 §).....	76	
	Ajournering.....	77	
	Återupptagna förhandlingar	77	
8 §	Frågestund.....	77	
Anf. 99	FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	77	
	<i>Regeringens utnämningsspolitik.....</i>	<i>77</i>	
Anf. 100	HENRIK VON SYDOW (m).....	77	
Anf. 101	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	77	
Anf. 102	HENRIK VON SYDOW (m).....	78	
Anf. 103	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	78	
	<i>Avrättningar av homosexuella i Iran.....</i>	<i>78</i>	
Anf. 104	TASSO STAFILIDIS (v).....	78	
Anf. 105	Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	79	
Anf. 106	TASSO STAFILIDIS (v).....	79	
Anf. 107	Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	79	
	<i>En europeisk kemikalielagstiftning.....</i>	<i>80</i>	
Anf. 108	CLAES VÄSTERTEG (c).....	80	
Anf. 109	Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	80	
Anf. 110	CLAES VÄSTERTEG (c).....	80	
Anf. 111	Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	81	
	<i>Hantering av mina i Göteborgs hamn</i>	<i>81</i>	
Anf. 112	SIW WITTGREN-AHL (s).....	81	
Anf. 113	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s).....	81	
Anf. 114	SIW WITTGREN-AHL (s).....	82	
Anf. 115	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s).....	82	
	<i>Alternativa drivmedel</i>	<i>82</i>	

Anf. 116 ANITA BRODÉN (fp).....	82
Anf. 117 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	82
Anf. 118 ANITA BRODÉN (fp).....	83
<i>Förmögenhetsskatten</i>	83
Anf. 119 LENNART HEDQUIST (m)	83
Anf. 120 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	83
Anf. 121 LENNART HEDQUIST (m)	84
Anf. 122 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	84
<i>Krisvarning via sms</i>	85
Anf. 123 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	85
Anf. 124 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	85
Anf. 125 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	85
Anf. 126 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	85
<i>Bostadspolitiken</i>	85
Anf. 127 RIGMOR STENMARK (c)	85
Anf. 128 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	86
Anf. 129 RIGMOR STENMARK (c)	86
Anf. 130 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	86
<i>Hushållningen i kommuner och landsting</i>	87
Anf. 131 SONIA KARLSSON (s)	87
Anf. 132 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	87
Anf. 133 SONIA KARLSSON (s)	87
Anf. 134 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	87
<i>Kärnkraften</i>	88
Anf. 135 INGEGERD SAARINEN (mp)	88
Anf. 136 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	88
Anf. 137 INGEGERD SAARINEN (mp)	88
Anf. 138 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	89
<i>Allmänna värnplikten</i>	89
Anf. 139 ALLAN WIDMAN (fp).....	89
Anf. 140 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	89
Anf. 141 ALLAN WIDMAN (fp).....	90
Anf. 142 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	90
<i>Försök med trängselskatt</i>	90
Anf. 143 HENRIK S JÄRREL (m)	90
Anf. 144 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	90
Anf. 145 HENRIK S JÄRREL (m)	91
Anf. 146 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	91
<i>Sysselsättningspaketet</i>	91
Anf. 147 AGNETA RINGMAN (s).....	91
Anf. 148 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	91
Anf. 149 AGNETA RINGMAN (s).....	92
Anf. 150 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	92
<i>Företagsklimatet</i>	93
Anf. 151 LARS LINDÉN (kd)	93
Anf. 152 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	93
Anf. 153 LARS LINDÉN (kd)	93
Anf. 154 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	94

<i>Marinens säkerhetsutbildning</i>	94	Prot. 2005/06:47
Anf. 155 JEPPE JOHNSSON (m).....	94	8 december
Anf. 156 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	94	
Anf. 157 JEPPE JOHNSSON (m).....	95	
Anf. 158 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	95	
<i>De hemlösas situation</i>	95	
Anf. 159 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	95	
Anf. 160 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	96	
Anf. 161 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	96	
Anf. 162 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	96	
Anf. 163 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	97	
9 § (forts. från 7 §) Utbildning och universitetsforskning (forts.		
UbU1)	97	
Anf. 164 OLLE SANDAHL (kd).....	97	
Anf. 165 BRITT-MARIE DANESTIG (v).....	98	
Anf. 166 ULF NILSSON (fp) replik	101	
Anf. 167 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik	102	
Anf. 168 HÅKAN LARSSON (c).....	102	
Anf. 169 SÖREN WIBE (s)	104	
Anf. 170 ULF NILSSON (fp) replik	106	
Anf. 171 SÖREN WIBE (s) replik	106	
Anf. 172 ULF NILSSON (fp) replik	107	
Anf. 173 SÖREN WIBE (s) replik	107	
Anf. 174 PETER DANIELSSON (m) replik.....	108	
Anf. 175 SÖREN WIBE (s) replik	108	
Anf. 176 PETER DANIELSSON (m) replik.....	108	
Anf. 177 SÖREN WIBE (s) replik	109	
Anf. 178 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	109	
Anf. 179 ULF NILSSON (fp) replik	113	
Anf. 180 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	113	
Anf. 181 ULF NILSSON (fp) replik	114	
Anf. 182 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	114	
Anf. 183 PETER DANIELSSON (m) replik.....	115	
Anf. 184 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	116	
Anf. 185 PETER DANIELSSON (m) replik.....	116	
Anf. 186 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	117	
Anf. 187 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	117	
Anf. 188 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	118	
Anf. 189 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	119	
Anf. 190 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	119	
Anf. 191 OLLE SANDAHL (kd) replik.....	119	

Anf. 192 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	120
Anf. 193 OLLE SANDAHL (kd) replik	121
Anf. 194 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	121
Anf. 195 STEN TOLGFORS (m)	122
(forts. 12 §).....	125
Ajournering.....	125
Återupptagna förhandlingar	125
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december	125
SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12).....	125
FiU7 Nya regler för tjänstepensionsinstitut.....	129
LU7 EU:s insolvensreglering	129
NU3 Utgiftsområde 21 Energi	130
NU6 Leveranssäkra elnät	131
SkU11 Deklarationsombud m.m.	131
KrU5 Fokus på film – en ny svensk filmpolitik	132
KrU6 Statligt stöd för kvinnors organisering	133
11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	134
BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	134
12 § (forts. från 9 §) Utbildning och universitetsforskning (forts. UbU1)	135
Anf. 196 ANA MARIA NARTI (fp).....	135
Anf. 197 INGER DAVIDSON (kd).....	137
Anf. 198 LENNART GUSTAVSSON (v)	140
Anf. 199 SOFIA LARSEN (c)	142
Anf. 200 AGNETA LUNDBERG (s)	144
Anf. 201 MIKAELA VALTERSSON (mp).....	146
Anf. 202 STEN TOLGFORS (m) replik	148
Anf. 203 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	149
Anf. 204 STEN TOLGFORS (m) replik	149
Anf. 205 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	149
Anf. 206 MARGARETA PÅLSSON (m).....	150
Anf. 207 AXEL DARVIK (fp).....	151
Anf. 208 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	153
Anf. 209 LENNART GUSTAVSSON (v) replik.....	155
Anf. 210 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	156
Anf. 211 LENNART GUSTAVSSON (v) replik.....	156
Anf. 212 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	156
Anf. 213 BIRGITTA SELLÉN (c).....	157
Anf. 214 LENNART GUSTAVSSON (v) replik.....	159
Anf. 215 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	159
Anf. 216 LENNART GUSTAVSSON (v) replik.....	160
Anf. 217 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	160
Anf. 218 MIKAEL DAMBERG (s).....	161

Anf. 219	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	163
Anf. 220	MIKAEL DAMBERG (s) replik	163
Anf. 221	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	164
Anf. 222	MIKAEL DAMBERG (s) replik	164
Anf. 223	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	165
Anf. 224	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	167
Anf. 225	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	168
Anf. 226	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	168
Anf. 227	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	169
Anf. 228	TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	169
Anf. 229	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	169
Anf. 230	TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	170
Anf. 231	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	171
Anf. 232	ULF NILSSON (fp) replik	171
Anf. 233	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	172
Anf. 234	ULF NILSSON (fp) replik	172
Anf. 235	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	173
Anf. 236	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	174
Anf. 237	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	174
Anf. 238	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	174
Anf. 239	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	175
Anf. 240	MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	175
Anf. 241	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	176
Anf. 242	MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	176
Anf. 243	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	176
Anf. 244	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	177
Anf. 245	STEN TOLGFORS (m) replik	179
Anf. 246	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	180
Anf. 247	FÖRSTE VICE TALMANNEN	181
Anf. 248	STEN TOLGFORS (m) replik	181
Anf. 249	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	181
Anf. 250	AXEL DARVIK (fp) replik	182
Anf. 251	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	182
Anf. 252	AXEL DARVIK (fp) replik	183
Anf. 253	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	183
Anf. 254	TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	184
Anf. 255	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	184
Anf. 256	TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	185
Anf. 257	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	185
Anf. 258	SOFIA LARSEN (c) replik	186
Anf. 259	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	186
Anf. 260	SOFIA LARSEN (c) replik	187
Anf. 261	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	187
Anf. 262	LENNART GUSTAVSSON (v) replik	188
Anf. 263	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	188
Anf. 264	LENNART GUSTAVSSON (v) replik	189
Anf. 265	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	189
Anf. 266	MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	189
Anf. 267	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik	189

Anf. 268 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik	190
Anf. 269 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	190
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	190
13 § Studiestöd	191
Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU2.....	191
Anf. 270 PETER DANIELSSON (m).....	191
Anf. 271 AXEL DARVIK (fp).....	192
Anf. 272 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	193
Anf. 273 HÅKAN LARSSON (c).....	195
Anf. 274 JAN BJÖRKMAN (s)	196
Anf. 275 AXEL DARVIK (fp) replik	197
Anf. 276 JAN BJÖRKMAN (s) replik	197
Anf. 277 AXEL DARVIK (fp) replik	198
Anf. 278 JAN BJÖRKMAN (s) replik	198
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	199
14 § Bordläggning.....	199
15 § Anmälan om interpellation	199
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	200
17 § Kammaren åtskildes kl. 21.45.	201

Elanders Gotab, Stockholm 2006